

DE REDELIJKE GODSDIENST

In welke de Goddelijke waarheden van het genadeverbond worden verklaard, tegen partijen beschermd en tot beoefening aangedrongen, alsmede de bedeling des verbonds in het Oude en Nieuwe Testament en de ontmoeting der kerk in het Nieuwe Testament, vertoond in een verklaring van de Openbaring van Johannes.

door

W. á BRAKEL Th. F.

in leven bedienaar des Goddelijken Woords te Rotterdam

DEEL II

Hoofdstuk 13 -24

Onveranderd uitgegeven naar de beste uitgaven, onder toezicht van J. H. Donner.

Te LEIDEN, bij D. Donner.

1893

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2005

INHOUD

Hoofdstuk 13. Van de Verheerlijking van God.

Hoofdstuk 14. Van de Liefde tot God.

Hoofdstuk 15. Van de Liefde tot Jezus Christus.

Hoofdstuk 16. Van de Vreze Gods.

Hoofdstuk 17. Van de gehoorzaamheid aan God.

Hoofdstuk 18. Van de hoop op God.

Hoofdstuk 19. Van de Sterkte of Dapperheid.

Hoofdstuk 20. Van de Belijdenis van Christus en van Zijn Waarheid.

Hoofdstuk 21. Van de Vergenoeging.

Hoofdstuk 22. Van de Verloochening van zichzelf.

Hoofdstuk 23. Van de Lijdzaamheid.

Hoofdstuk 24. Van de oprechtheid.

Hoofdstuk 13

Van de Verheerlijking van God.

Er zijn geen deugden, die niet in de volmaakte regel van het leven, de wet Gods, zijn begrepen; wij hebben de voornaamste hoofden in de vorige hoofdstukken in ieder gebod aangewezen. Nu zullen wij enige van dezelve nader verklaren, en de heiligheid beminnende ziel tot betrachtning dezelve opwekken.

Deugd is een volmaakte overeenkomst des mensen met de wil Gods, in de wet voorgesteld. Men kan ze aanmerken of in de hebbelijkheid, of in de uitwerking. De hebbelijkheid is de deugdzame gestalte, in de wedergeboorte van God ingestort, en door vele oefeningen verkregen, uit welke de deugdzame heilig werkt naast allerlei voorwerpen.

Die één deugd heeft, heeft ze alle. Niet alleen omdat zij alle aan elkaar vast zijn, één deugd niet alleen bestaat, en tot het beoefenen van één deugd vele samenkomen. Maar ook omdat de gestalte van het hart deugdzam is en bekwaam om te werken, naar het voorwerp vereist; naardat dan de gestalte heiliger is, daarnaar zijn ook haar daden; door de betrachtning van één deugd wordt de heilige gestalte vermeerderd, en alzo bekwaamer tot het uitwerken van andere.

De ene deugd, als deugd aangemerkt, is niet groter dan de andere; omdat zij is een volmaakte overeenkomst met de wet in alle omstandigheden, minder overeenkomst is een gebrek en zonde; maar de voorwerpen en omstandigheden zijn groter en kleiner, en te dien opzichte is de een uitwerking van de deugd groter dan de andere, en omdat de mens onvolmaakt is, zo heeft de een mens meerder van de deugdzame gestalte en van de dadelijkheid, dan de andere.

Het uiterste einde van alles is God verheerlijken.

II. Het uiterste einde is eerst in beoging, en laatst in de uitwerking. Naardat een mens verlicht wordt, daarnaar krijgt hij hogere zaken in 't oog, en stelt ze zich voor om die te verkrijgen. Een eerstbeginnend Christen ziet de schrikkelijkheid van het eeuwig verderf, en krijgt verwarde bevattingen van de zaligheid; daaruit ontstaat beoging, om van dat ene verlost te worden, en het andere te bekomen. Deze meer en meer verlicht wordende, krijgt ook hoger zaken in 't oog, en stelt ze zich voor om die te bekomen, totdat hij het hoogste einde, 't welk is de verheerlijking van God, kent en bemint. Hierdoor aangedreven wordende, stelt hij alle middelen in 't werk om dat te bekomen; een kleiner Christen, lagere zaken beogende, eindigt nochtans in de verheerlijking van God, met dankzegging over het ontvangen goed. Maar hoe groter een Christen wordt, hoe meer hij van boven naar beneden werkt, dat is, liefde tot verheerlijking van God maakt hem gaande, om alles te doen, wat daartoe dienen kan. Dit uiterste einde, de verheerlijking van God, stellen wij in de eerste plaats.

God verheerlijkt Zichzelf.

III. God verheerlijkt

1. Zichzelf, als Hij zijn volmaaktheden aan de schepselen openbaart, zo in de werken van de natuur, als in de werken van de genade.

- (a) God verheerlijkt Zichzelf in de werken van de natuur, en dat in de schepping en onderhouding. Ziet hiervan: Psalm 8:2, 4. *O Heere! onze Heere! hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Als ik Uw hemel aanzie.* Psalm 104:24 ... *Gij hebt ze allen met wijsheid gemaakt.* Rom. 1:20. *Want zijn onzienlijke dingen worden van de schepping van de wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid.* Hand. 14:17. Hoewel Hij nochtans Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van de hemel.
- (b) God verheerlijkt Zichzelf in het werk van de genade, als Hij daarin toont:
- Zijn rechtvaardigheid: Rom. 3:25. *Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid.*
 - Zijn wijsheid: Efëze 3:10. *Opdat nu door de gemeente bekendgemaakt worde ... de veelvuldige wijsheid Gods.*
 - Zijn barmhartigheid en genade: Efëze 1:6. *Tot prijs van de heerlijkheid van zijn genade.*
 - Zijn liefde: Titus 3:4. *Wanneer de goedertierenheid van God, onze Zaligmaker, en zijn liefde tot de mensen verschenen is.* Dus is de gehele aarde van zijn heerlijkheid vol. Jes. 6:3.

God verheerlijkt Christus.

2. God verheerlijkt Zijn Zoon, de Middelaar Jezus Christus: Hand. 3:13. *De God van onze vaders heeft Zijn kind Jezus verheerlijkt.* En de Zoon verheerlijkt wederom de Vader: Joh. 17:4. *Ik heb U verheerlijkt op de aarde.*

Zijn kinderen.

3. God verheerlijkt Zijn kinderen, én in dit leven, als Hij hun met zijn beeld versiert, én in 't oog van de wereld ontzaglijk maakt: Jes. 43:4. *Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in mijn ogen, zijt gij verheerlijkt geweest.* Ezech. 16:14 ... *Want die (uw schoonheid) was volmaakt door mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had.*

En God verheerlijkt hen na de dood: Hebr. 2:10 ... *Dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende.* Rom. 8:30 ... *Die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.*

God heeft alle heerlijkheid in Zichzelf.

VI. De Heere heeft alle eer en heerlijkheid oneindig in Zichzelf, ook toen er geen schepsel was om die te erkennen. Hij is de God van de heerlijkheid. Hand. 7:2. De koning van de eer, Psalm 24:8. De Vader van de heerlijkheid, Efëze 1:17. Van deze heerlijkheid gaat een glans uit, welke de engelen zelf niet kunnen verdragen, en daarom hun aangezichten bedekken, uitroepende: *Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen.* Jes. 6:3. Wanneer deze glans een mens omschijnt, zo verdwijnt hij, en roept uit: *Wee mij, want ik verga! want mijn ogen hebben de koning de Heere der heerscharen gezien,* Jes. 6:5. De heerlijkheid Gods kan door een schepsel noch verminderd, noch vermeerderd worden. Die blijft dezelfde of een mens die veracht of verheerlijkt. 't Is enkele goedheid, dat God, die een licht is, Zich met het licht bedekt, als met een kleed, en een ontoegankelijk licht bewoont, dat die zijn heerlijkheid aan mensen enigszins vertoont, en toelaat, dat die zich daarin mogen verblijden, en Hem verheerlijken, erkennen, roemen en prijzen, en Hem aan anderen, als zodanig, mogen bekendmaken. Dit is de zaligheid, en het werk van de engelen: Lukas 2:14. *Ere zij God in de hoogste hemelen.* Dit is de zaligheid en het werk van de verheerlijkte zielen: Openb. 4:11. *Gij, Heere! zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer.* Dit is de

gelukzaligheid, en het werk van de gelovigen op aarde, die zijn geformeerd, tot prijs van Zijn heerlijke genade, om zijn lof te vertellen, Jes. 43:21. Elke Godzalige heeft lust tot dit werk, gelijk David: Psalm 145:5. *Ik zal uitspreken de heerlijkheid van de eer Uwer Majesteit, en Uw wonderlijke daden.*

God te verheerlijken, is Hem, als zodanig te erkennen.

V. God verheerlijken is uit gezicht van zijn volmaaktheden met liefde, blijdschap en ontzag Hem als zodanig te erkennen, te roemen en aan anderen bekend te maken. Het verheerlijken van God komt voort uit het gezicht van zijn volmaaktheden. De kennis van God is of door geloof of door aanschouwen; deze twee onderscheidt de apostel, 2 Kor. 5:7. Het geloof erkent God te zijn, zodanig als Hij Zich in het Woord openbaart; in het Woord worden de volmaaktheden Gods beschreven, zoals zij zich opdoen in de werken van de natuur, en bijzonder zoals zij schijnen in het aangezicht van Jezus Christus, in het grote werk van de verlossing: 2 Kor. 3:18. *Wij allen met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende.*

Het geloof let op alle uitdrukkingen van God in zijn Woord, en bijzonder zoals Hij Zichzelf aan Mozes bekendmaakt: Exod. 34:6. *Heere, Heere, God barmhartig*, enz. Dit stelt het geloof als zekere waarheden vast, en erkent God zo te zijn, en dat geloof doet de mens zich zo gedragen naast zulken God, als het Gode en hem betamelijk is. Ja, geloven zelf is God verheerlijken: Rom. 4:20. *Maar hij (Abraham) is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer.* Ofschoon een gelovige niet meer had dan het geloof, dat God zulk een God is in Christus, en zo een God voor hem is, en de gevoelige openbaring in zich niet bevond, zo moet hij daarop aangaan, zich verblijden, in liefde en blijdschap Hem als zodanig erkennen, roemen en prijzen. Dit is de misslag van vele begenadigden, dat zij het gezicht van het geloof niet hoog genoeg achten, en zich niet gewennen daardoor God te verheerlijken. Ofschoon de Heere het onmiddellijk aanschouwen voor de hemel bewaart, geeft Hij Zijn kinderen op aarde nog wel iets daarvan, volgens de belofte: Joh. 14:21 *Ik zal Mij zelf aan hem openbaren.* Al worden alle gelovigen met Mozes niet gesteld in de kloof van de steenrots, toen de Heere Zijn Naam uitriep, al worden zij allen niet meegenomen op de berg, waar Jezus verheerlijkt werd, al worden zij allen met Paulus niet opgetrokken in de derde hemel, zo geeft de Heere nu en dan aan Zijn kinderen wel meerder gezicht van Hem, als door het geloof en geeft hun klaarder kennis van Zijn volmaaktheden. Het geloof en het klaarder gezicht van God is de oorsprong van de verheerlijking van God.

Uit het gezicht van God vloeit liefde tot Zijn lof.

VI. Uit het gezicht van God ontstaat liefde tot verheerlijking van Zijn Naam. Die Gods volmaaktheden ziet, wordt terstond ontstoken in liefde, niet alleen om voor zichzelf met die Beminnelijke verenigd te zijn; maar om alle deugden des Heeren te verheffen, te roemen, en die ook aan anderen bekend te maken, opdat de Heere van velen verheerlijkt worde: Psalm 70:5 *Laat de liefhebbers uws heils gedurig zeggen: God zij groot gemaakt!*

Uit de kennis en liefde vloeit blijdschap, en vermakende toestemming, dat God zo'n heerlijke en zalige God is: Psalm 69:33. *De zachtmoedigen, dit gezien hebbende, zullen zich verblijden.* Psalm 97:12. *Gij rechtvaardigen, verblijdt u in den Heere, en spreekt lof ter gedachtenis van Zijn heiligheid.*

De mens door de kennis, liefde en blijdschap in staat gebracht zijnde, stelt de verheerlijking van God tot zijn uiterste einde, uit liefde tot dat het einde doet en laat hij alles wat daartoe dienen kan, en hij brengt alles wederom daartoe, en eindigt in dat,

uit 't welk hij begon te werken. Vele psalmen beginnen en eindigen met Hallelujah: Rom. 11:36. *Uit Hem, door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid.*

Dit is het bevel: 1 Kor. 10:31. *Doet het al ter ere Gods.* 1 Petrus 4:11 *Opdat God in allen geprezen worde.*

Men verheerlijkt God bij zichzelf met het hart.

VII. Dit einde beminnende, en dit in alles als zijn doel zich voorstellende, tracht men God te verheerlijken bij zichzelf en bij anderen. Bij zichzelf verheerlijkt men Gode met het hart, met de tong, en met daden.

1. Met het hart.

- (a) Als men tracht God in al zijn werken te zien, en zich bezig te houden in het beschouwen van de volmaaktheden Gods, die zich daarin opdoen: Psalm 107:43. *Wie is wijs? Die neme deze dingen waar, en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des Heeren.* Psalm 139:17, 18. *Hoe kostelijk zijn mij, o God! uw gedachten! hoe machtig vele zijn haar sommen! Zou ik ze tellen? van haar is meer dan des zands. Word ik wakker, zo ben ik nog bij U.* Psalm 104:34. *Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn, ik zal mij in de Heere verblijden.*
- (b) Als men tussen God en zijn ziel zich verwondert en verliest in de heerlijkheden Gods, en met toestemming zegt, Psalm 145:3, *De Heere is groot en zeer te prijzen, en zijn grootheid is ondoorgrondelijk.* Psalm 139:6, *De kennis is mij te wonderbaar, zij is te hoog, ik kan daar niet bij.*
- (c) Als men in heilige beweging in zijn hart de Heere verheft boven alles, en zijn Naam in eenzaamheid prijst: 1 Petrus 3:15. *Heiligt God de Heere in uw harten.*

2. Tong.

VIII. Het hart, vervuld met heilige overdenkingen, maakt alles gaande, en zich niet kunnende inhouden, uit het zich in de eenzaamheid door woorden, gelijk David deed: Psalm 103:1. *Loof de Heere, mijn ziel! en al wat binnen in mij is zijn heilige Naam.* Zo ook. Psalm 71:14, 15. *Doch ik zal gedurig hopen, en zal al uw lof nog groter maken. Mijn mond zal uw gerechtigheid vertellen, de gehele dag uw heil; hoewel ik de getallen niet weet.* De ziel zichzelf vergetende in de beschouwing van de volmaaktheden Gods, breekt wel uit in gejuich, en de verheffingen Gods zijn in haar keel, Psalm 149:6. *De overpeinzingen doen de lippen der slapenden spreken,* Hoogl. 7:9. En geven psalmen in de nacht, Job 35:10. Psalm 42:9. *De Heere zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden, en 's nachts zal Zijn lied bij mij zijn.* Kol. 3:16 ... *Zingende de Heere met aangenaamheid in uw hart.*

3. Daden.

IX. Als men beogende God eer en heerlijkheid te geven:

- (a) zich als een zondaar en verdoemenswaardige voor de Heere vernedert, en tot Hem om genade loopt, om Hem de eer van zijn barmhartigheid te geven.
- (b) Als men alles, wat men begeert, van de Heere verzoekt, om Hem te erkennen als de oorsprong en gever van alle goed.
- (c) Als men zich eerbiedig voor Hem neerbuigt om Hem te eren in zijn aanbiddelijkheid en hoogheid.
- (d) Als men een opwellende zonde dempt door de vreze Gods, om Hem de eer van heiligheid en ontzaglijkheid te geven.

- (e) Als men zich onder zijn bescherming begeeft, en bij Hem zonder vreeze schuilt, om Hem te verheerlijken in zijn almachtigheid en getrouwheid.
- (f) Als men zich God ten dienste stelt, zeggende: och Heere! zeker ik ben uw knecht, ik ben uw knecht, om Hem te eren in zijn souvereine heerschappij en dienstwaardigheid.
- (g) Als men om Hem de eer van wijsheid en ontferming te geven, zich Hem stilzwijgend onderwerpt, in allerlei kruis, en alzo voort in alle voorvallen en oefeningen, om Hem de eer van die eigenschappen te geven, die daarin te pas komen. Indien men deze en andere dingen doet, zo is wel de verheerlijking Gods daarin opgesloten, al heeft men gevoeligst zijn eigen zaligheid in 'toog; maar men moet naar hoger beogingen trachten, en zich gewennen, uit levendige beogingen van God te verheerlijken, alles te beginnen, en in alles met de ere Gods te eindigen.

Men verheerlijkt God bij anderen met woorden.

X. 1. Met woorden.

- (a) Als men met dat oogmerk, om de heerlijkheid Gods aan anderen bekend te maken, opdat ook zij de alle eer waardige God mochten verheerlijken, anderen onderwijst in de weg van de zaligheid, en op allerlei manier hen leidt tot de Heere Jezus, hen opwekt tot geloof en bekering, vermaant en bestraft.
- (b) Als men van God en zijn daden tot hen spreekt, om ook hun de heerlijkheid Gods in alle zijn werken te tonen: Psalm 105:1, 2. *Looft de Heere, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken. Zingt Hem, psalmzingt Hem, spreekt aandachtelijk van al Zijn wonderen.* Jes. 12:4 Vermeldt, dat Zijn Naam verhoogd is.

2. En daden.

Met daden en zijn gehele leven, als men, met oogmerken om God te verheerlijken, zich zo gedraagt in de tegenwoordigheid van mensen, dat het beeld Gods daarin blinke. God is onzienlijk, de natuurlijke mens kent God niet, en ziet Hem niet, noch in de werken van de natuur, noch van de genade; maar als een kind Gods, welke van de goddelijke natuur deelachtig is, het beeld Gods in zijn gedrag vertoont, zo wordt het hart van een onbekeerde menigmaal krachtig overtuigd, dat er een God is, dat God te eren, te vrezen, te lieven en te dienen is, en 't is een middel, waardoor sommigen de weg van de zaligheid beginnen te zoeken, en alzo bekeerd worden. Een wedergeborene, ziende het beeld Gods in een ander blinken, wordt daardoor verwakkerd in de liefde en de vreeze Gods, en sommigen, die in staat van verval zijn, komen daardoor tot inkeer, en worden in hun vorige ijver hersteld; en schoon ons gedrag die uitwerking niet had, zo verheerlijkt men de Heere, zoveel ons aangaat, als de bedoeling daar is, om met ons gedrag te tonen, dat God zo'n God is, en men zal tot beloning een zoete vrede van het geweten naar huis dragen. Dit is het gebod van de Heere Jezus: Matth. 5:16. *Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.* Ziet ook: Joh. 15:8. *Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.* De apostel Petrus wil, dat de vrouwen alzo haar mannen zullen trachten te winnen: 1 Petrus 3:1 *Opdat ook zo enige den Woorde ongehoorzaam zijn zij door de wandel van de vrouwen zonder woord mogen gewonnen worden.*

God wordt niet verheerlijkt van de wereld.

XI. Uit het gezegde blijkt, hoe men God verheerlijkt. Die God liefheeft, en lust heeft aan de eer van God en de verheerlijking van Zijn Naam, zal veel smart vinden, als hij het gedrag van de mensen in dezen dele aanziet.

1. Laat uw ogen eens over de gehele aardbodem gaan: zo aan de ene kant, hoe God Zich niet onbetuigd laat, goed doende van de hemel, regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende het hart van de mensen met spijs en vrolijkheid. Hoe God Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, Zijn heerlijkheid en ontzaglijkheid, Zijn lankmoedigheid en goedertierenheid in Zijn werken openbaar maakt; ziet daarentegen het gedrag van de mensen: van alle mensen harten, enige weinige uitgenomen, zijn van de Heere afgekeerd, stellen Hem in vergetenis, erkennen, danken, noch verheerlijken Hem, even alsof God niet was, alsof Hij niet zo heerlijk en van alle eerwaardig was, even alsof van Hem niet kwam al hetgeen dat zij zijn, en dat zij ontvangen. Zij zijn allen als de zwijnen, die met de aangezichten neerwaarts, de eikels oplezen, maar niet opzien naar de boom, van welke zij afvallen. Zo is ook de mens: men grijpt gretig de goederen aan, maar men ziet niet op naar de Heere, die ze geeft, ja men misbruikt ze tegen Hem. Een liefhebber van Gods eer dit met opmerking beschouwende, vindt stof van droefheid en klagen; zal dan die hoge en verhevene heerlijke God geen eer hebben van de mens voor al Zijn goeddoen! O verbasterd, verdraaid en boosaardig geslacht! En zijn oog op de mens slaande, zal hij smart over Zijn ellende hebben, dat hij tot het einde, waartoe hij geschapen was, niet komt, die gelukzaligheid mist, en daardoor onder de toorn van God raakt en blijft.

En zeer weinig van de kerk in deze dagen.

XII. 2. Gaat eens naar de kerk, liefhebbers van de eer Gods, dat is immers het volk, dat God verheerlijken zou, dat is daartoe geformeerd, dat zou de eer van Christus zijn; maar hoe droevig is het daar in deze dele gesteld! De menigte, de Godzaligen, die door de zonderlinge goedheid Gods daar nog Zijn uitgenomen, is zonder kennis, zonder liefde, zonder vreeze Gods, zonder lust om tot God te naderen, zonder gedaante van Godzaligheid, zonder beoging van Gode eer te geven; men is doorgaans werelds, naar Zijn begeerlijkheden levende, het goede en de goeden hatende, sommigen het slimmer makende dan andere sekten, ja Heidenen; om hunnentwille wordt de Naam van God gelasterd. Zit eenzaam, treurt hierover, laat stille tranen uit uw ogen druipen, noemt ze *Ikabod*. Klaagt: *hoe is de getrouwe stad een hoer geworden, hoe is de kroon van haar hoofd gevallen!*

- (a) Daar zijn er, die openbaar de wereld dienen, die met Godzaligheid en de Godzaligen spotten; dronkaards, dobbelaars, dansers, pronkers, achterklappers, leugenaars, wreveligen, nijdigen, met één woord, allerlei goddelozen. Wat was het nog, indien deze mensen buiten de kerk waren? Maar nu zij binnen zijn, zo benemen zij de kerk haar luister, en zijn tot oneer van God en Christus, het Hoofd van de kerk.
- (b) Anderen komen tot de openbare vergadering, zingen mede de lof Gods, staan op, of buigen zich neer onder het aanbidden, schrijven, en zeggen, Gode zij lof, zij dank, spreken van God en Zijn Woord; maar tonen met hun daden, dat het maar bij de sleur, uit gewoonte, en met de mond alleen is zonder hart, zij volgen het huichelachtig Israëel, van 't welk Psalm 78:36, 37 staat: *Zij vleiden Hem met hun mond en logen Hem met hun tong; want hun hart was niet recht met Hem, en zij waren niet getrouw in Zijn verbond*. Tegen deze spreekt God, Jes. 29:13, 14, *Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; en hun vreeze, waarmee zij Mij vrezen,*

mensengeboden zijn; daarom ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk.

- (c) Anderen menen, dat ze zonderling de eer Gods zien, liefhebben en verheerlijken, als ze zich verwonderen en vermaken over de schepselen, schoon zij in dezelve blijven hangen; als zij zich als weggerukt vinden door het sierlijke gelaat van de hemel, 's avonds, 's nachts of des morgens, als zij zich verblijden over een aangenaam bos of beemd, als zij met opmerking de samenvoeging van beestjes en gewassen beschouwen, en aan anderen tonen. Of men de Schepper daar al bij trekt met de mond, als men er van spreekt, maar Hém in dat werk niet ziet, noch zich verblijdt over Zijn eigenschappen, zich in dat werk vertonende, en Hem met liefde niet prijst, dat is God niet verheerlijken, maar zich over het schepsel verwonderen; dat is, de Schepper daarin aan anderen niet vertonen, maar dikwijls zichzelf, dat men zo wijs is in het naspeuren, en dat men zo veel op heeft met God te verheerlijken. Zich over de heerlijkheid des Heeren te verwonderen, in de werken van de natuur, is geheel wat anders, en is een natuurlijk mens niet te beduiden.
- (d) Anderen gaan nog verder, en verheerlijken God evenwel niet. Wanneer men het Woord van God tot zijn voorwerp neemt, deszelfs geheimenissen doorzoekt, zich vermaakt in het komen tot kennis van een verborgenheid, zich verwondert over de wijze samenhang, over de vervulling van de profetieën, over de wonderlijke zaken die nog staan te gebeuren, ja zelfs over hemelse zaken, dan menen sommigen, dat zij een heilig werk doen, en God daarin verheerlijken: ja verder, hieruit ontstaat wel, dat de zonde, die de wereld doet, en die zij zelf tevoren ook wel pleegden te doen, nu geen vat op hen hebben, omdat men zo ernstig nu gezet is op de kennis van de bijbelse zaken, zodat die ernst nu alle genegenheden en al de tijd heeft. En omdat men nu vergenoegen vindt in die kennis, zo heeft men het vermaak in andere dingen niet van node; ook heeft de uiterlijke kennis kracht tot uiterlijke reiniging: 2 Petrus 2:20. *Want indien zij, nadat zij door de kennis van de Heere en Zaligmaker Jezus Christus, de besmettingen van de wereld ontvloden zijn.* Dit alles is geen verheerlijken van God; maar een blijven hangen aan iets uiterlijks, van 't welk: 1 Kor. 13:2, *Al ware het dat ik de gave van de profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzetten, en de liefde niet had, zo ware ik niets.* Hiertoe kunnen de tijdgelovigen wel komen, die het Woord met vreugde ontvangen, Lukas 8:13. Van zulken zegt Paulus, Hebr. 6:4, 5, *Die eens verlicht zijn geweest en de hemelse gaven gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord van God, en de krachten der toekomstige eeuw.* Dus spreekt Bileam van zichzelf: Num. 24:15, 16. *Die man, wie de ogen geopend zijn, spreekt. De hoorder van de redenen Gods spreekt, en die de wetenschap des Allerhoogsten weet; die het gezicht des Almachtigen ziet, die verrukt wordt, en wie de ogen ontdekt worden.* Niemand vergenoege zich dan met deze dingen, menende, dat hij God verheerlijkt, opdat hij ten laatste niet bedrogen uitkome; maar trachtte God als zijn God in Christus in alles te zien, in liefde tot Hem ontstoken te worden, en uit die gestalte God te prijzen, dat is God verheerlijken.

Bestraffing van de ontheiligers van Gods Naam.

XIII. Daarom hoort gij ontheiligers van des Heeren Naam. Gij, die de Heere niet verheerlijkt, waartoe gij geschapen zijt, en waartoe de Heere u zo vele lichamelijke en geestelijke weldaden bewezen heeft; al komt u dit niet als zulke zonde voor, al stapt gij daar licht overheen, 't is nochtans een schrikkelijk kwaad, en het brengt u onder de

schrikkelijke wraak Gods; merkt toch met aandacht op hetgeen ik u met korte woorden zeggen zal, of het u tot inkeer bracht.

1. Het is een bij allen bekende waarheid, dat tot zijn einde niet deugt, dat deugt nergens toe. U bent geschapen om uw Maker te verheerlijken, daartoe verplichten alle goedheden. Gods, die Hij u bewezen heeft. Maar u kent dat einde niet, hebt het niet lief, tracht daar niet naar, doet het niet; maar u onteert Hem, en smaadt Hem in alles wat u doet; en dat meer is, gij verstout u daarenboven om u onder Zijn volk te mengen, met hen aan des Heeren tafel te gaan zitten, en geeft u uit, een van de kinderen van God te zijn en onder die Naam leeft u godloos en werelds, en zo doet gij de Naam des Heeren lasteren, Rom. 2:24. Zo ziet u dan, dat gij tot uw einde niet deugt, maar om onwaardig weggeworpen te worden. Merkt dan, dat tot u gezegd wordt, Joh. 15:6, *Zo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijkewijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.* In Christus te blijven is door het geloof verenigd te blijven met Hem, en uit die vereniging heilige vruchten voort te brengen, waardoor de Vader verheerlijkt wordt, vers 8. Dit nu doet gij niet; daarom zult gij met versmading buiten geworpen en verbrand worden.

2. U hebt u in staat gebracht van niet te mogen doen, zo lang u zo blijft, waardoor God van de Zijnen verheerlijkt wordt. U hebt het niet willen doen, nu zult u het ook niet doen; God wil 't van u niet gedaan hebben. Ziet het Psalm 50:15, 16, *Roept Mij aan in de dag van de benauwdheid,* zegt de Heere tot Zijn volk, *Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren. Maar tot de goddeloze zegt God: wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen, en neemt mijn verbond in uw mond?* Omdat u God niet eert, maar versmaadt, zal God ook u versmaden, en verachtelijk maken. U beoogt glorie en eer, maar God zal u met schande bedekken: 1 Sam. 2:30, *Die Mij eren; zal Ik eren, maar die Mij versmaden, zullen licht geacht worden.*

3. Dit zal u overkomen, de Heere zegt het, de Heere zal het ook doen. Past het u toe, 't geen staat: Mal 2:9, *Daarom heb Ik ook u verachtelijk en onwaard gemaakt voor het gehele volk, omdat gij mijn wegen niet houdt.* Als gij sterft, gij zult een stank nalaten, en gij zult eens ezels begrafenis hebben, en gij zult alle vlees een afgrijzing zijn, Jes. 66:24. En als u in de opstanding verrijzen zult, zo zult u zijn tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijzing, Dan. 12:2. Dan zal het einde zijn van allen, die God in dit leven niet verheerlijken.

4. Omdat gij God niet verheerlijkt, zal God u overgeven tot allerlei zonden, en bijzonder om door vuile lusten uw eigen lichaam te onteren: Rom. 1:21, 24. *Omdat zij God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt. Daarom heeft hen God ook overgegeven, in de begeerlijkheden van hun harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkaar te onteren.*

5. En opdat wij het alles in één besluiten, God zal Zich aan u verheerlijken, met zijn rechtvaardigheid te openbaren, in u op een buitengewone wijze te straffen. Dit is een schrikkelijke staat, een voorwerp te zijn van Gods rechtvaardige wraak, zodat engelen en mensen het zien zullen, en met genoegen toestemmen, zeggende: *Ja Heere, Gij almachtige God! Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig,* Openb. 16:7. Als Nadab en Abihu God niet verheerlijkten, verbrandde God hen met vuur uit de hemel, en daar wordt bijgevoegd, Lev. 10:3, *In degenen, die tot Mij naderen, zal Ik geheiligt worden, en voor het aangezicht van al het volk zal Ik verheerlijkt worden.* Van Farao

staat er, Rom. 9:17, *Want de Schrift zegt tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u mijn kracht bewijzen zou, en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de gehele aarde.* Als God zich in het straffen van degenen, die Hem niet verheerlijken, verheerlijkt, dan wil God dat men hen niet beklage; maar zegt, Amos 6:10, *Zwijg! want zij waren niet om des Heeren Naam te vermelden.* En integendeel, God wil dat men zich verblijde, en de Heere verheerlijke, als Hij rechtvaardige wraak oefent: Psalm 58:10, 11 *De rechtvaardige zal zich verblijden, als hij de wraak aanschouwt ... En de mens zal zeggen: Immers is er vrucht voor de rechtvaardige; immers is er een God, die op de aarde richt.* Hoort dit, verachters van God, en beeft; want uw oordelen naderen, en bekeert u, en ontvliedt alzo de toekomende toorn.

De gelovigen zijn hierin zeer gebrekkig.

XIV. Liefhebbers van de ere Gods, beschouwt ook eens de kostelijke dochters Sions, verblijdt u wel, als gij in haar merkt dat verborgen uitzien, schreien, wachten, bidden, dat verblijden over troostrijke ontmoetingen, en dat danken over de ontvangen goedheden, die gewilligheid om Gode welbehaaglijk te leven, en zich geheel de Heere ten dienste over te geven; maar wat zijn ze nog doorgaans zwakke en kleine kinderen! Wat is er weinig gezicht van God! Hoe weinig is men gezet om God bij zichzelf en bij anderen te verheerlijken! Hoe ras gaat dat oogmerk uit de gedachten! Hoe weinig ijver, ernst, doorbreken en vertoning is er in deze! Hoe dikwijls vallen ze in bezwijming! Hoe vele zwakheden en zondigheden openbaren zich in hun wandel! Och, dat de Godzaligen nog maar wandelden als lichten in het midden van een krom en verdraaid geslacht! Dat men zien kon, dat de liefde Gods hun harten bezat, dat de vreze Gods voor hun ogen was, dat zij met het beeld van Christus versierd waren! Dat men zien kon, dat ze aan zichzelf, aan eer, liefde, voordeel, gemak, mensenvrees gestorven waren; dat zij zelf niet alleen ter ere van God waren; maar de ere Gods in alles beoogden, en dat stelden tot hun einde in al hun daden! *Maar hoe is het goud zo verdonkerd, het fijne goud zo veranderd!* Klaagl. 4:1. Daarom treurt, en zijt bedroefd, dat God, zelfs van zijn kinderen, zo weinig verheerlijkt wordt, en laat het u aan uw hart smarten.

Opwekking om God te verheerlijken.

XV. Maar gij zelf, legt er u toch voortaan op toe, om God te verheerlijken, terwijl u nog hier bent. Het zij u niet genoeg de zonde te haten en te vluchten, Godzalig te leven, en daden te doen, waarin de verheerlijking van God opgesloten ligt; maar verheft uw hart tot een hoge trap van Godzaligheid, 't welk is, beogen God te verheerlijken in al uw doen en laten. Stelt u dit einde gedurig voor, opdat gij door een gedurige werkzaamheid daarvan een hebbelijkheid moogt verkrijgen. Ik zet er mij toe om u daartoe op te wekken, en u, zet er u ook toe, om hiertoe opgewekt te worden.

God eist het.

1. Laat in uw hart ingaan de eis van God, en de gedurige opwekkingen; overweegt met aandacht deze weinige plaatsen uit de grote menigte: 1 Kor. 6:20, *Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.* 1 Kor. 10:31, *Doet het al ter ere Gods.* Ik stel u deze plaatsen voor, niet om u een onbekende waarheid te leren en te bevestigen, maar om de zaak u door mijn pen diep in te drukken, en u met een gehoorzaam hart daartoe over te brengen, wetende, dat het geen bijwerk is, maar dat gij niet anders te doen hebt dan dat. U hebt immers u gesteld om de Heere te gehoorzamen u hebt Hem menigmaal gevraagd: *Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?* Hij nu antwoordt u: *verheerlijkt Mij, beoogt dat in alles; laat dat het begin zijn,*

waaruit gij tot het werk aangezet wordt, laat dat het einde zijn, waarin gij ophoudt en rust. Welaan dan, doet het dan ook nu, en begint het van stonde aan, opdat u niet een spottende vrager bevonden wordt.

De Heere Jezus en de heiligen zijn hierin ons voorgegaan.

XVI. 2. Ik stel u hierbij voor de voorbeelden van de Heere Jezus en zijn heiligen. Voorbeelden hebben grote kracht om te bewegen; verstijft dan uw hart niet, maar wordt buigzaam en gewillig om ze na te volgen. U hebt immers de Heere Jezus lief; liefde nu doet naar gelijkvormigheid trachten. Uw Jezus heeft u daartoe een voorbeeld nagelaten, opdat u Zijn voetstappen zou navolgen. En uzelf bidt: *trek mij en ik zal U nalopen*. Jezus nu beoogde in alles wat Hij deed Zijn Vader te verheerlijken: Joh. 17:1, 4 ... *opdat ook uw Zoon U verheerlijke. Ik heb U verheerlijkt op de aarde*. Voegt u zo bij Jezus, leert dit van Hem, en volgt Hem al doende na. Wiens hart zal geen lust krijgen aan de verheerlijking van God, als hij bemerkt met hoedanige liefde en brandende ijver de heiligen in dit werk bezig zijn, en een ieder daartoe opwekken? Stelt u maar het voorbeeld van David voor, en hoort hem aldus spreken: Psalm 103:1, *Loof de Heere, mijn ziel! en al wat binnen in mij is, Zijn heilige Naam*. Psalm 104:33, 34. *Ik zal den Heere zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben. Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in den Heere verblijden*. Psalm 71:14-16, *Doch ik zal gedurig hopen, en zal al uw lof nog groter maken. Mijn mond zal Uw gerechtigheid vertellen, de gehele dag uw heil; hoewel ik de getallen niet weet. Ik zal heen gaan in de mogendheden des Heeren, Heeren; ik zal Uw gerechtigheid vermelden, de Uwe alleen*. Hij wist wel, dat hij uit zichzelf tot zo'n hoog en heerlijk werk niet kon opklimmen: daarom bad hij, om dat te mogen en te kunnen doen vers 8, *Laat mijn mond vervuld worden met Uw lof, den gansen dag met Uw heerlijkheid*. Hij kan zich niet verzadigen met de Heere te loven, hij is niet tevreden met een- of tweemaal te zeggen: *Loof den Heere*, maar Psalm 136 roept hij wel zes en twintigmaal uit: *Want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid*. En in verscheiden psalmen begint en eindigt hij met: *Halleluja, looft den Heere*. Ja, ziende de oneindigheid, van des Heeren heerlijkheid, en dat hij te klein was, om naar zijn genegenheid die te roemen, zo roept hij engelen, mensen, en alles te hulp, en eindigt: *Alles wat adem heeft, love den Heere, Hallelujah!* Psalm 150:6. Gij dan, voegt u hier bij hem, en roept mede: *Hem, die op de troon zit, en het Lam, zij dankzegging, en eer, en heerlijkheid, en kracht in alle eeuwigheid*.

De weldaden verbinden daartoe.

XVII. 3. Bedenkt eens, van wie hebt u het leven, de adem, en alles wat u hebt? De lucht, die u inademt; de zon, maan en sterren, die u bestralen en verlustigen; de hemel die u overdekt; de aarde, die u betreedt; de spijs en drank, die u nuttigt; de beesten, die u gebruikt, zijn ze uit u? Komen ze u toe? Is 't niet alles des Heeren? Is Hij het niet, die 't u dag bij dag telkens in Zijn goedheid geeft, en dat niettegenstaande uw onwaardigheid en zondigheid? Ja, kinderen van God! Is 't de Heere niet, die u de dierbare Zaligmaker heeft geschonken, die u de Heilige Geest geeft, en u begenadigt met geestelijk licht en leven, en de eeuwige heerlijkheid voor u heeft bereid? Alles keert van waar het kwam. Laat dan uw hart, aandachtig uw nietigheid, de onwaardeerbaarheid van de goederen, en de goedheid des Heeren beschouwende, ook dat alles brengen tot de Heere, en met een hart vol van liefde en verwondering uitroepen: *Uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, amen*. Rom. 11:36.

Daartoe is men gesteld op de aarde en in de kerk.

XVIII. 4. Merkt aan het einde, waartoe God u op de aardbodem heeft gesteld. Is 't maar om te arbeiden en te rusten, om te eten en te drinken, om na vele bekommelingen en bezigheden wederom te keren tot uw niet? *Dic, cur hic?* Zeg waartoe zijt gij hier? Is het niet om uw Maker te kennen, te erkennen en te verheerlijken? En kinderen van God, waartoe heeft Hij u wedergeboren, en in Zijn kerk gesteld? Is 't zonder oogmerk? Is 't alleen om u door die weg ten hemel te leiden? Neen, maar 't is om Hem op de aarde te verheerlijken. Zie dit: Jes. 43:21. *Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen.* Jes. 61:3 ... *opdat zij genoemd worden eikenbomen der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.* 1 Petrus 2:9. *Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zou verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.*

U was niet geboren, u leefde niet, u ontving, u had niets dat u geniet, indien dit het einde niet was. Is dit dan het einde wat hebt u dan anders te doen dan dit? God heeft enigszins, om zo te spreken, Zijn interest, Zijn eer in uw hand willen stellen, en u tot uitroepers van Zijn Naam gemaakt. Hebt u dan niet wel toe te zien, hoe u dit kostelijk pand bewaart, en hoe gij Gode Zijn einde toebrenkt, en dat onwaarderbare werk uitvoert? Wel op dan, doet het met lust!

God is het waardig.

XIX. 5. God is het waardig, 't komt Hem toe, dat én gij, én alles wat er is, Hem verheerlijke. Al was er noch zaligheid, noch zoetheit, noch voordeel in; al waren wij niet gesteld tot dat einde, al stond het in onze keus dat te doen, of zonder zonde na te laten; al waren we door zovele weldaden niet verbonden, indien maar een klein straaltje van des Heeren heerlijkheid de ziel bescheen, men zou zeggen: 't is mij genoeg dat God Gód is, dat Hij alleen alles waardig is, ik kies Hem te verheerlijken, en dat dit mijn enig werk zij, én in dit leven, én tot in alle eeuwigheid. God is waardig eeuwig verheerlijkt te worden, al was er geen schepsel in hemel of op aarde, en zodra er een schepsel is, verplicht de Heere dat schepsel tot verheerlijking van Hem, alleen omdat Hij God is. Deze reden kan geen mens bewegen, tenzij God Zich aan hem openbare, en hem de kracht en heerlijkheid van de Godheid doe zien en gevoelen.

Het schemerlicht van de natuur, de klaarheid van de Schrift moge een onbekeerde overtuigen van zijn plicht, hij moge op een natuurlijke wijze iets beginnen; maar als het licht van de genade, tonende de heerlijkheid des Heeren in het aangezicht van Jezus Christus, de gelovige ziel beschijnt, dan wordt zij eerst recht gaande, om God de eer en heerlijkheid te geven. 't Zij met beschaamdheid voor Zijn heiligheid, 't zij met verdwijning voor Zijn majesteit, 't zij met ontzag en beving voor Zijn hoogheid, 't zij met verwondering over Zijn onbegrijpelijke oneindigheid, 't zij met liefde wegens Zijn beminnelijkheid, 't zij met blijdschap over Zijn goedheid, en zo voort in andere opzichten, naardat de Heere Zich aan de ziel openbaart. Dan, ja al had de mens duizend lichamen en duizend zielen, zou hij ze willig overgeven om ze te verslijten in de verheerlijking van God, en hij zou ze allen te klein achten om des Heeren lof te mogen of te kunnen uitspreken, en hij zou het loon genoeg achten zich daarin te vernietigen. Dan, ja dan verblijdt men zich dat alles de Heere onderworpen is, dat alles gereed staat, als Hij maar spreekt. 't Is zijn vermaak te denken, dat alle engelen en zielen van de volmaakt rechtvaardigen in de hemel, en alle kinderen van God op aarde 't oog op Hem hebben, alle zaligheid van Hem verwachten. Hem liefhebben, zich in Hem verblijden, zich eerbiedig voor Hem neerbuigen, en vrolijk uitgalmen de eer van

de heerlijkheid van Zijn Majesteit, en Hem oneindig verheffen boven allen lof, en zichzelf niet waardig achten iets van de Heere te zien, te denken, of uit te spreken; maar dat het ene onuitsprekelijke genade is dat dit aan een schepsel wordt toegelaten. Kan dit nu uw hart niet verheffen om met hen te roepen: *Heere! Gij zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de kracht?* Wel op, vlugge ziel, geef de Heere eer, omdat Hij het waardig is.

't Is uitnemend voordelig.

XX. 6. Omdat God ons door het voordelige wil opwekken, zo moeten wij ons daardoor laten opwekken; daarom bedenkt het voordeel dat een God verheerlijkende ziel ontvangt.

- (a) 't Is een grote eer, een middel te zijn dat God verheerlijkt wordt; want 't is het allergrootste, het allerheiligste, het allerhoogste werk. Van Mozes Aäron en Samuël wordt tot hun eer gezegd, Psalm 99:6, *Mozes, en Aäron waren onder zijn priesters, en Samuël onder de aanroepers Zijns Naams.* 't Is engelen werk, die roepen: *heilig! heilig! heilig is de Heere der heirscharen!* De gehele aarde is van Zijn heerlijkheid vol. Zij juichten toen God de aarde formeerde, Job 38:7. Zij zongen op de geboortedag van Christus: *Ere zij God in de hoogste hemelen!* Lukas 2:14. Dit doen de heiligen in de hemel, en dit zal eeuwig het werk zijn van de uitverkorenen, Openb. 4:11.
- (b) Dit brengt de ziel grote blijdschap aan. 't Verheerlijken van God is niet zo'n zwaar, droevig, verdrietig en onvoordelig werk, dat men vele beweegredenen gebruiken moest om iemand daartoe als te persen; want 't is des mensen zaligheid. Zaligheid is vermaak en blijdschap in des Heeren volmaaktheden te zien, die te lieven, en Hem daarin te roemen. Die dit nog niet kennen, die kennen hun hoogste gelukzaligheid niet. Hoe vermaakte David zich daarin, en hoe vermakelijk stelde hij dat voor! Psalm 92:2, 3, 5, 6. *Het is goed dat men de Heere love, en Uw Naam psalmzinge, o Allerhoogste! Dat men in de morgenstond Uw goedertierenheid verkondige, en Uw getrouwheid in de nachten. Want gij hebt mij verblijd, Heere! met Uw daden; ik zal juichen over de werken Uwer handen. O Heere, hoe groot zijn Uw werken! zeer diep zijn Uw gedachten.* Psalm 147:1. *Looft den Heere; want onze God te psalmzingen is goed, omdat Hij liefelijk is; de lof is betamelijk.*
- (c) 't Is God aangenaam. Hij heeft er vermaak in, dat zijn kinderen Hem verheerlijken, dat tot hun vermaak, blijdschap en zaligheid stellen, en dat zij naar hun bekwaamheid het doen. Ziet dit: Psalm 22:4. *Doch Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls.* Psalm 69:31, 32. *Ik zal Gods Naam prijzen met gezang, en Hem met dankzegging grootmaken. En het zal de Heere aangenamer zijn dan een os, of een gehoornde var, die de klauwen verdeelt.* Dat is als een slachtoffer. vers 33, *De zachtmoedigen, dit gezien hebbende, zullen zich verblijden.*
- (d) De Heere beloont dat overvloedig, 1 Sam. 2:30, *Die Mij eren zal Ik eren.* Terwijl Paulus en Silas Gode lofzangen zongen, werden de deuren van de gevangenis geopend, en de banden van alle gevangenen werden los, Hand. 16:25, 26. Zorgt iemand voor de eer Gods, God zal ook voor zijn eer zorgen; verbreidt iemand Gods heerlijkheid bij de mensen, God zal Hem ook eer, liefde en gunst bij de mensen doen vinden; is iemand voor God, God zal ook voor hem zijn: Psalm 91:14-16. *Omdat hij Mij zeer bemint, spreekt God, zo zal Ik hem uithelpen; Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij kent Mijn Naam. Hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhoren; in de benauwdheid zal Ik bij hem zijn; Ik zal er hem uittrekken en zal hem verheerlijken. Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen, en Ik zal hem Mijn heil doen zien.* Als men in alles de ere Gods beoogt, dan zal al ons werk

zuiverder en heiliger gedaan worden. Het einde maakt de werker gaande, stelt hem middelen ter hand, en maakt zelfs zware middelen licht. Heeft men Gods eer lief, men verloochent zijn eigen, men houdt zich op de rechte streek tot dat einde, en ziet niet om naar 't geen ons zelf voor of tegen is; men dringt door de tegenstanden heen, en stapt alle moeilijkheden over, men heeft na het gedane werk rust, 't hebbe ook zulken uitslag als het wil, want het oogmerk was zuiver, en de middelen waren naar Gods voorschrift, men schroomt het licht niet; maar men wil wel gezien en beproefd zijn, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in Gode gedaan zijn, Joh. 3:21.

- (e) Het is een middel tot bekering van onbekeerden, en het verwakkert de Godzaligen om God te verheerlijken. Ziet daar alle de nuttigheden, die in dat heilig en heerlijk werk opgesloten zijn. Daarom zet er u naar, wiens ziel toch lust heeft om het te doen, en die gij zalig acht, die het betrachten, zeggende: *Welgelukzalig zijn ze, die in uw huis wonen; zij prijzen U gestadig*, Psalm 84:5.

Tegenwerping van de Godzaligen.

XXI. Sommige Godzaligen, dit lezende of horende lezen, zullen hierbij opzien als een zaak hun te hoog; anderen zullen bedroefd worden, ziende aan de ene kant de heerlijkheid en beminnelijkheid van de zaak, en aan de andere zijde hoe verre zij daarvan af zijn, en hoe onmogelijk het hun is om tot zo'n staat te komen; anderen zullen uitvluchten maken of om hun ellende te verzwaren, of om zich stilletjes te verontschuldigen en hun geweten enigszins gerust te stellen en daarnaar niet te trachten.

Namelijk: ik zie de heerlijkheid van God niet; ik vind daar noch zoetheid, noch kracht in; als ik het begin, zo is het maar hersenwerk, en ik doe het meer door de rede dan met een liefhebbend hart; ik ben te zondig, de zonden overweldigen mij en houden mij onder, zodat ik al blij ben als ik maar telkens tot Jezus kan lopen, om Hem te gebruiken tot rechtvaardigmaking, en telkens nieuwe opzetten kan nemen, om mij voor de zonde te wachten; ik kan mijn staat niet vaststellen, en weet niet of ik wel wedergeboren en een kind Gods ben; ik ben zo verward in de slommer van de aardse dingen, dat ik doorgaans mijn hart niet vind; ik ben zeer overstelpt met kruis, de ene tegenspoed komt op de andere, zodat ik er onder liggen blijf, en zelfs de tijd van de oefening kwalijk kan waarnemen, en als ik ze al doe, zo vind ik mij verward, lusteloos en moedeloos.

Hoe zou ik dan tot zo'n hoog werk bekwaam zijn, om uit gezicht van, en liefde tot de verheerlijking Gods alles te beginnen en daarin te eindigen?

Beantwoord.

XXII. Antwoord

- (a) Uw staat is te gelijk beklagelijk en bestraffelijk, ziet toe dat gij uzelf daarin niet vleit; want het zal u niet verontschuldigen dit grote werk nagelaten te hebben. Gij zijt daartoe geschapen, daartoe geeft de Heere u zegeningen, daartoe heeft Hij het genadewerk in u begonnen.
- (b) De Heere heeft kinderen van allerlei ouderdom en grootte, nochtans hebben ze allen dezelfde Geest, en hetzelfde geestelijk leven; dat leven heeft ook in allen dezelfde werking, hoewel ongelijk in trap. De minste van allen kent de Heere enigszins, weet niet alleen dat de Heere te verheerlijken zijn plicht is, maar hij heeft er ook lust en genegenheid toe. Hij is ook alreeds tot verheerlijking Gods, omdat hij van de wereld gekend wordt niet van de hare te zijn, maar gelijk zij het tot hun eigen veroordeling noemen, fijn geworden te zijn, en zij vertonen ook

enigszins dat de Geest van Christus in hen is, en hun goede werken beginnen openbaar te worden, al zijn ze nog zeer klein. En ofschoon de kleinen nog niet bekwaam zijn uit liefde tot dat einde eerst bewogen te worden om dit of dat te doen, zo eindigen zij nochtans in de verheerlijking van God, Hem dankende als zij iets van de Heere ontvangen hebben, en het smart hun als zij iets gedaan hebben waardoor de Godzaligheid, de Godzalige, en alzo God onteerd wordt.

- (c) Daarom volgt op, die genegenheid om God te verheerlijken, die toch in de grond van het hart ligt, en begint meer en meer dat te beogen, blijvende in de omkring van uw geestelijke sterkte, een kind als een kind, een jongeling als een jongeling, en een vader als een vader, zich tevreden houdende met de mate van de genade die men tegenwoordig heeft, en sterk begerende en trachtende in het toekomstige een hoger trap van genade in deze te bekomen. Die genoemde hinderpalen spruiten veel uit nalatigheid van God te verheerlijken, en worden door werkzame betrachting weggenomen; daarom wacht niet totdat die moeilijkheden weggenomen zijn, want dan zult u er nooit aan beginnen, maar doe het werk met de gebreken, die daar tegen uw dank bij komen, zo goed u kunt. Blijft bij vallen niet staan, maar staat wederom op, en tracht meer en meer door te breken, en de Heere zal helpen en den moeden kracht geven, en de sterkte desgenen, die geen heeft, vermenigvuldigen.
- (d) Houdt niet op van bidden, dat gij dit voorrecht ook moogt hebben om dat te mogen doen, en om bekwaamheid te ontvangen dat u het kunt doen. Zie op anderen, die verder zijn dan gij, gaat met hen om, en leert het van hen. Gewent u om telkens dat te beogen, hoe ver u van uw beoging afdwaalt, en u zult bevinden dat u hierin toenemen zult, en in dit toenemende, zo zult u in allen toenemen. *De Heere zende u Zijn licht en waarheid, dat die u geleiden. Amen.*

Hoofdstuk 14

Van de Liefde tot God.

De inhoud van de wet is *Liefde*, daarom wordt ze in één woord uitgedrukt: Rom. 13:9, 10. En zo er enig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, namelijk in dit: *Gij zult uw naaste liefhebben gelijk u zelven. Zo is dan de liefde de vervulling van de wet.* De liefde heeft eigenlijk geen voorwerp, dan het hoogste, het beminnelijkste, het alleen vergenoegende, het onveranderlijke, welke is God; uit die liefde vloeit de liefde tot al hetgeen God wil dat men liefhebben zal, en zo tot onze naaste. Adam voor de val God onmiddellijk kennende en met Hem verenigd zijnde, beminde God ook onmiddellijk.

Maar na de val is de mens in vijandschap met God, en heeft Hem niet lief; als God zijn kinderen wederom het voorrecht geeft, dat ze Hem mogen en kunnen liefhebben, zo geschiedt dit door tussenkomen van de Middelaar die de vijandschap heeft weggenomen, en die de uitverkorenen wederom tot God brengt in vriendschap; deze vriendschap wordt geoefend door het geloof, waardoor de wedergeborene, de verdiensten van Christus als het rantsoen aannemende, vrede vindt bij God, de liefde van God tot Hem geniet, en in de omgang met God Hem lief krijgt, zodat het geloof de liefde opwekt en gaande maakt; in deze opzichte is het geloof door de liefde werkende, Gal. 5:6. Hierin is de liefde van de gelovigen onderscheiden van de liefde die Adam had. Alle liefde, die afgescheiden is van het geloof, zo werkende als gezegd is geen ware liefde; de natuurlijke mensen mogen schrijven en praten van de liefde, maar 't is blindemanswerk; zij mogen God noemen: *lieve Heere*, en zich inbeelden dat ze God liefhebben, maar ze bedriegen zich, zij hebben God niet lief. Zij mogen oordelen dat God beminnelijk is, en door de rede iets doen dat daarnaar zweemt, maar hun hart is koud en van de liefde ontbloot.

Beschrijving.

II. *Liefde is een zoete beweging des gemoeds naast God, door de Heilige Geest in de harten van de gelovigen uitgestort, waardoor zij uit vereniging met Hem, en gezicht van Zijn volmaaktheden zich in God vermaken, en in blijde omhelzing van Zijn wil zich volwaardig tot Zijn dienst stellen.*

Is een zoete beweging.

(a) De liefde is een beweging. Men vergelijkt de liefde bij vuur; vuur is snel in beweging, zo is ook de liefde heftig in beweging: Hoogl. 8:6 ... *want de liefde is sterk, als de dood; de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren.* De liefde is een zoete beweging. 't Gemoed is velen en verscheiden bewegingen onderworpen, sommige zijn bedroevende, sommige verblijdende; de liefde verkwikt het hart, is een zoete beweging; onder de mensen is het zoeter te beminnen, dan bemind te worden: Hoogl. 7:6 ... *o liefde, in wellusten!*

Nevens God.

(b) De Liefde heeft God tot een Voorwerp. Dat is een bekwaamheid des mensen dat hij liefhebben kan, en geneigd is, om lief te hebben; maar de mens de waardigheid en beminnelijkheid van God niet kennende, kiest iets lichamelijks om te beminnen, hij kleeft daar wonderlijk vast aan, en dat op een onordelijke wijze, zodat hij zichzelf

bederft en het heerlijke dat in hem is misbruikt. Maar de gelovige God in 't oog krijgende, zo verliest al het schone en heerlijke zijn luister, hij trekt zijn liefde daarvan af, ja kan het niet liefhebben, hij haat het omdat het tegen de liefde Gods is; maar God wordt en blijft het Voorwerp van zijn liefde. Hij is blij dat hij God mag liefhebben, hij kan zich in deze liefde niet verzadigen, en heeft veel smart dat hij God niet meer liefheeft, God is en blijft het hoogste van al dat hij beminnen kan; ja het alléén en hij wil niets beminnen, dan om Gods wil. Psalm 31:24. *Hebt den Heere lief, gij al Zijn gunstgenoten!* Psalm 18:2 ... *Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijn sterkte!* God is het Voorwerp van de liefde, omdat Hij God is, om Zijn Zelfs wil, omdat Hij het waardig is, al wat liefde verwekken kan is in God. *God is liefde*, Joh. 4:8. Onze liefde wordt gaande door zijn liefde tot ons: 1 Joh. 4:19. *Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.*

Onze liefde wordt ook wel ontstoken door de weldaden Gods: Psalm 116:1. *Ik heb lief; want de Heere hoort mijn stem*, enz. Psalm 31:24. *Hebt den Heere lief ... want de Heere behoedt de gelovigen*, enz. Dat zijn wel opwekkingen, maar de grond, de eigenlijke reden van liefde is God Zelf, omdat Hij God, omdat Hij de liefde, omdat Hij beminnelijk, omdat Hij waardig is, niet om iets anders daardoor te bekomen; want dan was er iets boven God, dat men meer beminde.

De Heilige Geest werkt ze.

(c) De liefde komt niet door eigen werkzaamheid of bekwaamheid; een schepsel kan ze ons ook niet geven; een hemels leraar mag met een hart vol van liefde van de liefde prediken, maar hij zal geen liefde in iemands hart verwekken, de liefde is niet te koop voor al het goed van zijn huis, maar 't is alleen een vrijwillig geschenk van God; deze Goddelijke vonk wordt door de Heilige Geest in het hart des mensen ontstoken. Rom. 5:5. *Omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heiligen Geest, die ons is gegeven.* 2 Thess. 3:5. *De Heere richt uw harten tot de liefde Gods.* Deut. 30:6. *De Heere, uw God, zal uw hart besnijden ... om de Heere, uw God, lief te hebben.*

In de kinderen Gods.

(d) De Heilige Geest, verwekkende liefde in de harten van de kinderen van God, werkt overeenkomstig der mensen natuur; de mens kan niet liefhebben wat hij niet kent, en heeft ook niet verder lief dan hij kent; zo werkt ook de Heilige Geest deze liefde, door middel van kennis. God geeft de zijnen verlichte ogen des verstands. Hij openbaart Zichzelf aan hen, zij kennen Zijn volmaaktheden, en zo wordt de liefde Gods in hen ontstoken: 1 Joh. 4:7, 8 ... *een ieder die lief heeft, is uit God geboren, en kent God. Die niet liefheeft, die heeft God niet gekend; want God is Liefde.* Matth. 22:37. *Gij zult liefhebben den Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand.*

Door vereniging met God.

(e) De mens gezondigd hebbende, zo is God hem een verterend vuur, hij kan tot God niet naderen, en schoon God de allerbeminnelijkste is, zo kan hij God niet liefhebben; want de liefde tracht naar vereniging, en de bevatting van dat een beminnelijke, die macht over ons heeft, ons haat en zich wil wreken, doet vluchten; daarom moet er eerst vereniging komen. De vereniging tussen God en de zondaar geschiedt door de Middelaar, de Heere Jezus Christus; deze brengt hen tot God, 1 Petrus 3:18. In Hem worden ze één met God: Joh. 17:21, 23 ... *dat ook zij in ons één zijn. Ik in hen, en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in Eén.* Dan eerst kan de mens God liefhebben, als hij God kan aanmerken als zijn God, anders doet de tegenwoordigheid Gods hem vrezen

en van God vluchten. Ontzag en liefde gaan te samen, maar schrik en liefde bestaan te samen niet: 1 Joh. 4:18. Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees buiten.

Deze vereniging met God geschiedt aan des mensen zijde door 't geloof; daardoor nadert de ziel tot God: Efëze 3:12. *In Denwelken wij hebben de vrijmoedigheid, en de toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem.* In deze vereniging krijgt men God lief, en de liefde tracht dan al verder en verder in de vereniging te komen en te blijven, 't welk is een oefening van vriendschap, als tussen vrienden, en tussen vader en kinderen: Jak 2:23 ... *hij (Abraham) is een vriend van God genoemd geweest.* Joh. 15:15. *Ik heb u vrienden genoemd; want al wat Ik van Mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt.*

En zin wil.

(f) God lief te hebben is een voorrecht voor de uitverkorenen. Deze waren, gelijk de anderen, kinderen des toorns; maar God trekt hen uit de staat der zonde, geeft hun leven, een kindse gestalte, en zo ook een liefhebbend hart. Omdat zij uit God geboren zijn, en God liefde is, zo aarden zij dan ook naar hun hemelse Vader, en hebben Hem lief; hun verstand, wil, genegenheden zijn niet alleen bekwaam gemaakt, maar zijn ook werkzaam in de liefde tot God; 't is hun niet genoeg, inwendig liefde te voeden, maar zij zijn arbeidzaam, om dit met tong, oog en het gehele lichaam te tonen, zodat zij voor liefhebbers Gods gekend worden. Daarom worden zij liefhebbers genoemd: Psalm 97:10. *Gij liefhebbers des Heeren! haat het kwade.* Psalm 69:36 ... *de liefhebbers Zijns Naams zullen daarin wonen.*

Vertoont zich in verscheiden gedaanten.

III. De liefde tot God vertoont zich in vele daden, die wij met dat oogmerk zullen voorstellen, én om de natuur van deze liefde klaarder bekend te maken, én omdat een onbekeerde, zich daarbij leggende, zou overtuigd worden, dat hij God niet liefheeft, én opdat de begenadigden overreed mochten worden, dat zij de Heere liefhebben.

1. Hoogachting.

Daar liefde Gods in het hart is, daar is een hoogachting en verheffing Gods, oneindig boven al wat er is, niet alleen met het oordeel, maar ook met de gehele wil; alles wat heerlijk, wat beminnelijk, wat hoog is, verdwijnt bij des Heeren heerlijkheid, en in de achting van die zegt men met volle toestemming: 1 Kron. 29:11. *Uwe, o Heere! is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit.*

2. Blijdschap.

In de liefde is blijdschap; als de ziel toegelaten wordt van nabij de Heere te zien, dan kan ze niet treurig zijn, maar dat gezicht vervrolijkt het hart, zodat alle redenen van droefheid verdwijnen; Psalm 16:11 ... *verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelikheden zijn in Uw rechterhand, eeuwig.*

3. Eerbied.

In de liefde is eerbied; als de ziel in een liefhebbende gestalte zich tot de Heere verheft, zo beschijnt haar de heerlijkheid des Heeren zodanig, dat ze niet met opgeslagen ogen de Heere durft aanzien, maar zij buigt zich neer, en verwondert zich, dat zij de Heere liefhebben mag, en met de goddelijke liefde bestraald wordende, verdwijnt ze in haar *niet*, gelijk David zich in des Heeren tegenwoordigheid gedroeg: Psalm 5:8 ... *ik zal mij buigen naar het paleis Uwer heiligheid, in Uw vreze.*

4. Werkzaamheid.

In de liefde is werkzaamheid; de liefde zet aan tot gemeenschap te zoeken, de ziel is daarop gezet; speurt alle gelegenheden na, om nabij te komen, stelt zich in des Heeren tegenwoordigheid, of de Heere het oog eens naar haar wendde en op haar zag, en of zij Hem eens mocht zien; zij begeeft zich dan naar het Woord, dan tot het gebed, dan naar de kerk, dan naar een gezelschap van vromen, en 't is al te doen om de Heere te vinden. Zij mag eens traag, lusteloos en moedeloos worden, maar 't hart keert al wederom naar boven, 't oog verheft zich al wederom omhoog, dan eens met stille tranen, dan met een zucht, dan alleen met betoning van haar begeerte: Hoogl. 3:1. *Ik zocht 's nachts op mijn leger Hem, die mijn ziel lief heeft.* Jes. 26:9. *Met mijn ziel heb ik U begeerd in de nacht; ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken.* Daar is een sterk verlangen in de ziel. 't Is: wanneer zult Gij tot mij komen? Psalm 101:2, *Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God; wanneer zal Ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?* Psalm 42:3.

5. Vermaak.

Daar liefde is, daar is vermaak in het genieten; als de ziel nabij God is, en in onderlinge liefde zich verlustigen kan, dan kan ze alles missen, dan is ze wel vergenoegd: Hoogl. 2:3, 4. *Als een appelboom onder de bomen des wouds zo is mijn Liefste onder de zonen; ik heb grote lust in Zijn schaduw, en zit er onder; en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet. Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij.* Psalm 104:34. *Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in den Heere verblijden.*

6. Smart.

Daar liefde is, is smart over het gemis en afzijn. Een liefhebbende ziel gevoelt al ras of ze nabij, dan of ze verder af is, zij wordt terstond ontroerd: Hoogl. 5:4, 6. *Mijn Liefste trok zijn hand van het gat van de deur, en mijn ingewand werd ontroerd om Zijnentwille ... mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet.* Omdat Hij haar licht en levenskracht is, de God van de blijdschap van haar verheuging, hoe kan het dan anders zijn, of zij treurt als de Heere Zich verbergt, of als zij door haar gedrag de vervreemding veroorzaakt heeft. Daar vandaan komen de droevige klachten: *Hoe lang, Heere! zult Gij mij steeds vergeten? Hoe lang zult Gij uw aangezicht voor mij verbergen?* Psalm 13:2. *Om dezer dingen wil ween ik; mijn oog, mijn oog vliedt af van water, omdat de Trooster, die mijn ziel zou verkwikken, verre van mij is,* Klaagl. 1:16.

7. Gehoorzaamheid.

Daar liefde is, daar is gewillige gehoorzaamheid; daar is blijdschap als men de geliefde een dienst mag doen, in iets te verrichten, waarin de beminde behagen schept; zo is 't ook hier. Als men God liefheeft, zo heeft men lust aan Zijn wil, daarmee verenigt men zich, en men is zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehaaglijk te zijn, 2 Kor. 5:9. Dit toont de Heere Jezus: Joh. 14:23. *Zo iemand Mij lief heeft, die zal Mijn woord bewaren.* 1 Joh. 5:3 *Dit is de liefde Gods, dat wij Zijn geboden bewaren.*

8. 't Zelfde voorwerp.

Daar liefde is, liefst en haat men dezelfden; de vijand van de een zijn ook van de ander, de vrienden van de een zijn ook van de ander: Psalm 139:21, 22. *Zou ik niet haten,*

Heere! die U haten? Ik haat hen met een volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Psalm 119:63. Ik ben een gezel van allen die U vrezen, en van hen, die Uw bevelen onderhouden.

9. Alles voor de beminde.

Daar liefde is, heeft men alles voor de beminde ten beste. Zo ook hier, die God liefheeft, geeft gaarne aan God alles wat hij heeft. Wanneer eer, goed, leven, enz. komen in tegenstelling met God, zijn wil en eer, zo zal een liefhebber Gods alles met gewilligheid laten varen, en blij zijn dat hij wat heeft, dat hij aan God mag opofferen. Van de gelovige Hebreëen getuigt Paulus, Hebr. 10:34, *Want gij hebt ook over mijn banden medelijden gehad, en de roving uwer goederen met blijdschap aangenomen.* En van zichzelf zegt hij, Hand. 21:13, *Ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de Naam van de Heere Jezus.*

10. Allernauwste vereniging.

De liefde kan zich niet verzadigen dan met de allernauwste en volmaaktste vereniging. Daarom, een liefhebber Gods zich in dit leven niet kunnende verzadigen in de liefde, en wetende dat de volmaakte en onmiddellijke vereniging met God alleen in de hemel is, zo verlangt hij te sterven, om in de liefde volmaakt zich te verzadigen: Filip. 1:23 ... *hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn.*

Overtuiging.

IV. Het is bij allen ook door ondervinding bekend, dat de liefde dat is, en zulke uitwerkingen heeft als wij in het vorige hebben gezegd. Brengt de natuur en de daden van de liefde nu tot het allerbeminlijkste voorwerp, namelijk God, en legt uw hart daarbij, en u zult als in een heldere spiegel kunnen zien of gij God liefhebt of niet; of gij maar hebt een natuurlijke liefde tot God, als het opperste goed, 't welk meer is een oordeel dat God beminnelijk is, en dat de mens verplicht is God lief te hebben, als een zoete beweging van het hart, zich vertonende in de gezegde daden, dan of gij God bemint in Christus als uw God en Vader, en schoon de liefde nog klein en onvolmaakt is, of gij nochtans in waarheid liefhebt. Als velen tot inkeer wilden komen, en zich in deze deelen wilden beproeven, het zou aan hun geweten openbaar worden, dat de liefde Gods in hen niet was. Komt, beschouwt uzelf, of het een middel mocht zijn van uw overtuiging, en alzo tot uw bekering. Hoort dan aandachtig naar mij, het treffe uw hart!

Dergenen die God niet liefhebben.

V. Gij hebt God niet lief.

1. Die het bovengestelde mist. Is in u de hoogachting, de blijdschap, de eerbied, het verlangen en zoeken, het vergenoegen in 't genieten, de smart over 't gemis, de gehoorzaamheid, de haat tegen de zonde, en liefde tot de Godzaligen; hebt u eer, goed, leven, ziel en lichaam voor de Heere over, hebt u verlangen naar de zaligheid? Natuurlijke mens, moet u niet antwoorden, waarlijk deze dingen zijn in mij niet, heeft men God niet lief dan alleen als die bewegingen in iemand zijn, gelijk ik nu mede overtuigd ben, zo heb ik God niet lief; ik zei wel: *lieve God! lieve Heere!* ik beeldde mij zonder beproeving in, dat ik God liefhad maar nu zie ik, dat ik mij bedrogen heb.

2. Hij heeft God niet lief, die de wereld liefheeft, want God en de wereld zijn elkaar recht tegenstrijdig, die de een bemint, haat de ander; dit zegt de mond van de waarheid: Matth. 6:24. *Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal de ene haten,*

en de andere liefhebben; of hij zal de ene aanhangen, en de andere verachten; gij kunt niet God dienen en de mammon. Dit bevestigt de apostel Johannes: 1 Joh. 2:15. *Zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem.*

Vraagt u, *wat is de wereld?*

Ik antwoord: Al het zichtbare, dat op de aarde is, en uw hart inneemt: begeerlijkheid van het vlees, en de begeerlijkheid van de ogen, en de grootsheid des levens, gelijk het verklaard wordt vers 16.

Vraagt u: *wat is liefde tot de wereld?*

Ik antwoord: het vast aankleven aan de zichtbare dingen, aan kost en kleren, aan 't geld, aan eer en aanzien, ieder in zijn gelegenheden en omstandigheden, aan de liefde van de mensen tot u, aan lekkernijen, brasserijen, wulpheden en dergelijke; als hiernevens al uw bekommernissen, verlangen, gedachten en zoeken zijn. Hierop ziet het oog, hiernaar hoort het oor, hiervan spreekt de mond, hiernaar tasten de handen, en lopen de voeten, en alles, ziel en lichaam is ingespannen om dit te bekomen, en verkregen hebbende, vast te houden. Naardat het hierin naar zijn zin gaat, daarnaar is men blij of droevig, zodat het aardse al het vermaak en genoegen is; of men met zijn oordeel wel zeggen kan, het is alles ijdelheid, zaligheid voor al, en ondertussen het hart is in de aarde, het oogmerk is het aardse, alle werkzaamheid is naar het aardse; zo is men zeker maar een wereldling, een mens van deze wereld, wiens deel in dit leven is. Gij dan, die hiervan overtuigd zijt, zijt dan verder overtuigd, dat gij de wereld liefhebt, en dienvolgens, dat gij God niet liefhebt.

3. Hij heeft God niet lief, die nog geheel is in eigenliefde; in de gelovigen is deze nog niet geheel dood; maar zij heerst daar niet, zij wordt gekend, tot vijand verklaard, bestreden en betreurd; maar daar ze heerst, daar kan de liefde Gods geen plaats hebben. Het is geheel tegen de natuur van deze liefde, zichzelf te lieven en te zoeken: 1 Kor. 13:5 ... *zij zoekt zichzelf niet.* Paulus stelt liefde Gods en van de wellusten als twee strijdige zaken: 2 Tim.3:4 ... *meer liefhebbers van de wellusten dan liefhebbers Gods.*

Als men in al zijn doen en laten zichzelf beoogt, om dit of dat maar voor zich te bekomen of te behouden; als haat, nijd, toorn, wraakgierigheid ontsteekt tegen die, welke in de eigen beoging hinderlijk zijn, dan leeft men in eigenliefde, en dat is een blijk, dat men God niet liefheeft, en het overtuigt te klaarder, als men in de godsdienst niet verder gaat, dan het met de eigenliefde bestaan kan, en als men er uitscheidt, geheel of ten dele, als het ons nadelig zou zijn in eer of goed.

Neemt nu deze drie gestelde zaken bij elkaar, en maakt het besluit eens op; die de natuur en daden van de liefde Gods niet heeft, die de wereld liefheeft, die in eigenliefde leeft, die heeft God niet lief. *Maar ik heb de natuur en de daden van de liefde Gods niet; ik heb de wereld lief, ik ben geheel in eigenliefde; zo heb ik dan God niet lief.*

Hun ellendige staat.

VI. U overtuigd hebbende, dat gij God niet lief hebt, zullen wij u verder uw ellendige staat tonen, om u daardoor te brengen tot bekering.

1. Wees verzekerd dat u God haat. Dit zal u te schrikkelijker gruwel zijn, dan dat u dat van uzelf zou zeggen, dit zal er niet in willen. U zult zeggen: *och nee! ik haat God niet*, en nochtans is het de waarheid; vleit u toch niet, nu men uw ongerechtigheid vindt, die te haten is. Dat er zijn die God haten is ontwijfelbaar. Ziet dit: Ex 20:4 ... *van degenen, die Mij haten.* Psalm 68:2 ... *zijn haters zullen van Zijn aangezicht*

vluchten. Rom. 1:30 ... haters Gods. Joh. 15:24 ... maar nu hebben zij ... beiden Mij en mijn Vader gehaat.

Zegt u: ofschoon er zijn, die God haten, ik haat nochtans God niet, daarvan ben ik zeer wel bewust.

Ik antwoord:

- (a) U bent uit het vorige overtuigd, dat u God niet liefhebt, daaruit is het zeker dat u God haat, hier is geen middelgestalte. Naast mensen en naast andere dingen kan het in sommige andere gevallen zijn, dat niet liefhebben geen haat stelt, namelijk, als men mensen niet kent, die men niet gezien heeft en niet kent, die heeft men niet lief, en nochtans haat men ze ook niet, men laat ze daar. Maar die men kent die over ons is als heer, die naast ons gedurig werkt, en naast welke wij gedurig werken, met welke wij gedurig te doen hebben, naast die kan men tussen beide niet zijn, of men zal in zijn hart vinden, of trek en toegenegenheid, of afkeer en ongenegenheid. Afkeer van het hart, ongenegenheid is haat, al gaat zij niet uit tot de allergrootste trap en gevoeligheid van de hartstochten, en tot het boosaardig tengaan; afkeer, weerzin is haat.
- (b) Verder, omdat gij een tegenheid hebt in al hetgeen, en in alle degenen, waardoor God Zich openbaart als heilig en rechtvaardig, waardoor uw geweten onrustig wordt, zo haat gij God nog meer; want dat, waarom men iets lief of haat, dat lief of haat men nog meer. Nu, gij haat, gij hebt een afkeer, een weerzin in het licht van de ware Godzaligheid, omdat het u aan uzelf ontdekt, u ontrust door vreze van 't naderend oordeel; dit getuigt God: Joh. 3:20. *Een ieder, die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, omdat zijn werken niet bestraft worden.* Joh. 15:18, 19. *Indien u de wereld haat, zo weet, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft ... omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.*
- (c) Verder, omdat gij gedurig met lust en vermaak tegen God zondigt, is dat niet te willen, dat God geen Heere over u zij, dat gij uw eigen meester wilt zijn, niet naar zijn, maar naar uw wil wilt leven? Zo veracht, zo verwerpt gij immers God; nu, verachten, verwerpen, vloeit uit haat, en zijn blijken van haat; gelijk eren met onderwerping, erkennen en gehoorzamen, blijken zijn van liefde.
- (d) Verder, omdat gij de wereld en de wereldden liefhebt, zo is 't onfeilbaar, dat gij het tegendeel haat; God nu en de wereld zijn tegenstrijdig; die de een liefheeft, die haat de ander; daarom kunt u uit uw liefde tot de wereld besluiten, dat u God haat. Ziet daar nu, u die overtuigd bent, dat gij God niet liefhebt, dat u in die staat leeft, die uzelf vergruwelt, namelijk, dat u God haat.

Opwekking tot God lief te hebben.

VII. 2. U allen, die God niet liefhebt, weet, dat God u ook niet liefheeft, dat God u haat, dat u Gods vijand bent: Jak 4:4 ... *Zo wie dan een vriend van de wereld zijn, die wordt een vijand Gods gesteld.* Hoort eens hoedanig God tegen u gezind is, Psalm 5:6, Gij haat alle werkers van de ongerechtigheid.

3. Gods toorn is over u. en zal u verderven: Lukas 19:14, 27. *En zijn burgers haatten Hem ... zeggende: wij willen niet dat deze over ons koning zij. Doch deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat ik over hen koning zou zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor mij dood.* Spr. 8:36 ... *allen die mij haten, hebben de dood lief.* Wat zijt gij, die God niet liefhebt? Een ellendig mens in uzelf; u, die zo gruwelijk bent, u wordt van God, van de Heere Jezus, van de heilige engelen, en van de Godzaligen gehaat. U hebt niets te verwachten dan eeuwig onder de toorn van God te blijven

liggen. Arm schepsel! Is het, niet lang genoeg zo geleefd? Zal het nu geen tijd zijn te ontwaken, eer het te laat is? Sta dan op, en ontvlid de toekomstige toorn!

Van de liefhebbers Gods.

VIII. Maar u, liefhebbers Gods, die met aandacht hebt gelezen, 't geen ik van de natuur en de daden van de liefde gezegd heb, legt uw hart daarbij; heeft het niet alles goedgekeurd, heeft het geen lust gekregen tot de liefde Gods. en is het niet overtuigd geworden, dat gij waarlijk God liefhebt, schoon dezelve nog klein en zeer onvolmaakt is? Verblijdt u dan in dat allerdierbaarste geschenk; want 't is de goedheid uwer natuur niet, dat gij God hebt beginnen lief te krijgen, 't is u uit genade gegeven, 't is u toegekomen uit de liefde Gods tot u, en 't is een blijk, dat God u van eeuwigheid gekend heeft: 1 Kor. 8:3. *Zo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend.*

Is er dan een beginseltje van de liefde Gods in u, wekt het op, opdat die sprank een vlam worde; gij, die smart hebt, dat gij de Heere zo weinig liefhebt, en met al uw hart begeert meerder lief te hebben, hoort toe, en laat uw ziel zich opleiden in de liefde Gods.

Liefde is het zuiverste.

IX. 1. De liefde is de allerzuiverste deugd, geen deugd is bij deze te vergelijken; ja geen deugd is deugd, zo ze haar glans van deze niet krijgt; nergens in komen wij God zo na, dan in de liefde, God is liefde, 1 Joh. 4:8, Die liefheeft, is de goddelijke natuur deelachtig. In een zodanige is licht, zuiverheid, warmte, heiligheid, blijdschap, en al wat men zaligheid noemen kan. U hebt alreeds bevonden, hoe uw ziel op de liefde verliefde, toen u de aard en de daden derzelve van ons hoorde verklaren, en als gij de hartstochten van een godlievende ziel zag, of van anderen hoort verhalen; welaan dan, volgt uw begeerte op, verliefd op dat liefelijke.

God is de beminnelijkste.

2. God is de allerbeminnelijkste in Zichzelf, al wat beminnelijk is, is in God; het schone, het bevallige, het heerlijke, het liefelijke te beminnen is geen zwaar werk, het trekt het hart door zichzelf genoeg. God is dat alles op een oneindige wijze; die God ziet, kan niet anders dan liefhebben; woorden zijn te gering, hartstochten te klein, alles schiet te kort om de liefelijkheid des Heeren te vertonen. Niemand weet wat God is, dan die, aan welke God Zich heeft geopenbaard, en God openbaart Zich aan niemand, of hij wordt ontstoken in liefde, omdat Hij God, omdat Hij de Heere is, die alle eer en liefde waardig is.

God heeft u lief.

3. De oneindige God, de eeuwige Liefde, heeft u lief, gelovigen! Jer. 31:3 ... *Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.* Joh. 16:27. *De Vader Zelf heeft u lief.* Efêze 2:4. *Maar God, die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde, waarmee Hij ons liefgehad heeft.*

De zon kan op geen spiegel schijnen, of zij geeft terugslag, noch op enig gepolijst metaal, of het wordt warm, en geeft weer warmte van zich. Kan ook een mens weerstaan de liefde van de allerschoonste en beminnelijkste, die wel wil, dat men dezelve weer lieve, zonder dat de liefde gaande wordt? Zal dan de liefde Gods tot u, die gij gelooft, en wel een klein straaltje van de liefde gezien en gesmaakt hebt, uw harten niet brandende maken in die liefde? 1 Joh. 4:19. *Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.*

En vele weldaden bewezen.

4. Overdenkt hierbij alle grote weldaden, die de Heere u bewezen heeft, bewijst, en eeuwig bewijzen zal, welke voortkomen uit liefde, en blijken van die zijn. Des mensen hart is zo liefdeloos, dat alle weldaden, die iemand hem bewijst, zijn hart niet kunnen overhalen tot hem lief te hebben; men ontvangt de weldaden, en het hart blijft koel tot de gever. Maar als weldaden voortkomen uit liefde, en dat van een, die zeer beminnelijk is in zichzelf, en die wij zelf liefhebben, dan maken zij het hart gaande. God, de beminnelijke, u liefhebbende, en van u enigszins bemind, die betoont zijn liefde aan u met onwaardeerbare weldaden als liefdeblijken. Hij geeft u uit liefde zijn Zoon tot een Borg en Verlosser: 1 Joh. 4:9. *Hieruit is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem.* Uit liefde trekt Hij ons tot Zich: Jer. 31:3. *Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.* Uit liefde neemt Hij de zijnen aan tot zijn kinderen: 1 Joh. 3:1. *Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden.* Uit liefde kastijdt Hij hen tot hun best: Heb 12:6, 10. *Die de Heere liefheeft, kastijdt Hij, ... opdat wij Zijner heiligheid zouden deelachtig worden.* Als zij bedroefd zijn, zo wordt zijn liefde gaande, om hen te vertroosten: 2 Thess. 2:16 ... *Onze God en Vader, die ons heeft liefgehad, en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hoop in genade.*

Zijt gij die weldaden niet deelachtig geworden? Als u dat weet, en dan merkt dat het alles uit een Vaderlijke liefde voortkomt, zal dat dan uw liefde niet ontsteken? Dan weet ik niet wat het doen zal.

Is Gode aangenaam.

5. Gaat verder, en ziet hoe aangenaam het Gode is; gij hebt voorrecht, gij moogt de Heere liefhebben, en als gij Hen liefhebt, de Heere heeft daar welgevallen in, en vergeldt die liefde met nieuwe wederliefde en weldadigheden, volgens zijn belofte aan de liefhebbers. 't Is een wonderbare goedheid, de liefde begint van Hem eerst, en door zijn liefde geeft Hij hun lief te hebben, en als zij Hem liefhebben, zo beloont Hij dat met wederliefde. Joh. 14:21 ... *Die mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden.*

De Heere heeft het oog op hen, en bewaart hen voor alle kwaad: Psalm 145:20. *De Heere bewaart al degenen, die Hem liefhebben.* Hij geeft hun de weldaden, die alle begrip te boven gaan: 1 Kor. 2:9. *Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft die, die Hem liefhebben.* Ja, zelfs het kwade dat tot hun verderf schijnt te zullen zijn, wordt omgekeerd ten beste van de liefhebbers Gods: Rom. 8:28. *Wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede.* Een liefhebber Gods is niet alleen aangenaam bij God, maar hij wordt ook bemind van de Heere Jezus van de heilige engelen en van alle gelovigen, een ieder ziet op zo een met vermaak en behagen.

Liefde is heiligende.

6. Liefde is heiligheid en werkt heiligheid, naar welke de gelovigen verlangen, en die zij zo sterk begeren. De liefde bewaart een gelovige in gemeenschap met God: 1 Joh. 4:16 ... *Die in de liefde blijft, die blijft in God, en God in hem.* Dit is niet alleen een zoete, maar ook een heilige en heiligende gestalte. De liefde leert de plicht, de liefde wekt op tot de plicht, de liefde bestuurt in het uitvoeren van de plicht. Zonder liefde deugt het beste werk niet, 1 Kor. 13:2. Maar alles moet in de liefde geschieden: Efése 1:4 ... *Opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde.* De gehele

wet is in de liefde begrepen: Matth. 22:37. *Het einde des gebods is liefde.* 1 Tim.1:5. De liefde kan niet verborgen blijven, want 't is heilig vuur, zij is werkzaam naar buiten, drijft heftig aan, 2 Kor. 3:14. *De liefde van Christus dringt ons.* Daarom spreekt de apostel van de arbeid van de liefde, 1 Thess. 1:3. Liefde maakt alle werk licht, liefde overwint alle gevaar, dringt door alle tegenstand heen, en roemt in de verdrukkingen; Rom. 5:3-5 *Wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt; en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop, en de hoop beschaamt niet, omdat de liefde God in onze harten uitgestort is.* Die dan heilig wil zijn, worde werkzaam in de liefde Gods. *Gij liefhebbers des Heeren, haat het kwade.* Psalm 97:10.

Voorbeelden.

7. Welaan dan, volgt de Heere Jezus na, die de Vader liefhad, Joh. 14:31. Voegt u bij de Godzaligen, die zijn liefhebbers Gods, zo worden zij meermalen genoemd, Hoogl. 1:3, Psalm 69:36, Jes. 41:8. Oefent u om in de liefde toe te nemen: *Hebt de Heere lief, gij alle zijn gunstgenoten!* Psalm 31:24. *Bewaart uzelf in de liefde Gods,* Judas 1:21.

Waarvoor zich te wachten.

X. Gij dan, die lust hebt om in de liefde Gods te wandelen, wacht u voortaan van datgene, 't welk tot hiertoe u hinderlijk is geweest om in de liefde toe te nemen en door te breken, welke is:

- (a) Onkunde; weinig kennis veroorzaakt weinig liefde; onderzoekt dan het Woord aandachtig, geeft verstandig acht op zijn werk buiten u en in u, staroogt om de Heere in 't oog te krijgen, en zijt werkzaam om u nabij de Heere te houden.
- (b) Gedeelde liefde. De gelovigen hebben nog de oude Adam in zich, die hunkert nog gedurig naar het aardse, de zelfliefde is nog niet dood; als men die wat toegeeft, zo neemt zij nogal meer, en hoe meer die liefde wast, hoe minder de liefde Gods wordt; die dan in de liefde Gods wil toenemen, moet de andere tegenstaan en uitwerpen; dat hinken op twee gedachten belet de wasdom.
- (c) Weinig omgang met God. De liefde wil geoefend zijn, of zij verkoudt. Scheidt u af van alles, waarvan gij u afscheiden moogt, opdat de Heere het hart alleen hebbe; zijt gedurig biddende, overpeinzende, raadvragende, afhangende, en vooral, houdt u stipt aan de tijd uwer oefening, daardoor wordt men telkens hersteld, en men wordt bekwamer zich te gewennen aan de Heere.
- (d) Ongelovigheid. Het geloof is door de liefde werkende; als men niet gelooft, dat men van God bemind is, zo kan men zich ook niet verwarmen in de liefde maar als men gelooft dat God ons liefheeft, dan wordt men wederom ontstoken in de liefde tot God; *wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.*
- (e) Vreesachtigheid. Als men in gevaar komt om wat van zijn eer te verliezen, om de zaak Gods, als schade, als schande, als leven gevreesd wordt, en men krimpt dan in, men veinst dan wat, men verbergt zich dan, zo wordt de liefde zeer gekrenkt, en men heeft soms lang werk, om wederom in een liefhebbende gestalte te komen; maar als men dan doorbreekt, als het er op aan komt, dan krijgt de liefde dubbele krachten. *De volmaakte liefde drijft de vrees buiten,* niet alleen de schrik voor God, die van God vluchten doet, maar ook de vrees voor gevaar.

Wat te betrachten.

Maar wilt u toenemen in de liefde.

- (a) Neemt uw leven, eer, goed, en alles wat gij hebt, in uw hand, geeft het aan de Heere over, laat Die daarvoor zorgen en ziet gij er niet naar om, opdat gij het geredelijk kunt verlaten, als de liefde Gods het vereist.
- (b) Vertoont het beeld Gods dat in u is, zo klein, en groot als het is, en laat de wereld zien dat gij een andere natuur hebt, en in een verbond met God staat.
- (c) Geloof de liefde Gods tot u, en zijt daarover verblijd.
- (d) Bid om de vermeerdering van de liefde.
- (e) Houdt u gedurig bij de liefhebbers Gods en zijt hun metgezel.
- (f) Wacht u voor moedwillige zonden, en bevljigt u de wil Gods te doen, en als gij valt, blijft niet liggen, vernedert u daarover met smart, als tegen de liefde gezondigd te hebben, en staat wederom op, u vasthoudende aan de onveranderlijkheid van de liefde Gods, en aan de onveranderlijkheid van het verbond. Dus u gewennende aan de Heere, zal men voortgaan van kracht tot kracht, en in de liefde overvloediger worden. *De Heere richte uw harten tot de liefde Gods! 2 Thess. 3:5.*

Hoofdstuk 15

Van de Liefde tot Jezus Christus.

De wet eist liefde tot God, en tot alles wat God beveelt lief te hebben, Vóór de val had de liefde geen ander voorwerp dan God en de mens, onder het woord naasten begrepen; meer leert de wet van de natuur ook niet. Maar God heeft in het Evangelie nog een voorwerp van liefde voorgesteld, namelijk, *de Heere Jezus Christus*, de Middelaar tussen God en de mens; het werk liefhebben eist de wet, het voorwerp maak het Evangelie bekend. De Heere Jezus is God en heilig Mens; als God moet men Hem ook als God liefhebben, van wie wij nu hebben gesproken; maar hier merken wij Hem aan als Immanuël, God en Mens in één persoon, als Middelaar en Zaligmaker, en in die relatie of betrekking is Hij het voorwerp van onze liefde. Van de natuur van de liefde hebben wij gesproken, daarom is 't niet nodig te herhalen, en zullen derhalve u opwekken tot het bewijzen van die liefde tot de Heere Jezus.

Overtuiging dergenen, die Jezus niet liefhebben.

II. De Heere Jezus heeft weinige liefhebbers in de wereld, Hij zou meerdere hebben, zo Hij meerdere hebben wilde; maar Hij verwaardigt de meesten daar niet toe. Het is een groot voorrecht en genade voor die weinigen, die het toegelaten wordt, Hem lief te hebben; en die Hem liefhebben, hebben Hem zo lief, dat zij zelfs hun leven voor Hem zetten, en beminnen Hem tot aan hun dood, en tot in eeuwigheid.

De Heidenen, welke het Evangelie niet verkondigd wordt, doen daarin geen zonde, dat zij Hem niet liefhebben; want 't is hun niet geboden, Hij is hun niet voorgesteld. De Joden en Turken weten van Jezus, daarom is 't hun zonde dat zij Hem niet liefhebben, en dat zij Hem haten, en allen die, welke naar Zijn Naam Christenen genoemd worden. De Antichrist, schoon hij pronkt met de Naam van Christus, is het zonde, dat hij en zijn aanhang Jezus niet liefhebben; maar Hem en zijn kerk vervolgen, en dronken worden van het bloed van de heiligen. De ketters, die de Naam van Christenen mee willen dragen, is het ook zonde, dat zij Hem niet liefhebben, Hem in zijn waarheid en in zijn kinderen haten, een ieder naar zijn macht vervolgen; deze allen zullen hun oordeel dragen, en 't zal hun onverdraaglijk zijn.

Maar die in de kerk zijn, van welke de Heere Jezus het hoofd is, die behoorden Hem immers lief te hebben, maar hoe weinig liefhebbers van Hem zijn in dezelve!

- (a) Velen bemoeien zich geheel niet met Hem, zij horen zijn Naam wel noemen, zij horen Hem in de predikaties wel beschrijven en aanprijzen, zij zelf noemen Hem ook wel, maar laten zich nietmetal gelegen zijn, wie Hij is, en wat Hij is. Hij is hun vreemd, zij hebben geen lust Hem te kennen, zij doen er ook geen moeite toe, en zo iemand Hem hun wil bekendmaken, zo is 't: wijkt van ons, want aan de kennis van zijn wegen hebben wij geen lust; zij laten Hem voor 't geen Hij is; en Hem niet kennende, zo hebben zij Hem ook niet lief; want 't is onmogelijk, iemand lief te hebben, die men niet kent; daar is noch droefheid over het missen van Hem, noch verlangen naar Hem, noch vereniging van het hart met Hem, noch smart dat zij Hem niet liefhebben.
- (b) Velen kennen Jezus naar de letter, maar niet inwendig door het licht van de Heilige Geest, daarom is er ook geen liefde tot Hem; zij willen Hem wel hebben tot een dienaar, om hen te behoeden van de hel, en om hen in de hemel, van welke zij ook geen ware verbeeldingen maken, te helpen; maar verder hebben zij niet met Hem op; daar is geen ingang in het verbond met Hem, geen overgeven aan Hem, geen

gelovig aannemen tot rechtvaardigmaking en heiligmaking, geen vereniging van het hart, en oefening van gemeenschap met Hem; zij weten noch van zijn af-, noch van zijn bijzijn; 't is hun wel, als zij maar goede kerkgangers zijn, het Heilig Avondmaal gebruiken, en eerlijk leven, en een inbeelding hebben, dat zij zalig zullen worden, daarop gaat men heen, en is weltevreden, schoon Jezus vreemd blijft, en buiten hart en gedachten is. U weet, wat liefde is tot mensen, daaruit zult u zien, dat u geen liefde tot Jezus hebt, die u heftiger moest liefhebben dan de mensen.

U zult zeggen, *dat u Jezus liefhebt.*

Maar ik vraag u: waaruit blijkt het? Is er die achting, die eerbied, die smart, dat verlangen, die arbeidzaamheid, om in dadelijke vereniging met Hem te leven, dat omgaan met Hem, de gelijkheid van de naturen, die gehoorzaamheid, en het bewaren van zijn geboden, die liefde tot de innigste Godzaligen, en die tegenheid tegen de onbekeerden, die wij boven hebben, voorgesteld, en van welke uzelf overtuigd bent? Als gij uw liefde tot mensen beschouwt, en die eens overbrengt, tot de liefde tot Christus, zo moet gij overtuigd zijn, dat gij Jezus niet liefhebt, hoe goede gedachten gij ook van uzelf hebt.

Velen, die in de kerk zijn, tonen openbaar, dat zij Jezus niet liefhebben, zij leven werlds en goddeloos, vloeken, dobbelen, dansen, zuipen, vreten, hoereren, bedrijven heimelijk allerlei onrechtvaardigheid, haten de Godzaligen, vervolgen ze met tong en daden, en doen al, wat een vijand van Jezus doen zou. Dezen zijn gedoopt, houden zich bij de kerk, en beelden zich in, dat zij nog wel zalig zullen worden; maar wij zeggen hun aan, dat zij vijanden van Christus zijn, dat zij Christus niet liefhebben, maar haten. Het zou hun beter geweest zijn, indien zij Christus nooit hadden horen noemen, dan dat zij, met de Naam van een Christen bedekt zijnde, zich zo tegen Christus kanten. Zij schaden niet Christus, Die is hun te hoog, maar zichzelf.

Hun ellendige staat.

III. U allen, die Jezus niet liefhebt, zet toch uw hart eens op uw ellendige staat.

1. U kunt uit het Woord van God overtuigd zijn, dat het onmogelijk is, zalig te worden, zonder geloof: Joh. 3:36. *Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem.* De Zoon ongehoorzaam te zijn, is, in Hem niet te geloven, het staat tegenover in de Zoon te geloven: Markus 16:16 ... *Die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.* Maar u gelooft in de Zoon niet, schoon u gelooft, dat Hij is, en dat Hij een Zaligmaker is voor alle gelovigen; want gij hebt Hem niet lief; daar geen liefde is, daar is ook geen geloof: want het geloof is door de liefde werkende, Gal. 5:6. Het geloof, zonder de werken, is dood, Jak 2:26. Indien gij u niet willens bedriegen wilt, zo moet u het oordeel van niet zalig te worden, over uzelf vellen.
2. Jezus heeft u niet lief, Spr. 8:17, *Ik heb lief, die Mij liefhebben.* Heeft Hij alleen zijn liefhebbers lief; u bent dan niet onder zijn beminden. Die Hij liefheeft, voor die is Hij gestorven, Efése 5:25. Niet van Hem bemind, is ook niet door Hem verlost; die de Heere Jezus niet liefhebben, zijn een voorwerp van zijn haat en toorn; liefde en haat staan tegen elkaar over: Rom. 9:13. *Jakob heb ik liefgehad, en Ezau heb ik gehaat.* Hebt gij Jezus niet lief, Jezus heeft ook u niet lief; en heeft Jezus u niet lief, zo haat Hij u: Psalm 45:8. *Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid.* Spr. 8:13. *Ik haat ook de mond van de verkeerdheden.* 't Is verschrikkelijk geweest voor de omstanders, als Hij ze met toorn rondom

aangezien had, Markus 3:5. Wat zal het u dan verschrikkelijk zijn, als Jezus, die niet alleen een Lam is, maar ook een Leeuw genoemd wordt, Openb. 5:5, in de dag des oordeels u in toorn zal aanzien! Overweegt eens met aandacht, en stelt u onder die, want gij zijt er onder, 't geen staat, Openb. 6:16, 17. *En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: val op ons en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, die op de troon zit, en van de toorn des Lams, want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan? Wat bent u dan rampzalig, die Jezus niet liefhebt; want Jezus heeft u niet lief. U hebt geen deel aan Zijn lijden en sterven; Hij haat u, Hij is op u vertoornd, Beeft dan!*

3. U, die Jezus niet liefhebt, u bent het vervloektste schepsel dat onder de zon is: hoort eens met toepassing op u die plaats, die zonder verschrikking niet gelezen kan worden: 1 Kor. 16:22, *Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking, Maranatha!* 't Is de allergrootste vloek die men noemen kan: deze vloek zal niet alleen over de zodanigen komen, maar zij zelf zullen de vloek zijn, *en daarom alle vlees een afgrijzing wezen*, Jes. 66:24. In die staat zult u in eeuwigheid zijn, als gij u in dit leven niet bekeert; u zal wedervaren, 't geen staat. Lukas 19:27, *Doch deze Mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat Ik over hen koning zou zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor Mij dood.* Och, dat gij door de schrik des Heeren bewogen werd tot het geloof!

Wat de liefhebbers belet verzekerd te zijn, dat zij Jezus liefhebben.

IV. Zo rampzalig die zijn, welke Jezus niet liefhebben, zo zalig zijn zij, die Hem beminnen. Een, die Jezus niet liefheeft, beeldt zich ras in, dat hij Jezus liefheeft; maar een, die Jezus in waarheid bemint, vreest dikwijls dat hij Jezus niet liefheeft. Twee redenen heeft een zodanige bij zichzelf, die hem zulke achterdocht van zichzelf doen hebben, namelijk: hij gevoelt de zoete bewegingen niet tot Jezus, die hij meent die in de liefde altijd zijn; daarbij, indien hij Jezus liefhad, hij zou Hem meerder gehoorzamen en heiliger leven.

Deze hebben te weten:

1. Dat het al een grote waarschijnlijkheid is van liefde, als men zo achterdochtig is over zijn doen; als de bekommering vergezelschap is met begeerte om Hem lief te hebben, en smart dat men niet liefheeft; als zij niet alleen spruit uit de vreze voor het oordeel, dat over de niet liefhebbers komen zal, en uit de begeerte van zalig te worden, zodat men de liefde maar als een middel, om wat anders te bekomen, begeert. Maar als de bekommeringen spruiten uit, en vergezelschap gaan met begeerte, om Jezus lief te hebben, omdat men lust aan het beminnen zelf heeft; dat is niet alleen een waarschijnlijkheid, maar 't is een bewijs, dat men Jezus liefheeft. 't Is de natuur van de oprechtheid, zich te wantrouwen, als men een zaak niet klaar in zich ziet; zo handelen de kinderen van God. Ziet dit: Psalm 139:23, 24. *Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart, beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op den eeuwigen weg.*
2. Men moet aanmerken, dat de hebbelijkheid, de waarheid en de gevoeligheid van de hartstochten in de liefde onderscheiden zijn; men kan wel in de grond en in waarheid, ja wel sterk liefhebben, al heeft men geen zoete en gevoelige driften. Heeft een moeder haar kind niet lief, als zij het niet op de schoot troetelt, omhelst, kust en zich vermaakt in het aanzien van de schoonheid van haar kind? Men weet, dat haar hart in een liefhebbende gestalte naast haar kind is; ook dan, als zij er niet om denkt, en wat anders doet, en dat de liefde telkens boven komt, op het zien van haar kind, en dat de ontroeringen, als het kind vermist wordt, of enig ongemak ontmoet, uit liefde voortkomen, en dat al haar doen daarheen strekt, om het kind

wèl te doen, schoon zij niet let op haar oogmerk, zo is 't ook hier. Al bent u niet altijd bezig met gevoelige uitgangen van het hart, al leeft u niet in de omhelzing, in de zoete samenspraak, daarom kan de liefde tot Jezus wel waarlijk in 't hart zijn, en zich verspreiden in de daden. De zoetheit ontstaat meest in een gelovige, uit het ontvangen van liefdesbewijzingen van Jezus, als Hij de ziel kust met kussen van Zijn mond, als zijn linkerhand onder haar hoofd is, en als Hij met de rechterhand haar omhelst. Doch dit is een raar uur van korte duur. Maar de bestendige liefde ligt in het hart, en komt uit bij de gelegenheden, en vertoont zich in het oogmerk van ons doen.

3. De gebrekkigheid in de heiligmaking is wel een teken van onvolmaaktheid van de liefde, maar geen bewijs van gehele ontbering; de liefde is nog klein, en behalve dat, de oude Adam is daar nog, deze twee strijden tegen elkaar: de verdorven natuur belet de liefde, dat zij doorbreke, en de zonden komen niet voort uit de liefde, maar uit de verdorvenheid, om welke te beletten, en te overwinnen, de liefde niet sterk genoeg is; zij zucht daartegen en wordt daardoor bedroefd: Rom. 7:17. *Ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde, die in mij woont.* Waar afkeer, waar haat, waar tegenstand is tegen de zonde, waar lust, waar liefde is tot Godzaligheid, waar bidden is om Geest tot heiligmaking, waar beginselen zijn, om uit liefde Jezus te behagen, daar is waarlijk heiligmaking. Hieruit ziet u, gelovigen, dat uw redenen van bekommering ongegrond zijn, dat zij u niet behoorden te beletten in de uitgangen van uw liefde tot Jezus; bekommeringen en vreze beletten. En om u nog meerder te verzekeren dat gij Jezus liefhebt, zo merkt op deze zaken:

Kentekenen.

V. 1. Indien u de natuur en daden, die wij in het vorige hoofdstuk, § 3 hebben gesteld, wèl inziet, zult u overtuigd worden, dat hetgeen daar gezegd is, waarlijk liefde is. Brengt nu uw hart daarbij, en in de tegenwoordigheid van de alwetende God, met verzekerdheid, dat, zo daar liefde is, dat gij het van uzelf niet hebt. maar dat het een genadegeschenk van God is, en dus u met de daar vertoonde zaken vergelijkende, zo zult u moeten zeggen; *waarlijk, ik heb Jezus lief!*

2. Stelt eens bij Jezus al wat u op aarde liefhebt; en ziet eens aan wiens zijde het hart overslaat. Bent u liever bij degene, die u teer bemint, of bij Jezus, zo het u gegeven en toegelaten werd in Zijn liefde u te vermaken? Hebt u het geld, het kostelijke, het mooie, het gemakkelijke liever, of Jezus? Ik vraag niet wat uw oordeel zou zeggen, maar waarnaar de uitgangen van het hart zijn. Als u zo'n vergelijking maakt, zult u niet zeggen: *dat scheelt mij veel, Jezus is het, Jezus is het alleen, het andere, zonder Jezus zou mij maar ontroeren; maar Jezus met gemis van al het andere zou mij vergenoegen, ik zou om Jezus gewillig alles verlaten, mocht ik maar in de liefde met Jezus leven.*

3. Indien u verzekerd was dat u zalig zou worden, had u dan al wat u begeert? Zou u dan vrolijk en gerust leven?

Zegt u, ik zou mij daarin verblijden; maar het zou mij in dit leven niet vergenoegen, ik moest Jezus hebben, ik moest met Hem in onderlinge liefde leven: als ik van Hem af moest blijven in dit leven, dan zou ik mijn dagen in droefheid eindigen. 't Is mij niet genoeg, weldaden van Jezus te ontvangen; maar 't is mij om de Persoon te doen. Met Jezus in liefde te leven, dat is de wens van mijn hart, Jezus alleen, in plaats van al, en met het gemis van alles, is Jezus mij genoeg.

4. Waar is uw droefheid over? Waar is uw verlangen naar? Wanneer gaat het u wel? Als u veel winst doet, als u van velen geliefd wordt, als u alles naar wens gelukt? Zegt u, neen; maar in 't midden van de voorspoed word ik wel droevig, als ik denk dat mijn Jezus weg is, als ik iemand zie of hoor, die Jezus liefheeft, dan wordt mijn hart overstelpt, mijn stille tranen biggelen langs mijn wangen, mijn ogen verheffen zich omhoog naar Jezus, en ik verzucht: waar mag mijn trouwe, mijn zoete, mijn vriendelijke Jezus wezen, waar blijft Hij zo lang? Hij is mijn liefde, mijn blijdschap, mijn leven, mijn rust, mijn al, ik kan niet langer in vervreemding leven; och, dat Hij Zich naar mij wendde, mij bezocht, mij kuste met de kus van Zijn mond, en door Zijn liefde mijn liefde aanstak! Hoe zou ik mij vermaken, hoe zou ik zitten onder het lommer van Zijn overschaduwende liefde! Ik zou dronken worden in de liefde. En als Hij mij met Zijn tegenwoordigheid verkwikt, dan is de aarde mij te laag, de wijde wereld is mij te klein, mijn ziel wil er uit, ik moet boven zijn, ik verlang om ontbonden te worden en met Christus te zijn, dat is mij zeer ver het beste. Hier is ziel en lichaam te zwak, om de invloeden van liefde te verdragen, hier gaat Jezus weer weg, na licht komt duisternis, na warmte komt koelheid; daarom, o zalige eeuwigheid! o eeuwig zijn bij Jezus!

5. Zegt mij: waarom gaat u naar de kerk? Waarom keert ge u naar de Bijbel? Waarom zoekt u zo dikwijls eenzaamheid? Wat doet u daar? Wat denkt u daar? Wat zoekt u daar?

Antwoordt u: mijn Jezus is weg, Hij is geweken, ik zoek Hem, Die mijn ziel liefheeft, ik beklaag daar mijn dwaasheid, dat ik Hem niet opendeed, toen Hij klopte, dat ik Hem door mijn zonde heb doen weggaan, dat ik Zijn Heilige Geest heb bedroefd. Daar zucht ik, daar schrei ik, daar stort ik mijn nare klachten uit, daar word ik wel moedeloos, als ik denk, hoe anderen in de liefde leven, hoe zoet Jezus hun voortkomt, en dat ik altijd van ver moet staan, dat Jezus Zich voor mij verbergt, en Zich niet eens van mij laat vinden. Daarom ga ik tot het gehoor van zijn Woord, of Hij daar ware; daarom ga ik tot de Bijbel, of ik daar Zijn stem eens mocht horen; daarom ga ik naar een gezelschap van Godzaligen, of Hij Zich daar aan mij geliefde te openbaren. Zo is 't dan om Jezus te doen.

6. Met wie houdt u het in de wereld, met de wereldse mensen, of met de Godzaligen? Zegt u: hierop kan ik gereed antwoorden: aardse en natuurlijke mensen stinken als doden, ik kan het bij hen niet harden, zij zijn mij schadelijk. Ik kan mijn hart met hen niet verenigen, ik heb er een afkeer van, hun praat van Godzaligheid is mij walgelijk, omdat ik zie, dat zij Jezus niet kennen, dat zij het met hun hart niet menen, en als ik zie, dat zij tegen de ware Godzaligen zijn, dan worden zij mij onverdraaglijk. Maar als ik iemand vind, die de Heere Jezus liefheeft, die is kostelijk in mijn ogen, mijn hart verenigt zich wonderbaar met een zodanige, al heb ik dezelve tevoren nooit gezien of horen noemen. Die Jezus liefhebben zijn bij mij de heerlijken, mijn hart gaat er naar uit, ik heb ze lief, ik houd het met hen, met mijn gehele hart, met hen wil ik geacht en veracht worden, met hen wil ik leven en sterven, ik verblijd mij, als ik ze zie, ik acht mij te gering bij hen te zijn, en nochtans is het mijn verkwikking, ik acht mij gelukkig, als ik als de allerminste met hen verkeren mag, als ik hun van alle dienaar mag zijn.

Conclusie

VI. Neemt dit alles eens bij elkaar. Een natuurlijk mens zelf zal zeggen, dat zo'n gestalte een liefhebbende gestalte is, en die daden ware blijken van liefde zijn, en uzelf moet daarvan overtuigd zijn, bijzonder als u leest, hetgeen in het vorige hoofdstuk

gezegd is. Indien u iemand in 't heimelijk beluisterde, en u merkte dat zijn hart zo werkte, zou u hem niet gelukkig achten? Zou u niet bij uzelf zeggen; waarlijk, die heeft Jezus lief? Zou u Hem niet lief krijgen, en zou uw genegenheid naar Jezus niet gaande worden? En komende tot uzelf, u bent immers overtuigd, dat die bovengezegde gestalte en bewegingen in u zijn. Dus moet u immers besluiten, ik kan het niet ontkennen, ik wil het niet ontkennen, ik moet zeggen, en ik zeg het: *ik heb Jezus lief, schoon een stille vreze mij enigszins beroert.*

Laat u dat niet ontnemen, en ontnemt het uzelf niet, 't zij door te denken, dat het voor u te grote zaak is, of dat ge u mocht bedriegen, of omdat u zo zondig bent. Eerpt het weg, als gedachten die u schadelijk zijn, want zij beletten de zoete oefeningen gemeenschap, de vrijmoedige omgang met Jezus als uw eigen, en u Zijn eigen. Hoe levendiger u gelooft, dat u Jezus liefhebt, al is er nog zoveel bij, dat er niet behoorde te zijn, hoe meerder u liefde zult krijgen. Leven is leven. Waarheid is waarheid.

De zalige staat van de liefhebbers.

Wat bent u gelukzalig, die Jezus liefhebt, want God heeft u lief! Joh. 14:21 ... *Die Mij liefheeft, zal van mijn Vader geliefd worden.* Joh. 16:27. *De Vader zelf heeft u lief, omdat gij Mij liefgehad hebt.* De Heere Jezus heeft u lief: Joh. 14:21 ... *Die Mij lief heeft ... Ik zal hem liefhebben.* Zijt gij van God en van de Heere Jezus bemind, dan zullen Zij aan u doen alles, wat eeuwige liefde voortbrengt. Zal God dan de beminde van Zijn ziel niet gadeslaan? Verlossen van alles wat schaden kan, en verzorgen van alles wat nodig is? Psalm 108:6, 7. *Verhef U, o God! boven de hemelen, en Uw eer over de gehele aarde. Opdat uw beminden bevrijd worden; geef heil door Uw rechterhand.* Psalm 127:2. *Het is alzo, dat Hij het Zijnen beminde als in den slaap geeft.* O, hoe groot is het goed, dat de Heere aan zijn beminden geven zal! *Ik zal Mijzelf aan hem openbaren,* Joh. 14:21. *Wij zullen tot hem komen en zullen woning bij hem maken.* vers 23. *Opdat Ik Mijn liefhebbers doe beërven dat bestendig is.* Spr. 8:21 Gods hart is tot u, Gods oog is op u, Gods hand is voor u al het ongemakkelijke komt over u in liefde, Openb. 3:19. Alles moet u medewerken ten goede, Rom. 8:28. Alles wat u zalig maken en verzadigen kan, is voor u, 1 Kor. 2:9. Van u mag men zeggen: *Welgelukzalig zijt gij, o Israël! wie is u gelijk? Gij zijt een volk, verlost door de Heere, het Schild uwer hulp, en die een Zwaard is uwer hoogheid.* Deut. 33:29. Maar het toppunt uwer zaligheid is de liefde zelf, dat u eeuwig liefhebben moogt, en in de onmiddellijke betoningen van liefde, en 't genieten van liefde met de Vader en de Zoon, en de Heilige Geest verzadigd zult blijven, zonder einde.

Opwekking.

VII. Hier is de liefde onvolmaakt, daarom hebben wij gedurig opwekkingen van node: gij dan, die lust hebt overvloediger te worden in de liefde tot de Heere Jezus, overweegt deze zaken:

Jezus is beminnelijk.

1. Beschouwt Jezus in Zijn beminnelijkheid. Als de bruid Hem van het hoofd tot de voeten beschreven had, besluit zij: *Zijn gehemelte is enkele zoetheit, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk Een is mijn Liefste, ja zulk Een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem!* Hoogl. 5:16. Hij is naar Zijn Goddelijke natuur het afschijnsel van des Vaders heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid. Hij bezit alle Goddelijke volmaaktheden oneindig. Naar de menselijke natuur is Hij volmaakt heilig; die heiligheid bemint, moet Hem beminnen. Als Middelaar is Hij met eer en heerlijkheid gekroond. Hij is de allergeoedaardigste, de

allervriendelijkste, de allarmedelijdenste, de van allerliefhebbenste. Genade en liefelijkheid is uitgestort op Zijn lippen. Hij is vol genade en waarheid, gerechtigheid en weldadigheid, zodat Hij tegelijk ontzaglijk en beminnelijk is. Kan dan iets uw liefde trekken en gaande maken, zo moet het de Heere Jezus zijn, als Hij Zich maar aan u openbaarde, en u de Koning in Zijn schoonheid kon aanschouwen.

Jezus heeft de Zijnen lief.

2. Liefde verwekt liefde. Jezus nu heeft u lief met de allergrootste liefde: omdat Hij liefde is, zo kan Hij onbeminnelijken liefhebben, en Zich vermaken in Zijn beminden wel te doen. Zijn liefde tot u is een eeuwige liefde, zonder begin en zonder einde, is de allerinnigste en heftigste liefde. Overdenkt eens, waarin Hij zijn liefde tot u al bewijst:

- (a) Hij komt om uwentwil in de wereld, en neemt uw natuur aan, en wordt u in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Hij neemt zelfs de gestalte van een dienstknecht aan. Dus stelt Hij Zich in uw plaats. Hij wordt uw Borg, neemt uw zonden van u af, en neemt ze op Zich alsof Hij ze zelf gedaan had, Hij draagt de straf van uw zonden. *Efêze 5:25. Gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft, en Zichzelf voor haar heeft overgegeven.*
- (b) Hoe veracht is Hij geweest, en wat al versmaadheden heeft Hij gedragen! Alles was tegen Hem; God toornde op Hem, en goot over Hem uit Zijn rechtvaardige gramschap tegen uw zonden. Gaat naar de krib, en volgt Hem tot aan het kruis, en ziet Hem aan in Zijn uiterste angst en benauwdheid. Verbeeldt u, dat Hij in Zijn allerdiepste smart u dus aanspreekt: *Ziet Mij aan, Mijn uitverkorenen, Mijn beminden, liefde tot u brengt mij in deze staat. Mijn liefde is zo groot, dat Ik het nog wel duizendmaal wilde lijden, eer Ik u liet verloren gaan.* In liefde betaalt Hij uw rantsoen, en brengt een eeuwige verlossing voor u teweeg, verzoent en bevredigt u met God, en brengt u tot Hem, als een verzoende Vader.
- (c) U ligt Hem nog op zijn hart, Hij denkt gedurig aan u, Hij bidt voor u, en is uw Voorspraak bij de Vader, Zijn oog is op u, om u te bewaren.
- (d) Overdenkt, hoe liefelijk Hij u tot Zich getrokken heeft. Hij zendt het Evangelie om uwentwil in de plaats, waar u geboren zou worden. Als het uw tijd was, Hij riep u, Hij lokte u, Hij stond al kloppende aan uw hart, wachtende dat u Hem zou opendoen. Als u afkerig en ongehoorzaam was, Hij verdroeg u lankmoedig, Hij bracht u over, Hij verlichtte, Hij gaf u een hart, dat Hem lief kreeg, zodat uzelf Hem zocht en naliep.
- (e) Hoe menigmaal heeft Hij u naar het hart gesproken, hoe menige liefdeskus heeft Hij u gegeven, hoe dikwijls heeft Hij u in uw droefenissen getroost, in uw verlegenheden gered, in uw moedeloosheden aangemoedigd! Hoe lankmoedig heeft Hij uw zwakheden verdragen, en telkens Zijn goedheid wederom bewezen, alsof u tegen Hem niet misdaan had!
- (f) En Hij zal u ten laatste bij Zich in de hemel brengen, opdat u eeuwig bij Hem zijt; daar zal Hij u verheerlijken, daar zal Hij u verblijden, daar zal Hij u volmaakt doen zijn in de liefde, en dus zal Hij eeuwig bij u, en u bij Hem zijn, en u in eeuwigheid verzadigen in liefde. Overdenkt dit, gelooft dit, en kan dat uw hart niet trekken tot wederliefde, dan bent u wel liefdeloos. Wekt toch uw liefde op.

Hem lief te hebben is blijdschap.

3. In de liefde is blijdschap. Het hart van de mens is genegen tot vrolijkheid; in de wereld is voor u geen vreugde, het allervermakelijkste bedroeft u, als Jezus weg is, u zult het toestemmen, 't geen ik eens zong over de Meimaand:

Hoe zoet is zang- en bloementijd.

*Waarin zich dier en mens verblijdt!
Maar 't is mij enkel droefenis,
Zolang ik Jezus' liefde mis;
Maar als Hij eens mijn ziel toezeit:
Gij Mijns, Ik uws, in eeuwigheid;
En maakt mij 't zondig leven kwijt;
Dan is 't mijn zang- en bloementijd!*

Als de ziel mag zitten in het lommer van de liefde van Jezus, en als haar liefde zoetelijk uitgaat tot haar Beminde, dan heeft ze een hemel vol vreugde, dan is zij eerst in haar schik, dan wenst zij dat de liefde nooit gestoord werd, gelijk de bruid zei: Hoogl. 2:7. *Ik bezweer u, u dochters van Jeruzalem! dat u de liefde niet opwekt, nog wakker maakt, totdat het haar luste.* Jezus verblijdt Zich in de uitgangen van Zijn liefde tot u: Jes. 62:5. *Gelijk de bruidegom vrolijk is over de bruid, also zal uw God over u vrolijk zijn.* Zo verblijdt Zich ook een liefhebbende ziel in de uitgangen van de liefde tot Jezus, en in 't gevoel van Jezus' liefde tot haar: Hoogl. 1:4 ... *De Koning heeft mij gebracht in zijn binnenkamer; wij zullen ons verheugen en in U verblijden. De oprechten hebben U lief.*

Jezus wordt bemind van de Vader, engelen en heiligen.

4. Beschouwt eens met aandacht, hoe Jezus het voorwerp is van de liefde des Vaders, van de engelen en van de geloven.

- (a) Des Vaders liefde gaat uit tot Jezus, God bemint Hem: Joh. 5:20. *De Vader heeft de Zoon lief.* Matth. 17:5. *Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb.*
- (b) De heilige engelen hebben Hem lief, zij verblijden zich in Hem te aanschouwen, zij bidden Hem eerbiedig aan, Hebr. 1:6. Zij staan gereed om Hem te dienen, Matth. 4:11. In Zijn geboorte, in Zijn lijden, in zijn opstanding en in Zijn komst ten oordeel vergezelschappen zij Hem, met vrolijke gewilligheid en liefde.
- (c) De gelovigen op aarde hebben Hem lief, hun harten gaan naar Hem uit, Hij is 't middelpunt, in 't welk zich hun hartstochten van de liefde. Daarom hebben u de maagden lief, Hoogl. 1:3. 't Is Liefste, dat de bruid gedurig in de mond heeft. Verbeeldt u, hoe ieder gelovige treurt, als Jezus weg is, hoe ze verlangen naar Zijn komst tot hen, hoe ze in hun schik zijn, als zij zoetelijk in zijn gemeenschap zich bevinden; 't is al om Jezus, waar ze naar vragen, waar ze om roepen, waar ze om schreien. 't Is Jezus alleen, in welke al hun genoegen is. Hoedanige schone uitdrukkingen vinden wij in de overpeinzingen van de gelovigen! Namelijk:
 - *het is mij veel beter voor Jezus te sterven, dan over de wereld te heersen.*
 - *Mijn Liefde is gekruist.*
 - *Zo men mijn hart in duizend stukken sneed, in ieder stuk zou men de Naam van Jezus met gouden letters geschreven vinden.*
 - *Heere Jezus, ik heb u liever dan het mijne, dan de mijnen, dan mijzelf.*
 - *Het geld moet vergaan, met al degenen, die al het goed liever hebben, dan een dag met Jezus om te gaan.* En dergelijke.

Zal ieders hart een liefdevlam van zich geven, en zal uw hart niet mee in de brand raken? Komt, voegt u bij alle liefhebbers van Jezus, en zegt met hen:

*Jezus, Jezus zoet, Jezus is 't hoogste van
al wat mij lusten kan;
Jezus, wilt u mij? Ik wil U, wil U alleen,
en zeg tot alle schepsels: neen!*

Als Jezus u nu vraagde: *Hebt u Mij lief?* Zou u niet antwoorden: *Ja, Heere, Gij weet dat ik U liefheb?* Welaan dan, houdt dit vast, doolt steeds in deze liefde, en laat die u vleugelen maken, om vaardig uw loop met blijdschap uit te lopen, laat de liefde tot Jezus u dringen, om Hem welbehaaglijk te leven, Hem hier te verheerlijken, en lankmoedig te wachten, totdat Hij u voor eeuwig tot Zich neme.

Waarvoor zich te wachten.

VIII. Wees voortaan werkzaam, om u in deze liefde te houden, die te vermeerderen en telkens te verwakkeren. Tot dat doel hebt ge u voor enige zaken te wachten, en andere te verachten.

Wacht u:

1. voor verduisteringen. Kennis verwekt liefde, daarom moet men werkzaam zijn, om toe te nemen in de kennis van Jezus. Die kleine letterkennis hebben, zijn doorgaans zeer gebrekkelijk en ongestadig in de liefde; als de Heere hun eens buitengewoon voorkomt, dan gaat het wel, maar als dat ophoudt, zo wordt terstond hun liefde flauwer. Maar die Jezus uit het Woord in alle omstandigheden hebben leren kennen, hebben meerder bekwaamheid, om Jezus van nabij te beschouwen, en op Hem te verlieven, en hun liefde is vaster; ook dan, als de zoete ontmoetingen niet zo gevoelig zijn.
2. Gedeelde liefde. Als de wereld, en wat daarin is, nog begeerlijk is, het oog en hart nog naar zich trekt, als men nog zo gezet is op zijn eigen zin, eer, vermaak, dan kan de liefde tot Jezus niet sterk zijn. Jezus wil het hart alleen; als Zijn vijand ingang vindt, dan gaat Hij weg, en als Jezus weggaat, dan wordt uw liefde slapper; daarom hinkt niet op twee gedachten. Wilt u de wereld liefhebben, en van dezelve geliefd worden, zo liefst dezelve geheel, en laat Jezus varen. Maar wilt u Jezus liefhebben, en van Jezus bemind worden, zo liefst Hem alleen en geheel, en laat de wereld varen, ziet daar niet meer naar om.
3. Weinig omgang. De liefde wil onderhouden worden; als men te ver van 't vuur is, wordt men koud, de allernaaste vrienden vervreemden door gebrek aan omgang, zo gaat het ook hier; Jezus wil gezocht zijn, en zien dat men zich aan Zijn vriendschap veel laat gelegen zijn. Jezus wil opgewacht zijn, en tijd hebben om Zich wat op te houden in de onderlinge liefdesbewijzen. Daarom moet men zich veel verledigen, om Hem ter spraak te staan, en wederom Hem vertellen, wat hart men tot Hem heeft, en Hem gemeenzaam onderhouden met het uiten van onze begeerten tot Hem, en onze smart, dat men Hem niet liever hebben kan; dat verwakkert de liefde.
4. Ongelovigheid. Als men zijn deel aan Jezus licht in twijfel trekt, als men wantrouwt, dat Hij ons niet liefheeft, als men werkzaam is om alle redenen, dat Hij liefde betoond heeft, te weerleggen, de redenen voor het tegendeel gretig aanneemt, ja zodanige opzoekt, alsof men een meesterstuk gedaan had, als men besluit: *Jezus heeft mij niet lief, ik heb Jezus niet lief.* Dan, zeg ik, is men buiten staat om liefde te oefenen, en wederliefde te ontvangen. Wacht u dan tegen de liefde te twisten, en Jezus' liefde verdacht te houden, en te ontkennen de genaden, welke bewijzen zijn van Jezus' liefde; want dat is de rechte weg om Jezus te doen heengaan.
5. Stoute zonden. Jezus is heilig, en bemint heiligheid, maar haat godloosheid; met de dagelijkse zwakheden en struikelingen heeft Hij medelijden, en zal de betoning van Zijn liefde daarom niet inhouden. Maar stoute zonden zijn tegen de liefde, dan houdt Jezus Zijn liefde in, Zijn Geest wordt bedroefd, en als Jezus Zijn liefde inhoudt, dan kan men Hem ook niet liefhebben. En zelf raakt men door de stoute

zonden buiten staat van liefde te oefenen, het geweten is ontroerd, men wordt onvrijmoedig, men durft niet toegaan, men heeft het te zeer bedorven, daar is te grote scheiding gekomen, en men heeft soms veel werk, eer men wederom in een liefhebbende gestalte komt.

6. Vreesachtigheid in het uitkomen voor Hem is een soort van schaamte; men wil heimelijk wel liefde oefenen maar men wil het niet weten bij anderen. Men schaamt zich Zijner, omdat men vreest voor schade, voor schande, daarom onttrekt men zich. Als men in gevallen komt, die eisen, dat men zijn liefde tot Jezus, Zijn eer en zaak vertone, dat men zich dan verschuilt, en niet durft zeggen: *zulk Een is mijn Liefste, ja zulk Een is mijn Vriend*. Jezus merkt dit al ras, en 't mishaaft Hem, 't is een oorzaak dat Jezus Zich ook van u verbergt, en 't is een teken dat u weinig liefde hebt, en die wordt door zo'n doen nog zeer verminderd.

En wat te doen.

Uit het gezegde is af te leiden, wat de liefde verwakkert, en wat daartoe te betrachten is, namelijk:

- (a) Geloven, dat Hij u liefheeft, en iedere ware genade, als blijken van Zijn liefde tot u te erkennen.
- (b) Gedurig zich af te scheiden van alles, om u alleen in de liefde tot Jezus te vermaken en te vergenoegen.
- (c) Alles voor Jezus over te hebben zonder achterhouding van enige zaak, zichzelf en alles, wat men heeft, aan Jezus aan te bieden, met verklaring, dat men het gewillig voor Hem wil missen.
- (d) Jezus' schoonheid en beminnelijkheid aan anderen te vertellen, ten einde ze Hem mede mochten liefkrijgen, en Hij van velen geliefd worde.
- (e) Zijn livrei dragen met vrolijkheid, wel willende dat ieder het wete, dat men Jezus tot zijn Heere heeft, en dat, zou iemand Jezus als met de kleine vinger tot nadeel aanraakt, Hij ons geheel en al, naar lichaam en ziel, tot een partij zal hebben, en dat men zijn eer verdedigen zal met goed en bloed.
- (f) Met tedere zorgvuldigheid zich wachten voor hetgeen Hem mishaaft, en te trachten Hem te behagen, Hem gelijkvormig te worden, en naar Zijn natuur te aarden.
- (g) Tijd te nemen, om in onderlinge liefde zich te verlustigen, en zo daar enige vervreemding of verduistering gekomen is, de gemeenzaamheid wederom te herstellen.
- (h) Te verlangen, en in dat verlangen telkens te verwakkeren om ontbonden te zijn, en met Christus te wezen, door gedurige bedenkingen, wat daar Boven zal zijn, en hoe zoet het zal zijn, om altijd met de Heere te zijn. Amen.

Hoofdstuk 16

Van de Vreze Gods.

Uit de Liefde Gods, van welke wij gesproken hebben, vloeit *vreze Gods*, van welke wij nu zullen handelen. Liefde en vreze worden samengevoegd: Deut. 10:12. Wat eist de Heere, uw God, van u? Dan de Heere uw God te vrezen, in al Zijn wegen te wandelen, en Hem lief te hebben.

De benaming.

De vreze is óf ontzag, óf schrik; vreze als *schrik* wordt doorgaans met het Hebreeuwse magor, en pachad, en het Griekse phobos, uitgedrukt.

De vreze als *ontzag* wordt in 't Hebreeuws genoemd jira, en Grieks eulabeia; doch deze woorden worden ook wel zonder dat onderscheid gebruikt. Wij noemen vrezen ook *vruchten*, afkomstig van het Hoogduits; op zichzelf wordt het nu zelden gebruikt, maar wel in samenvoeging in het woord *Godvruchtig*, 't welk hetzelfde is als Godvrezend.

Verscheidenheid.

II. Vreze spruit uit liefde, óf tot ons zelf, óf tot God. Zelfliefde verwekt vreze, als zich iets opdoet waardoor het goede ons zou ontnomen worden, of waardoor ons enig kwaad zou overkomen; men vreest verlies, en 't kwade zelf, en datgene of diegene, waardoor het goede ons ontnomen, of het kwade toegebracht zou kunnen worden. God heeft in de mens liefde tot zichzelf ingeschapen, en wil dat wij ze gebruiken. De wet eist, *onze naaste lief te hebben als ons zelf*, Matth. 22:39. Daarom is de vreze voor verlies en 't kwade geen zonde. Adam had ze vóór de val in zijn natuur, schoon zij geen gelegenheid had om in hem op te komen. De Heere Jezus had ze ook, Matth. 26:37; Hebr. 5:7. Men mag wel vrezen voor de dood, voor andere ongemakken, en alzo voor wild gedierte en kwade mensen. Maar deze vreze wordt kwaad, als men door vreze kwade middelen gebruikt, om het goede te behouden, te bekomen, of het kwade te ontkomen, namelijk, als men de mensen meer vreest dan God, als men nalatende de vreze Gods en de gehoorzaamheid aan zijn geboden, de mens op zijn zijde zoekt te trekken door zondige wegen, en daar niet op past of het Gode mishaagt, als men maar de mensen behagen kan, om ons geen kwaad, maar goed te doen: Matth. 10:28. *Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem. Die beiden ziel en lichaam kan verderven in de hel.*

Omdat men liefde moet hebben tot zichzelf, en daaruit vreze, zo moet men meer vreze hebben voor het kwade naar de ziel dan naar het lichaam; omdat het wel of kwalijk zijn naar de ziel van God afhangt, zo moet men vrezen uit liefde tot zijn eigen behoud, men moet Gods toorn en oordelen vrezen: Psalm 119:120. *Het haar mijns vleses is te berge gerezen van verschrikking voor U, en ik heb gevreesd voor Uw oordelen.*

Een onbekeerde moet ook door vreze van de eeuwige toorn van God bewogen worden tot het geloof, 2 Kor. 5:11. Een bekeerde moet door vreze van schade naar de ziel zich opwekken tot ernst: Heb 4:1. *Laat ons dan vrezen, dat niet te eniger tijd, de belofte van in Zijn rust in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn.*

De vreze wordt onderscheiden in een slaafse en in een kinderlijke vreze.

De *slaafse vreze* doet een slaaf de wil van zijn heer doen, uit vreze van geslagen te worden en zo ver is de slaafse vreze voor God, beter dan hardnekkige en ongevoelige versmading van God en zijn oordelen, en zij is nuttig, als iemand daardoor tot bekering gebracht wordt, Matth. 3:7; Amos 4:12. Een nu bekeerde heeft niet bekommerd te zijn of zijn bekering al oprecht is, omdat hij tot Christus gedreven is uit vreze van verdoemenis, en niet uit liefde Gods; want wij hebben getoond, dat wij ons welzijn moeten beminnen, en ons kwalijk zijn moeten vrezen, en daardoor tot bekering gedreven worden: maar de slaafse vreze is kwaad, als ze niet is dan schrik, welke van God doet vluchten. Wij zeggen, dat de mens, uit liefde tot zijn behoud, en uit vreze van zijn verderf God moet vrezen, en daardoor tot bekering en gehoorzaamheid gedreven worden, maar de eigenliefde is de grond niet van de kinderlijke vreze; God vrezen te vertoornen, omdat Hij machtig is te straffen; gehoorzaam zijn, opdat Hij zijn gunst ons niet onttrekke, maar dezelve ons meer bewijze, is de natuur niet van de kinderlijke vreze, hoewel de zaak in zichzelf goed is, en eigen aan de kinderen van God; niet eigenliefde maar liefde tot God, omdat Hij God is, omdat Hij ontzaglijk is, is de reden van kinderlijke vreze Gods, ofschoon daaruit voor ons noch goed noch kwaad zou komen.

Beschrijving.

III. *Kinderlijke vreze is een heilige beweging des gemoeds, van God in de harten van de kinderen van God verwekt, waardoor zij uit ontzag voor God zorgvuldig wachthouden, God niet te mishagen, en ernstig trachten Hem in alles te behagen.*

't Is *een beweging des gemoeds*. De edele ziel is begaafd met aandoeningen, wordt, naardat de voorwerpen zijn, bewogen tot blijdschap of droefheid, tot liefde of haat, tot vreze of onversaagdheid; ten opzichte van de vreze Gods is de mens ongevoelig, stijf en onbewogen. Daar is geen vreze Gods voor hun ogen. Rom. 3:18. Maar in de wedergeboorte wordt het stenen hart weggenomen, en zij verkrijgen een vlezen, een week, een buigzaam hart, dat uit gezicht van God zeer licht bewogen wordt, naardat God Zich aan de ziel openbaart; als God als ontzaglijk hun voorkomt, zo rijst er terstond in hun ziel een beweging op, die aan een schepsel betamelijk is naast God.

't Is een *heilige beweging*. Omdat een onbekeerde in de grond niet dan zonde is, zo is ook verdraaid alles wat er uit voortkomt; de bekwaamheid om te vrezen krijgt een verkeerd voorwerp, en beweegt zich op een onordelijke wijze; maar de gelovigen, in de grond geheiligd zijnde, zo zijn ook de bewegingen geheiligd, hun vreze heeft het rechte voorwerp, en gaat daar naast uit op een heilige manier, in geloof en liefde, Hand. 10:2. *Godzalig, en vrezende God.*

God verwekt ze. Van nature is de mens tot alle goed werk niet deugende, hij heeft geen welbehagen aan God, en geen lust de Heere te vrezen; hij moge schrikken voor God, doch recht vrezen kan hij niet; maar God geeft de zijn Hem te vrezen: Jer. 32:40 ... *Ik zal mijn vreze in hun hart geven, dat ze niet van Mij afwijken.* Daarom wordt de Heilige Geest genoemd, *de Geest der kennis en der vreze des Heeren*, Jes. 11:2.

In de harten van de kinderen van God. 't Hart is de zitplaats van alle bewegingen, zo kwade als goede; dit kostelijk geschenk heeft God in het hart van Zijn kinderen opgesloten, en al de bewegingen van vreze komen uit het hart voort, hun vreze bestaat niet in praten, ook niet in kwaad te laten, en goed te doen, en in schijn van vreze, maar in waarheid: 't hart, verstand, wil en hartstochten zijn hier ingespannen, het hart geeft

allerlei daden van vreze Gods op. De kinderen van God alleen vrezen de Heere; daarom worden die van deze deugd genoemd, *Godvrezenden*:

- Lukas 2:25 ... *Deze mens was rechtvaardig en Godvrezende.*
- Hand. 2:5. *Godvruchtige mannen.*
- Hand. 8:2. *En enige Godvruchtige mannen droegen Stéfanus te samen ten grave.*

Uit ontzag voor God. God is het Voorwerp van de vreze; Psalm 34:10. Vreest de Heere, gij Zijn heiligen! God is Hoogheid, Heerlijkheid en Majesteit in Zichzelf, ook toen daar geen schepselen waren: 1 Kron. 29:11. *Uw, o Heere! is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit.*

Hierdoor is God ontzaglijk in Zichzelf; met dat er verstandige schepselen zijn, welke de glans van zijn heerlijkheid zien, zo kunnen zij niet anders dan ontzag hebben voor de Oneindig- Ontzaglijke. Een natuurlijke kent God niet; daarom hij mag schrikken voor de oordelen, en vrezen voor de plagen, en soms God als vreselijk erkennen, hoewel hij doorgaans zo hoog niet opklimt; maar ontzag voor Hem hebben kan hij niet, dat is het voorrecht en het heil voor de gelovigen. Een zondig mens kan Gods ontzaglijkheid niet verdragen, hij zou schrikkende vluchten; want God is hem een verterend vuur. Maar God komt Zijn kinderen voor als een verzoend Vader in Christus, daarom zijn ze tegelijk liefhebbende en eerbiedig. Psalm 2:11. *Dient den Heere met vreze, en verheugt u met beving.* Ontzag vereist:

1. kennen en aanschouwen van Gods ontzaglijkheid: 2 Petrus 1:16 *Wij zijn aanschouwers geweest van zijn majesteit.*
2. Met vermaak erkennen en met het gehele hart goedkeuren, dat God zo ontzaglijk is: Jer. 10:7. *Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der Heidenen? Want het komt U toe.*
3. Eerbiedig zich voor de Heere neerbuigen en Hem aanbidden: Psalm 5:8 *Ik zal mij buigen naar het paleis Uwer heiligheid in Uw vreze.* Psalm 95:6. *Komt, laat ons aanbidden en nederbukken; laat ons knielen voor den Heere, Die ons gemaakt heeft.*
4. Zijn aangezicht bedekken, niet durvende de glans van Zijn heerlijkheid aanschouwen. Zo bedekten de engelen hun aangezichten: Jes. 6:2. Van Mozes staat er: Exod. 3:6. *En Mozes verborg zijn aangezicht, want hij vreesde God aan te zien.*
5. Beven, wegens ontzag niet kunnende des Heeren ontzaglijkheid verdragen: Jer. 5:22. *Zult gij Mij niet vrezen, spreekt de Heere? Zult gij voor Mijn aangezicht niet beven?* Dan. 10:11 *Toen Hij dat woord tot mij sprak stond ik bevende.*
6. Het ontzag voor God verwekt in de kinderen van God een zorgvuldige wachthouding om God niet te mishagen, door ongehoorzaamheid en bedrijven van zonden, en een werkzaamheid om Hem in alles te behagen. Deze uitwerksels van de vreze Gods stelt Salomo dikwijls voor in zijn spreuken. Ziet: Spr. 3:7 *Vrees den Heere, en wijk van het kwade.* Spr. 8:13. *De vreze des Heeren is, te haten het kwade.* Spr. 16:6. Door de vreze des Heeren wijkt men af van het kwade. Zo ook: Jer. 32:40 *En Ik zal mijn vreze in hun hart geven, dat ze niet van Mij afwijken.* En wederom: Spr. 1:7. *De vreze des Heeren is het beginsel der wetenschap.* Spr. 14:27. *De vreze des Heeren is een springader van het leven, om af te wijken van de strikken des doods.* Dit is de natuur van de vreze Gods. Overtuiging dergenen die God niet vrezen.

IV. Wat baat het de natuur van een deugd te verstaan als men ze niet doet? Niemand kent de schoonheid van een deugd dan die ze betracht. Dit eist God van alle mensen,

dit gebiedt Hij zijn kinderen. *Laat de stem Gods in uw harten ingaan*, Deut. 6:13. *Gij zult den Heere uw God vrezen*. Pred. 12:13. *Van alles dat gehoord is, is het einde van de zaak: Vreest God, en houdt Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen*. Die God en zijn eer liefheeft zal met David uitroepen: *Laat de gehele aarde voor den Heere vrezen, laat alle inwoners der wereld voor Hem schrikken*, Psalm 33:7. Vreest de wereld God niet, de kerk, de kinderen van God moeten het immers doen: Psalm 22:24. *Ontziet u voor Hem, al gij zaad Israëls*. Psalm 34:10. *Vreest den Heere, gij Zijn heiligen*. Daarom dragen die de Naam van Godvrezenden, Godvruchtigen. Ziet men nu de wereld aan, de vreze Gods is uit het hart van de mensen weg, men moet er van denken als Abraham van Gerar: Gen. 20:11 *Alleen is de vreze Gods in deze plaats niet*.

Komt men tot de kerk, van de meeste lidmaten roepen hun daden uit, *dat er geen vreze Gods voor hun ogen en in hun harten is*. En gij, komt tot uzelf, wat zult gij antwoorden op de vraag: vreest gij God? Stelt gij de Heere u voor in de gang van uw leven? Rijst er ontzag op voor Zijn majesteit, als u aan Hem denkt, van Hem spreekt, of van Hem hoort spreken? Buigt gij u eerbiedig voor Hem, beeft gij wel, als u in den gebede tot Hem spreken zult? Zo daar een zondige gedachte en beweging in u opkomt, bedwingt u die door de vreze Gods? Houdt de vreze Gods u af van alle zondige gezelschappen, van hoererij, van onrechtvaardigheid, van leugentaal, van achterklap, van vloeken, van toorn, en andere zonden? Drijft en dringt u het ontzag voor God tot het oefenen van godsdienst, en tot het doen van al hetgeen, dat gij weet wat de Heere u geboden heeft, en Hem aangenaam is? Of hebt gij de aardse dingen lief? Is al uw zorg om die te bekomen en te behouden? Ziet gij om naar mensen, alsof die 't u zouden geven of ontnemen? Zoekt gij die te behagen, schoon met mishagen van God, en zijn die uw vreze? Ziet eens terug op uw vorig leven, let op de tegenwoordige gestalte uwer daden. Zijt gij bij uzelf overtuigd, dat u waarlijk God tot nog toe niet gevreesd hebt, zo neemt uw tegenwoordige en toekomstige ellendige staat ter harte, of het een middel kon zijn dat de schrik des Heeren u bewoog tot het geloof. Hoort eens toe gij, die niet alleen de Heere niet vreest, maar die daarenboven de Heere veracht, en op hem niet past, verachters van zijn Naam, Mal 1:6. *Gij die des Heeren heilige dingen veracht*, Ezech. 22:8. *Hoort toe, gij stouten en hoogmoedigen tegen de Heere*. Van u zegt David. Psalm 119:21, *Gij scheldt de vervloekte hovaardigen, die van uw geboden afdwalen*.

Schrikkelijk oordeel over die de Heere niet vrezen.

V.

(a) Wees verzekerd dat, omdat gij God niet vreest, God u een schrikachtig en bevend hart zal geven, zodat gij nergens rust en veiligheid zult vinden, maar gedurig van uw eigen hart en geweten gepijnigd worden. De wens van David zal op u komen, Psalm 9:20. *O Heere! jaag hun vreze aan*. Deze vloek zal u treffen, let er vrij op, welke de Heere dreigt. Deut. 28:65-67, *De Heere zal u aldaar een bevend hart geven, en bezwijking van de ogen, en matigheid van de ziel. En uw leven zal tegenover u hangen; en gij zult nacht en dag schrikken, en zult van uw leven niet zeker zijn. Des morgens zult gij zeggen: och, dat het avond ware! en 's avonds zult gij zeggen: och dat het morgen ware! vermits de schrik uws harten*. Lev. 26:36. *Ik zal in hun hart een weekheid in de landen van hun vijanden laten komen; zodat het geruis van een gedreven blad hen jagen zal, en zij zullen vluchten, gelijk men vlucht voor een zwaard, en zullen vallen, waar niemand is, die jaagt*. Jes. 2:19, Dan zullen zij in de spelonken van de rotsstenen gaan, en in de holen van de aarde, vanwege de schrik des Heeren, en

vanwege de heerlijkheid van zijn majesteit, wanneer Hij Zich opmaken zal om de aarde te verschrikken.

In uw sterven.

(b) Zijt verzekerd dat, zo gij voortgaat de Heere niet te vrezen, schoon gij al gerust naar uw einde mocht gaan, dat des Heeren schrik u op 't einde nog wel zal bevangen; als alles u zal verlaten, zo zal de Heere u tot verschrikking zijn, en u vreze aanjagen. O, hoe benauwd en hoe vol schrik blaast menigeen zijn geest uit! Gedenkt aan Bésazar en denkt dat het u ook zo gaan zal: Dan. 5:6. *Toen veranderde zich de glans van de koning, en zijn gedachten verschrikten hem; en de banden van zijn lenden werden los, en zijn knieën stieten tegen elkaar aan.* Daar ging hij mee heen.

Na uw dood.

(c) En zo al in dit leven en in de dood u geen verschrikking overkwam, u zult nochtans met schrik van rondom na uw dood bezet worden. Dan zal toorn en verbolgenheid, verdrukking en benauwdheid voor eeuwig op u blijven. Dan zult gij weten wat het is, te vallen in de handen van God: Heb 10:31. *Vreselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.* Merkt op de uitdrukking: Psalm 76:8. *Gij, vreselijk zijt Gij; en wie zal voor Uw aangezicht bestaan, van de tijd Uws toorns af?* Dus stelt de profeet de verschrikking voor, Jes. 33:14. *De zondaren te Sion zijn verschrikt; beving heeft de huichelaars aangegrepen: zij zeggen: wie is er onder ons, die bij een verterend Vuur wonen kan? wie is er onder ons, die bij een eeuwige Gloed wonen kan?* Och, dat gij dit alles met bedaardheid overdacht, en op uzelf toepast, dat gij het gelooft!

In welk het beginsel van de vreze Gods is.

VI. Nu begeven wij ons tot u, gelovigen, u zult wel zien uw gebrek in deze; maar u zult ook kunnen zien, dat de Heere het beginsel van zijn vreze in u gelegd heeft.

- (a) Hebt u geen lust in die gestalte van de vreze Gods, zoals wij ze boven hebben beschreven? U stemt ze niet alleen in zichzelf toe, oordelende dat het goed en betamelijk is; maar u hebt smart, dat u er zo weinig van hebt, en zijt begerig die in een meerdere trap te hebben; dat is een teken dat u die reeds deelachtig bent geworden; want zo worden de dienstknechten Gods beschreven: Neh. 1:11 ... *Uwer knechten, die lust hebben Uw Naam te vrezen.*
- (b) Bevindt u niet in u hartelijke voornemens en opzetten om in de vreze des Heeren te wandelen? Kunt u wel vermaak hebben in een zonde gedempt te hebben, en enig goed gedaan te hebben, tenzij het geschiede in de vreze Gods, en ziende uw gebrek en onmacht tot datgene, wat u liefhebt; is niet dikwijls uw ernstig gebed tot God, dat Hij de belofte aan u vervulle van zijn vreze in uw hart te geven? Ziedaar een blijk van de natuur van de Godvrezenden, dit was Davids gebed, Psalm 86:11, *Verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams.*
- (c) Is uw lust tot de vreze Gods geheel krachteloos, en uw gebed geheel vruchteloos, of bevindt u de beginselen daarvan in uw daden? Openbaart Zich God niet wel aan u als ontzaglijk? Zegt u hart niet wel: *ja, de Heere is waardig gevreesd te worden?* Rijst er niet wel een eerbiedige beweging voor God in u op? Buigt ge u niet wel eerbiedig voor Hem? Hebt u niet wel ondervonden, dat u vanwege het ontzag uw ogen neersloeg, toesloot, uw handen op uw aangezicht leidet? Is er niet wel een heilig beven over u gekomen, en als deze bewegingen in u gevoeliger werden, was dat niet uw vermaak, ja verblijdde het u niet wel daarna, als u er aan gedacht, wensende het wel wederom en altijd zo te hebben? Zou u niet wel vele zonden doen en vele goede dingen nalaten, zo de vreze Gods u niet belet had; smooit de

vreze Gods niet wel vele zonden in haar begin, en drijft die u niet wel tot uw plicht? Omdat deze dingen in u zijn, moet u overreed zijn van de waarheid, ofschoon de trap nog klein is. Ziet uw gestalte in Job: Job 31:23. *Het verderf Gods was bij mij een schrik, en ik vermocht niet vanwege Zijn hoogheid. Zo ook in Nehemia: Neh. 5:15 ... maar ik heb also niet gedaan om van der vreze Gods wil.* Erkent dan deze ontvangen genade, en dat zal u bekwaam maken, om de volgende bestraffing en opwekking met vrucht te lezen.

Bestraffing.

VII. Hoe klaarder u overtuigd zijt van de beginselen van de vreze Gods in u, hoe meerder u moet smarten het gebrek in deze, en het zondigen tegen de vreze Gods, 't welk zich opdoet in de gestalte van het hart, in doordringen van de zondige gedachten, woorden en daden, tegen de openbaring van Gods tegenwoordigheid, en in de mensenvrees, wanneer de vreze Gods daardoor wijken moet.

Men ligt open voor alle zonden.

1. Dat is ten hoogste te bestraffen, dat men, wetende dat God ontzaglijk is, dat men ondervonden heeft, hoe goed het is in ootmoed met de Ontzaglijke te wandelen, en wat kracht het heeft, om op de gebaande weg te wandelen, evenwel nalaat de Heere als zodanig in 't oog te houden, en gedurig voor Hem te vrezen. Hierdoor ligt men open voor allerlei zonden; de deurwachter met geopende deuren slapende, zo kan iedere begeerlijkheid onverhinderd inkomen en uitgaan, en als men het al merkt, zo is er nog geen kracht van tegenstand, en men wordt overwonnen, eer men het weet, en wil men met Sinsom zich verweren, men is zijn macht kwijt.

En breekt daarin door.

2. Hierop volgt een gestalte, die nog bozer is, namelijk, dat men zelfs doorbreekt in het volbrengen van de begeerlijkheid, ook dan niet alleen, als het geweten het kwaad toont, en raadt niet te beginnen, op de gang zijnde op te houden, de begeerlijkheid te dempen, in 't midden van de kwade rede te zwijgen, en af te staan van de zonde, daar men nu in bezig is; maar ook als het geweten aan God en zijn ontzaglijkheid doet denken, ja zelfs, dat het gruwelijkste is, als God zelf Zich aan de ziel openbaart, beweeglijk de ziel afmaant, als met de vinger wenkt en zegt: Ik ben hier, Ik zie 't wel, houd op, of Ik zal mijn ongenoegen u laten gevoelen; als, zeg ik, men door de heftigheid van de zonde dan nog voortgedreven wordt, zich tracht te verbergen voor de openbaring Gods om te kunnen voortgaan, en doordringt tot het voltooiën van de onderhanden hebbende zonde, dat is de vreze Gods te verwerpen, dat is de Heilige Geest Gods te bedroeven, dat verwondt de ziel ter dood toe, en zo God niet oneindig, lankmoedig en onveranderlijk was, Hij zou zulke stouten verwerpen.

Mensenvrees.

3. De derde zonde tegen de vreze Gods, is mensenvrees, een zonde, de Godvrezenden nog aanliggende. Als men nog niet zeer verloochend is aan zichzelf, aan eer, liefde, voordeel, vermaak, noch geen grote hebbelijkheid heeft van de erkenning van des mensen nietigheid, dat hij door zichzelf zich noch reppen, noch bewegen kan, ons door zichzelf noch goed noch kwaad kan doen, als men zich nog niet gewent, door alles heen op de hand des Heeren te zien, dat die alleen alles doet, en dat alle mensen maar instrumenten in Gods hand zijn, die gebruikt worden om ons goed of kwaad te doen: zo ontstaat hieruit omzien naar mensen; in oorlog ziet men op de veelheid en dapperheid van de soldaten, men staat op zijn zwaard. Ezech. 33:26. *Wie zou tegen ons*

afkomen? Of wie zou komen in onze woningen? Jer. 21:13. Maar als men des vijands macht ziet het onze te overtreffen, dan vreest men, en het hart beweegt zich, gelijk de bomen des wouds bewogen worden van de wind, Jes. 7:2. In ziekte, in pleidooien, in koophandel, in het drijven van zijn ambacht, in het beogen van zijn begeerte, welke door middel van mensen bekomen moet worden, en zo voort, dan ziet men om naar mensen, en eindigt met zijn gedachten in hen, alsof het van hen komen zou, men zoekt heftig hen op onze zijde te hebben, men vreest hun gunst te verliezen. In de gewone omgang, men vreest de een om zijn wijsheid, tegen dewelke men niet op mag; de ander om zijn hoogheid en ontzaglijkheid; de derde om zijn boosheid; de vierde om zijn goedheid, die men niet gaarne zou willen verliezen; als nu een mens geen lust aan Godzaligheid heeft; als hij kwaad zou worden, als men het beeld Gods vertoonde en zijn plicht deed, of als men zich niet voegde naar hem in het zondigen, als men dan uit vreze voor hem, zich inhoudt en zich meer of minder naar hem voegt in het zondigen. Zie, zo moet de vreze Gods achterstaan en wijken; daar staat aan de ene zijde God, aan de andere zijde de mens; aan de ene kant de vreze Gods, aan de andere kant de vrees voor de mens. Als nu de vrees voor mensen ons trekt tot iets te doen, dat tegen de vreze Gods is, dan verwerpt men de vreze Gods door mensenvrees. Dit is een schrikkelijke zonde: want

1. God heeft het verboden: Matth. 10:28 ... *vreest gij niet voor degenen, die het lichaam doden.* Jes. 51:12 ... *wie zijt gij, dat gij vreest voor de mens, die sterven zal?*
2. 't Is de grootste verachting van God, die bij u wijken moet voor een mens, 't is afgoderij, een zonde van de Heidenen: Rom. 1:25 ... *en het schepsel geëerd en gediend hebben boven de Schepper.*
3. 't Is de voorzienigheid Gods te loochenen, alsof God niet alles bestemd had, alsof God niet alles regeerde, alsof het schepsel door zichzelf kon werken.
4. Het ontroert en troebleert u gedurig.
5. Het doet u van de ene zonde in de andere vallen. Daarom schaamt u over uw vorige mensenvrees, wees gewaarschuwd, volgt de vermaning des Heeren, Jes. 2:22, *Laat gijlieden dan af van de mens, wiens adem in zijn neus is; want waarin is hij te achten? Volgt Davids edelmoedigheid: Psalm 118:6. De Heere is bij mij; ik zal niet vrezen; wat zal mij een mens doen?*

Opwekking.

VIII. 't Is niet genoeg, zich voor de zonden, die tegen de vreze Gods zijn, te wachten; maar dat is de grote plicht, door de vreze Gods die alle te overwinnen. Hoe levendiger de vreze Gods is, hoe minder de zonden kracht hebben. Daarom geeft u in het toekomstige geheel en al over, om de Heere uw God teder te vrezen, opdat de vreze Gods de wacht over u houde en u besture in uw gedachten, woorden en daden. Och, kon ik u hierin verlevendigen. Let aandachtig op de volgende beweegredenen, en gij, wees week en gevoelig.

God ontzagwekkend.

1. Heeft niet God alle volmaaktheden in Zich, die ontzag kunnen verwekken? Hij is: Hoogheid, Heerlijkheid, Almacht, Heiligheid, Goedheid en Ontzaglijkheid; dat is Zijn natuur, hoe kan dan iemand met God verkeren, zonder vrees en ontzag? Merkt op de uitdrukking in het woord, Exod. 15:11, *O Heere! wie is als Gij onder de goden? Wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid, vreeslijk in lofzangen, doende wonderen?* Deut. 28:58, *Om te vrezen deze heerlijke en vreselijke Naam, de Heere, uw God.* 1Kr 16:25,

De Heere is groot, en zeer te prijzen, en Hij is vreselijk boven alle goden. Neh. 1:5, Och, Heere, God van de hemel, u grote en vreselijke God! Zijn toorn over de zondaar is verschrikkelijk: Psalm 90:11. Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naar dat Gij te vrezen zijt? Zijn goedheid verwekt ontzag, om Hem in liefde te vrezen: Psalm 130:4. Bij U is vergeving, opdat u gevreesd wordt. Is het niet recht, niet betamelijk, niet noodzakelijk, dat gij, van God geschapen, van God begenadigd, deze hoge God vreest, en voor Hem ontstelt? Godzaligen hebben lust tot vreze Gods.

Groei

2. Het beginsel van de zaak is immers in u, u hebt er lust aan, u kunt van de vreze Gods niet horen spreken, of uw hart verheft zich daartoe, en uw begeerten worden gaande; waarom zou u die lust bedwingen? Al wat een beginsel van leven heeft, is begerig naar groei en naar de volmaaktheid; daarom dan ook u in deze dele. Het is immers natuurlijk, dat een knecht zijn heer, en een kind zijn vader vreest. U hebt de Heere gekozen tot uw Heere, en heeft Hij u niet gegeven de Geest der aanneming tot kinderen, en u onder Zijn kinderen gesteld? Bent u niet met Hem in een verbond getreden, dat Hij u tot een God, en u Zijn gunstgenoten zou zijn? Dit moet u opwekken, om dan uw Heere, uw Vader te vrezen: Mal 1:6 ... *ben Ik dan een Vader, waar is mijn eer? En ben Ik een Heere, waar is Mijn vreze?* Erkent de betrekking, en het zal kinderlijke vreze verwekken.

Is de fontein van heiligheid.

3. De vreze Gods is de fontein van alle heiligheid, die u bemint. De zondige begeerlijkheden zullen de klem kwijtraken, de opwellende verdorvenheden zullen gemakkelijk gedempt worden, men zal in 't midden van 't zondigen worden gestuit, en men zal tot oefening van allerlei deugden vaardig zich bevinden: Spr. 9:10. *De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid.* Spr. 15:33. *De vreze des Heeren is de tucht der wijsheid.* Psalm 19:10. *De vreze des Heeren is rein.* Spr. 19:23. *De vreze des Heeren is ten leven.* 2 Kor. 7:1 ... voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods.

God heeft er behagen in.

4. De Heere heeft behagen in degenen, die Hem vrezen. Dat moest ons een dierbare zaak zijn, dat God in ons een welgevallen had: dat moest onze grote begeerte en ernstige betrachtting zijn, de Heere welbehaaglijk te zijn. Nu, in de vreze Gods heeft God behagen; want daarin komt de erkenning en verheerlijking van de volmaakheden Gods te samen: Psalm 147:11. *De Heere heeft een welgevallen aan hen, die Hem vrezen.* Hoe lief is 't, dat de mens een welgevallen aan God hebbe, en God aan de mens!

En zegent de zodanigen.

5. Hoewel de liefde tot onze eigen welstand de grond niet is van de vreze Gods, zo mogen en moeten wij nochtans daardoor verwakkerd worden. 't Is opmerkelijk, dat zo vele zegeningen uitgesproken, en zo vele weldaden beloofd worden aan de Godvrezenden. Let op de lichamelijke.

(a) Vergenoeging: Spr. 15:16. *Beter is weinig, met de vreze des Heeren, dan een grote schat.*

(b) Genoegzaam onderhoud: Psalm 34:10 ... *die Hem vrezen, hebben geen gebrek.* Psalm 33:18, 19. *Ziet, des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen ... om hun ziel van de dood te redden, en om hen bij het leven te houden in de honger.* Psalm 111:5. *Hij heeft degenen, die Hem vrezen, spijs gegeven.*

- (c) Heilige bewaring: Psalm 34:8. *De Engel des Heeren legert Zich rondom degenen, die Hem vrezen.*
- (d) Overvloed: Spr. 22:4. *Het loon van de nederigheid met de vreze des Heeren is rijkdom, en eer, en leven.*
- (e) Alle heil: Psalm 85:10. *Zeker Zijn heil is nabij degenen, die Hem vrezen.*

Aanmerkt de beloften naar de ziel.

- (a) Openbaring van hemelse verborgenheden: Psalm 25:12, 14. *Wie is de man die de Heere vreest? Hij zal hem onderwijzen in de weg, die hij zal hebben te verkiezen. De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken.*
- (b) Ontferming: Psalm 103:13, 17. *Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen die Hem vrezen. De goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vrezen.*
- (c) Verhoring van de gebeden: Psalm 145:19. *Hij doet het welbehagen van degenen, die Hem vrezen, en Hij hoort hun geroep en verlost hen.*
- (d) En opdat ik alles besluite: Psalm 112:1. *Welgelukzalig is de man die de Heere vreest.* Pred. 8:12 ... *zo weet ik toch, dat het die zal welgaan, die God vrezen.* Psalm 31:20. *O hoe groot is uw goed, dat u weggelegd hebt voor degenen, die u vrezen!*

Behaagt het de Heere u door zo vele weldaden en beloften op te wekken, het moet u behagen daardoor opgewekt te worden, en lust hebbende aan de beloften, die te zoeken door de weg, door welke de Heere die geven wil, daar toch de vreze des Heeren in zichzelf zo beminlijk is.

Neemt dan besluit, maakt het uw groot werk, al doende zult u leren, en omdat wij te bedorven zijn, zo keert u tot de Heere biddende, Psalm 86:11, *Verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams.* Maakt het Woord van God u gemeenzaam, dat is een middel om de Heere te vrezen, Deut. 17:19, *En hij zal daarin lezen al de dagen zijns levens; opdat hij de Heere zijn God lere vrezen.*

De Heere zegene dit woord! *Vreest God en geeft Hem heerlijkheid,* Openb. 14:7. Amen.

Hoofdstuk 17

Van de gehoorzaamheid aan God.

Gehoorzaamheid komt af van *horen*, zo in onze, alsook in de Hebreeuwse en Griekse talen. Horen betekent dikwijls gehoorzamen, naar de stem te luisteren, welgevallen in het bevel te hebben, en dat te doen.

Gehoorzaamheid is een gewillige onderstelling van een kind Gods onder God, als Heer en Vader in Christus, om Zijn bevelen uit te voeren.

't Voorwerp is God.

Al wat tot gehoorzaamheid verplicht, al wat daartoe bewegen kan, is in God. Hij is de eerste, de alleen hoge, heerlijke en heilige. Hij is de Scepter, van Wie de mens is, en door Wie hij bestaat in zijn beweging. Hij is de gehoorzamenswaardige en de enige Wetgever, Die behouden en verderven kan. Ieder mens is door de natuur Gods, en door zijn eigen staat verplicht te gehoorzamen, die band ligt op ieder, en wordt van ieder, zelfs van de Heidenen, erkend en toegestemd. God eist het van zijn volk in de Schrift; niet dat God van node heeft met mensenhanden gediend te worden, maar omdat Hij het waardig is, des mensen natuur het vereist, en het is des mensen welzijn en zaligheid; 't is een goedheid van God, dat Hij iets naast de mens wil, hem iets gebiedt, en iets van de mens, naast Hem gedaan wil hebben. En aan de andere kant de mens, wanneer God Zich aan hem openbaart, en hem Zijn volmaaktheden doet aanschouwen, kan niet anders dan zich Gode onderwerpen met welbehagen; heeft geen andere grond, en behoeft geen andere beweegredenen om te gehoorzamen, dan omdat God Gód is. God komt hier voor én als Heere én als Vader in Christus. Als Heere, als Eigenaar, als hoogste, was Hij het voorwerp van Adams gehoorzaamheid vóór de val. Maar na de val komt God aan zijn volk niet alleen voor als de Heere, als Jehovah, *Die is, Die was, en Die zijn zal*, maar ook als Vader in Christus, zodat én ontzag als voor een Heere, én liefde als tot een Vader, hier te samen komen, Jer. 26:13, *Gehoorzaamt de stem des Heeren, uws Gods.*

't Onderwerp de kinderen Gods.

II. Het onderwerp zijn de kinderen van God. In het verbond der genade komt Christus overal in, alles moet geschieden door het geloof in Christus, God wil van zijn vijanden niet gediend worden, en dat op een wijze, die Hem betamelijk is; zal men God dienen, daar moet eerst verzoening zijn, welke alleen door Christus geschiedt, en door het geloof wordt toegepast; dat geloof is werkzaam, om God als een verzoende Vader in kinderlijke liefde te dienen; de wet is hun niet een last, maar een lust; niet een voorwaarde van het verbond der werken, maar een liefelijke regel van niet te dwalen, en de bondgenoten komen hier niet voor als slaven, die uit vreeze van slagen tot het werk gedreven worden, maar als kinderen, wier vermaak het is hun Vader te gehoorzamen; de onbekeerden kennen God in die betrekking niet, en of zij iets doen, 't geen God gebiedt, zo doen zij het toch niet op de geboden wijze en tot het geëist einde, en ook zij hebben geen lust aan God te gehoorzamen, zij willen het niet, zij doen het niet; maar aan zijn kinderen openbaart God Zich in Zijn gehoorzamenswaardigheid. Het geeft hun het geloof, om door Christus tot Hem te komen, als kinderen tot hun Vader. Hij geeft hun kinderlijke liefde tot, en vreeze voor Hem, zodat zij alleen bekwame onderwerpen zijn, om de Heere te gehoorzamen.

Daarom wordt zij genoemd: *de gehoorzaamheid des geloofs*, Rom. 1:5. En de gelovigen *gehoorzame kinderen*, 1 Petrus 1:14.

De vorm is de onderdanigheid aan God.

III. De natuur van de gehoorzaamheid bestaat in onderdanigheid onder God. De mens is door zijn natuur onder God gesteld. Adam erkende die ondergesteldheid met genoegen; en stelde zich blij onder de Heere; maar na de val is des mensen natuur weerspanning tegen God: Rom. 8:7. *Daarom, dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet.* Maar de mens nu wedergeboren zijnde, en een nieuwe natuur bekomen hebbende, zo kent en erkent hij niet alleen, dat hij door zijn natuur onder God is gesteld. En hij stelt zich gewillig onder God, Hem ten dienste, zeggende met David, Psalm 116:16, *Zeker ik ben Uw knecht, ik ben Uw knecht.* Hiertoe geeft hij zich met zijn geheel hart over. Rom. 6:17. *Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten van de zonde waart maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer, waartoe gij overgegeven zijt.*

Deze ondergeschiktheid bestaat:

- (a) In een dadelijk en werkzaam kennen van de hoogheid en andere gehoorzamenswaardige volmaaktheden Gods. Deze beschouwt de gehoorzame, hij blijft met zijn gedachten daarop staan starogen, en dus erkent hij, dat God waarlijk waardig is, gehoorzaamd te worden van alle schepselen.
- (b) In vermaak en blijdschap, dat God alle dienst en gehoorzaamheid waardig is; hij kan zich niet verzadigen met dat te zien, en toe te stemmen, en daarin zich te verblijden.
- (c) In te erkennen de relatie of betrekking, die alle mensen op God hebben, als Schepper en schepsel, 't welk in alles, ja in alles, niets uitgenomen, van God afhangt; en ten opzichte van zichzelf, hij erkent niet alleen de band die op hem, als schepsel ligt; maar hij merkt zich ook aan in de betrekking van Vader en kind in Christus. Dus ziet hij met liefde de betamelijkheid van die hoge Heere, en die goede Vader te gehoorzamen; zodat de genegenheden daartoe heftig gaande worden.
- (d) In een dadelijke onderstelling, overgave en aanbidding ten dienste des Heeren; dit is niet een daad die voorbijgaat, maar die daad wordt telkens herhaald, en in alle voorvallen vernieuwd, waardoor hij een hebbelijkheid krijgt, en een ondergeschikte gestalte, uit welke telkens alle daden voortkomen, en dus worden de werken in Gode gedaan, Joh. 3:21.

't Gevolg en einde is Zijn bevelen uit te voeren.

IV. Het einde van de onderstelling is om des Heeren bevelen uit te voeren. De soevereine Heere en Vader in Christus oefent ook kastijdingen over Zijn kinderen, die onsmakelijk zijn voor de natuur, en geen vreugde als zij tegenwoordig zijn. Een kind van God moet zich hierin niet weerspanning aanstellen, niet verdrietig zijn, murmureren, halsstarrig zich daartegen aanzetten en verharden, het kruis te ontlopen, zich met zonden af te leiden: maar in deze moet hij ook een buigzaam, onderwerpend en gehoorzaam hart hebben, zeggende: Micha 7:9, *Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd.* Van deze zullen wij spreken in de lijdzaamheid; hier hebben wij het oog op de onderwerping, om Zijn wil te doen.

De Heere is ook Koning, de Heere is Wetgever, de Heere maakt Zijn kinderen Zijn wil bekend. Hij leert hun Zijn inzettingen; al Zijn bevelen zijn in de tien woorden ingesloten, naar die regel wil Hij dat zij zullen wandelen, zonder af- of toedoen. Daarin zijn alle zaken, die te doen en te laten zijn; de manier, op welke alles moet geschieden; en het einde, waaruit, en waartoe alles moet gedaan en gelaten worden, begrepen; hier hebben mensenzettingen en eigen goeddunken geen plaats. Deze bevelen stelt de gehoorzame zich voor om die te doen; 't is hem niet genoeg inwendige liefde en lust tot dezelve te hebben, maar hij wil ze ook doen als bevelen van de Heere, en omdat het Zijn bevelen zijn: Psalm 119:11, 111, 112, enz. *Ik heb Uw rede in mijn hart verborgen, opdat ik tegen U niet zondigen zou. Ik heb uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve. Ik heb mijn hart geneigd om Uw inzettingen eeuwig te doen. Och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren! Leer mij Uw inzettingen, enz.*

De manier is gewillig.

V. De manier van gehoorzaamheid is gewilligheid, gehoorzaamheid is een gewillige onderdanigheid. 't Is een gehoorzame geen droefheid, geen verdrietige last, dat hij zelfs door de natuur onder God gesteld is, hij zou niet willen, dat hij aan God niet verbonden was, ja al was hij vrij, al stond het in zijn keus, of hij wilde onder Hem gesteld zijn of niet, gehoorzamen of niet, hij zou uit liefde tot God zich onderstellen, en zich geheel overgeven om de Heere in alles te gehoorzamen; daarom omhelst hij gewillig zijn ondergesteldheid, en zet zich, om in alle vrijwilligheid de Heere te gehoorzamen, Jes. 1:9, *Indien gij willig zijt, en hoort.*

Deze vrijwilligheid bestaat:

- (a) in een volvaardige bereidheid van het hart: Psalm 57:8. *Mijn hart is bereid, o God! mijn hart is bereid.* Rom. 1:15 ... *hetgeen in mij is, dat is volvaardig.*
- (b) In zichzelf tot het werk aan te bieden. 2 Kron. 17:16 ... *Amazia, de zoon van Zichri, die zich vrijwillig de Heere overgegeven had.* Jes. 6:8 ... *Zie, hier ben ben ik, zend mij heen.*
- (c) In raad vragen als er wat te doen is, zeggende: *Wat wilt Gij dat ik doen zal?* Hand. 9:6.
- (d) In luisteren naar antwoord, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehaaglijke, en volmaakte wil van God zij, Rom. 12:2. *Ik zal horen wat God de Heere spreken zal,* Psalm 85:9.
- (e) In de begeerte en opzet, om het de Heere naar Zijn zin, naar Zijn welbehagen te doen: 2 Kor. 5:9. *Daarom zijn wij ook zeer begerig ... om Hem welbehaaglijk te zijn.*
- (f) In zo ras als een brand aan 't werk te vallen, 't welk men weet, dat God, hier nu, gebiedt te doen: Psalm 119:60. *Ik heb gehaast, en niet vertraagd Uw geboden te onderhouden.*
- (g) In lust en liefde aan het werk te hebben: Psalm 119:35. *Doet mij treden op het pad uwer geboden; want daarin heb ik lust.* Psalm 112:1. *Welgelukzalig is de man, die de Heere vreest, die grote lust heeft in Zijn geboden.*
- (h) In vrolijkheid in het werk: Psalm 119:14, 54, 111. *Ik ben vrolijker in de weg Uwer getuigenissen, dan over allen rijkdom. Uw inzettingen zijn mij gezangen geweest, ... want zij zijn mijns harten vrolijkheid.*
- (i) In de ijver en vurigheid in het werk: Psalm 104:4. *Hij maakt Zijn engelen geesten, Zijn dienaars tot een vlamvend vuur.* Rom. 12:11. *Zijt vurig van geest. Dient de Heere.*

- (j) In de onbevreesdheid in het werk, noch verlies van eer, noch van goed, noch van nabestaanden, noch van leven vrezende: Filip. 1:14 ... *het woord onbevreesd durven spreken*. Hand. 21:13 *Ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de Naam van de Heere Jezus*.
- (k) Moedig en dapper in het werk: Zach. 10:3, 5. *Hij zal hen stellen, gelijk het paard Zijner majesteit in den strijd En zij zullen zijn als de helden, die in het slijk der straten treden en in den strijd; en zij zullen strijden; want de Heere zal met hen wezen; en zij zullen die beschamen, die op paarden rijden*.
- (l) In de standvastigheid, onverzettelijkheid en volstandigheid in het werk: 1 Kor. 15:58 ... *zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren*.

Overtuiging.

VI. Dus hebben wij de natuur van de gehoorzaamheid voorgesteld. De waarheid is u een klare spiegel, of gij God gehoorzaam zijt of niet. Dat het uw plicht is, is niet nodig te bewijzen, des mensen natuur leert het hem genoegzaam, de Heidenen zullen u overtuigen, God eist het in de Schrift: Exod. 19:5 ... *indien gij naarstig Mijn stem zult gehoorzamen, en Mijn verbond houden, zo zult gij Mijn eigendom zijn*. Num. 14:9. *Alleen zijt tegen de Heere niet weerspannig!* Deut. 27:10. *Daarom zult gij van de stem des Heeren, uws Gods, gehoorzaam zijn, en gij zult doen Zijn geboden, en Zijn inzettingen, die ik u heden gebiede*.

Stelt dit vast, zet er het zegel op, zeggende: Ik ben verbonden, ik moet Gode gehoorzaam zijn; en vraagt uzelf daarop: ben ik al gehoorzaam? Gij zult uzelf antwoorden uit hetgeen nu van de aard van de gehoorzaamheid gezegd is.

Een onbekeerde is God niet gehoorzaam, hij kan ook niet; want hij kent God niet, hij komt tot God niet door het geloof, zijn doen en laten komt niet uit een gehoorzame grond. Daarom beschouwt u met opmerking, onderwerpt gij u de Heere? Kent u des Heeren hoogheid en waardigheid om te gehoorzamen? Hebt u bedachtzame onderhandeling met Christus, als Borg en Middelaar, om door Zijn lijden en sterven met God verzoend te worden, om als een kind, Hem als een Vader in kinderlijke liefde te dienen? Stelt gij uzelf de Heere ten dienste in alles, en dat met een hartelijke gewilligheid? En hoe gaat het met de uitwerking? Is daar algemeenheid? De tedere zorgvuldigheid? De ijver? Het doorbreken? Als ge oprecht met u handelen wilt, u zult zien of er ware gehoorzaamheid in u is, of niet.

Bestrafing van de ongehoorzamen.

VII. Hoort toe, alle ongehoorzamen, ik heb des Heeren woord aan u. Opdat het te meerder treffe, is nodig, dat ik eerst toon wie de ongehoorzamen zijn, omdat zij zeer verscheiden in staat zijn.

1. U allen, die de natuur van de gehoorzaamheid, boven beschreven, niet hebt, alle uw daden, hoe goed gij ze ook acht te zijn, zijn maar appelen van Sodom, en druiven van Gomorra; dat zijn maar blinkende zonden, die een goede schijn hebben zonder waarheid.
2. Die zelfs niet willen horen naar de stem des Heeren: Job 21:14, 15 *Nochtans zeggen zij tot God: (is 't niet met woorden, 't is met het hart en de daden). Wijk van ons! want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust. Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen? En wat baat zullen wij hebben, dat wij Hem aanlopen zouden?*

3. Die horende, niet willen gehoorzamen: Ezech. 33:31. *Zij komen tot U, gelijk het volk pleegt te komen ... en horen uw woorden; maar zij doen ze niet.*
4. Die opzetten maken en beloven; maar 't blijft daarbij, daar komt niet van: Matth. 8:19. *Meester! ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat.* Matth. 21:30. *Deze antwoordde, en zei: Ik ga, heer! en ging niet.*
5. Die wat doen, maar zo ver als 't met hun belang overeenkomt, en verder niet: Markus 6:20. *Als hij (Herodes) hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne.* Saul zei: *Ik heb des Heeren woord bevestigd, en ondertussen had hij het verachtste verbannen, en het beste voor zich behouden, onder voorwendsel van het de Heere te zullen offeren,* 1 Sam. 15:13.
6. Die het uitwendige alleen doen, daar veel werk van maken, maar zonder inwendige gehoorzaamheid en geloof in Christus, en om door dat werk in de hemel te komen, gelijk zijnde de Farizeeën, die het buitenste reinigen, en het van binnen onrein laten blijven, Matth. 23:25. *Gelijk zijnde de graven, die van buiten schoon schijnen, maar van binnen vol stank en doodsbeenderen zijn,* Matth. 23:27.
7. Die de gehoorzaamheid verwerpen, weerspanning zijn, rebelleren en uitspatten, 't zij in verborgene, 't zij in openbare godloosheden: Psalm 2:3. *Laat ons hun banden verscheuren, en hun touwen van ons werpen.* Deut. 9:24. *Weerspanning zijt gij geweest tegen den Heere, van den dag af, dat ik u gekend heb.* Job 15:25, 26. *Hij strekt tegen God zijn hand uit, en tegen de Almachtige stelt hij zich geweldiglijk aan. Hij loopt tegen Hem aan met de hals, met zijn dikke, hoog verheven schilden.*
8. Die de duivel, van de wereld en van hun eigen begeerlijkheden gehoorzaam zijn; al wat de duivel wil, doen zij gewillig: 2 Tim.2:26. *En zij wederom ontwaken mochten uit de strik van de duivel, onder welke zij gevangen waren tot zijn wil.* Zoals de wereld wil, zo willen zij ook: wil de wereld dat men deze en die mode hebbe, zij gehoorzamen terstond; dat men ijdel zij in woorden, dat men met haar danse, dobbele, hoerere, zij doen het gewillig mede. Kan men iemands gunst winnen, geen zonde is te grof; niets vreest men, dan dat de wereld hen niet voor de haar zou erkennen, hen verachten, en dat men voor een fijne zou aangezien worden: Jak 4:4 ... *Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn.* Al wat de begeerlijkheid opwelt, dat volgen ze met al hun hart en vermaak, dus zijn zij dienstknechten van de zonde, Rom. 6:17. *Der waarheid ongehoorzaam, doch der ongerechtigheid gehoorzaam,* Rom. 2:8. Die zijn in een gruwelijke staat.

VIII. Tot u heb ik het Woord des Heeren, om u aan te kondigen uw gruwelijke staat, en de afgrijselijke oordelen, die over u komen zullen, of het een middel mocht zijn tot uw bekering.

1. 't Is de allergruwelijkste staat, want 't is God verlaten, van God zich afscheiden, met God niet te doen hebben. Zal een schepsel, een aardworm, die alles van node heeft, zal een mens God, de levenden God, de Springader van het leven, zijn Maker, die hoge, alleen heerlijke, en van alle gehoorzamenswaardige God verlaten, van God zich afscheiden, Hem verwerpen? Ja ongehoorzaamheid is weerspanning, rebellie, aankanting tegen God, bestrijding van God, 't is alles, wat men kwaad noemen kan: 1 Sam. 15:23. *Weerspanning is een zonde der toverij; en wederstreven is afgoderij.* 't Is niet ouderen ongehoorzaam zijn, 't is niet tegen overheden rebelleren, 't is niet een zondige voorbijgaande daad; maar 't is een ongehoorzame gestalte van het hart, een afkerig, een tegenstrevend, een weerspanning hart. Als u die ongehoorzaamheid in haar aard zien kon, ge zou van uzelf schrikken. De Schrift noemt zo'n hart, een boos hart, en dezulken, gruwelijke en tot alle goed werk ondeugende mensen: Hebr. 3:12. *Ziet toe, broeders! dat niet*

te eniger tijd in iemand van u zij een boos, ongelovig hart, om af te wijken van den levenden God. Titus 1:16 ... alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle goed werk ondeugende. Och, dat dit op uw hart zonk!

2. Merkt daarbij, dat gij in een staat zijt, in welke gij geen godsdienstige daad kunt verrichten, en al wat gij doet, zelfs uw gebed, is een gruwel voor God: Spr. 28:9. *Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelf zal een gruwel zijn.* Jes. 1:4, 12, 14, 15. *Wee het zondige volk. Zij hebben den Heere verlaten ... Wanneer gij voor Mijn aangezicht komt te verschijnen, wie heeft dit van uw hand geëist, dat gij Mijn voorhoven betreden zou? Uw gezette hoogtijden haat mijn ziel; zij zijn Mij tot een last ... En als gij uw handen uitbreidt, verberg Ik mijn ogen voor u. 't Gebed is de toevlucht van een ellendige; maar uw gebed is een gruwel. Wee u, ellendige!*
3. God verlaat hen, en geeft ze de duivel over. Omdat gij Gode ongehoorzaam zijt. God verlaat, tegen God weerspanning zijt, zo heeft God ook u verlaten, zo is God u ook tot een vijand, zo zijt gij eigen van de duivel: 2 Kron. 15:2 ... *zo gij Hem verlaat, Hij zal u verlaten.* Psalm 18:27 ... *bij den verkeerde bewijst Gij U een Worstelaar.* Efëze 2:2 *Die (de duivel) nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid.* Ja, gij zijt onder de ongehoorzaamheid als in een gevangenis besloten, gij kunt er niet uitkomen, gij zijt er aan overgegeven, en kunt niet anders doen dan ongehoorzaam zijn. Rom. 11:32. God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten. Gij valt zelfs over Hem, Die alleen het heil is, namelijk Christus: 1 Petrus 2:7 *maar den ongehoorzamen ... een steen des aanstoets, en een rots der ergernis.*
4. Neemt daarbij ter harte de oordelen Gods, die over u komen zullen; zo gij ze kon zien, 't haar van uw vlees zou te berge rijzen van verschrikking. Die God, Die gij ongehoorzaam zijt, is sterker dan u! Zo groot als Zijn goedheid is over de gehoorzamen, zo groot is ook Zijn haat en toorn tegen de ongehoorzamen. Waar zult u heengaan als Hij Zich zal wreken over u? *Een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn Zijnen vijanden. Des Heeren weg is in wervelwind, en in storm,* Na 1:2, 3. *Uw kinderen verlaten Mij, enz. Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen, spreekt de Heere? Of zou Mijn ziel zich niet wreken aan zo'n volk. als dit is?* Jer. 5:7, 9. Beeldt u geen genade, geen zaligheid in, zo lang als uw hart in de staat van ongehoorzaamheid blijft; want daar is geen genade, daar is geen zaligheid voor u, maar niet dan toorn, niet dan vloek en verdoemenis. Hoort en beeft over de uitdrukkingen, die tot u gezegd worden: Rom. 2:8 ... *die van de waarheid ongehoorzaam zijn .. zal verbolgenheid en toorn vergolden worden.* Efëze 5:6 *Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn van God over de kinderen der ongehoorzaamheid.* Jer. 11:3. *Vervloekt zij de man, die niet hoort de woorden van dit verbond.* Voor de ongehoorzamen is niet over dan eeuwig verderf, dat zal hun einde zijn, gelijk dat het einde was van de ongehoorzame eerste wereld, 1 Petrus 3:20. *Weet dan en ziet, dat het kwaad en bitter is, dat gij den Heere uw God verlaat.* Kan de betamelijkheid, de hoogwaardige heerlijkheid Gods u niet bewegen tot gehoorzaamheid, laat de schrik voor Gods toorn en oordelen het dan doen.

Bestrafing van Godzaligen.

IX. Nu keer ik mij tot de kinderen van God, die de Heere een gehoorzaam hart gegeven heeft; doch zij hebben nog de oude natuur in zich, en alzo nog een beginsel van de ongehoorzaamheid, welke dikwijls nog sterke uitwerksels heeft, en in vele daden zich vertoont, als onachtzaamheid, men let niet op God als Heere, en op het bevel van God aan hen gedaan; 't Woord vloeit door, 't raakt in vergetenis, en men

overtreedt, zonder dat men opmerkt. Onbedachtzaamheid, alsof men met geen vijanden omzet was, en zo raakt men in de strik, eer men het weet; had de gehoorzaamheid meerder kracht, men zou zo onachtzaam niet zijn, en zo onbedacht niet toelopen.

Tegenstreven; de ongehoorzaamheid vertoont zich soms al krachtiger en zondiger; de begeerlijkheid tot een zonde is dikwijls zo sterk, dat ze doordringt, zelfs als het gehoorzame hart zich openbaart, en daar niet zeer tegen strijdt, omdat het zwak is, nochtans daartegen zucht; 't gaat nog wel verder, zodat men lang met een knaging van het hart omloopt, en men kan tot geen levendige, ernstige en volkomen voornemens en opzetten komen, om die zonde geheel en al, en dat voor altoos na te laten.

't Gaat nog wel eens hoger, zodat de wil voor een tijd schijnt overheerst; 't is of men niet wil komen tot zo een opzet; komt men in het gebed, de zonde wordt zelfs dan wel levendig, het geweten zegt: nu moest gij voor de Heere een volkomen besluit nemen; de wil zwijgt, en men kan zelfs zo ver wel eens komen, dat het is, alsof men niet wilde bidden om kracht tegen die zonde, en om volkomen opzet en voornemen, omdat de begeerlijkheid zo sterk is, en het geestelijke leven in bezwijming ligt, en als men zo ver gekomen is, dat de gehele wil is overgehaald dat men volkomen besluit neemt, en met zijn gehele hart bidt om kracht, zo is men toch ongestadig, omdat de zonde nog te veel kracht behouden heeft, en men valt er wel, niet lang daarna, wederom toe.

Dit is een zeer nare staat, en hij toont, dat onze oude natuur nog geneigd blijft tot ongehoorzaamheid. De gelovigen hebben deze hun ongehoorzaamheid te erkennen, te betreuren, te belijden en zich telkens te herstellen door het geloof in Christus. Maar aan de andere kant hebben zij zich te wachten voor ongeloof en verwerping van hun staat, alsof ze, gelijk de anderen, geheel onder de ongehoorzaamheid besloten waren; want zij kunnen uit het bovengezegde zien, dat in hen waarheid, en een gehoorzaam hart is, 't welk vele bewegingen en daden van de gehoorzaamheid uitgeeft en dat er een haat, een ongenoegen in de gehoorzaamheid van het vlees is, en dat het herboren gedeelte daartegen strijdt, zucht en bidt.

Wees dan ernstig in deze strijd; want u weet:

- (a) dat duivel, wereld en vlees te verachten meesters zijn, dat dan gij, die van goddelijke afkomst zijt, van de goddelijke natuur deelachtig zijt, en begaafd zijt met een prinselijke geest, dat gij u die vuile, verachte en hatelijke gedrochten ter gehoorzaamheid zou onderwerpen.
- (b) 't Zijn te harde en te wrede meesters, nooit zeggen ze: 't is genoeg, zij willen altijd meer, of gij vermoeid zijt, of gij er geen vermaak meer in hebt, gij moet er toch al weer aan, als de gelegenheid daar is; zij geven u geen tijd om eens tot bedaren te komen, om eens aan God en zijn zoete dienst te denken, om de Heere in een enige zaak te gehoorzamen; maar willen uw gehele hart, al de leden van uw lichaam, al uw tijd, en dan zijn ze nog niet vergenoegd.
- (c) U weet hoe schadelijk het u is, hun te gehoorzamen; daarin is niet dan een onrustig gemoed, dan een benauwd geweten, dan onvrijheid, dan schrik en vreze, zij maken u 't leven te bang, en de dood te verschrikkelijk. *Wat vrucht dan had gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt?* Rom. 6:21. *Daarom hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis,* Eféze 5:11.

Opwekking

1. Gods is gehoorzamenswaardig.

X. Hebt lust aan de Heere te gehoorzamen, en om daartoe aangewakkerd te worden, zo beschouwt de beminnelijkheid van de gehoorzaamheid aan alle kanten.

Ziet u nu op de Heere, Hij is immers alle gehoorzaamheid waardig, omdat Hij God is. U erkent dat met vermaak, en u hebt meermalen met al uw hart gewenst, dat alles, wat er was, in hemel en aarde, de Heere in gehoorzaamheid onderworpen was; en 't heeft u wel gesmart, als gij zag, dat God van de mensen niet gehoorzaamd werd. Zult gij dan uzelf die grote God niet stellen tot gehoorzaamheid, zeggende: *ziet hier ben ik, wat wilt Gij dat ik doen zal?* Daarbij, *is Hij niet uw Vader, Die u verkreagen, Die u gemaakt en u bevestigd heeft?* Deut. 32:6. Toen gij niet waart, heeft Hij u geschapen; Hij heeft u tot een mens gemaakt, en u tot nog toe voedsel en deksel gegeven, en met zijn opzicht uw adem bewaard. Hij heeft u Zijn eigen Zoon geschonken, u met goedertierenheid getrokken, en u onder Zijn kinderen gesteld, en u tot Zijn erfgenaam verkoren. Kan dit alles u niet aan Hem verbinden, om Hem als Heere en als Vader te gehoorzamen, en doen zeggen: *Zeker, ik ben Uw knecht, ja ik ben Uw knecht.*

2. 't Is een zoet werk.

Gehoorzamen is een zeer zoet werk; de Heere legt zijn kinderen niet een harde dienst op, en doet ze niet met hardigheid Hem dienen. *Zijn geboden zijn niet zwaar*, 1 Joh. 5:3. *Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht*, Matth. 11:30. *Alzo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig, en rechtvaardig, en goed*, Rom. 7:12. Het zijn gebaande wegen, Psalm 84:6. Effen en gemakkelijke wegen: Psalm 119:165. *Die Uw wet beminnen, hebben grote vrede, en zij hebben geen aanstoot*. Spr. 21:15. Het is de rechtvaardige een blijdschap recht te doen. Uw eigen hart kiest de weg, gij zelf hebt er lust toe; gelijk Paulus van zichzelf zegt, zo zegt gij ook, Rom. 7:22, *Ik heb een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens*. Verheft dan uw hart in de wegen des Heeren, omhelst de wil Gods, en neigt het tot gehoorzaamheid; want hun wegen zijn wegen der lieflijkheid, en al hun paden vrede, Spr. 3:17. *Dan zult gij uw weg zeker wandelen, en gij zult uw voet niet stoten*, vers 23.

3. God heeft er welgevallen in.

De Heere heeft een zonderling welgevallen aan een gehoorzaam hart, en aan de daden die uit zo'n hart voortkomen, al zijn ze onvolmaakt, Hij zal het gebrek in Christus overzien. David was een man naar des Heeren hart, omdat hij zo'n gehoorzaam hart had; hij struikelde menigmaal, ja viel wel zwaar, nochtans zei de Heere van hem, 1 Kon. 15:5, *Omdat David gedaan had wat recht was in de ogen des Heeren, en niet geweken was van alles, wat Hij hem geboden had, al de dagen zijns levens, dan alleen in de zaak van Uria, de Hethiet*. Geen werk, hoe heilig het ook in zichzelf mocht zijn, kan God behagen, als het niet voortkomt uit een gehoorzaam hart, God wil het hart hebben; ja zelfs wij willen het hart hebben van die, welke ons dienen, dan hebben wij eerst in hun dienst behagen; als het gehoorzaam hart daar is, dan heeft God behagen in ons werk: 1 Sam. 15:22 ... *gehoorzamen is beter dan slachtoffer*. God had behagen in offerande; want van Noachs offer staat er, Gen. 8:21, *De Heere rook die liefelijke reuk*. Maar als offer en gehoorzaamheid tegen elkaar staan, dan heeft God meerder behagen aan gehoorzaamheid. Een rechtvaardig kind wil gaarne zijn vader behagen, zo dan ook gij, heb lust om de Heere een aangename dienst te doen, en dat zult u doen met gehoorzamen. Zal God uw welbehagen doen, Psalm 145:19; en zult u des Heeren niet doen?

4. God zegent de zodanigen.

Daarbij, het is niet tevergeefs de Heere te dienen, laat dat godlozen denken, die God uiterlijk gehoorzamen om lichamelijke zegeningen te verkrijgen, en als die dan niet komen, des Heeren dienst verdrietig verlaten; maar gij, oprechten, weet dat de Heere zo'n goede en weldadige Heere is, dat Hij zijn gehoorzame dienaren rijkelijk beloont: Jes. 45:19 ... *Ik heb tot het zaad van Jakob niet gezegd: zoekt Mij tevergeefs.* Mal 1:10. *Wie is er ook onder u die de deuren (van de tempel) om niet toesluit? en gij steekt het vuur niet aan op Mijn altaar om niet.* God belooft aan de gehoorzamen allerlei lichamelijke zegeningen: Jes. 1:19. Indien gij willig zijt en hoort, zo zult gij het goede van dit land eten. Ja de gehoorzaamheid heeft de beloften van zaligheid door Christus: Heb 5:9. *En geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak van de eeuwige zaligheid geworden.* Hoewel de weldaden niet zijn de grond van de gehoorzaamheid, zo moeten wij nochtans door dezelve opgewekt worden. Mozes zag op de vergelding des loons, Hebr. 11:26.

5. 't Is de praktijk van de heiligen.

De voorbeelden van anderen zijn bekwaam tot opwekking, merkt dan ook op de voorbeelden van gehoorzamen. De Heere Jezus is het volmaaktste patroon van gehoorzaamheid; Hij heeft ons een voorbeeld nagelaten, opdat wij in zijn voetstappen wandelen zonden. Deze de knecht des Heeren, heeft Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises, Filip. 2:8. De heilige engelen zijn gehoorzame dienstknechten des Heeren: Psalm 103:20. *Looft den Heere, Zijn engelen! gij, krachtige helden, die Zijn woord doet, gehoorzamende de stem Zijns Woords.* De heiligen op aarde zijn ons tot voorbeelden, gehoorzaamheid was hun lust, gehoorzamen was hun werk.

Noach was God in alles gehoorzaam; of hij tot bespottung van geheel de wereld was met het bouwen van de ark, hij deed evenwel des Heeren bevel.

Abraham, de vader van de gelovigen, wiens voetstappen wij moeten volgen, wat was die gehoorzaam! Al wat God tot hem zei, overal waar God hem heen zond, hij gehoorzaamde blindelings, hij verliet alles, hij ging uit, zelfs niet wetende waarheen; zijn zoon verschoonde hij niet.

Mozes wordt doorgaans genoemd de knecht Gods: Num. 12:7. *Alzo is Mijn knecht Mozes niet, die in Mijn gehele huis getrouw is.*

David, hoe gehoorzaam die de Heere was, toont de historie van zijn leven, in de boeken van Samuël en zijn Psalmen, bijzonder de honderdnegentiende, overvloedig.

En zo elders in het Woord gewag gemaakt wordt van een Godzalige, u zult terstond zijn gehoorzaamheid zien.

Stelt u hen voor, hebt lust met hen in gehoorzaamheid te wandelen, en gij zult met hen God verheerlijken in uw leven, en van God verheerlijkt worden, én hier, én in eeuwigheid. De Heere neige uw harten tot Zijn inzettingen, om Hem te dienen met een willige ziel! Ik eindig met de vermaning van David, aan zijn zoon Salomo: *En gij, mijn zoon Salomo! ken de God uws vaders, en dien Hem met een volkomen hart, en met een willige ziel,* 1 Kron. 28:9.

Hoofdstuk 18

Van de hoop op God.

God doet Zijn kinderen grote en heerlijke beloften; maar God geeft ze niet altijd terstond. Hij stelt ze wel uit, en laat soms vele moeilijkheden tussenbeide komen, om hun geloof te beproeven. Om dan evenwel gemoedigd voort te gaan, is de hoop nodig, van welke wij nu zullen spreken.

- Hoop; Hebreeuws tikvah, tochelet, sebbet, welke alle verwachting betekenen, en door hoop vertaald werden.
- Ook lok, kislah, kesel, omdat de dwaze wereld hoopt zonder grond, en de verwachting van Godzaligen belacht.
- Ook bittachoon, 't welk afkomt van vertrouwen zonder vrees.
- Grieks: elpis, op geloof bouwen, zonder beroering, zeker verwachten.
- Soms betekent het *de gehoopte zaak*; hier: *de beweging van het gemoed*.

Beschrijving.

II. *Hoop is een van God, door middel van het Woord in de harten van de gelovigen, ingestorte hebbelijkheid, waardoor zij met lijdzaamheid en arbeidzaamheid, van God zeker verwachten de toekomstige beloofde goederen.*

Is een ingestorte hebbelijkheid.

De hoop is een hebbelijkheid. De hebbelijkheden worden doorgaans onderscheiden in verkregen en ingestorte.

- De verkregen volmaken, óf het verstand, óf de wil, óf de handelingen om kunstwerken te doen; deze bekwaamheden worden door vele werkzaamheden verkregen.
- De ingestorte hebbelijkheden zijn: Geloof, Hoop, Liefde, enz. Deze kan een mens door zijn werkzaamheid niet bekomen, wegens zijn blindheid, verkeerdheid en onmacht. Maar zij worden van God in de ziel ingestort, en ingestort zijnde worden zij met medewerking van de Heilige Geest, door vele oefeningen vermeerderd. God stort ze niet telkens op iedere daad in, zodat de mens telkens wederom ontbloomt zou zijn; maar God de ziel geestelijk levend makende, geeft ze een deugdzaam gestalte en bekwaamheid om geestelijk te werken, en uit die bekwaamheid brengt de wedergeboren mens, door medewerking van de Heilige Geest, Die gedurig moet invloeien, allerlei deugden voort. Zo ook hier in de Hoop, welke niet is een voorbijgaande daad, maar een hebbelijkheid, een bekwaame gestalte van de ziel, uit welke de daden voortkomen.

Bestaat in zekere verwachting.

III. De natuur van de hoop bestaat in zeker verwachten. Hopen is niet hebben, bezitten; wat men heeft kan men niet hopen. *De hoop nu die gezien wordt, is geen hoop; want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen?* Rom. 8:24. Maar hoop verwacht, ziet tegemoet 't geen nog niet gezien wordt, nog niet tegenwoordig is, maar nog komen zal: Rom. 8:25. *Maar indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het.* Daarom voegt de apostel verwachten en hopen bij elkaar, het volgende verklarende het eerste, Filip. 1:20, *Volgens mijn ernstige verwachting en hoop.*

Hoop is een zekere verwachting. Zij is geen wensen, ik wilde dat ik dat had, gelijk Bileam zei: *Mijn ziel sterf de dood van de oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne!* Num. 23:10. Zodanig is de hoop van de onbekeerden, zij hebben geen deel aan de belofte, noch aan de zaak. en nochtans zeggen zij: ik hoop zalig te worden; zodat hun hoop maar is een wens, die op niet zal uitlopen: Spr. 11:7. *Als de goddeloze mens sterft, vergaat zijn verwachting; zelfs is de allersterkste hoop vergaan.*

Zij is ook geen twijfelen, tussen hoop en vrees te zijn, ontstaande uit de voor en tegen waarschijnlijkheid, om de begeerde zaak te verkrijgen; de wankeling is de hoop niet, maar in de hoop is een zekerheid; ik zeg in de hoop, niet in de hopen, want in de gelovigen is alles onvolmaakt. In de hoop op mensen kan geen volkomen zekerheid zijn, omdat zij leugenachtig, veranderlijk en onmachtig kunnen zijn en worden; maar dit kan in de hoop op God geen plaats hebben, omdat God waarachtig, onveranderlijk en almachtig is; als Die een zaak volstrekt zonder enige voorwaarde, die van de mens afhangen zou, belooft, zo kan er geen twijfeling zijn in de hoop: maar in de hopen is zwakheid van het geloof aan alle kanten, daarom ook zwakheid in de hoop, gelijk te zien is in de discipelen, die naar Emmaüs gingen: Lukas 24:21. *Wij hoopten, dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zou. Doch ook benevens dit alles is het heden den derde dag, enz.*

Doch dit neemt de zekerheid in de hoop niet weg, en een gelovige is verplicht te trachten naar de volle verzekerdheid van de hoop: Heb 6:19. *Welke (hoop) wij hebben als een anker van de ziel, dat zeker en vast is.* Heb 10:22. Zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs. 1 Petrus 1:13 ... *hoopt volkomenlijk op de genade, die u toegebracht wordt in de openbaring van Jezus Christus.* Zo is dan de hoop een zekere verwachting.

Van toekomstige goederen.

IV. Het voorwerp van de hoop zijn de beloofde of de toekomstige goederen. God zelf is het opperste goed en de volkomen zaligheid des mensen. God belooft Zichzelf aan de gelovigen in het verbond, en zo is God het voorwerp van de hoop: maar ook is God de Belover en de Gever van alle heil aan zijn kinderen, en zo is Hij wederom het voorwerp van de hoop; op Hem zien. van Hem verwachten, in Hem rusten de hopen als in de Goede, de Waarachtige, de Onveranderlijke, de Almachtige: Psalm 42:6 ... *hoop op God.* Hand. 24:15. *Hebbende hoop op God.* Daarom wordt Hij genoemd, *Israëls verwachting*, Jer. 14:8. Psalm 71:5. *Want Gij zijt mijn Verwachting, Heere, Heere!*

Lichamelijke.

Van God verwacht de hoop goederen. De goederen zijn óf lichamelijke, óf geestelijke, óf eeuwige. Hoop heeft ook opzicht op lichamelijke goederen. God heeft ook lichamelijke goederen beloofd, in 't gemeen alles wat zij van node hebben om zijn raad in dit leven te dienen: Heb 13:5 ... *Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten.* 1 Kor. 10:13 ... *God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt; maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen.* Op deze belofte mag en moet een gelovige aangaan, alle vrees laten varen, en in zekerheid die verwachten. De mens komt in velerlei gevallen, aan welker uitslag zijn welzijn naar het lichaam hangt; hieruit ontstaat begeerte, dat het naar zijn beoging mocht gelukken. Hieruit komt vrees voor een kwade uitslag, hoe zal hij zich hier dragen ten opzichte van de hoop?

Ik antwoord: Die begeerte en die vrees zijn natuurlijk, die moet men niet doden, maar heiligen. Hij heeft op de algemene belofte van Gods hulp en voorzorg te hopen, en

zich veilig en gerust te verlaten, en die zeker te verwachten; als hij een Gode behaaglijke zaak voorheeft, en hij behandelt die op een van God geboden manier, zo heeft Hij vrijmoedigheid om van God een goede uitslag af te bidden, en zijn begeerte door bidden en smeken Gode bekend te maken, en om in het gebruiken van de middelen, levend van God af te hangen, en om ten opzichte van de uitslag gemoedigd te zijn, hellende naar de begeerde zijde. Bijzonder als God hem bijzondere gelovige vrijmoedigheid en ernst in het bidden geeft, en als hij in het gebruik van de middelen vertrouwende, nabij God, en in zijn sterkte werken kan; of als God hem buitengewoon voorkomt, en hem een sterk vertrouwen geeft, dat de zaak zulke gewenste uitslag hebben zal. Ik zeg, als God het doet, en niet hij zelf, aangemoedigd of door de waarschijnlijkheid, of door de genade van te kunnen bidden en van God afhangen, dan kan de zaak wel missen; maar omdat wij van bijzondere lichamelijke gevallen geen bijzondere beloften hebben, zo kan men zonder buitengewone openbaring van God ook geen zekere verwachting hebben, dat die bijzondere zaak zulke uitslag zal hebben als wij beoogden en begeerden; maar daar kan men zeker van zijn, dat het gezegend en allerbest zal zijn, zo als het einde ook zij. Valt het naar onze beoogde begeerte uit, het zal gezegend zijn; valt het anders uit, het zal veel beter en gezegender zijn, dan of wij onze beooging verkregen hadden; *want alle dingen moeten de kinderen van God meewerken ten goede*, Rom. 8:28. Wij hebben toe te zien, dat wij niet te gezet zijn op onze zin, alsof wij anders niet gezegend zouden zijn, dan juist die zaak te verkrijgen: wij hebben werkzaam te zijn, om onze eigen begeerte te verloochenen, en in de wijsheid en goedheid Gods te berusten, en met de algemene belofte Gods: *Hij zorgt voor u, Hij zal het maken, Ik zal u niet begeven*, ons te vergenoegen en te vermaken. Doet God ons welbehagen, het zal blijde dankbaarheid veroorzaken. Doet God het niet, het moet ons vergenoegen doen hebben in de wil Gods, het aardse niets te leren achten, en uit de hand van God te leven; ziet toe, wacht u dan voor de ongelovigheid en verdrietigheid. Dus moet men handelen in armoede, in vervolging, en andere voor- en tegenspoeden.

Geestelijke.

V. De hoop heeft ook opzicht op geestelijke goederen. Soms is een gelovige in verlaten, in duisterheid, in aanvechting, of ook onder de kracht van een verdorvenheid; soms is hij in sterke begeerte naar verzekering van zijn zaligheid, naar zonderling vertroosting, naar heiligmaking, 't zij in het algemeen, 't zij in een bijzondere deugd. Hier heeft men eveneens te handelen als in de lichamelijke gevallen, zo terstond voorgesteld. Hier zijn ook algemene beloften, Die in het huis des Heeren geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods, Psalm 92:14. *Vertrouwende ditzelve, dat Hij, die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus*, Filip. 1:6. *Zo gij iets begeren zult in mijn Naam, Ik zal het doen*, Joh. 14:14. Op deze algemene belofte moet een gelovige ook een algemene hoop hebben, en zeker de vervulling verwachten; maar omdat de Heere noch tijd, noch mate, noch manier beloofd heeft, zo kan een gelovige die in het bijzonder niet zeker verwachten. De algemene belofte is hem genoeg om zijn verlangen op te scherpen, om te bidden, om genoeg te strijden in de hoop en zekere verwachting, dat de Heere verhoren en geven zal, dat de Heere hem zal bewaren in het geloof, heiligen, en door Zijn raad zal geleiden. In de trap moet hij zich verloochenen.

Eeuwige.

De hoop heeft tot een voorwerp de eeuwige zaligheid. De hoop is een hoop der zaligheid, 1 Thess. 5:8. *De hoop die weggelegd is in de hemelen*. Kol. 1:5. *De hoop*

der heerlijkheid Gods, Rom. 5:2. *De hoop des eeuwigen levens*, Titus 1:2. Al wat op de aarde is, is voorbijgaande, is weinig te achten; maar het eeuwige is het al. Als de eeuwigheid op het hart zinkt, en de mens zich aanmerkt, als zullende van hier gaan, en óf in heerlijkheid, óf in afgrijselijkheid eeuwig te zullen zijn, dan siddert en beeft hij; hij kan niet gerust zijn, tenzij hij verzekerd worde van zijn eeuwige gelukzaligheid. Deze belooft God aan de gelovigen, deze moeten zij zich voorstellen als het einde om te verkrijgen, en daarom strijden en daarnaar grijpen; omdat God de zaligheid belooft, zo moeten zij daarop hopen, en in zekerheid die tegemoet zien, en die verwachten, dat geeft een troost en ijver tot Godzaligheid.

Als beloofd.

VI. De hoop ziet op beloofde goederen; waar geen belofte is, daar kan ook geen hoop zijn, en of daar beloften zijn, zo kan daar evenwel geen hoop zijn, tenzij dat zij aan ons beloofd zijn; de gelovigen alleen zijn erfgenamen van de beloftenis, daarom kunnen die ook alleen hopen; daarom als de Schrift spreekt van hoop, zo spreekt zij meteen van beloften, daarom wordt zij genoemd de hoop van de belofte, Hand. 26:6. *De hoop des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft*, Titus 1:2. Daarom worden de Heidenen gezegd, *zonder hoop te zijn*, omdat zij zijn vreemdelingen van de verbonden van de belofte, Eféze 2:12.

En toekomstig.

De hoop ziet op toekomende goederen. Geloof en hoop stellen beide een zaak vast. 't Geloof ziet zowel op toekomende goederen als de hoop; maar daarin verschillen zij, dat het geloof de toekomende goederen zich vertegenwoordigt, alsof zij nu daar waren. *Het geloof nu is een vaste grond van de dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet*, Hebr. 11:1. Maar de hoop stelt de zaak uit, en merkt ze aan als nog zullende komen. *Niet dat ik het alreeds gekregen heb ... maar ik jaag er naar ... strekkende mij tot hetgeen voor is, jaag ik naar het wit, tot de prijs van de roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus*, Filip. 3:12, 14.

De hopende zegt: 't is waar, ik heb het nog niet, maar ik zal het hebben. Niet misschien, niet daar is goede waarschijnlijkheid toe, maar zeker, onfeilbaar, 't kan niet missen, 't staat vast, ik zal het hebben, daar zet ik mij naar, zo zeker alsof ik het alreeds had, daar stel ik mijn doen naar aan, daar maak ik rekening op, daar ga ik op aan. Dit van het voorwerp.

Is alleen in de kinderen Gods.

VII. Bij het voorwerp voegen wij het onderwerp, welke zijn de kinderen van God. Een onbekeerde heeft geen grond van hoop, omdat hij geheel geen belofte heeft, en ook dood zijnde, zo kan hij geen daden van het leven voortbrengen; maar hoop te hebben is alleen het voorrecht van de kinderen van God; zij hebben in de wedergeboorte leven ontvangen, en alzo bekwaamheid om de daad van de hoop te oefenen: 1 Petrus 1:3 ... Die naar zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop. Aan hen alleen zijn de beloften gedaan, daarom hebben zij alleen ook grond om te hopen: Heb 6:17, 18. *Waarin God, willende de erfgenamen van de beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad ... om de voorgestelde hoop vast te houden*. Daarom wordt de hoop genoemd: *De hoop van de rechtvaardigen*, Spr. 10:28 Gal. 5:5. Deze alleen hopen, die alleen worden vermaand om te hopen: Psalm 130:5, 7. *Ik verwacht de Heere; mijn ziel verwacht, en ik hoop op Zijn Woord. Israël hoop op den Heere*. 't Is te smartelijk, dat zij, die mogen en kunnen hopen, zich hierin niet meerder bezig houden.

God werkt ze.

VIII. De oorzaak van de hoop is God alleen. God belooft de zaken: 1 Joh. 2:25. En dit is de belofte, die Hij ons beloofd heeft, namelijk het eeuwige leven. God geeft de gehoopte en beloofde zaak: 2 Tim.4:8. *Voorts is mij weggelegd de kroon van de rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben.* God stort de bekwaamheid in om te kunnen hopen, en geeft hun de dadelijkheid, doet ze hopen: Rom. 15:13 *De God nu der hope vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes.* 2 Thess. 2:16 ... *Die ons gegeven heeft een goede hoop in genade.*

Door het Woord.

Het middel is het Woord. In het Woord stelt God de zaak voor in haar schoonheid en beminnelijkheid, in het Woord stelt Hij de Middelaar voor door welke de beloofde zaken verworven worden, door het Woord werkt God geloof in de Zaligmaker, door dat geloof wordt de hoop in ons gewrocht. Alle zegeningen, als beloften, zijn gegrond en bevestigd in Christus, welke door zijn bloed de scheiding tussen God en de mens heeft weggenomen, en door zijn verdiensten de uitverkorenen de zaligheid heeft verworven: 2 Kor. 1:20. *Want zo vele beloften Gods als er zijn, die zij in Hem ja, en zijn in Hem amen.*

Een gelovige, hopende op de beloften, heeft het oog op de Heere Jezus, om ze door Hem te verkrijgen; daarom wordt de Heere Jezus onze Hoop genoemd: Kol. 1:27 ... *welke is Christus onder u, de Hoop der heerlijkheid.* En Hij wordt gesteld tot het Voorwerp van onze hoop: 1 Thess. 1:3 ... *en de verdraagzaamheid der hoop op onze Heere Jezus Christus.* 1 Tim.1:1 *Die onze Hoop is.* Niemand krijgt deel aan Christus, en alzo aan de goederen van het verbond dan door het geloof. Het geloof, werkende op Christus, door aannemen, door mijn, door eigenen, door verlaten, ziet op de beloofde goederen als eigen. En dus komt de hoop uit het geloof, verwachtende die haar eigen goederen, dat zij haar zeker te van zijn tijd gegeven zullen worden; zodat het geloof de grond in deze opzichte is van de hoop: Heb 11:1. *Het geloof nu is een vaste grond van de dingen, die men hoopt, en een bewijs van de zaken, die men niet ziet.* Rom. 15:13.. *Met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop.* Omdat nu het woord Christus openbaart, het middel is van het geloof, en al de heerlijke beloofde goederen voorstelt, zo is het Woord het middel van hoop; daarom wordt de hoop genoemd, de hoop van het evangelie, Kol. 1:23. Ziet dit: Psalm 119:49, 81. *Gedenk des woords, tot uw knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen. Op Uw Woord heb ik gehoopt.*

Heeft lijdzaamheid bij zich.

IX. De hoop heeft tot een adjunct of bijvoegsel, de lijdzaamheid. Daar is veel tijd, veel kruis, veel strijd tussen de belofte en de bezitting; dan komt de hoop en toont van de heerlijkheid van de goederen, en de zekerheid van die te zullen deelachtig worden, en dan komt de lijdzaamheid en ondersteunt de hoop, dat zij door de wederwaardigheden niet bezwijkte, omdat dat het de weg is, door welke God tot de bezitting van de beloofde zaak leidt; en omdat dat daar toch geen andere weg is, en dat men, óf de goederen moet laten varen, en daarvan afzien, óf dat men het einde met de weg tegelijk moet kiezen, zo wordt hierdoor de hoop een lijdzame verwachting. Men zet zich naar dragen, men wil dragen, men draagt gewillig, en met een stil gemoed, omdat de heerlijkheid en gewisheid van de goederen het oneindig ophalen. Dus is de Heere

Jezus voorgegaan, dewelke voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en schande veracht, Hebr. 12:2. *Daarom moeten wij ook met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is*, vers 1. Daarom zegt de apostel, Rom. 8:25, *Indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid. En spreekt van een verdraagzaamheid van de hoop*, 1 Thess. 1:3.

Zet aan tot gebruik van de middelen.

X. Het gevolg van de hoop is arbeidzaamheid. De hoop doet niet stil zijn, laat niet toe in andere dingen zich bezig te houden; maar wekt op tot arbeidzaamheid, om door de rechte weg het einde te bekomen. Het einde maakt gaande, en doet middelen bij de hand nemen. God, die het einde beloofd heeft te geven, geleidt zijn kinderen daartoe door middel van arbeidzaamheid. Hij doet hen de wereld verlaten, de hemel in 't oog houden, alle last en de zonde, die ons lichtelijk omringt, afleggen, om gemoedigd door te dringen door alles wat ons in de weg staat en verhindert; Hij doet lopen de weg van zijn geboden, en door volharding in goeddoen, heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid zoeken. Dit tonen de vermaningen: *Strijd om in te gaan door de enge poort*, Lukas 13:24. *Omdat wij dan deze beloften hebben, geliefden! laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleses, en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods*, 2 Kor. 7:1.

Overtuiging dergenen, die zich in de hoop bedriegen.

XI. Gezien hebbende de aard van de hoop, komt dan tot uzelf, en ziet of die hoop in u is. U hebt geen anderen spiegel van node, om aan uzelf bekend gemaakt te worden, dan de waarheid zelf. U zult mij toestaan, dat hij een geheel ellendig mens is, die alle hoop is afgesneden, om ooit zalig te worden.

U zult zeggen: ik ben nog in die staat niet, ik heb nog goede hoop van zalig te worden. Ik antwoord, dat het wel waar is, dat een onbekeerde, ja de goddelooste zelfs de hoop om zalig te worden nog niet is afgesneden; niet omdat hij, zo blijvende, enig zaligheid te verwachten heeft, maar omdat hij onder de bediening van het Evangelie leeft, en men niet weet of God hem nog eens bekeren zal of niet; maar dat is de zaak niet, over welke wij nu spreken. Maar de vraag is: wat gij van uzelf zegt, of u grond hebt om de zaligheid te verwachten, en of u daadwerkelijke hoop oefent?

U onbekeerde, zult misschien zeggen: ik weet wel, dat ik hoop op het eeuwige leven. Ik vraag verder: is uw hoop al goed, heeft ze al grond, bent u waarlijk hopende? Is uw hoop niet een inbeelding? Is zij wel meerder dan een Bileams wens? Daar is een hoop die bedriegt, die beschaamd maakt; is het dan niet van de uiterste aangelegenheid, dat gij eens nauwkeurig onderzoekt, of uw hoop ook is een waarachtige hoop, op welke de zaligheid volgt, dan of zij enkel bedrog is?

Zegt u: ik ben met mijn hoop wel tevreden; laat mij maar in rust, ik laat mij mijn hoop toch niet ontnemen.

Ik zeg: goed goud mag het toetsen wel verdragen, goed werk vreest voor het licht niet. Wilt u het niet weten voor een ander, hoe het met u staat, tracht het dan evenwel bij uzelf te weten, en tot dat einde, leest hetgeen ik hier zeg, in eenzaamheid en bedaardheid; is uw hoop goed, ik wil ze u niet ontnemen; maar is 't bedrog, zo is 't tijd, dat gij ontwaakt, terwijl er nog tijd is. Antwoordt eens bij uzelf op deze vragen.

1. Is het geloof in Christus, de verzoening met God en het gevoel daarvan, het verachten van de wereld en al wat daarin is, de verloochening van uw eigen begeerten, de liefde Gods, de heiligheid van het leven, de zaligheid na dit leven, is dit uw goed, uw beminlijk goed; kent u het, ziet u er u op, verlangt, u er naar, is het uw beoging,

strekt u er u naar uit, om het te verkrijgen? Als u beloften in het Woord vindt, zijn daar hoedanigheden bij, aan welke die beloften geschieden. Bent u die hoedanigheden deelachtig, zodat u daaruit ziet, dat de beloften aan u gedaan zijn? Komt u daarmee tot God, als de Waarachtige en Almachtige, en rust u daardoor in de belovende God? Verwacht u die goederen, zet u er naar, legt u daartoe alles aan? Staat u tegen alles, wat u verhindert, dringt u er door heen, verdraagt u daarom alles, strekt ge u daarnaar uit, grijpt u daarnaar, heiligt het u? Wat zegt uw hart? Als u bij uzelf overtuigd bent, dat die dingen niet bij u zijn, dan hebt u de hoop niet, en uw zeggen, *ik hoop evenwel*, is enkel bedrog, u zult waarlijk bedrogen uitkomen, als u in die staat sterft.

2. Antwoordt nog eens: Is uw uitzien, uw verwachting, uw hoop, uw rust niet op mensen? Op die heer, op die vriend, die zal u helpen, ... nu zal 't welgaan, en eindigt u met de beweging van het hart niet in hen, in hun tegenwoordigheid, in hun gunst, in hun macht? Is het geld en het goed uw vertrouwen niet, beoogt u geen rust, in dat na te jagen; en als u het hebt, draagt u daar geen moed op, beneemt dat u de vrees niet? Steunt u op uw kunst, op uw gauwigheid, op uw sterkte? Als u nergens hulp en rust vindt, is dan uw hoop niet op de verandering van de tijd, op: daar is niet aan te doen, 't zal zo moeten zijn, geduld?

Zegt uw hart: *ja, zo is 't, dat is recht mijn staat voorgesteld.*

Wees dan verzekerd, dat u geen hoop op God, op de zaligheid hebt; want dat zijn contrarie en tegenstrijdige dingen, die niet samen kunnen gaan.

3. Antwoordt nog eens: u hoopt zalig te worden; maar hebt u grond, of is het alleen, omdat u wel in de hemel wilt zijn, als u het hier niet langer kunt houden, omdat het daar beter is dan in de hel? Of is het, omdat uw geest u getuigt, dat u wel zalig zult worden, en daarop gerust zijt? Of is het, omdat u gedoopt zijt, naarstig ter kerk gaat, het Heilig Avondmaal gebruikt, God bidt, aalmoezen geeft en een onberispelijk leven leidt?

Zegt uw hart: *ja, zo is 't.*

Ik zeg tot u, dat zijn geen gronden van hoop, aan dezulke zijn geen beloften gedaan, uw hoop is ijdel. Gij nu, die overtuigd zijt door de drieërlei vragen, dat u geen ware hoop hebt, denkt toch, hoe ellendig u bent; want in de gehele Bijbel staat niet één belofte voor u, niet een enige, waarmee ge u troosten kunt; maar alle bedreigingen, alle vloeken, die in het Woord staan, passen op u, u zult ze gewaar worden, indien u u niet bekeert. Hoort eens wat de Heere van uw hoop zegt, Job 8:13, 14, *De verwachting des huichelaars zal vergaan. Van denwelken zijn hoop walgen zal; en zijn vertrouwen zal zijn een huis der spinnenkoppen;* wel ineengevlochten, maar het zwakste dat er is, dat een wind of rager wegneemt, daar ligt het dan allemaal. Job 11:20, *De ogen van de goddelozen zullen bezwijken, en de toevlucht zal van hen vergaan; en hun verwachting zal zijn de uitblazing van de ziel.* Wat zal het u baten, dat ge uzelf met ingebeelde hoop bedrogen hebt, als ge uzelf zult vinden buiten gesloten? Daarom ontwaakt en bekeert u.

Bestrafing van de Godzaligen.

XII. De Godzaligen zijn ook te bestraffen, omdat zij slap zijn in de werkzaamheid van de hoop, daar zij toch grond hebben, en het beginsel van de hoop alreeds in zich bevinden, gelijk zij in bet beantwoorden van de bovengestelde drie vragen daarvan overtuigd moeten zijn. Ja, 't is een grote verkeerdheid, dat zij meer arbeiden, om hun hoop te bestrijden, dan om ze op te wekken, alsof zij het dan gewonnen hadden, als zij zeggen: *Mijn sterkte is vergaan, en mijn hoop van den Heere*, Klaagl. 3:18. Alle

beloften zijn aan u gedaan; waarom erkent u dat niet, daar uw oordeel, het Woord rechter zijnde, overtuigd is van de waarheid? Hoe is het mogelijk, dat de erfgenamen van de beloften er zo weinig mee ophebben, zo weinig zich naar de bezitting zetten, daarop hopen, en die verwachten met verlangen en blijdschap!

Redenen van bezwijking van de hoop.

XIII. Daar zijn zaken, die hen beletten, als:

- (a) de beloofde zaken zijn dikwijls in 't duister, zodat zij derzelve heerlijkheid en schoonheid niet kunnen zien, daardoor wordt het verlangen daarnaar belet, dit ontstaat doorgaans uit nalatigheid van de zaken te beschouwen, en 't oog daarnaar op te houden.
- (b) Daar komen zonden, waardoor zij aan hun staat twijfelen, en vrezen geen deel te hebben aan Christus, en aan alle Zijn verdiensten.
- (c) Het kruis overstelpt hen door zijn zwaarheid en langdurigheid, hierdoor buigt zich hun hart neer, Psalm 42:6.
- (d) Het historisch geloof wordt bestreden, of het is te zwak, om de zaken in hun klaarheid en waarheid vast en onfeilbaar te stellen. Hierdoor wordt een Godzalige verhinderd, werkzaam te zijn in de hoop; maar ik zeg het moest hen niet verhinderen, zij moesten met de kleine genade werken, en hun overtuigd oordeel opvolgen; want het nalaten van het hopen verwart hen meer en meer, neemt hun kracht weg, en doet hen in lusteloosheid en moedeloosheid, ja mismoedigheid wegzinken; zij onteren God in zijn goedheid, waarheid, getrouwheid, almachtigheid; zij geven de duivel gelegenheid, om hen hierheen en daarheen te slingeren. En wees verzekerd, u zult het zo niet te boven komen, strijdende overwint men, en hoe meerder in de hoop, hoe ernstiger in het werk. Daarom geeft u niet toe in hopeloosheid, al is het hart niet gevoelig in verlangen naar de goederen, al vindt men voor het tegenwoordige geen zoetigheid in het werk van de hoop, al stuift het ongelovig hart daartegen op, gaat evenwel op uw oordeel, van deel te hebben aan de beloften, aan, en u zult gewaar worden, dat de hoop zal verwakkeren.

Opwekking.

XIV. Wel op, logge ziel, naar boven toe, hier beneden is het niet. In de Heere zijn gerechtigheden en sterkte, tot Hem zal men komen. Stelt de hulp des Heeren vast in alle lichamelijke en geestelijke zaken, stelt uw zaligheid zeker en onwrikbaar, omdat Hij, die het u beloofd heeft, getrouw is. Zegt: *ik zal geholpen worden, de Heere zal, ja Hij zal mij leiden door Zijn raad, en daarna in heerlijkheid opnemen.* Verblijdt u in uw geluk en in die grote zaligheden, die u beloofd zijn. Maakt er rekening op, slaat de weg in die daarheen leidt, verdraagt alles, zwicht voor geen ding, 't zal toch alles meewerken ten goede. Verwacht de zaligheid, hoopt er volkomen op, dringt door alles heen met een vast en dapper gemoed, het moet toch alles voor u buigen, 't zal niet missen, u zult de overhand hebben, en u zult de kroon des levens beërven, en verkrijgen het einde van het geloof. Want:

De goederen beminnelijk.

1. De goederen die men hoopt, zijn zo beminnelijk en aantrekkelijk, dat zij alle begeerten ontsteken van degenen, die ze met aandachtigheid bezien. Van God verzorgd te zijn in dit leven, en alzo zonder zorg te zijn in de uitslag van de zaken; van God af te hangen in het werken, en te weten dat de uitslag, hij zij ook zo hij zij, de beste zal zijn. Te verwachten genade, licht, troost, heiligmaking in dit leven, en hierna

de zalige gemeenschap met God, in volmaakte liefde en heiligheid, dat is heerlijk en het allerbegeerlijkste. Nu, die zaken heeft God beloofd, u beloofd, u zult ze deelachtig zijn. Zijn die niet waardig om daarnaar te verlangen, die in hoop te verwachten, zich daarnaar te zetten, en zijn doen daarnaar aan te leggen?

De beloften zeker.

2. De beloften van die zaken zijn zeker; God zal niet veranderen, geen schepsel zal u daarvan beroven; want zij rusten:

- (a) op Gods waarheid, getrouwheid en almachtigheid: Hebr. 10:23 ... *want Die het beloofd heeft is getrouw.* Jes. 26:3. *Het is een bevestigd voornemen.* Jes. 54:10 ... *het verbond Mijns vredes zal niet wankelen.*
- (b) Het steunt op Christus, als op een vast en onwrikbaar fundament: 1 Petrus 2:6 *Ziet, Ik leg in Sion een uiterste Hoeksteen, die uitverkoren en dierbaar is; en die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.* Zou datgene, dat Christus verworven heeft, kunnen missen? Het rust op het Woord, van 't welk de Heere Jezus zegt, Joh. 17:17, *Uw Woord is de waarheid.* 2 Kor. 1:20. *Zo vele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem, ja, en zijn in Hem amen.*
- (c) Op het eeuwig en onveranderlijk Testament, bevestigd in de dood des Testamentmakers, Hebr. 9:15-17. *Ik verordineer u het koninkrijk,* Lukas 22:29.
- (d) Op de eeuwige liefde: Jer. 31:3 ... *Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.* Die Hij gekend, verordineerd, geroepen, gerechtvaardigd heeft, die verheerlijkt Hij ook, Rom. 8:29, 30.
- (e) Op de eed Gods: Hebr. 6:17, 18. *God, willende de erfgenamen van de beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, is met een eed daartussen gekomen. Opdat wij ... een sterke vertroosting zouden hebben.*
- (f) Op het gegeven pand, dat oneindig meer waard is, dan de beloofde zaak zelf: Efëze 1:13, 14 *in welke ook gij ... zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte; die het Onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing.*
- (g) Op de gemeenschap met Christus; Hij, het Hoofd zijnde, en alreeds in de hemel zijnde, zo zullen immers zeker de leden volgen: Efëze 2:6, *Hij heeft ons mede gezet in de hemel, in Christus Jezus.* Daarom zegt de apostel: *Wij zijn in hope zalig geworden,* Rom. 8:24. Wie zal weigeren, op zulke vaste verzekering aan te gaan?

De hoop is een sterke vertroosting in 't kruis.

3. De hoop is een sterke vertroosting in het kruis, en alle wederwaardigheden in dit leven, en doet door alles op de beloofde goederen heen zien: 1 Thess. 4:17, 18 ... *alzo zullen wij altijd met den Heere wezen. Zo dan, vertroost elkaar met deze woorden.* Dus voert de hopende bewijsgronden aan: *Want Ik houde het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.* Rom. 8:18. De hoop ziet het profijt van de verdrukkingen, en de heerlijkheid die daarop volgt: 2 Kor. 4:17. *Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht van de heerlijkheid.*

Doet moedig strijden.

4. De hoop doet moedig strijden, omdat zij toont de gewisheid van de overwinning: 1 Kor. 9:26. *Ik loop dan alzo, niet als op het onzekere; ik kamp alzo, niet als de lucht slaande.* 2 Kor. 5:5, 6. *Die ons nu tot ditzelfde bereid heeft, is God ... Wij hebben dan altijd goede moed.*

Verblijdt het hart.

5. De hoop verblijdt het hart; de mens kan zonder blijdschap niet leven. Nu, in de wereld hebben de Godzaligen vele verdrukkingen, hadden zij dan anders niet, zij zouden bezwijken. 't Is al om blijdschap te doen, waarnaar de mens tracht; een vrolijk hart geeft sterkte naar ziel en lichaam. De hoop nu doet roemen ook in de verdrukkingen, Rom. 5:3, en Rom. 12:12, *Verblijdt u in de hoop.*

6. De hoop heiligt de ziel; de inbeelding, de wens laat het werk staan; maar de zekere hoop zet er toe aan; omdat de gehoopte zaken geestelijk en heilig zijn, zo maken ze de hopenenden ook heilig; te meer, omdat de weg, waardoor God zijn kinderen tot heerlijkheid leidt, heiligheid is. Ziet dit: 1 Joh. 3:3. *Een ieder, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is.* Hoop is in zichzelf beminnelijk, en is beminnelijk, omdat ze vertroost, omdat ze moed geeft, omdat ze verblijdt, omdat ze heiligt.

Verheerlijkt God.

7. En bij dit alles, als het allergrootste, de hoop verheerlijkt God, verheerlijkt de Heere Jezus. Zij erkent Gods soevereiniteit, om een zondig mens op te nemen, of te laten liggen. Gods vrije genade, om, niettegenstaande de zonden, zo'n zaligheid hun te geven. Zijn waarheid, onveranderlijkheid en getrouwheid dat Hij woord houdt, en zeker zijn beloften zal vervullen. Zijn almachtigheid, om hen, niettegenstaande al hun vijanden, te bewaren tot de zaligheid, en die hun te geven. De liefde van God en van de Heere Jezus, om Zichzelf tot een Borg te stellen, en door de kracht van Zijn voldoening de Zijnen die zaligheid te verwerven. Daarom allen, die lust hebt God te verheerlijken, wees toch werkzaam om met de daad en gedurig te hopen. Wees gedurig bezig in het Woord van God, om allerlei beloften op te zoeken, die u toe te eigenen, en gaat er op aan. Houdt niet op te bidden, dat de Heere u doe hopen. Wekt anderen op, en laat de opwekking van anderen, om standvastig te hopen, in uw harten ingaan. En zó werkende, zult u bevinden dat uw hoop niet zal beschamen, maar dat u ze zeker, te van zijn tijd, nadat u ze lijdzaam verwacht hebt, zult deelachtig worden.

Hoofdstuk 19

Van de Sterkte of Dapperheid.

Tussen de belofte en de bezitting van de zaak, die de hoop in zekerheid verwacht, is niet alleen veel tijd, maar ook veel tegenstand van de vijanden te verwachten; daarom heeft een hopende de moedigheid van node, om alles uit te staan, en door alles heen te breken, daarom voegen wij bij de hoop, de Sterkte of Dapperheid.

Beschrijving.

II. *De sterkte is een onversaagde standvastigheid van het hart, van God aan Zijn kinderen gegeven, waardoor zij in een levende hoop, van de beloofde goederen te zullen verkrijgen, de vrees voor alle gevaar en de tegenstand overwinnen, onverzettelijk in de strijd doorbreken, en in de gehoorzaamheid naast God gemoedigd volharden.*

't Is een waar woord, *ardua quæ pulchra, heerlijke zaken zijn zwaar te verkrijgen.* Dit is zo in het natuurlijke en in het geestelijke. De zaken, die te bekomen zijn, zijn de allergrootste; wie ze niet kent, doet er geen moeite om, en stelt niets daarom in gevaar; maar die ze kent, waagt het er alles aan, en sterkt zijn hart met de hoop. Die sterkte, of ze wel van de wereldden, voor stijfhoofdigheid en eigenzinnigheid wordt uitgemaakt, is nochtans een uitnemende deugd, een sieraad voor een Christen, bij God aangenaam, bij de wereld verschrikkelijk, en voor zichzelf nuttig. 't Is een deugd die God eist, en waartoe de gelovigen dikwijls worden opgewekt: *wees sterk.*

Heeft haar zitplaats in de ziel.

De zitplaats van de sterkte is de ziel, verstand, wil, hartstochten van een gelovige; dit alles is ingespannen naast de voorwerpen in alle opzichten. 't Is niet een werk van het lichaam, hoewel dat ook in de uitvoering van node is; maar een werk van de ziel, niet alleen van het verstand, om deze deugd in haar schoonheid te beschouwen, maar alle mogendheden zijn werkzaam. 't Is niet een daad, die eens of soms eens geoefend wordt, maar 't is een hebbelijkheid, een inblijvende gestalte en bekwaamheid, die wel eerst van God is ingestort, maar door de invloed des Heiligen Geestes geoefend wordt, en door vele daden bekwaamer en sterker wordt: Psalm 112:7, 8 ... *zijn hart is vast, betrouwende op de Heere, zijn hart, wel ondersteund zijnde, zal niet vrezen.*

Niet het hart van de onbekeerden is het onderwerp van de sterkte, die zijn tot alle goed werk ondeugende, Titus 1:16. Die hebben noch belofte, noch geloof, noch hoop, noch inwendig geestelijk leven; wat sterkte en dapperheid zouden zij dan hebben? Maar de wedergeborenen alleen zijn de dapperen, die hebben, 't geen wij zo even zeiden, dat de onbekeerden niet hebben. *Elke rechtvaardige is moedig, als een jonge leeuw,* Spr. 28:1. Tot de geroepen heiligen zegt de apostel: *houdt u mannelijk, zijt sterk,* 1 Kor. 16:13.

Is bezig naast het kwade en het goede.

III. 't Voorwerp en het einde is hier hetzelfde. De sterkte ziet op het goede dat te bekomen is, en op het kwade dat te overwinnen is. God belooft aan de Zijnen vele goederen, naar lichaam en ziel; maar zo, dat ze door de van God verordineerde en bevolen middelen bekomen zullen worden. Deze kent de moedige, heeft ze lief,

gelooft de belofte, verwacht ze in hoop; daarop valt hij aan 't werk, jaagt en grijpt daarnaar. In dit werk, doet zich veel tegenstand op, namelijk: verlies van eer, van goed, en ook wel van leven; hier ontmoet men schande, verachting, bespottung, haat en tegenloop van alles wat er is; hier komt armoede, ziekte, allerlei tegenspoed; dat is alles bekwaam om vrees aan te jagen, en door vrees het werk te laten staan, 't zij geheel of ten dele. Maar de dapperheid zwicht niet, dringt er heftiger doorheen, zij acht op geen ding, en houdt het leven zelfs niet dierbaar; hierbij komt de ziel wel in geestelijke verlatingen en aanvechtingen, 't geloof wordt bestormd, de hoop geschud en hierheen en daarheen geslingerd, zodat dikwijls horen en zien vergaat. Maar de dappere gaat er als blindelings op aan, bezwijkt niet, houdt moed en strijdt als een dapper held, zichzelf verwerende en de vijanden beschadigende. Maar hierbij komt nog een kwaad, dat al dieper treft dan het voorgaande, namelijk, de oude Adam, die vleit, die verlost, die trekt af; hier struikelt men, daar valt men, dan krijgt men een smartelijke, dan een dodelijke wonde in de ziel, het goede wordt nagelaten, het kwade wordt begaan, dit is bekwaam om de strijder ongelovig te maken over zijn staat, om hopeloos en moedeloos te worden.

Maar de sterke ziet er ook al door heen; kan hij met de last niet lopen, hij kruipt er mee voort, hij rijst wederom op, zo hij onder raakt, en hervat de strijd met nieuwe moed; kan hij niet zien, hij gelooft, hij verlaat zich op de Heere Jezus, beveelt Hem het einde, en wil en zal er mede door, het kost wat het kost; is de vijand te sterk, raakt hij onder, evenwel hij doet zijn best, hij geeft het niet gewonnen; die onderligt, vecht ook. Dus heeft de sterke het goede en het kwade tot een voorwerp van haar werkzaamheid.

Bestaat in een levende hoop.

IV. Het eigenlijke wezen van de sterkte bestaat in een onversaagde stand vastigheid van het hart, welke vervat:

Een levende hoop.

1. De gehoopte goederen zijn zo beminnelijk, dat zij alles, wat ongemakkelijk kan zijn, opkunnen, de hoop op de getrouwheid en waarheid van de belovende God stelt de verkrijging vast en onwispelbaar zeker, en hoe sterker een gelovige hierin is, hoe sterker de dapperheid ook is.

Overwinning van tegenstand.

2. Een overwinning van de vrees. De natuur schrikt voor lijden; en zoekt het te ontgaan. Maar de dappere overwint de schrik, omdat hij ziet dat er geen andere weg is om de beminde goederen te verkrijgen, en meteen dat alles wat tegenstaat en tegenkomt, geen kracht geeft om hem te overwinnen en van zijn oogmerk te beroven, maar dat een almachtige hulp aan zijn zijde is; daarom verdwijnt de vrees. Ziet dit: Psalm 27:1. *De Heere is mijn Licht en mijn Heil; voor wie zou ik vrezen? De Heere is mijn Levenskracht; voor wie zou ik vervaard zijn?* En: Psalm 23:4. *Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen.*

En doordringen in het verrichten van zijn plicht.

3. Een doordringen in het verrichten van zijn plicht. Een moedig inslaan van de weg, die tot bezitting van de gehoopte goederen leidt, met af te wachten alles, wat zal mogen ontmoeten. Deze afhangende van God en Christus, en zich verlatende op zijn hulp, gaat er op aan. Deze drie maken de onversaagde standvastigheid van het hart, de dapperheid uit. Ziet deze gestalte: Rom. 8:35, 37-39. *Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars,*

door Hem, die ons liefgehad heeft. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, ... noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere. 1 Kor. 15:58 ... zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.

God werkt ze door verscheiden wegen en middelen.

V. De oorzaak van de sterkte is God. Hij zal ulieder hart versterken, Psalm 31:24. Hij geeft de moede kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft, Jes. 40:29. Dit vereist nadere overweging, om te kennen, hoe God in deze werkt, en hoe Hij de mens doet werken, door verscheiden middelen, welke als onder-oorzaken zijn.

1. God geeft een opgeklaard gezicht van de heerlijkheid van het einde: dat is, van de te verkrijgen goederen, stelt die hun voor als zeker en onwrikbaar. Naardat het einde klaar is aan het verstand, en het hart krachtiger verzekerd wordt van de gewisheid, daarnaar is de sterkte meerder en de uitwerking heftiger. Ziet het in de Heere Jezus: *Dewelke voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen, en de schande veracht*, Hebr. 12:2. Ziet dit ook in Mozes: Hebr. 11:26. *Achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons.*

2. God verzekert de ziel van Zijn hulp en bijstand, en drukt haar Zijn belofte dienaangaande op het hart. Jes. 41:10, *Vreest niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid.* Een gelovige neemt deze beloften aan en versterkt er zich mede; en gelijk iemand in een storm, zich te zwak vindende om staande te blijven, een paal of boom aangrijpt, en door deszelfs onbeweeglijkheid staande blijft, zo grijpt de dappere ook des Heeren sterkte aan, en blijft daardoor sterk en onverzettelijk: Jes. 27:5 ... *hij moest Mijn sterkte aangrijpen.* Zo deed David: 1 Sam. 21:6. *Doch David sterke zich in den Heere, zijn God.*

3. De Heere toont aan de ziel de korthed, de nietigheid, de onmacht van alles wat tegenstaat, dat de eer van mensen, hun liefde, de goederen van deze wereld, en alles wat daarin mooi en heerlijk schijnt, niet met al is, dat men dat wel kan missen, en even vrolijk kan zijn, Hab. 3:17, 18. Dat de Heere het Deel, en het algenoegzaam Deel is, Klaagl. 3:24. Dat al het mooie in de wereld, met dit deel vergeleken, maar schade en drek is, Filip. 3:8. Dat al des mensen haat, boosheid en vervolging, maar een blaas met bonen is, omdat zij zich noch reppen noch roeren kunnen, anders dan naar de wil Gods. Dat armoede, tegenspoed, enz. maar zijn een lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat. 2 Kor. 4:17. Hierdoor wordt de ziel zo gesterkt tegen de vrees, dat ze zelfs behagen heeft in zwakheden, in noden, in vervolgingen en benauwdheden om Christus' wil, want als zij zwak zijn dan zijn zij machtig. Dus roemen ze in zwakheden, opdat de kracht van Christus in hen wone, 2 Kor. 12:9, 10.

4. De Heere toont hun de goedheid en rechtvaardigheid van de zaak, die zij onder handen hebben, dat Hij het hun geboden heeft, dat het niet hun, maar zijn zaak is; dit maakt hen moedig in de strijd. Zij achten het hun eer, dat zij voor Jezus' zaak mogen strijden tegen de vijanden, en dat zij in deze strijd wonden ontvangen. Dit deed de apostelen, tot verwondering toe, voor de grote raad, vrijmoedig spreken, Hand. 4:13;

en deed hun, gegeseld zijnde, heengaan, verblijd zijnde, dat zij waren waardig geacht geweest om Zijn Naams wil smaadheid te lijden, Hand. 5:41.

5. De Heere toont hun de godloosheid, de onrechtvaardigheid van degenen, die hen verdrukken, en erkennende, dat de Heere een rechtvaardig Rechter is, zo zien ze, dat Hij hun vervolgers, hun zaak en hun beogingen haat, en daarom Zelf tegen hen zal strijden, en hun vergelden naar hun werken; dit baart moedigheid, en over hen roemende en triomferende, zeggen ze: *De Heere is bij mij; ik zal niet vrezen; wat zal mij een mens doen? Alle Heidenen hadden mij omringd; het is in de Naam des Heeren, dat ik ze verhouwen heb*, Psalm 118:6, 10. Dit moedigde David aan in de strijd tegen Goliath, dat hij de Heere gehoord had, 1 Sam. 17:45.

6. De Heere toont hun Zijn voorheen bewezen hulp, en naar lichaam en ziel, alsof Hij zei: "Toen u het alles verloren achtte, toen u het oordeel van de ondergang en van de dood alreeds over uzelf geveld had; toen ongerechte dingen de overhand over u hadden, het geloof bezweek, de hoop bijna ten einde was, het geestelijk leven in de bezwijming lag, u wel dacht, 't is gedaan, ik zal nu niet wederom terecht komen; en evenwel, heeft de Heere u niet menigmaal gered?" Deze ondervinding geeft grote sterkte. *De Heere, die mij van de leeuw en de beer verlost heeft, die zal mij redden uit de hand van deze Filistijn*, 1 Sam. 17:37. 2 Kor. 1:10. *Die ons uit zo grote dood verlost heeft, en nog verlost; op welke wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal.*

7. De Heere troost de ziel in de strijd, Hij verzekert haar inwendig met zijn genade, en zegt als tot haar: "Mijn genade is u genoeg: als Ik uw God ben, als Ik u alle zonden vergeef, als Ik u liefheb, als Ik u in Mijn kracht bewaar, als Ik u eeuwig verheerlijk, is het u dan niet wel? Nu dan, Ik doe het en Ik zal het doen, Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten. Welaan dan, wees dapper, en Ik zal met u zijn; het kwaad dat u vreest, óf het zal niet kunnen, óf het zal geen kracht hebben, om dat uit te voeren, dat u vreest, of Ik zal u genoegzame krachten geven om dat te dragen, en Ik zal dat ten beste doen uitvallen. Immers als gij door het water gaat, Ik zal bij u zijn, en de stromen zullen u niet verdrinken, en als gij door 't vuur gaat, Ik zal bij u zijn, en de vlam zal u niet aansteken; daarom hebt goede moed, en strijdt als een held." Als de ziel op zo'n wijze getroost wordt, dan krijgt ze als vleugelen, om als een arend hoog te vliegen, te lopen en niet moe te worden, te wandelen en niet mat te worden.

8. En dat te verwonderen is, de wanhoop verwekt soms wel sterkte. Als men al aan en aan deinst, door vrees, en men heeft alles toegegeven, dan, als men in de allerlaagste staat is, als men onder het kruis moedeloos is gaan liggen; als men de wereld in alles terwille is; als men in vervolgingen zich heeft verscholen, geveinsd, of de waarheid heeft verloochend; als men zijn begeerlijkheid in alles heeft opgevolgd, en van die als overwonnen schijnt te zijn, ziet dan begint het leven, dat daar nog binnen in verborgen ligt, zich te openbaren en men krijgt uit zwakheid krachten, men wordt in de krijg sterk en drijft heirlegers op de vlucht, Hebr. 11:34. Gelijk het vuur door de omslaande koude, of door iets anders te samen gedrongen zijnde, te heftiger uitbreekt, zo gaat het ook wel met een gelovige: het geweten wordt wakker, 't geloof wordt gaande, de vrees verdwijnt; want men heeft niet meer te verliezen, 't kan niet slimmer: dus komt men weer voor de dag, men toont wie men is, en men wordt sterker dan men ooit geweest is: de zwakke zegt: *Ik ben een held*, Joël 3:10.

Dit zien wij soms in degenen die de waarheid hebben verloochend, dat ze wederom herroepen, en het vuur veel moediger verdragen, dan iemand, die standvastig gebleven was.

Derzelver daden.

VI. De uitwerking van de dapperheid is moedig doorbreken in de strijd, en in de gehoorzaamheid naast God gemoedigd volharden. De bekwaamheid of hebbelijkheid is vergeefs, die nooit komt tot de daad. God heeft daartoe aan Zijn kinderen de genade gegeven. Niet dat ze in hen stil en verborgen zou blijven liggen, maar opdat zij daarvoor zouden werken. Bijzonder kan de gemoedigde dapperheid zich niet stil houden als er gelegenheid is, gelijk er altijd gelegenheden zijn; altijd zijn de vijanden bezig, de genade in hen te bestrijden, om ze uit te roeien, of te verhinderen dat ze niet geoeft wordt; altijd zijn ze met de bevelen des Heeren omtuind om iets te doen en te laten, daarom is er altijd gelegenheid voor de geestelijke moedigheid.

Weert vijanden af.

1. Hij breekt in de strijd door. Een Christen moet gedurig in 't harnas staan, hij is in de strijdende kerk: de vijanden, de duivel, de wereld en het vlees zijn gedurig bezig, en doen gedurig aanvallen op zijn leven, daarom moet hij ook gedurig bezig zijn, die te weerstaan. 't Bevel is: *Strijd om in te gaan door de enge poort*, Lukas 13:24. *Strijd voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is*, Judas 1:3. *Strijd de goede strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven*, 1 Tim.6:12.

In een strijd is:

- (a) iets beminlijks, dit is hier het geestelijke leven, hier en hierna de zaligheid. De vijanden staan tegen hem op, en willen hem daarvan beroven, en hem beletten dat hij het vertone.
- (b) Men kent de vijand, wie hij is en wat hij beoogt. De gelovigen kennen duivel en wereld en vlees wel, en zij kennen hem.
- (c) Vijandschap in 't hart; zo is hier ook niet alleen een gehele tegenstrijdigheid van de naturen, die niet anders kunnen, dan elkaar verdrijven; maar zij zijn elkaar ook in de weg, zij benemen elkaar het vermaak, daarom mogen ze elkaar noch zien noch horen.
- (d) List, om een voordeel af te zien; de vijanden zijn arglistig om alle gelegenheden te bespieden, en een Christen, al is hij onnozelen als een duif, is ook voorzichtig gelijk de slang.
- (e) Geweld; de vijanden hebben grote macht, die gebruiken ze ten uiterste tegen het lichaam en de ziel, zonder iets te sparen; de gelovige heeft in zichzelf kleine kracht: maar door de almachtige hulp wederstaat hij ze in alles, en geeft niets toe.
- (f) Uitslag; in de strijd ligt dan de een eens boven, dan de ander, maar ten laatste zijn de gelovigen meer dan overwinnaars. Omdat een Christen zulke vijanden heeft zo is er sterkte van node en dapperheid; deze gebruikt hij: hij de vrees overwonnen hebbende, valt er op aan met geestelijke wapenen, en breekt moedig hun slagorden, en vertreedt ze onder de voeten.

Doen de wil van God.

2. Een dappere is niet tevreden met zijn vijanden af te keren, en hen te verdrijven; maar hij breekt ondertussen ook moedig door, tot uitwerking van de gehoorzaamheid aan God, hij verheft zijn hart in de wegen des Heeren, gelijk Jósafat deed, 2 Kron. 17:6. Hij doet in het verborgen tussen God en hem, wat de Heere wil dat hij doen zal, en uitwendig vertoont hij zich een Christen in der daad, hij doet wat te doen is, hij zegt

wat te zeggen is, hij stoort zich niet aan het bassen van die honden, hij laat het hun aanzien, hij treedt manmoedig voort, en doet ze wijken, zeggende met David, Psalm 119:115, *Wijkt van mij gij boosdoeners! dat ik de geboden mijns Gods moge bewaren.* Dit is de aard van de dapperheid.

Overtuiging van onbekeerden in verscheiden opzichten.

VII. De natuur van de geestelijke moedigheid of dapperheid dus voorgesteld, is een genoegzame spiegel, én voor de onbekeerden, om hun te tonen dat zij er niets van hebben, én voor de Godzaligen, om hen te overtuigen van hun gebrek in dezen.

De onbekeerden.

1. Hebben noch deel, noch lust aan de geestelijke en eeuwige goederen van het verbond der genade; zij hebben geen beloften, geen hoop geen arbeidzaamheid om die te bekomen, daarom ook geen vijanden, die hun die trachten te benemen, 't is alles dezen aangaande in vrede met de duivel, wereld en vlees; hebben ze troebelen, 't is over het hebben en houden van aardse dingen te doen; of zo 't opzicht heeft op zonden te laten, 't is een strijd tussen het geweten en de wil; is het over hun zaligheid, 't is de uitspraak van het vonnis van hun verdoemenis van God in hun hart, indien ze zich niet bekeren, en soms al een beginsel van de verdoemenis zelf; laat het zijn wat het wil, daar is geen moedigheid door de aangenomen sterkte van de Heere Jezus.
2. Zijn ze bezig, of zullen ze bezig, zijn in enige uitwendige godsdienst, 't is alles lauw en flauw, 't is maar om hun geweten wat te paaïen, of om iets uitwendigs te bekomen, en zo ze dat kunnen bekomen zonder het uitwendige werk van de godsdienst, het allerminste zelfs is bekwaam om hen daarvan af te trekken, en alles wat ze deze aangaande doen, dat is hun toch, in zichzelf aangemerkt, een last en een vermoeidheid, en zij hebben maar een ezelsgang en een schildpadstred.
3. Daar zijn sommigen, die meerder licht hebben, ook al enige beweging om zich te bekeren, om Godzalig te leven, om de waarheid van het evangelie te belijden; maar daar doet zich van verre iets op, dat hem enige schade of schande zou kunnen aanbrengen, of is het in tijd van vervolging, daar zijn gevangenschuizen, vuur, galgen, zwaard, galeien; hier valt de vrees hun op 't lijf, die belet hun verder te gaan: en doet hun veinzen, 't is hola! al ver genoeg. Waar is hier de dapperheid, die de vrees uit liefde tot God en tot de geestelijke goederen overwint?
4. Sommigen vrezten voor de verdoemenis, en waren na hun dood gaarne in de hemel, zij zien ook de weg naar de hemel; maar zij zien er geen raad toe die weg te bewandelen, Dus vallen zij in desperatie en wanhoop; daar ligt dan al het werk, en men behoudt maar een benauwd en verschrikt hart, of men verdrijft die zwaarmoedigheid met zich toe te geven in zijn zondige begeerlijkheden. Dus verdooft men het geweten, of men helpt zich van kant, en springt zelfs in de hel, waarvoor men vreesde.
5. Sommigen zijn er, wier werk wat gelijkt naar dapperheid; maar er is niet minder dan dat. Zij begeven zich bij de Godzaligen, als die hen liefhebben en achten, dat vermaakt hen. Zij spreken uit de hoogte, zij bestraffen, zij twisten, zij triomferen, zij ontzien noch schade noch schande; doch 't is niet met beoging en uit liefde tot de geestelijke goederen, 't is niet in de verzekerde hoop, 't is niet in afhanging en aanneming van Christus' kracht, 't is niet in de gehoorzaamheid naast God. Maar 't is maar een domme drift, die het gevaar niet vreest, omdat men het niet kent, of zich inbeeldt, dat het er niet is en niet komen zal, of het is om eigen glorie, als zeggende: *ziet mijn ijver voor den Heere.* Of men heeft een onbeschaamd stout

humeur, en dat is het beginsel van hun drijven, zonder het rechte einde te beogen, zonder met Christus verenigd te zijn, en in zijn kracht te werken, en zonder Christelijke voorzichtigheid, die de moedigheid bestuurt, en daarom het is de dapperheid niet, maar een zondige domheid, geveinsdheid en stoutheid.

Zullen niets verkrijgen.

U allen, die wij daar ontdekt hebben, weet, dat gij noch geestelijk leven, noch geloof, noch hoop, noch geestelijke moedigheid hebt; hoe zult gij zalig worden?

1. Indien de geweldigen de hemel met geweld innemen, Matth. 11:12. *Indien niemand gekroond wordt, tenzij hij wettig gestreden heeft. Indien de lopers alleen de prijs bekomen*, 1 Kor. 9:24. Waar zult gij luie, vreesachtige, onbesuisde domme, roekeloze, onbeschaamde stouten dan heen?
2. Brengt het op uw hart, 't geen God van zodanigen, als gij zijt, zegt; op u past Matth. 25:30, *Werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis; daar zal wening zijn en knersing der tanden*. U zal overkomen 't geen staat Openb. 3:16, *Zo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet, ik zal u uit Mijn mond spuwen*. Schrikt gij voor het oordeel, Openb. 21:8. *De vreesachtigen ... is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer*.

Bestrafing van Godzaligen.

VIII. Nu kom ik tot u, Godzaligen; liever wilde ik troosten, maar ik kan evenwel de zonden niet verdragen, daarom moet ik ook een woord van bestrafing tot u zeggen, opdat gij gezond wordt. U hebt de natuur van de moedigheid gezien, en 't zal u alreeds u gebrek in deze hebben getoond; wij zullen het u nog wat nader voorstellen, opdat gij voor de onbetamelijkheid, en zondigheid van dezelve een afkeer moogt hebben, en uw hoofd uit de gebreken opheffen.

1. Velen blijven weinig staan in het beschouwen van de goederen, die als een prijs zijn opgehangen, om die te bekomen door moedig strijden, men moest leven in de overdenking van de eeuwige heerlijkheid, totdat ze ons verre, verre boven al wat beminnelijk was, vermakelijk, blij en lieflijk was; zodat ze ons verrukte in begeerten, om die, als ons enig heil, te bekomen. Hoe schoon moest het ons zijn, in dit leven met God te wandelen in liefde, in vreze, in gehoorzaamheid, en zo te aanschouwen de onzienlijke dingen met een verheven hart, boven al wat zienlijk is! Maar hierin is men zeer nalatig, daardoor wordt de begeerte om dat te verkrijgen, slapper, en de natuurlijke begeerte tot het zienlijke wordt groter, daaruit ontstaat dan, dat het einde niet zeer sterk beweegt tot het werk, en het hart meer zaken beogende, is minder gezet op het een, en men kan zich niet vergenoegen met het geestelijke, of men moet het lichamelijke daarbij hebben, en dit is de fontein van alle onrust en slappigheid in het werk.

2. Men is niet opmerkende op de vijanden, dat de duivel om ons gaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij mocht verslinden. Dat de wereld dan met liefkozingen, dan met ongunst het hart zoekt te stelen en tot zich te trekken, en ons alzo in onuitwarbare strikken te brengen. Dat onze verdorven natuur gedurig bezig is om ons in het goede te verhinderen en tot zondigen te trekken. Hierdoor wordt men zorgelozer, om te bewaren wat men heeft, en te verkrijgen wat het herboren gedeelte gaarne had, en men vreest niet, waar men moest vrezen. Dus worden de handen traag en de knieën slap.

3. Omdat het einde verder uit het oog raakt, en de aardse dingen naderbij, zo bevangt de vrees het hart. Men vreest, waar men niet moest vrezen: schade, schande, de naspraak van velen, liegende alle kwaad, armoede, vervolging, de dood en al wat de natuur tegen is, heeft grote kracht om ons vrees aan te jagen en niettegenstaande al de vermaningen: *Vreest niet voor degenen die het lichaam doden en vreest niet, gij klein kuddeke, wat zijt gij vreesachtig? Wees niet bezorgd!* Niettegenstaande dat alles, men siddert en beeft voor het tegenwoordige, en nog meest voor het toekomstige, en die vrees beneemt ons de moed, belet ons in onze plicht, en trekt ons wel tot hetgeen ons niet betaamt. Waar de dappere de vrees overwint, daar overwint de vrees ons die dapper moesten zijn; men laat zich trappen van vijanden, de helden vallen in de strijd. Waar is de onversaagde standvastigheid?

4. Men is slap in al het werk, in bidden, in strijden tegen de vijanden, en bijzonder tegen zijn aanliggende verdorvenheden, in het oefenen van deugden, welke de gedurige gelegenheden eisen; men doet wel wat, want het geestelijke leven is er, maar 't gaat alles zo loom, 't is zo'n zwaar werk, 't gaat zo bij horten en stoten, de eerste ijver en vurigheid is zeer verkoud, men breekt niet manmoedig door in gehoorzaamheid naast God, men is terstond moedeloos onder lichamelijk kruis, als 't ons daarin niet naar de zin gaat, zo is men terstond zwak in het geloof naast zijn staat, men twijfelt aan Gods liefde, aan de verhooring van de gebeden, aan de voorzienigheid Gods, alles raakt overhoop, en alles gaat als half slapende, of als half in bezwijking toe. *Vertoon gij u slap ten dage der benauwdheid, uw kracht is nauw.* Spr. 24:10.

Al is het dat God over Zijn kinderen niet zal brengen de oordelen, die over de onbekeerden om hun onnutheid, lauwheid en vreesachtigheid komen zullen, zo moeten zij evenwel afgeschrikt worden van zulke zonden, om welke de toorn van God komt over de kinderen van de ongehoorzaamheid. Het gebrek van moedigheid veroorzaakt daarenboven hun niet dan onrust en benauwdheid des geestes, en verwacht hen meer en meer in allerlei zondigheden, de vijanden krijgen meer macht, en houden hen langer gevangen, men zal het door het toegeven in een ernsteloosheid niet te boven komen. Daarom zijt niet traag in het bejiveren. *Zijt vurig van geest.* Rom. 12:11. *Wees dan ijverig en bekeer u,* Openb. 3:19.

Opwekking.

IX. Komt dan allen, die de Heere vreest, en u bevindt onder de macht uwer vijanden, die weinig kracht hebt om tegenstand te bieden, en die de kleine kracht daarenboven slap gebruikt, hoort toe, en laat uw hart in een gewillige gestalte om verwakkerd te worden zich houden, terwijl ik bezig zal zijn om u tot gemoedigheid in de strijd op te wekken.

Gods bevel.

1. Hoort de stem des Heeren en laat zijn aanspraak tot u uw harten opbeuren; gelijk Lazarus op de stem van Christus opstond uit de doden, zo wordt gij ook op zijn stem opgewekt uit de lauwe vadsigheid tot een edelmoedige dapperheid. Dit is het woord van God tot u: Deut. 31:6, *Wees sterk en hebt goede moed; en vreest niet, en verschrikt niet,* 1 Kor. 16:13, *Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk.* Jes. 35:4. *Zegt de onbedachtzamen van harte: wees sterk en vreest niet.* Hebr. 12:12. *Richt weer op de trage handen, en de slappe knieën.*

Geen andere weg ten hemel.

2. Zou u niet moedig zijn in de strijd; want daar is geen andere weg ten hemel, dan door moedig strijden. Dit is de weg van God verordineerd: *Ik zal vijandschap zetten*. Deze weg hebt u verkoren, toen u overging in het rijk van Christus, en u onder Zijn banier begaf. Een van beide: óf u moet uit het verbond scheiden, en als schelm van het vaandel weglopen, en God, en hemel, en alles laten varen, óf u moet u tot dapper strijden zetten, om de duivel, met al zijn aanhang, om de wereld en alles wat daarin is, om de zonde, met al haar begeerlijkheden, te overwinnen. Zoveel moet u de kroon van de heerlijkheid waard zijn, zo duur moet u het geestelijk leven en de gemeenschap met God aanstaan, zo'n genoeg moet u in de wil Gods hebben, dat u al uw leven moedig wilt strijden. Laat dit niet zwaar op uw hart liggen, denkende: al mijn leven in de wapenen, al mijn leven strijden en in de strijd, al mijn leven in zo'n inspanning van krachten, dat is wel een onsmakelijke weg, daar is geen doorkomen aan. Ja, zo duur moet u de hemel aanstaan, of u moet hem laten. Doch weet, dat gemoedigd strijden zo'n zwaar werk niet is, als u u laat voorstaan. Altijd strijden en onderliggen, of altijd in gelijkheid van kracht en in twijfelachtige uitslag van de strijd te zijn, dat is zwaar werk; maar al strijdende te overwinnen, en al voort en voort te gaan, de ene stad voor, de andere na in te nemen, en de vijand slag op slag te krenken, dat is vrolijk werk; zo zal 't met u gaan, als ge u maar dapper gedraagt naar uw krachten, 't zij u als een kind, of jongeling, of man zijt en strijdt. Dat de strijd u zo bang valt is, omdat u niet gemoedigd te werk gaat, maar door uw traagheid, zorgeloosheid, en ernsteloosheid de vijanden gelegenheid geeft om u een voordeel af te zien; daardoor worden zij telkens moediger, en u zwakker; daarom verheft u in des Heeren wegen, valt er gemoedigd op aan, wederstaat de duivel, en hij zal van u vluchten.

Hun staat en inborst.

3. Het bedenken van uw staat is bekwaam om u tot dapperheid op te wekken. De Heere heeft u tot zaligheid uitverkoren. Hij heeft u uit van de vijanden geweld getrokken, en u geroepen gelijk Abraham uit Ur der Chaldeeën, als Israël uit Egypte, en heeft u onder zijn kinderen gesteld in het koninkrijk zijns Zoons. Gij zijt uit God geboren, en alzo Gods geslacht, koningskinderen, Psalm 45:10, 14. Koningen zelf, Openb. 5:10. Gij hebt de vrijmoedige, de prinselijke Geest, Psalm 51:14, Een leeuwenhart, Spr. 28:1. De Heere heeft u gesteld gelijk het paard van Zijn Majesteit in de strijd, Zach. 10:3. En Hij zegt van u, vers 4. *Zij zullen zijn als de helden, die in het slijk der straten treden in de strijd*. Die door dik en dun heen stappen, zodat van iedere stap de aarde dreunt; want de Heere zal met hen wezen, en zij zullen die beschamen, die op paarden rijden. Een voetknecht zal een ruiter van 't paard vellen. Zult u u dan van een duivel, van een veracht wereldling, van een vuile begeerlijkheid laten overwinnen? Een koning is daar te edelmoedig toe, dat hij zich van een soldaatje zou laten vangen; zo u dan ook, zijt dapper overeenkomstig uw staat, en zwicht niet voor een verachte vijand, vergeet uw edelmoedigheid niet, opdat u geen schande op uw afkomst legt.

Der vijanden natuur.

4. Let met opmerking op der vijanden natuur en krachten, en 't zal u moediger maken. Zij zijn zo boos, dat ze het allerminste goed, de allerminste beweging des geestelijken levens niet zullen dulden. Hoe meer u hun toegeeft, hoe meer zij begeren, en hoe meerder kracht zij krijgen; zij weten van geen ophouden of moe worden, totdat ze ziel en lichaam in de hel zouden gebracht hebben. Zij stellen zich recht uit tegen de hoge en heilige God, tegen uw beminde Heere Jezus aan; kunt u dat met goede ogen aanzien, kunt u dat verdragen? Daarbij zij zijn verachtelijk, vuil, walgelijk en

gruwelijk; wie kan aan hen, zonder verontwaardiging, gedenken? En zou ge u van hen laten overmeesteren? Zij zijn alreeds door de Heere Jezus overwonnen. Hij heeft de duivel de kop vermorzeld, Gen. 3:15 Hebr. 2:14. De wereld overwonnen, Joh. 16:33. Van de zonde is de kracht van heersen benomen, Rom. 6:2, 14. Dus kunnen ze u niet schaden, zij kunnen u niet één haar uittrekken. Dat zou een te grote lafhartigheid zijn, te vrezen voor het spartelen van een half dode vijand. Laat u dan van zo'n boze, verachtelijke en krachteloze vijand niet overwinnen, maar strijdt moedig, vertrapt ze als drek onder uw voeten. Doet als de wapendrager van Jonathan, die hem volgde, en de vijanden achter hem doodsloeg; volgt u zo de Heere Jezus, die gaat voor, en slaat ze voor u heen dood, en geeft u een duw toe. Welaan dan, zijt moedig in de strijd, de overwinning over zulke vijanden zal zeker zijn.

Daar zijn veel aanschouwers.

5. Merkt toch dat het oog van iedereen op u is en let hoe ge u in de strijd al gedraagt. U zijt in het strijdperk met de vijand getreden, de aanschouwers staan rondom op de strijd te zien. Aan de ene zijde staat uw Koning met de heilige engelen en gelovigen; van deze hart is met u, zij zijn begerig, dat u het winnen moogt. Christus' zaak is de uwe, en uw zaak is Zijne en van hun; zij zullen zich verblijden en roemen als u het wint. Aan de andere zijde zijn de duivelen en de wereld; zij knersen op de tanden, zij zouden gaarne zien dat Christus' zaak, door u te overwinnen, nadeel aangebracht werd. Zult u nu slap zijn in de strijd? Zult ge u in aller tegenwoordigheid laten overwinnen? Zult u Christus, daar Hij aanschouwer is van deze strijd, en een ieder genodigd heeft uw gemoedigheid te zien, en tot dapperheid aanmoedigt, die smaadheid aandoen? Zouden engelen, zo ze konden, en Godzaligen om uwentwille met schaamte bedekt worden en bedroefd zijn? Zult u toelaten, dat de vijanden als overwinnaars triomferen? Hoe zou u tot uw Koning durven komen en uw aangezicht tot Hem opheffen? Nee, nee, zo moet het niet zijn; dapper dan als een held, opdat Christus over u roeme, gelijk de Heere roemde over Jobs standvastigheid, Job 1.

Veel helpers.

6. Erkent uw eigen sterkte, en ziet op uw helpers en medestrijders, 't Is waar, van nature hebt u geen kracht, en wedergeboren zijnde, is uw kracht klein, Openb. 3:7. Maar Christus' sterkte is de uwe, omdat u ze hebt aangenomen; zo vermoogt u dan alles door Christus, die u kracht geeft. Filip. 4:13. Gebruikt ze dan, loopt met Hem door een bende, springt met Hem over de muur, om uw vijanden in hun sterkte aan te grijpen, Psalm 18:30. Want u omgordt u met kracht, vers 33. En leert uw handen ten strijde, vers 35. Juicht dan: *De Heere is bij mij onder degenen, die mij helpen; daarom zal ik mijn lust zien aan degenen, die mij haten*, Psalm 118:7.

Voorbeelden.

7. Gedenkt aan degenen, die vóór u gestreden hebben, en hoe gelukkig de uitkomst is geweest, en zij nu gekroond zijn als overwinnaars. Ziet het register van de helden: Hebr. 11. Jak 5:10, 11. *Mijn broeders! neemt tot een voorbeeld des lijdens en van de lankmoedigheid, de profeten, die in de Naam des Heeren gesproken hebben, ... gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien*. Ziet op Paulus: 2 Tim. 4:7, 8. *Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid*. Ziet op andere gelovigen, die met u leven, hoe een ieder naar zijn krachten strijdt; en zal dat alles uw moed niet verwakkeren? Die dan zo'n Koning voor zijn aangezicht heeft, die in zo'n bliksemend heerleger is, die omsingeld is met zo vele dappere helden, die

ieder besloten zijn het leven bij de Heere Jezus op te zetten, en ter dood toe te strijden, zal die niet dapper strijden?

Grote beloften.

8. Neemt ook grotelijks ter harte de beloften, welke God aan de moedige strijders beloofd heeft. God zal u ondersteunen terwijl u strijdt: Psalm 27:14 ... *zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken.*

- (a) De Heere doet dan klaarder de beloofde goederen in hun beminnelijkheid zien, en levendiger die hopen.
- (b) Hij toont de kortheid en zwakheid van de tegenstand, zodat zij er doorheen zien, en zich alreeds als overwinnaars achten.
- (c) Hij toont hun de vorige bewezen hulp.
- (d) Hij troost hen en moedigt ze aan.
- (e) Hij neemt de vrees voor de tegenstand weg.
- (f) Hij stort hun kracht in, en omgordt hen met sterkte, zodat de zwakke zelfs zegt: *Ik ben een held.*
- (g) De Heere belooft de kroon der heerlijkheid. *Die overwint, Ik zal hem geven te eten van de boom des levens. Die zal van de tweede dood niet beschadigd worden.*
 - Ik zal hem geven ... van het manna; een witte keursteen.
 - Macht over de Heidenen.
 - De morgenster.
 - Witte kleren.
 - Zijn Naam geenszins uitdoen uit het boek des levens.
 - Hem belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.
 - Hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods.
 - Op hem schrijven de Naam Mijns Gods.
 - Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon. Ziet deze beloften, Openb. 2, 3. Die lust heeft aan al deze heerlijkheden, die moet en zal ze door moedig strijden behalen; met gemoedigheid dan aan 't werk!

X. Maar tracht u wel te gedragen, en op een goede manier het werk te doen; want indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond, zo hij niet wettig heeft gestreden, 2 Tim. 2:5.

Men moet zich wapenen.

1. Wapent u dan van het hoofd tot de voeten, en welke deze wapenen zijn, leert Paulus: Efése 6:13-18. *Neemt aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt weerstaan in de boze dag, en alles verricht hebbende, staande blijven. Staat dan, uw lenden omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen van de gerechtigheid; en de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het evangelie des vredes; bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, opdat gij al de vurige pijlen des bozen zult kunnen uitblussen. En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, dat is Gods Woord; met alle bidding en smeking.*

Voor enige zaken zich te wachten.

2. Wacht u in deze strijd:

- (a) voor zorgeloosheid, beeldt u niet in dat het al gewonnen is, als u een goed opzet genomen hebt, 't opzet verflauwt lichtelijk; beeldt u niet in dat de vijand al weg is, hij loert op u; daarom zijt dan nuchter, en waakt, 1 Petrus 5:8.
- (b) Voor moedeloosheid; als de vijanden u te sterk, de strijd te zwaar, en God verre is, geeft dan de moed niet verloren, dat is zoveel als de wapenen weg te werpen. en de

vijand, bij welke toch geen genade is, weerloze handen toe te reiken; daarom, steunende op de kracht en onfeilbare beloften Gods, zijt sterk en hebt goede moed, Jozua 1:6.

- (c) Voor hoogmoedigheid en stoutigheid op uw eigen krachten. Gedenkt aan Petrus, toen hij zei: *Ik zal nimmermeer geërgerd worden. Ik zal U geenszins verloochenen.* Dan is de nederlaag allernaast. *Daarom, zijt niet hooggevoelende, maar vrees,* Rom. 11:20.

Andere zaken te betrachten.

3. Betracht in deze strijd:

- (a) Voorzichtigheid, begeeft u niet buiten de palen van uw beroeping, wandelt niet in dingen u te hoog, en boven uw bekwaamheid, valt niet haastig en met een onbezonnen drift aan 't werk; beeldt u niet in dat u wijsheid genoeg hebt; maar pleegt altijd eerst raad met de Heere, hoe klein ook de zaak of gelegenheid is; een dienstmaagd was zeer sterk genoeg om Petrus neer te werpen. Pleegt ook in bijzondere gevallen raad met Godvruchtigen, die naar raad hoort, is wijs. *Ziet dan, hoe gij voorzichtig wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen,* Efëze 5:15.
- (b) Vliedt gelegenheden, die u vluchten moogt, en bijzonder die, door welke u o dikwijls hebt verstrikt gevonden; hij maakt al een goede voortgang die, om niet in zonden te vallen, de gelegenheden mijdt, en die niets bijzonders bij de hand vat, dan geroepen zijnde.
- (c) Zet het bijzonder aan tegen de zonde, die u alleraangelegenst is, tot welke uw natuur meest geneigd is, die naast bij uw beroeping is. Past nauw op de eerste beginselen, dan is het gemakkelijkst dezelve te weren; smoort die kinderen in de wieg, vangt de kleine vossen, neemt de dode vlieg weg, die het beste zou doen stinken.
- (d) Schuilt altijd achter Christus, Hij is een Zon en Schild, Psalm 84:12. Met dat u uw hart van Hem laat afdwalen, terstond zal u een pijl des vijands treffen. Volgt hierin David na, Psalm 143:9, *Red mij, Heere! van mijn vijanden; bij U schuil ik.*
- (e) Wees gedurig in het gebed; want al uw sterkte moet van de Heere komen, en God wil verzocht worden als Hij wat doen zal. Matth. 26:41, *Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.*

Hoofdstuk 20

Van de Belijdenis van Christus en van Zijn Waarheid.

De moedigheid heeft bijzondere gelegenheid, en vertoont zich in het openbaar maken van de genade, die in ons is, van ons geloof in Christus, van onze liefde tot Hem, en van onze hoop op Hem met woorden en daden. Dit licht kunnen de vijanden toch niet verdragen, daarom bestrijden ze dat en diegenen, die het licht doen schijnen; doch de moedige zwicht voor hen niet, maar komt te vrijmoediger voor de dag in standvastige belijdenis. Het woord betekent bekendmaken, openbaren, bekennen, openlijk aanzeggen, beloven, danken, omdat in de belijdenis een openbaring is, hoe ons hart naast zodanige zaken gesteld is. Soms wordt het gebruikt van de zonde die men biecht, bekent gedaan te hebben, óf aan God: Psalm 32:5 ... *Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor den Heere*, Matth. 3:6; óf aan elkaar: Jak 5:16, *Belijdt elkaar de misdaden*.

Maar wij spreken hier van de belijdenis voor zoveel het is een bekendmaking

- van God: Rom. 14:11 ... *alle tong zal God belijden*.
- Van Christus: Filip. 2:11. *Alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij*.
- Van de ware heiligheid en Godzaligheid: 1 Tim. 2:10 ... *die de Godvruchtigheid belijden*.
- Van de ware leer, Titus 1:9.

Beschrijving.

II. *Belijdenis is een standvastig getuigenis met woorden en daden van de geopenbaarde, bekende en geloofde waarheid Gods, de mens door de Heere Jezus Christus tot zaligheid leidende, tot verheerlijking van God en zaligheid van onze naasten.*

Is een getuigenis voor en van Christus.

't Is een getuigenis. God wil niet dat Zijn waarheid, en de genade die Hij in iemand gelegd heeft, verborgen blijven; maar wil dat het licht uit de duisternis zou schijnen. En dat degenen, in wier harten het licht geschenen is, en licht in de Heere zijn, hun licht zouden laten schijnen voor de mensen, Matth. 5:10. Deze worden genoemd *getuigen van Christus*: Hand. 1:8 *Gij zult Mijn getuigen zijn*. Openb. 2:13 ... *Antipas Mijn getrouwe getuige*. Joh. 1:7. *Deze kwam tot een getuigenis, om van het Licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden*.

Getuigenis ziet op de geopenbaarde waarheid Gods; in 't algemeen alles wat God in zijn Woord bekendmaakt, en in 't bijzonder de weg, waardoor God de uitverkorenen tot de zaligheid leidt. Deze wordt soms zonder enige bijvoeging waarheid genoemd: Joh. 8:32. *En zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrij maken*. 3 Joh. 1:3 ... *gelijk gij in de waarheid wandelt*. Soms met bijvoeging: *De weg der waarheid*, 2 Petrus 2:2. *Het woord der waarheid*, Jak 1:18. *De waarheid van het evangelie*, Gal. 2:5. *De waarheid van Christus*, 2 Kor. 11:10. Hierop vestigen zich de gelovigen; van deze geven ze getuigenis, met verwerping van alle dwalingen.

De pit van deze waarheid is Christus; de waarheid openbaart Christus, wie Hij is in Zijn Persoon, in Zijn Goddelijke en menselijke natuur, in Zijn ambten, Profeet, Priester en Koning, in Zijn staten van vernedering, lijden en dood, en de kracht van die

tot verzoening en verwerving van de zaligheid voor de uitverkorenen, en van verhoging, de opstanding, de hemelvaart, het zitten ter rechterhand van God, de komst ten oordeel. Deze Jezus is het voorwerp van de belijdenis: Matth. 10:32. *Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen.* Rom. 10:9 ... *indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus.* De Heere Jezus is de eeuwige weg tot zaligheid: Hand. 4:12. *De zaligheid is in geen anderen.* Joh. 14:6 ... *Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot den Vader, dan door Mij.*

Daarom wordt Hij genoemd *de overste Leidsman van hun zaligheid*, Hebr. 2:10. Een belijder geeft van Hem, zodanig als Hij in het Woord geopenbaard is, getuigenis, en verklaart, dat alle mensen buiten Hem verloren gaan, en dat allen, die in Hem geloven, door Hem tot de zaligheid geleid worden.

Bekend en geloofd.

III. Zal iemand van deze waarheid getuigenis geven, zo moet hij ze kennen en geloven. 't Is een getuigenis van de bekende en geloofde waarheid. Te belijden hetgeen men niet kent, is enkel dwaasheid; zodanig is van de Papisten: ik geloof hetgeen de kerk gelooft; te belijden hetgeen men niet gelooft, is niet dan geveinsdheid. Daarom spreekt de Schrift van kennis van de waarheid, Rom. 2:20. Kennis van de verborgenheid Gods, Kol. 2:2, Kennis Gods, Kol. 1:10. Kennis van Jezus Christus, 2 Petrus 3:18. Kennis van de zaligheid, Lukas 1:77. Hij moet de waarheid niet alleen kennen, maar hij moet ze ook geloven; daarom wordt kennis en geloof samengevoegd: Joh. 6:69. *Wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.* 2 Petrus 1:5 ... *voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd kennis.* De belijdenis vereist niet alleen een getuigenis van de waarheid, dat Christus de enige zaligheid is; maar ook een verklaring van ons geloof in Hem, van onze hoop op Hem: Hand. 26:27. *Geloofst gij, o koning Agrippa! de profeten?* Daarom wordt de belijdenis genoemd de belijdenis van de hoop. Hebr. 10:23. Dit toont de apostel: 1 Petrus 3:15 ... *zijt altijd bereid tot verantwoording aan een ieder, die u rekenschap afeist van de hoop die in u is.*

Met woorden en daden.

IV. De belijdenis geschiedt met woorden en met daden.

- Met woorden, als men de waarheid Gods aan anderen bekendmaakt door van dezelve te spreken tot onderrichting van anderen, die ze niet kennen, tot opbouw en versterking van zodanigen, die klein zijn in kennis, en tot overtuiging van dezulken, welke de waarheid tegenstaan en ons om de waarheid vervolgen. Ziet dit: Rom. 10:10 ... *met de mond belijdt men ter zaligheid.* Filip. 2:11. *Alle tong zou belijden dat Jezus Christus de Heere zij.*
- Met daden belijdt men de waarheid,
 - (a) als men zich openlijk voegt bij de ware kerk, en in de gemeenschap met haar volhardt, dat is het volk van God, van Christus, 't welk tot getuigen uitkomt voor de zaak van Christus, en die belijdt: Jes. 43:21. Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen mijn lof vertellen. 1 Petrus 2:9. *Gij zijt ... een verkregen volk; opdat gij zou verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.*
 - (b) Als men het beeld van de Heere Jezus vertoont in een heilige wandel, als Christus een gestalte in ons heeft, Gal. 4:19. Als men het beeld van de hemelse Adam draagt, 1 Kor. 15:49. De glans van heiligheid maakt aan een ieder bekend, dat men het met Jezus houdt: Joh. 13:35. *Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkaar.* Hieraan

kende de raad, dat Petrus en Johannes met Jezus geweest waren, Hand. 4:13. Hieraan kenden de vervolgers de ware Christenen, *hij liegt niet, hij speelt niet*, enz.; derhalve 't is een Christen, en zij werden daarop gegrepen.

- (c) Als men alle lijden voor de waarheid van Christus verdraagt. God heeft vijandschap gezet tussen Christus en de zijnen, en tussen de slang en haar zaad alle onbekeerden, die naar het vlees zijn, vervolgen altijd die, welke naar de Geest zijn, wegens de tegenovergestelde natuur, oogmerken en manier van doen. Zodra iemand de natuur van Christus deelachtig wordt en onder zijn banier overgaat, en voor Hem uitkomt, terstond maakt zich alles tegen Hem op. Om de hoop van zalig te worden zal kwalijk iemand vervolgd worden, of het moest zijn van degenen die de opstanding der doden loochenen; maar 't komt op de weg aan, door welke men de zaligheid zoekt te bekomen. De Naam van Christus is bij de Joden en Turken zo gehaat, dat ze iemand daarom ter dood zullen vervolgen. Onder hen die de Naam van Christen dragen, zal kwalijk iemand vervolgd worden, omdat hij in 't algemeen door Christus hoopt zalig te worden. Maar als Christus in waarheid van iemand wordt gekend, en iemand belijdt Hem zodanig als Hij is, en zoals Hij een Zaligmaker is, daartegen zullen zich alle valse Christenen opdoen. Socinianen, die ook de Naam van Christen dragen willen. Remonstranten, gelijk in 't begin van de verleden eeuw gebleken is, en nog zou blijken zo ze macht hadden. Alle onbekeerden, zo buiten als binnen de kerk, en bijzonder de Antichrist, die dronken is, en zich als nog dronken zuipt van het bloed van de heiligen, die hij maar in zijn klauwen kan krijgen; als een waar Christen zich als zodanig vertoont, hij zal de tegenloop worden van allen; ieder, naardat hij macht heeft, zal hem vervolgen met hart en daden, en zal niet rusten, totdat hij uit de weg is. Als iemand zich in deze getrouw gedraagt, zo belijdt hij Christus, en die om dit getuigenis gedood wordt, is een martelaar, 't welk in 't Grieks is *martur*, en is zoveel te zeggen als *een getuige*.

In standvastigheid.

V. De belijdenis is een standvastig getuigenis. Wij noemen in de beschrijving één hoedanigheid, maar sluiten verscheiden andere in. De belijdenis moet geschieden:

Uit liefde.

1. Uit liefde tot de Heere Jezus en zijn geopenbaarde waarheid. Iemand kan wel uit enkel glorie, zonder smaak in de waarheid te hebben, om zijn getuigenis van de Heere Jezus sterven; ook wel alleen door de drang van zijn geweten, wetende, dat het waarheid is; ook wel uit inbeelding, dat hij dan zalig zal worden. Hierdoor kunnen Papisten zich laten doden van Turken en Heidenen; hierdoor kunnen allerlei dwaalgeesten voor hun gevoelens sterven. Het lijden maakt geen martelaar, maar de zaak, waarom men lijdt, en de liefde tot de zaak. Sterft men voor de waarheid, zijn dood is wel een getuigenis; maar hij die lijdt, heeft daar geen nuttigheid van, zo het niet uit liefde geschiedt: 1 Kor. 13:3 ... *al ware het dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven*. De liefde deed de bruid spreken: *Zulk een is mijn Liefste, ja, zulk een is mijn Vriend*, Hoogl. 5:16. En Paulus, 2 Kor. 5:14. *De liefde van Christus dringt ons*.

Vrijwillig.

2. Vrijwillig. De natuur vreest voor lijden, die vrees is niet tegen vrijwilligheid; als dood en belijdenis van Christus tegen elkaar staan, zo kiest de getrouwe belijder belijdenis met de dood, boven het leven met verloochening, en dat niet bekrompen en

ternauwernood, maar met een ruim hart; schoon het lijden en de dood hem vrees aanjagen, en schoon hij de vrees niet kan wegwerpen, zo overwint hij nochtans de vrees, zodat hij, blijvende de vrees, de vrees niet toegeeft, om door die te verlooehenen; maar kiest evenwel Jezus te belijden, daar kome van wat komen kan; daartoe heeft hij inwendig lust, en biedt zich vrijwillig de Heere aan, en zegt: hier ben ik: Psalm 110:3. *Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkracht.* Zie droefheid en gewilligheid te samen in de discipelen, Lukas 22:45, tot welke de Heere Jezus zei: *De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak,* Matth. 26:41.

Vrijmoedig.

3. Vrijmoedig. De vrees blijft wel, en daarin is de zonde niet; maar de vrijmoedigheid overwint de vrees, en dringt evenwel door, en zet er alles, zelfs het leven bij op, omdat men Jezus, Zijn waarheid, Zijn zaak zo hoog acht, en zo veel heerlijkheid voor Jezus, voor ons, en zo veel nut voor anderen daarin ziet; de vrijmoedigheid doet uitkomen, doet smaad en smart verachten. Men vertoont zich niet slaafs, niet als vol schande, niet bevende en dan tegen zijn wil gevangen en gedwongen, om getuigenis te geven, zich niet ellendig aanstellende, opdat men genade zou verwerven bij de vijanden, en opdat zij ons zachtjes handelen zouden. Bij hen is toch geen medelijden, de barmhartigheden van de godlozen zijn wreedheid; zij zullen toch dat doen, dat de Heere over u besloten heeft, noch minder noch meer. In die lage vertoning is enige schijn van bezwijking, en de vijanden zullen te moediger worden, denkende, wij hebben hem al weg, wij zullen hem wel verder krijgen; maar men moet, én in woorden én in gelaat, zich aanstellen als een moedig held, die nu in 't strijdperk getreden is tegen zijn vijand, gelijk Petrus en Johannes: *Zij (de raad), nu ziende de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes, en vernemende dat zij ongeleerde en slechte mensen waren, verwonderden zich,* Hand. 4:13. Zo vrijmoedig stond Stéfanus voor de raad, dat allen, die in de raad zaten, de ogen op hem houdende, zijn aangezicht zagen, als het aangezicht eens engels, Hand. 6:15. Men moet zo vrijmoedig zijn als het op het leven aankomt, niet minder dan in tijd van vrijheid.

Voorzichtigheid.

4. Voorzichtig. Dit is een mooi woord, velen hebben het gedurig in de mond, als ze aan het werk niet willen, en 't is zoveel als laat het werk staan, geeft toe in de zaak van Christus, en dat is dan vredelievendheid en wijsheid, en die vrijmoedig uitkomen, dat is bij hen dan onwijsheid, hoofdigheid, onvoorzichtigheid, en 't is zijn eigen schuld, zo hij in ongelegenheid komt, en hij brengt anderen in lijden. Wacht u voor die duivelse voorzichtigheid, hebt er een afkeer van, en wapent u tegen zulke voorzichtigen; die verraden de kerk, die beletten de belijdenis van Jezus, en verhinderen de belijders. Maar de voorzichtigheid moet het werk besturen, men moet niet treden buiten zijn beroeping en staat, niet lopen waar men niet te doen heeft, de paalen niet voor de zwijnen werpen; dat zijn zodanigen, die men ondervonden heeft bozer en halsstarriger te worden, als men hen door het Evangelie zoekt tot bekering te brengen; men moet zich zorgvuldig wachten voor te veel of te weinig spreken, als men doende is Christus' zaak te verdedigen, voor trotsheid, meesterachtigheid, beoging van eigen glorie. Men moet het kwaad van ver zien en ontwijken, tenzij andere omstandigheden ons gebieden het af te wachten. Als de Heere Jezus zijn discipelen uitzond, om het Evangelie te prediken, gaf Hij hun de les. *Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven,* Matth. 10:16.

Oprecht.

5. Oprecht. Ver moet van de belijdenis zijn alle veinzingen, alle dubbelzinnigheid; dat was de zonde van Petrus, en de eerste ontveinzing wordt zowel een verzaking van Christus genoemd, als de tweede en derde verloochening, Matth. 26:34, 70. Maar in de belijdenis van de waarheid moet men volkomen uitkomen, en zeggen alle waarheid van het evangelie, en hoe het in ons hart ligt, duidelijk, klaar, zonder bewimpeling. Men zal meer vrede in zijn hart hebben als men wat te veel gezegd heeft om ons geloof van de Evangelische waarheden wel uit te willen drukken, dan wanneer men uit een stille vrees wat te weinig gezegd heeft: Titus 2:7 ... *betoon in de leer onvervalstheid, deftigheid, oprechtheid.*

Volständig.

6. Volständigkeit, standvastigheid. 't Is niet genoeg grote moed te hebben, eer het er op aankomt, en te triomferen vóór de strijd en de overwinning, gelijk velen gedaan hebben, en met schande bezwijken en verloochenen, als het er op aankomt. 't Is niet genoeg te beginnen, en enige tijd te volhouden, en het op 't laatste gewonnen te geven; maar men moet volständig blijven tot de einde toe. Men heeft voorheen te weten, dat in tijd van vervolgingen de antichrist het zo zal bezwachtelen, zoveel aan u toegeven, dat het schijnt alsof wij geheel en al vrijheid hadden van bij de waarheid van de godsdienst te blijven, ja alsof het pausdom nu zo Gereformeerd was, alsof het bijna één geloof was met de ware Gereformeerde kerk. Maar daar is maar een klein punt, dat alleen moest men overstappen, dan zou men vrij van dood en alles zijn, ja nog wel dapper beloond worden. Bijvoorbeeld: of men niet omhelst en gelooft alle de waarheden die in de Roomse kerk zijn; want immers, zij gelooft vele waarheden met de Gereformeerde kerk. Of men niet verzaakt alle dwalingen van Calvijn, of die in de Gereformeerde kerk zijn; want wat is u aan Calvijn gelegen, dat was maar een mens, en de Gereformeerden zelf bekennen, dat hij wel hier- of daarin gedwaald heeft, en daar zijn vele twisten in de Gereformeerde kerk; wat de een zegt, ontkent de ander. Dus kon gij zonder kwetsing van uw geweten zeggen of ondertekenen, dat gij de waarheid van de Roomse kerk aanneemt, en de dwalingen van Calvijn, en die in de Gereformeerde kerk mochten zijn, verwerpt. Hier hangt nu leven of dood aan, en 't is zo'n klein puntje.

Maar weet, dat aan dit puntje, hoe klein men het maakt, het allemaal hangt; want is het puntje zo klein, en is men het zo na eens, waarom zal men dan iemand om dat kleine puntje doden? Dus is het zo klein niet. Het is een uitgaan en verlaten en verzaken van de ware kerk en van Christus, het Hoofd dier kerk, en van de waarheid, van welke de ware Gereformeerde kerk is de pilaar en vastigheid, en het is een overgaan in de vergadering, in het leger van de antichrist, die de ware kerk vervolgt, der heiligen bloed vergiet, en zich tegen Christus kant. Op die grond kon men ook Joods en Turks worden, want bij hen zijn nog wel enige waarheden. 't Is waarheid, ons geloof is op Calvijn niet gegrond, hij is een mens geweest; waarin hij gedwaald heeft, daarin willen wij hem niet verdedigen. 't Is ook waar, dat de Gereformeerde kerk niet volmaakt is, en de dwalingen van dezen of genen willen wij ook niet verdedigen; maar zo ze grof zijn, zo worden haar voorstanders uitgeworpen. Doch in geval van belijdenis zo'n verklaring te doen, is een net om eenvoudigen te vangen; daarom moet men in alles standvastig blijven, niet één klauw met Mozes achterlaten, het minste schakeltje van de keten niet losmaken. Dit is de volständigkeit die de Heere Jezus eist: Matth. 10:22 ... *maar die volständig zal blijven tot de einde, die zal zalig worden.*

Het einde is de verheerlijking van God.

Het einde van de belijdenis is de verheerlijking van onze God, en de zaligheid van onze naaste. Niet het lijden, maar de zaak maakt een martelaar; niet de zaak alleen, maar het oogmerk maakt een goede martelaar. De belijdenis moet voortkomen uit liefde, en geschieden tot een heilig einde, 't welk is:

1. God te verheerlijken, dat is, de volmaaktheden Gods, Zijn goedheid, rechtvaardigheid, waarheid, enz., die zich opdoen in de mens, zalig te maken, door Christus te openbaren en met woorden en met daden, zo met een heilig leven de waarheid uitdrukken. *Want*, zegt de Heere Jezus, *hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt*, Joh. 15:8. Als met lijdzaam verdragen van alles tot de dood toe, wat ons om die waarheid overkomt; want als iemand voor de waarheid lijdt, dan wordt dezelve openbaar, en zij wordt meer onderzocht en gekend. Joh. 21:19. Dit zei Hij, *Christus*, van Petrus, betekende met hoedanige dood hij God verheerlijken zou. Dit te beogen in zijn spreken, doen en lijden, dat is genade, dat maakt een martelaar, die bij God, engelen en mensen aangenaam is.

Zaligheid van de naaste.

2. Een Christen wil niet alleen zelf zalig worden, maar heeft liefde tot zijn naaste, en wil die ook gaarne tot kennis van de waarheid, bekering en zaligheid brengen; hij ziet dat de belijdenis van de Heere Jezus daartoe een vruchtbaar middel is, daarom komt hij uit in tijd van vrede, en in tijd van vervolging, hij is blij, als hij daartoe gelegenheid heeft, hij weet dat het bloed van de martelaren het zaad van de kerk is, dat door middel van de waarheid te spreken en te beleven anderen gewonnen worden. Dat beoogt hij volgens de les van de apostel: Efëze 4:29 ... *zo daar enige goede rede is tot nuttige stichting, opdat zij genade geven die, die dezelve horen*. En dat het lijden voor de waarheid ook die vrucht heeft, toont hij: Filip. 1:7 ... *dat gij, beide in mijn banden en in mijn verantwoording en bevestiging van het Evangelie, gij allen, zeg ik, mijn genade mede deelachtig zijt*. Liefde tot dit einde te hebben, en dat te beogen in zijn belijdenis is een heerlijk en een heilig werk.

Belijdenis eist God.

VII. Dus hebben wij u de natuur van de belijdenis van de waarheid voorgesteld. Dit nu is de plicht van een ieder, die zalig wil worden, zaligheid en verdoemenis hangt hieraan. Drukt dit in uw hart. Matth. 10:32, 33, *Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is. Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, Die in de hemelen is*. Ziet daarbij, Rom. 10:9, 10, *Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden. Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid*. Sommigen trachten zich in tijd van vervolging gerust te stellen met zich wijs te maken, dat als men het ware geloof in zijn hart maar heeft, het dan genoeg is om zalig te worden; al zwijgt men met de mond, al voegt men zich uitwendig bij de kerk van de antichrist, dat is maar een uitwendige plechtigheid die niets geeft, noch neemt. Hij is dwaas, die daarom zijn goed en leven in gevaar stelt, 't goed en leven is wel een misje waard. Maar deze overlegging weerlegt de apostel, zeggende, dat men met de mond belijdt ter zaligheid. Waar het ware geloof in het hart is, daar zal de mond niet zwijgen: 2 Kor. 4:13 *Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook*. Doet hierbij: 1 Joh. 4:15, *Zo wie beleden zal hebben, dat Jezus de Zoon van God is, dat is, de Zaligmaker op zo'n wijze, als Hij Zaligmaker is, en in het Woord verklaard wordt, God blijft in hem en hij in God. Maakt nu vrij uitvluchten zodanige, als u wilt, u zult*

uzelf maar verleiden tot uw eeuwig verderf; want aan de belijdenis hangt zaligheid en verdoemenis.

Overtuiging van onbekeerden.

VIII. Als het van de kerk welgaat, vloeit een menigte van alle slag van mensen toe, doch zij zijn allen niet bekwaam Jezus te belijden; als:

- (a) onwetenden, die de weg Gods tot zaligheid niet kennen, deze kunnen geen rekenschap geven van het geloof, wat zouden ze zeggen? Ze zijn onervaren in het Woord, de waarheid is voor hen verborgen, de weg des vredes hebben zij niet gekend.
- (b) Die niet geloven in Christus; zij mogen enige letterkennis hebben van Christus, maar zij hebben geen onderhandeling met Hem, om Hem aan te nemen, en Hem door het geloof in het hart te doen wonen, om in Hem te zijn en in Hem op te wassen.
- (c) Die geen liefde hebben, tot de eer van God, voor de waarheid, voor de opbouw van de kerk: die de zaligheid niet heerlijk en beminnelijk is, die meerder heerlijkheid, zoetigheid, voordeel zien in de aardse dingen, in het leven en in de tijdelijke genieting van de zonde.
- (d) Die met de daad dagelijks leven in de zichtbaarheden, in alle wereldsgezindheid en in alle begeerlijkheden van de ogen en van het vlees, de grootsheid van het leven, en ondertussen zich vergenoegen met een uitwendige sleurgodsdienst.

Gij allen zijt niet om des Heeren Naam te melden. U verloochent de Heere Jezus alreeds in vredestijd. Op u past Titus 1:16. *Zij belijden dat zij God kennen maar zij verloochenen Hem met de werken, alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle goed werk ondeugende.* Als de vervolgingen komen om des Woords wil, zullen ze afvallen als rijpe pruimen, de eer van de wereld, het geld, en hun gemak zal hun veel meer waard zijn dan Jezus met alle zijn volheid. Geen schade noch schande zullen ze om de liefde van Jezus willen verdragen, ja zij zullen zelf wel vervolgers, zo niet de bitterste, worden van de ware belijders van Christus; want zij zijn velen het alreeds nu al tegen de ware Godzaligen. Weet, dat de Heere Jezus u al in Zijn wandeling op aarde met de vinger heeft aangewezen: Matth. 13:20, 21. *Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort, en dat terstond met vreugde ontvangt. Doch hij heeft geen wortel in zichzelf, maar is voor een tijd, en als verdrukking of vervolging komt, om des Woords wil, zo wordt hij terstond geërgerd.* Lukas 8:13 ... *en in de tijd van de verzoeking wijken zij af.*

En welk zal uw einde zijn? Dit 't welk Paulus zegt, Filip. 3:19, *Welker einde is het verderf, welker God is de buik en welker heerlijkheid is in hun schande, dewelke aardse dingen bedenken.* Christus zal u verloochenen voor Zijn Vader, voor de engelen, en voor de mensen, in de dag des oordeels: Matth. 7:23. *Dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!*

Opwekking.

IX. Nu wend ik mij tot u, ware gelovigen, om u op te wekken tot vrijmoedige belijdenis van de Heere Jezus. Maakt u gereed tot beproeving van uw geloof, en sterkt u om standvastig in de belijdenis te zijn; want zij zullen komen. Zo heeft God altijd met Zijn kerk gehandeld. God gaat met de vervolgingen over dezelve te brengen van volk tot volk. Nu is het de beurt van de kerk in Frankrijk, en misschien zal 't haast onze beurt worden; want zelden is de kerk zo lang in rust geweest, als zij in Nederland

geweest is. Nederlands kerk is geheel bedorven niet alleen in zeden, maar allerlei nieuwigheden in de leer komen voor de dag; waar onwetendheid de overhand niet heeft, daar breken de dwalingen door. Een gewis teken dat Nederland zal bezocht worden, 't zij door uitwendige 't zij door inwendige vervolgingen van mensen, die de gezonde leer niet verdragen zullen, en de heiligheid van het leven haten. De Godzaligen zullen beproefd worden, opdat de waarheid van de leer, en van het leven van de weinige getrouwen uitschijne, volgens de voorzegging van Paulus, 2 Tim.3:12, *En ook allen, die Godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.* Daarom bereidt u er toe, opdat als de beproeving komt, gij gereed en standvastig moogt zijn om Jezus te belijden, en alzo de kroon van de martelaren bekomen.

Tot opwekking zal ik deze brief hierbij voegen, die ik voor deze aan enige vervolgte en verdrukte broeders geschreven heb.

Een brief tot opwekking, tot standvastigheid in de Belijdenis van de Heere Jezus Christus en zijn Waarheid, in tijd van vervolging en martelaarschap.

Mijn dierbare Broeders in de Heere Jezus Christus, die van Hem verwaardigd wordt, zijn getuigen te zijn en voor zijn zaak te lijden en te staan tegen de Antichrist. Genade en vrede zij u vermenigvuldigd van de God aller genade, en van alle vertroosting!

Uw lijden en standvastigheid tot mijn kennis gekomen zijnde, denk ik aan de woorden van de apostel, Hebr. 13:3, *Gedenk der gevangenen, alsof gij medegevangen waart, en dergenen, die kwalijk gehandeld worden, alsof gij ook zelf in het lichaam kwalijk gehandeld waart.* En aan de uitspraak van de Heere Jezus, in de dag van het algemene en laatste oordeel. Matth. 25:36, *Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen.* Daarom naar het lichaam tot u niet kunnende komen, tracht ik met de pen u een bezoek te geven, biddende dat de almachtige en goede God mijn aanspraak zegene, tot versterking en vertroosting van uw zielen.

Zijt dapper, gij helden des Heeren, bezwijkt toch niet in de strijd. *Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk,* 1 Kor. 16:13. Acht toch op geen verzoeking van buiten noch van binnen, als het geestelijke licht de nevelen van de ziel verdreven heeft, als het hart gesterkt is met genade, als de inwendige bespringsingen afgeslagen zijn, en hun kracht verloren hebben, dan is men in staat om uitwendig voor de dag te komen, als een paard van de majesteit in de strijd.

Ons hart is bekwaam, om door inwendige aanvechtingen hier- en daarheen geslingerd te worden, en zo men al staande blijft, men verliest daardoor de gemoedigheid en de vreugde, als men in lijden is; onder die zijn deze wel de voornaamste:

- (1) Niemand weet van mijn lijden, 't geschiedt in het verborgen, indien ik in 't openbaar op een schavot mocht lijden, dan zou de Heere Jezus nog door mij verheerlijkt worden, het Evangelie zou nog bevestigd, de gelovigen versterkt, en de anderen nog overtuigd worden; maar nu is mijn lijden onnut en vruchteloos.
- (2) Ik lijd niet zo zeer om de waarheid als om mijn zonden; God straft mij over mij voorheen bedreven misdaden, daarom kan ik in mijn lijden geen troost, maar enkel druk hebben.
- (3) Ik lijd onder een kwade titel, men bezwaart mij met misdaden, en 't beste is dat zij met mij lachen, mij noemende een martelaar, niet van de Heere Jezus, maar van Calvijn.

- (4) Ik lijd niet uit liefde tot Jezus en zijn waarheid, maar alleen door drang van mijn geweten, welke niet geloven kan, 't geen men weet leugen te zijn, en niet verloochenen kan, 't geen men weet waarheid te zijn, of ik lijd, en verloochenen niet, omdat ik vrees na mijn dood verdoemd te zullen worden, indien ik verloochende.
- (5) Het lijden duurt zo lang, en daar is de minste hoop niet van ooit verlost te worden, dit maakt mij moedeloos en verdrietig.
- (6) 't Komt maar op een kleine zaak aan; 't is maar een ceremonie, ik houd het geloof in het hart, al voeg ik mij uitwendig bij hen en naar hen, 't is gedwongen.
- (7) Andere Godzaligen gaat het zo wel, en waarom ben ik in zo'n ellende?
- (8) Ik ben altijd vol vrees, dan voor de dood, dan voor lang en zwaarder lijden, dan voor de boosheid van de mensen, dan voor hun listigheid, daarom word ik meer getrokken en gedwongen tot lijden, dan dat ik het in gewillige gemoedigheid verdraag, het lijden valt mij te zwaar, ik kan het niet langer uitstaan; hierbij ben ik benauwd over de mijnen, die verloochend hebben, en bovenal over mijn kinderen, die in kloosters zijn gestoken, en van jongs op de afgoderij indrinken. Deze bedenkingen zal ik eerst trachten weg te nemen, en dan zal ik uw zielen opwekken tot standvastigheid, tot gemoedigheid en tot lijdzaamheid.

Heimelijk lijden.

1. 't Is de praktijk van de vijanden, de gelovigen in 't heimelijk duizend doden te doen sterven, want zij hebben door ondervinding, dat het openbaar doden meer gelovigen baart dan er gedood worden, en aan de andere kant, wensden de gelovigen in het openbaar te lijden, menende, naar hun misvatting, dat zij dan Jezus meer zouden verheerlijken. Maar weet, dat de Heere Jezus, en de heilige engelen het zowel zien als in 't openbaar, en God brengt hun verborgen lijden tot kennis van de kerk, uw lijden klinkt de gehele wereld over. In het openbaar lijden mengt zich dikwijls wat eigens; immers de bestrijdingen ontbreken niet, alsof men uit eigen glorie, om de verachting van verloochenen niet onderworpen te zijn en om andere redenen standvastig was, welke de ziel meer verwarren, en de zuiverheid, troost en gemoedigheid in het lijden meer wegnemen, als in het verborgen lijden. Daarom kiest geen soort van lijden, noch meer nog minder trap. De soevereine Heere, die alles in onnaspeurlijke wijsheid, en uit ondoorgrondelijke liefde tot ieder getrouw martelaar doet, behaagt het zo'n weg met u in te slaan. 't Is niet van de vijanden list en boosheid, 't is niet onze verkiezing, voorzichtigheid of onvoorzichtigheid; maar 't is des Heeren bestuur, zo wil Hij van u verheerlijkt worden, en u tot heerlijkheid brengen. Die bekwaam is tot langzaam lijden, is menigmaal onbekwaam tot een openbaar lijden, de schrik voor een geweldige dood heeft er velen doen afvallen of ontnemt hun alle bedaarde gedachten van geloof, hoop en liefde, die men in het langzaam en eenzaam lijden soms overvloediger heeft. Het verborgen lijden zal niet altijd verborgen blijven, 't zal alles in de dag des oordeels openbaar worden en alle mensen zullen u kennen als een getrouwe martelaar; daarom zwijgt Gode, en zegt met een blinde onderwerping: *Uw wil geschiede, doe zo met mij als het U behaagt, alleen geef maar sterkte.*

Niet voor Christus, maar om zonden.

2. Daar is een bestrijding, die de ziel zeer nijpen kan; namelijk, dat men niet voor de zaak van Christus lijdt, maar dat het straffen Gods zijn, over voor deze bedreven zonden, en over de vorige verloochening. Ofschoon deze bestrijding de gemoedigheid in het lijden wegneemt, is zij door dit toeval zeer nuttig; want daardoor komt de ziel tot onderzoek van zichzelf, daardoor wordt zij geleid tot Christus, het raakt alles overhoop, de vorige zonden, het vorige zondig leven komt levendig te

binnen, men begint te twijfelen of men ooit wel genade gehad heeft, of men wel bekeerd is, of niet alles uit een verlicht verstand is voortgekomen, men schrikt voor de dood, men vreest verdoemd te worden.

Ziet toe, en ontloopt deze gedachten niet; maar staat er bij stil, en laat de bekommelingen heftiger doorwerken; daarop volgen nare strijden, en de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Men begint opnieuw, alsof men het nooit recht gedaan had, men ziet uit naar Jezus, om deel te hebben aan zijn bloed, als het rantsoen tot verzoening van onze zonden, men bidt, men schreit, men wacht, men reikhalst naar Christus om Hem te hebben tot zijn Borg, men kiest Hem, men neemt Hem aan, en brengt Hem door het geloof in het hart, men geeft zich, zonder enig voorbehoud, en zonder herroeping aan Hem over.

Hier komen nieuwe bekommelingen: *of men wel uitverkoren is, of het niet te laat is, en de tijd van de genade al voorbij*; het wordt duister, Jezus verbergt Zich, de Heere schijnt de ziel weg te stoten, en 't is alsof er in eeuwigheid geen genade is. Hierop volgt een neiging, om Christus te verloochenen, omdat men toch geen deel aan Hem heeft.

Ziet toe, ontloopt ook deze strijd niet; want als het alles op het heftigste zal zijn, zo zal de genade doorbreken, men komt bedaarder tot Jezus, men ziet dat Hij Zichzelf in het Evangelie aanbiedt, men gaat in het verbond der genade, men durft zich geruster op Jezus verlaten, onze ziel in zijn hand geven, en dezelve zonder vrees Hem toevertrouwen. Dus wordt men gewaar, dat de zonden door Christus' bloed vergeven zijn, dat de zaligheid verworven is; hieruit vloeit, vrede des gewetens, blijdschap des geestes, vurige liefde tot Jezus, en een welgemoede vrijwilligheid, om voor zijn Naam te lijden en te sterven. Ziet, zo'n schone gestalte verkrijgt de ziel uit deze beproeving, dat men niet voor de waarheid, maar om zijn zonden lijdt: men ziet dan het tegendeel, namelijk, dat God verzoend is, dat de zonden vergeven zijn, dat het lijden ons van God overkomt, en dat Hij ons roept, om zijn Naam te belijden, en Hem te verheerlijken, en dat Hij ons door die weg de heerlijke kroon van de martelaren zal opzetten; het eeuwige wordt heerlijk, en het aardse verachtelijk, en de blijdschap maakt al het bittere zoet. Uit zwakheid en uit de vorige verloochening krijgt men krachten, en men wordt sterker om te verbeteren, om niet meer op zichzelf te vertrouwen, maar in de macht Gods te staan, en met een blijde gemoedigheid alles uit te staan, waartoe de Heere ons in genade roept en verwaardigt.

Onder een kwade naam.

3. De beproeving van lijden onder een kwade titel, onder de naam, aan de overheid ongehoorzaam te zijn, dit en dat kwaad te hebben bedreven; dat men hardnekkig is, dat men maar een martelaar is van Calvijn, en voor zijn dwalingen. Slaat deze beproeving vaardig af, want gij weet wel, dat de vijanden een kwade daad, tot hun grond van u te pijnigen, niet hebben, maar dat het hun te doen is, om u de waarheid te doen verloochenen, en dat ze maar een kwade titel verzonnen hebben. Gij weet wel, dat u met Calvijn niet te doen hebt, en dat gij hem niet hoger acht dan andere getrouwe leraren, dat u op zijn woord niet steunt, maar alleen op het Woord van God. God, de engelen en de gelovigen weten het ook wel, ja 't is de vijanden zelfs bekend, en zij nemen die kwade titel op, om hun hart te verstijven, en het uw slap te maken. Zo handelden de Joden ook met de Heere Jezus, zij zeiden. Joh. 10:33, *Wij stenigen U niet over enig goed werk, maar over godslastering.* Matth. 27:47, 49, *Deze roept Elias. Houdt op, laat ons zien of Elias komt om Hem te verlossen.* Geen wonder dan, dat de vijanden dezelfde natuur hebbende, hetzelfde doen. De Heere zal de reden van uw

lijden in de dag des oordeels openbaren, en uw heerlijkheid in de hemel zal daardoor niet verminderd maar vermeerderd worden. Wees maar getrouw.

Uit drang van geweten.

4. 't Is een zwaarder beproeving, bestreden te worden met de gedachten: ik lijd niet voor de waarheid, maar alleen uit dwang van mijn geweten; 't is niet uit liefde tot Christus, maar uit vrees van verdoemd te zullen worden, indien ik verloochen; ik ben zwak in het geloof over mijn staat, ik twijfel of ik al wedergeboren ben, of Christus mijn Zaligmaker is, en of ik wel zalig zal worden, schoon ik voor de waarheid lijd en sterf; want, onbekeerden kunnen uit drang van het geweten, overtuigd zijnde van de waarheid, wel lijden en sterven voor de waarheid; 't is waar, de zaligheid of verdoemenis hangt aan belijdenis en verloochening. Drukt u deze plaatsen levendig op 't hart, Rom. 10:10, *Met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid.* Matth. 10:32, 33, *Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is. Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.* Daar ziet gij dan, dat het beter is, getrouw te blijven in de belijdenis; al is het gebrekkelijk in de manier, al is het uit drang van het geweten, dan te verloochenen, en zijn geweten geweld aan te doen; en ook, of de dwang van het geweten meest u beweegt, zo zegt dat niet, dat er geen liefde tot Jezus en zijn waarheid onder vermengd is; men ziet het een, omdat 't het heftigst is, maar indien men zich nauw beziet, en men staroogt een weinig op Jezus, men zal bevinden, dat men Hem te liefheeft, om Hem te verloochenen. Men zal zeggen: *lieve Jezus, ik wil U niet verloochenen.* De liefde vertoont zich wel in de zoete hartstochten, maar zij bestaat eigenlijk in de verstandige wil; waar dan de verstandige wil Jezus waardeert, kiest en aanzet tot belijdenis, dat is uit liefde Jezus belijden. Laat het dan uw ziel niet verwarren en kleinmoedig maken, maar verblijdt er u over, dat uw geweten verlicht en levend is, en erkent, dat het geweten alleen niet is, dat u beweegt tot getrouwe belijdenis; maar schoon het geweten zweeg, ja zo zij stiller was, dan de verstandige wil, de liefde zich dan meer zou openbaren; als de zon onder is, dan worden de sterren beter gezien, die er bij dag ook wel zijn, maar door een groter licht niet worden gezien. En wat uw staat aangaat, zo daar hartelijke droefheid, walg, smart, schaamte over de vorige zonden en het tegenwoordige zondige hart is; zo daar is een werkzaamheid om Christus als Borg aan te nemen, en op zijn ziel toe te passen, al is het met duisterheid en bestrijding zonder verzekering; als daaruit voortkomt een tedere wachthouding over zijn hart, om niet te zondigen, en daar komt een genegenheid, om Jezus in getrouwheid aan te kleven, en voor zijn Naam te lijden en te sterven, al beliefdet hem niet, om veel licht en troost te geven, daarin is waarheid, leven en geloof, gaat maar aan op de beloften, de Heere zal u met genade en troost wel voorkomen, al was het op 't laatste van uw leven; 't is een kloekmoediger daad, in duisterheid en inwendig bestrijding van het geloof aan Jezus getrouw te blijven, dan wanneer men vele zoetigheden en vertroosting des Geestes geniet. O! 't is een grote genade jaloers te zijn over zijn hart, klein te zijn met tranen Jezus na te lopen: want dezulken werken menigmaal het zuiverst, en worden wel de sterkste Christenen. Houdt maar moed.

Het verschil is klein.

5. Bij de vorige beproeving komt nog een andere, die elkaar sterk maken, om ons tot verloochenen te brengen, namelijk, 't komt op een geheel klein verschil aan, men wil maar hebben dat men de dwalingen van Calvijn zal verloochenen, dat kan men immers licht doen, want, heeft Calvijn dwalingen die wil ik niet voorstaan, en om Calvijn's wil

behoef ik niet te lijden. Ook willen ze wel toestaan, dat ik mijn geloof in mijn hart behoude, daarover zal men mij geen lijden aandoen, als men maar zich uitwendig naar hun doen voegt, naar de mis gaat, zich met het lichaam maar voor het ouweltje en voor hun beelden buigt; dat uitwendige is maar een ceremonie, de zaligheid hangt aan het geloof, en dat behoudt men in zijn hart. 't Is nu niet als in de vervolgingen van de Heidenen, in welke men Christus moest verzaken; de partijen nu belijden zelf, dat Christus de Zaligmaker is.

Antwoord.

Dit is de steen over welke velen in de verloochening gevallen zijn; daarom te nauwer heeft men te overwegen, wat slang onder dat gras verborgen ligt. Aan dat kleintje hangt het allemaal, al was dat kleintje nog tienmaal kleiner; want 't is overgaan in de kerk van de Antichrist, 't is zich te verenigen met dat volk, dat de kerk van de Heere Jezus vervolgt, dat het bloed van de heiligen vergoten heeft als water, en zo haalt gij op uw ziel al het bloed van de heiligen, en gij zijt schuldig aan al de vervolgingen, alsof gij het zelf in persoon gedaan had, en gij zult de wrake Gods over het bloed van zijn heiligen niet ontlopen. Ja, al eiste men geheel geen verklaring van u, en al vorderden zij van u niet in de mis te gaan, of enige eerbied te bewijzen aan hun beelden, tevreden zijnde dat gij de kerk van de Gereformeerden verliet, en u noemde een lid van de Roomse kerk te zijn, u had Christus, Zijn waarheid en Zijn kerk verloochend, en u was overgegaan in het bloedrijk van de Antichrist; en of men Christus met de Naam belijdt, men verloochent Hem met de daad; waarom vervolgen zij dan hen, die Christus met woorden en daden belijden? Zij vernietigen de kracht van Christus éne volmaakte offerande, met Hem nog dagelijks op te offeren tot vergeving van de zonden, met te ontkennen, dat Christus voor de dadelijke zonden, na de doop, betaald heeft; zij bidden een stukje broods aan voor de verheerlijkte Jezus, dit is alzo wel een gehele verloochening van Christus, als in de vervolgingen van de Heidenen; daarom ziet toe.

Maar als men verder gaat, en men gaat in de mis, men buigt zich voor de broodgod en voor de beelden, zo zal het u niet verontschuldigen, dat gij het maar met het lichaam, en niet met uw hart doet, want God wil het lichaam ook hebben. 1 Kor. 6:20. God eist de belijdenis; maar dat te doen is geen belijdenis voor de mensen, maar een verloochening voor de mensen; 't is daarbij een geveinsdheid, want het hart en de daden komen niet overeen. Denkt niet, dat het maar een ceremonie is, 't is een wezenlijke daad, 't is een daad van afgodendienst, wel uitdrukkelijk verboden, Exod. 20:5, *Gij zult u voor die niet buigen.* Dat was de getrouwheid van de zeven duizend overgeblevenen in Israël, dat ze hun knieën voor de Baal niet gebogen hadden, Rom. 11:4. 't Geloof van het hart deugt niet, als de belijdenis des monds daarvan afgescheiden is, het ware geloof en de belijdenis des monds gaan altijd samen. Rom. 10:9, *Indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven ... zo zult gij zalig worden.* 2 Kor. 4:13, *Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken.* Ook zal het gedwongen doen u bij God niet verontschuldigen; zoveel moet de liefde van Christus op u vermogen, zoveel moet u de zaligheid waard zijn, dat gij u niet laat dwingen, dat gij alle kwellingen wilt uitstaan om Jezus' wil. Daarom wees gemoedigd, het lijden dat voorbij is, is al weg, het lijden dat nog komen mocht, weet u niet, het tegenwoordige is alleen lijden en dat gaat zo snel voorbij als de tijd loopt; leeft en zorgt maar iedere dag, want u weet niet wat de morgen baren zal, iedere dag heeft genoeg aan zijns zelfs kwaad, Matth. 6:34.

Andere Godzaligen zijn buiten lijden.

6. Nog is er een beproeving die de ziel in onrust brengt, namelijk, daar zijn zo vele Godzaligen, die zo gemakkelijk door de wereld gaan, zij hebben rust, zitten onder hun wijnstok en vijgenboom, en genieten het hun in vrede, en sterven in het geloof. Maar ik word de gehele dag geplaagd, en mijn straffing is er alle morgens; waarom gaat het mij zo kwalijk, daar het anderen zo wel gaat?

Ik antwoord: Is de Heere niet soeverein? Mag Hij met zijn leem niet doen wat Hij wil? Is 't geen genade, dat gij al voor lange niet waart verstoten in de hel? 't Past ons, Zijn soevereinheid met liefde te omhelzen, en zonder twisten onderworpen te zijn; te meer, omdat wij weten, dat alles den Zijnen meewerkt ten goede, Rom. 8:28. Dat het alles wijsheid en liefde is, wat Hij ons door zijn voorkennis en bepaalde raad doet ontmoeten. *Hij zal volbrengen dat over mij bescheiden is*, zei Job. Job 23:14. Zijt niet nijdig over andermans geluk; mag de Heere niet geven en nemen? Mag Hij van het Zijne niet geven aan wie Hij wil? Is uw oog boos, omdat de Heere goed is? Zijt veeleer daar blijde over, dat God nog toont dat Hij goed is; maar boven dit alles, de Heere bewijst u groter goedheid dan allen degenen, die in rust, naar het lichaam hun dagen doorbrengen; ik zal u niet spreken van de bestralingen des H. Geestes, van de kussingen van de Heere Jezus, van de zoete vertroosting, van de onderwerpingen, van de martelaarsgeest, waarmee de Heere u wel bezoekt; daar anderen hun dagen in duisterheid, zwakgelovigheid, en vele zondigheden naar de ziel doorbrengen, schoon in voorspoed naar het lichaam. Is dan nu het lichaam meer dan de ziel? De voorspoed naar het lichaam meer dan het welzijn naar de ziel? Maar God bewijst u de allergrootste gunst, die een schepsel op aarde genieten kan, dat is, een getuige van Jezus te zijn, te tonen, dat de liefde tot Jezus alles vermag, dat vele wateren die niet kunnen uitblussen, te staan als een held in de strijd tegen de antichrist, de kroon van de martelaren te verwachten, God te verheerlijken is het einde van de mens; hoe meer iemand dat zijn einde bekommt, hoe gelukkiger hij is. Nu, ieder van u is meer tot verheerlijking van Jezus, dan duizend andere Godzaligen. Daarom zijt met uw deel al wel tevreden, en verblijdt er u over, en dankt de Heere dat Hij u verwaardigt martelaren te zijn.

't Lijden is te zwaar, en duurt te lang.

7. De laatste beproeving die ik voorstellen zal, is: het lijden is mij te zwaar, het duurt te lang, ik kan 't niet langer uitstaan, ik moet nog eens tot verloochenen komen, en behalve dat, ik word zeer gedrukt, doordien ik van de mijnen beroofd ben, zij hebben verloochend, mijn kinderen zijn in kloosters gestoken, en worden in de afgoderij opgevoed; ik ellendige, waar zal ik heen? Wat zal ik doen? Ik ben raad en moed ten einde.

Weet, dat u het kruis te zwaar, en de tijd te lang acht. De vrees voor het lijden eer het komt, is zwaarder dan het lijden zelf; als men er in is, als God ons roept tot het martelaarschap, zo geeft Hij ook doorgaans een martelaarsgeest. Wordt men eens kleinmoedig, de Heere geeft wederom moed, en troost de ziel met inwendige genade; en als genade de ziel vervult, dan is lijden geen lijden; als Jezus in 't oog komt, en Zijn liefde de hare ontsteekt, dan stapt men over bergen van lijden, als over molshopen. God weet hoeveel gij dragen kunt, Hij zal u niet verzoeken boven vermogen; óf Hij zal het kruis matigen naar uw kracht, óf uw kracht vermeerderen naar het kruis. De Heere zal met de bezoeking een uitkomst geven, 't zij met u vergenoeging te geven in Zijn wil, zodat zijn genade u genoeg is, en gij roemen kunt in uw zwakheid en een welgevallen hebben in zwakheden, in smadelijkheden, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus' wil, zijnde machtig als gij zwak zijt, 2 Kor. 12:6, 10. 't Zij Hij het kruis lichter make, en verademing geve; want het komt u alles wel door

mensen, doch niet van mensen, maar van God, die de haren uws hoofds geteld heeft; gelijk Hij het u in liefde toezendt om u te verheerlijken, zo kan Hij het ook verminderen; 't zij Hij u geheel verlosse, of door u in vrijheid te stellen; want Hem zijn alle dingen mogelijk; of dat Hij u overbrenge in heerlijkheid, zeggende: *Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws Heeren*, Matth. 25:21. En wat aangaat het missen van de uwen, en hun verloochening, 't is waar, 't is een verzwaring van uw lijden; maar ook zo veel moet u Jezus waardig zijn: Matth. 10:37. *Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig; en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.*

Dankt de Heere, dat gij wat liefs hebt op de wereld, om met het verlaten van dezelve te tonen uw meerdere liefde tot Jezus; en wat aangaat, het verloochenen van zovele duizenden, 't is waar, zij zijn ellendig, die Jezus hebben verloochend; maar naast de reformatie heeft de antichrist geen zwaardere slag gekregen, dan door hun verloochening; want daardoor is onder het pausdom vermengd een grote menigte, wiens hart het haat, en door hen ontsteekt er meer licht onder de Papisten, zij zien de nietigheid en valsheid van hun godsdienst, en de waarheid van de Gereformeerden godsdienst, en zij zijn in staat om het pausdom af te vallen, en tot de Gereformeerden over te gaan, als de tijden eens veranderen zullen, gelijk aanstaande is. En wat uw kinderen, die in kloosters zijn opgesloten aangaat, God zal voor dezelve zorgdragen, volgens Zijn onveranderlijk verbond: *Om u te zijn tot een God, en uw zaad na u*, Gen. 17:7. De Heere verzorgt ze van onderhoud, en bewaart velen voor de ijdelheden van de wereld, in welke zij misschien anders verdronken zouden zijn geweest. Hij kan hen bewaren bij de waarheid, of, hebben ze die nog niet gekend, aan hen openbaren, en als de tijden eens veranderen zullen, dan zal God hun de waarheid doen erkennen, belijden en beleven. Laat uw gebed maar voor hen zijn, en geeft ze aan de getrouwe Heer over; daarom laat geen ding u ontrusten, breekt als een held door alles heen, acht op geen ding, noch houdt uw leven niet dierbaar voor uzelf, Hand. 20:24. *Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens*, Openb. 2:10. *Strijd den goede strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen*, 1 Tim.6:12.

Opwekking tot standvastigheid.

Mijn dierbare broeders, op welke een glans van heerlijkheid ligt, laat mij toe, u tot moedigheid en standvastigheid aan te moedigen. Indien gij het niet van node mocht hebben, als zelf van de Geest van de vrijmoedigheid ondersteund wordende, en u, die tot hiertoe zo moedig hebt bestreden, is het nochtans mijn plicht en genegenheid om u mee te delen, dat de Heere mij gegeven heeft. Laat mij dan toe, mijn liefde aan u te bewijzen, opdat ik in de dag des oordeels mag horen: *Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen.*

De gewone handeling Gods.

1. Ziet op de voorbeelden van zovele duizend martelaren, die, vromelijk strijdende, de kroon van de heerlijkheid hebben bekomen, en die nu triomferen in de hemel. 't Is de weg Gods van alle tijden, sommigen tot bloedgetuigen te roepen, opdat de Heere Jezus verheerlijkt, de wereld overtuigd en de kerk versterkt worde. Indien ik iets van de Openbaring van Johannes versta, zo schijnt het mij toe, dat de vierde fiool nu wordt uitgegoten, en de vijfde fiool staat haast uitgegoten te worden over de troon van het beest, dat is Rome, 't welk niet lang na deze staat verwoest te worden, waardoor het

rijk van de antichrist zal verduisterd worden. Waarop hij, enige tijd daarna, uitgeroeid zal worden, en daarop zal een heerlijke staat van de kerk volgen, zodat het mij toeschijnt, dat u mede onder de laatsten zijt, die het geluk heb van martelaren voor Jezus te zijn. Ik zeg, onder de laatsten, want ik geloof dat de kerk, ook in andere landen, nog vervolgingen te verwachten heeft; doch dat ze kort zullen zijn. Daarom bezwijkt in 't laatste niet, maar neemt tot een voorbeeld des lijdens en van de volständigkeit alle de vorige martelaren van Jezus, die van Joden, heidenen en van de antichrist, om de Naam van Jezus vervolgd, gepijnigd en gedood zijn; doch in alles overwinnaars zijn gebleven, behoudende het geloof, en belijdende Jezus tot de einde toe. Hier al hun heerlijke getuigenissen, groot en langdurig lijdens, moedigheid en getrouwheid op te halen, zou onmogelijk werk zijn, en is geen stof voor een brief; ik zal alleen u het register voorstellen, verhaald in Hebr. 11:35-38: *Anderen zijn uitgerekt geworden, de aangeboden verlossing niet aannemende, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden. En anderen hebben bespottingen en geselen geproefd, ook banden en gevangenis; zijn gestenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebracht; hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen; verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde; (welker de wereld niet waardig was,) hebben in woestijnen gedood, en op bergen, en in spelonken, en in de holen d er aarde. En deze allen hebben door het geloof getuigenis gehad, enz.* Ziet, zo standvastig zijn de martelaren geweest; ja velen, al te grote begeerte tot het martelaarschap hebbende, hebben zich onvoorzichtig aangeboden, ontzagen zich niet de martelaren, in de vlam staande, aan te moedigen, en riepen wel uit: *ik ben ook een Christen!* Vrouwen zelfs haastten zich naar de plaatsen, waar de gelovigen samengekomen waren, tot haar oren gekomen zijnde, dat de vijanden in aantocht waren, om haar allen te vermoorden, vrezende dat ze te laat zouden komen, en namen hun kinderen mee, opdat die ook in hun jonkheid martelaars mochten worden; en zult u dan, die tot het martelaarschap geroepen zijt, bezwijken? Zal hun standvastigheid u niet verwakkeren, om, gelijk als zij, standvastig en onbeweeglijk alles uit te staan voor de Naam van Jezus? Hoe groter lijdens, hoe groter heerlijkheid. Doet als de metgezellen van Daniël, welke op Nebukadnézars bevel het beeld niet willende aanbidden, tot hem zeiden: *Wij hebben niet nodig u op deze zaak te antwoorden. Zal het zo zijn, onze God, Die wij eren, is machtig ons te verlossen uit de oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uw hand, o koning! verlossen. Maar zo niet, u zij bekend, o koning! dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden,* Dan. 3:16-18.

Vergelijking van lijdens met de eeuwige heerlijkheid.

2. Vergelijkt eens uw lijdens met de eeuwige heerlijkheid. Wat hebt gij toch te verliezen? U zult zeggen; eer, goed, vader, moeder, vrouw, kinderen, gemak, ja het leven zelfs. En wat hebt u toch te lijdens? U zult zeggen: honger, koude, naaktheid, stinkende gevangenissen vol afschuwelijk ongedierte, zware ketenen, bloedige arbeid, onbarmhartige slagen, en nauwelijks te kunnen liggen om een weinig te slapen, en nog op 't laatst geradbraakt, verbrand, aan galgen gehangen en van de honden gegeten te worden. Maar weet, dat het alles lichte verdrukkingen zijn, die zeer haast voorbijgaan; zo noemt Paulus dezelve, 2 Kor. 4:17. Zult u met verloochenen die begeerlijke dingen wederom bekomen? Zult u met verloochenen die ellenden ontvluchten? U weet zelf, neen. En of u met verloochenen die begeerte bekwaamt, en u had dan een ondraaglijke woede van het geweten, dat u dag noch nacht liet rusten, en de toorn van God vervulde uw ziel met schrik en benauwdheid, en uw lichaam met smartelijk steen en graveel, met onverdraaglijke jicht, met boze zweren, met pijnlijke ongevallen, welke alle u

uitmergelden tot het gebeente toe, zodat u de dood zou zoeken, zonder die te kunnen vinden. Of u blies uw ellendige ziel in het gevoel van helse pijn uit, enige dagen nadat u verloochend had, en in alle vrijheid, laat het zijn in weelde, waart hersteld, had u het dan gewonnen? Zeker, zo ras u verloochend zult hebben, zult u het u beklagen, en u zult wensen en zoeken wederom in deze uw staat te wezen. Men ziet uit hun magere kaken, uit hun bedroefd gezicht, uit hun doodsgestalte, hoe het van binnen gesteld is in degenen, die Jezus verloochend hebben en in hun goederen zijn gebleven, zij verheffen duizendmaal uw staat boven de hunne. U bent er nu in, en u kunt het verlorene niet wederom bekomen, en de wrake Gods zou u vervolgen, zo u alles wederom bekwaam: uw vrouw, uw kinderen zouden maar zijn om de benauwdheid uwer ziel te bezwaren. Het ontlopen van het water zou zijn springen in het vuur, en het zou alles ten laatste in de verdoemenis eindigen. Wees verzekerd, want de ondervinding leert het dagelijks, dat de vijanden uw verloochening niet geloven, u zou toch bij hen in de haat zijn, 't is hun toch om uw leven te doen; is het dan niet beter standvastig te blijven in de belijdenis van Jezus, omdat u toch met verloochening niets kunt winnen, en zo u er al de gehele wereld mee kon winnen, en u leed schade uwer ziele, wat zou u geven tot verlossing uwer ziel? *Wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwille, die zal hetzelfde vinden*, Matth. 16:25.

Stel tegen al uw lijden en tegen alle gemakkelikheden van de wereld eens de eeuwige heerlijkheid, en u zult de slotsom maken met Paulus, Rom. 8:18, *Ik houde het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden*. O hoe zalig, hoe zoet, hoe heerlijk zal het zijn van de heilige engelen na de dood, hoedanig zij ook zijn, begeleid te worden naar de hemel! O hoe zullen alle de inwoners staan, ziende een moedige held en overwinnaar zijn triomfantelijke intrede doen in de hemel! Hoe vriendelijk zal de Heere Jezus de ziel verwelkomen! Wat hallelujah's zullen over uw victorie blij uitgedalmd worden! 't Is voor ons verstand te hoog, onze tong is zwak, geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het gehoord, en 't is nooit in het hart van de mensen opgeklimmen, wat God bereid heeft voor degenen die Hem liefhebben, en bijzonder voor zijn getrouwe bloedgetuigen. Die erve van de heiligen in het licht, die onmiddellijke gemeenschap met God, dat leven door aanschouwen, verzadigd te worden met des Heeren algenoegzaamheid, bestraald te worden met het licht van zijn aangezicht, omhelsd te worden met zijn liefde, omvangen te worden met zijn almachtigheid, vervuld te worden met zijn goedheid, en zelfs te blinken in zuivere heiligheid, te branden in liefde, onbegrijpelijk blij te zijn in God, onder de engelen te staan, vergezelschap te zijn met de zielen van de volmaaktste rechtvaardigen, en tegelijk met hen de Heere van nabij in zijn volmaaktheden ziende en gevoelende te loven en te prijzen; dat is zaligheid, dat is heerlijkheid. In de dag des oordeels verenigd zijnde met dit zijn eigen lichaam, doch verheerlijkt, en het heerlijke lichaam van Christus gelijkvormig, te staan aan de rechterhand van Koning Jezus, in het oog en aanzien van de gehele wereld, en bijzonder van degenen, die hen gepijnigd en gedood hadden, en aldaar door Jezus verheerlijkt en gekroond te worden als overwinnaar, met ziel en lichaam. Door de Heere Jezus in de hemel ingeleid te worden, en aldaar verzadiging van de vreugde te hebben tot in alle eeuwigheid, zonder vermindering, zonder einde, zonder vrees; dat is dit grote goed, dat de Heere weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen, voor degenen die op Hem vertrouwen in de tegenwoordigheid van de mensenkinderen. Merkt met aandacht op de plaats, Openb. 7:9, *Na deze zag ik, en ziet, een grote schare, die niemand tellen kon ... staande voor*

de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte kleren, en palmtakken waren in hun handen. vers 13, Deze, die bekleed zijn met de lange witte kleren, wie zijn zij, en vanwaar zijn zij gekomen? vers 14. Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij heb ben hun lange kleren gewassen, en hebben hun lange kleren wit gemaakt in het bloed des Lams. vers 15, Daarom zijn zij voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwten. vers 16, Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte. vers 17, Want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen van de wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Vergelijkt nu al uw lijden, en al wat heerlijk en vermakelijk is op aarde met deze eeuwige en zalige heerlijkheid, en u zult op de vergelijking met uw gedachten niet staan kunnen blijven, omdat het verschil te groot is. Zal dit u dan niet vrolijk maken in uw lijden? Zal dit, u niet moedig maken in de strijd, in welke de overwinning door de kracht Gods zeker is, en de kroon gewis.

't Is de grootste heerlijkheid Jezus te belijden.

3. Beschouwt de Heere Jezus aan alle kanten. Hij is zo uitnemend heerlijk, dat het ons de grootste heerlijkheid is, Hem van onze Heere en Koning te belijden, *wij hebben ons Zijner niet te schamen.* God de Vader belijdt Hem, roepende uit de hemel: *Deze is Mijn welgeliefde Zoon, in Welke Ik Mijn welbehagen heb.* De engelen belijden Hem in zijn dood en zijn opstanding, ja alle engelen aanbidden Hem. Hoe vrijmoedig en vrolijk hebben alle martelaren Hem beleden, en hun belijdenis met hun dood verzegeld! Zou gij u Zijner schamen? Is Hij u niet wel wat lijden waard? Hij heeft het wel duizend dubbel aan u verdiend, dat u wat lijdende Hem belijdt; wat heeft Hij u al goeds gedaan! Uit liefde tot u, verlaat Hij zijn heerlijkheid, Hij neemt uw menselijke natuur aan, en dat in een gestalte van een dienstknecht. Hij wordt arm, zodat Hij niets had waarop Hij zijn hoofd kon leggen. Hij neemt uw zonden op Zich en stelt Zich in uw plaats tot Borg.

Hoe zwaar viel het Hem u te verlossen van de eeuwige verdoemenis, met God te verzoenen, en tot heerlijkheid te leiden! De toorn van God over uw zonden deed Hem als een worm op de aarde omkruipen, en Zich wentelen in zijn eigen bloed, dat Hij van de helse benauwdheid in zijn ziel zweette. Hij wordt verraden, als een kwaaddoener gebonden en gevankelijk weggeleid. Hij wordt van de kerkelijken als een Godslasteraar des doods waardig geoordeeld, met vuisten geslagen, in zijn gezegend aangezicht gespogen. Men geeft Hem kinnebakslagen, en men drijft smadelijk en smartelijk de spot met Hem. Hij wordt de Heidenen overgeleverd, van de ene rechtbank naar de andere gesleept, men leidt Hem met een spotachtig kled langs de straten van Jeruzalem, Hij wordt met een moordenaar gepaard, en als de slechtste van het volk ter dood geëist; Hij wordt erbarmelijk gezeseld, met een kroon van doornen gekroond, die men met stokken in zijn hoofd slaat; Hij wordt uitgeleid, dragende zijn kruis, en sterft aan het kruis, in de allergrootste benauwdheid van zijn ziel, en in de uiterste versmaadheid en pijn; en dat lijdt Hij alles, uit liefde tot u, om u van zonden en verdoemenis te verlossen. Hij deed de goede belijdenis, dat Hij de Koning, de Zaligmaker was, welke Hem het leven kostte. En zult gij u nu Zijner schamen, zou u Hem verloochenen, niet wat willen lijden om de liefhebbende en lieve Jezus, en met uw lijden vertonen, hoe lief en hoe dierbaar Hij u is? De Vader heeft op Zijn lijden Hem die eer toegelegd: *Dat alle tong zou belijden dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods, des Vaders,* Filip. 2:11. Zult gij u dan onttrekken, om Hem die eer te geven? Zult gij u voor al zijn liefde en goedheid om u te verheerlijken, Hem

smaadheid aandoen, u Zijner schamen, Hem verloochenen? Ver, ver zij het daar vandaan, dat het in iemands hart zou opkomen. Welaan dan, laat de liefde tot Christus u dringen, hebt niets te dierbaar, dat u bij Hem niet zou willen opzetten, om door vrijmoedige belijdenis Hem te verheerlijken; zijt blij dat u nog een lichaam en een leven hebt, om daarmee te tonen, dat u Hem liefhebt en eert, zijt blijde dat het wat lang duurt, opdat uw belijdenis lang dure, en u lang Hem op aarde verheerlijkt.

De ontvangen genade verplichten.

4. Erkent de genade, die God u bewezen heeft. Anderen laat Hij in de zonde versmoord liggen, en laat ze op de weg naar de hel ten verdere lopen. Maar aan u bewijst Hij de rijkdom van zijn genade: wat heeft Hij u door wonderlijke wegen tot Hem getrokken! Iedere daad en iedere stap is een blijk van zijn liefde; gedenkt al de weg, die de Heere u van jongs opgeleid heeft. Hij hield het oog op u, toen u van Hem afliep; Hij was lankmoedig toen u hardnekkig bleef; Hij strekte de gehele dag zijn handen tot u uit, toen u wederstreefde. Hij lokte u; Hij trok u met liefde. Hij overtuigde u van uw ellendige staat; Hij openbaarde zijn Zoon aan u; Hij gaf u het geloof, waardoor u Jezus aanneemt tot uw Borg. Hij maakte u een nieuw schepsel, gaf u een ander hart, en deed u in Zijn heilige wegen wandelen. Hoe menigmaal heeft Hij u getroost, en naar uw hart gesproken! Hij gaf u getrouw te blijven, toen Hij u tot lijden riep en heeft u tot hiertoe ondersteund, en in 't geloof door zijn kracht bewaard; Hij geeft u zijn vrijmoedige en heldhaftige Geest, en maakt u gewillig nu ten dage van zijn heerkraft in heilige sieraden. Hij geeft u, als ge moede zijt, kracht, en vermenigvuldigt uw sterkte, als u geen hebt. Hij doet u de heerlijke kroon wel eens zien, en doet u smaken, hoe goed het is nabij God te zijn. Hij maakt, dat u de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom acht dan alle schatten van de wereld. Hij spreekt u aan: *nu mijn zoon! zijt dapper, houd goede moed, en vrees niet; want Ik ben met u, en zijt niet verbaasd; want Ik ben uw God; Ik grijp uw rechterhand aan; Ik sterk u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand van mij gerechtigheid; wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer u door het vuur zult gaan, zult u niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken.* Zal al deze weldadigheid Gods uw liefde niet ontsteken, om te zeggen: ik zal de Heere aankleven, Hij is mijn deel; daarom zal ik op Hem hopen, ik geef lijf en ziel aan Hem over, Hij doe daarmee naar Zijn welbehagen. Hij geve mij maar getrouwheid in dit tegenwoordig lijden voor zijn Naam, en make mij standvastig, om moedig uit te staan al wat nog komen zal; want mij zal niets overkomen, dan alleen door Zijn hand. Ik zie de vijanden voorbij, God gebiedt hun: *vloekt David*, doet hun dus en zo, én dat en niet meer zullen ze doen. Wakker dan, als helden Gods, zijt sterk en de Heere zal ulieder hart versterken.

In de belijdenis ongelooflijk voordeel voor de kerk.

5. In de getrouwe belijdenis van Christus en zijn waarheid steekt ongelooflijk veel voordeel, zo voor de kerk in 't algemeen, als in 't bijzonder voor anderen. De kerk wordt niet uitgeroeid door het pijnigen en doden van de martelaren, maar zij wordt er door gebouwd; als er vervolgingen komen om des Woords wil, dan wordt de kerk gezuiverd, het kaf verstuipt, het goud wordt van zijn schuim gescheiden, en krijgt een helderder glans, en wordt ontzaglijker in het oog van de wereld. Klein en rein is heerlijker dan een gemengde grote hoop; wordt ze op de een plaats uitgeroeid, omdat ze daar tot de grond toe bedorven was, en het getal van de ware Godzaligen uitermate klein, en bijna als niets was, zij steekt het hoofd op een andere plaats wederom heerlijker op. Zo er vele Godzaligen nog waren, die krijgen door hun verstrooiing

gelegenheid om hun licht op andere plaatsen te laten lichten, ieder particulier wordt als een predikant, en sticht een kerkje in de plaatsen, waar ze zich ophouden, gelijk geschiedde in de vervolging van de kerk, Hand. 8:4. 't Is waar, 't ziet er donker uit, en 't zal nog al donkerder worden, en ik geloof dat andere kerken ook gelouterd zullen worden door vervolgingen. Maar ik ben wel verzekerd uit des Heeren Woord, dat de antichrist niet meer zo algemeen heersen zal, als hij gedaan heeft. De Heere zal voor Zich nog een staande partij houden, aan wie de moed niet zal ontzakken; maar als helden zullen staande blijven, en tegen de antichrist zullen strijden met het Woord van hun getuigenis, totdat de Heere zijn oordelen op één dag, dat is schielijk en onverwacht, over hem zal uitstorten, en de kerk heerlijk maken.

Gij nu, broeders, zijt de pilaren van de kerk, de roepende stem van de heerlijkheid van de Heere Jezus, uw getuigenis klinkt over de gehele wereld; ziet dan toe, dat u standvastig blijft; want ieders oog ziet op u, opdat de vijanden zich niet verblijden, en de vromen, om uwentwille, niet beschaamd en bedroefd worden. Uw standvastigheid brengt velen tot inkeer, en zij beginnen naar de waarheid van het evangelie te zoeken, en wie weet hoe vele kinderen u in uw ketenen gewinnen zult! De wankelenden worden gesterkt, en die uit vrees in de eerste storm bezweken en verloochenden, worden door uw standvastigheid vrijmoedig om hun verloochening te herroepen, en opnieuw voor de waarheid te strijden en te lijden; door uw standvastigheid zullen de vijanden meer werk vinden, dan zij in 't eerst wel dachten. En misschien zal God, die Zich nieuwe martelaren bij duizenden verwekt, uw kerk als uit as wederom levend maken, tot spijt van dezelve vijanden. Immers, ik zie uit het herstel van zo'n ongelooflijke menigte, en hun standvastigheid wat groots tegemoet. Als het vuur in engte gebracht wordt, dan barst het te heftiger uit; indien men de nieuwe verenigen in vrede had gelaten, en zich met hun verloochening had vergenoegd, het was met de kerk aldaar naar de mens gedaan geweest; maar nu is er nog hoop. Ziet dan nu, zo'n grote zaak heeft de Heere in uw hand gesteld, zij, die door uw standvastigheid vrijmoedigheid gekregen hebben, zouden door uw lafhartigheid en verloochening wederom bezwijken. Daarom staat als mannen, en u zult met uw getuigenis de overhand hebben.

Ook voor uzelf.

6. En wat u aangaat, heeft het martelaarschap u niet vele nuttigheden toegebracht? Tevoren leefde, of liever viel u in vele zonden die nu geen de minste kracht op u hebben, misschien zijn sommigen van u bekeerd geworden, die in de vrijheid onbekeerd waren; die u sommigen door vrees verloochend hebt, zijt nu gemoedigd om alles uit te staan; is de kennis van de Goddelijke waarheden niet vermeerderd en vergeestelijkt? Is het hart niet heiliger? Zijn de gebeden niet vuriger? Hebt u geen meerder en gemeenzamer omgang met God? Is God u niet vriendelijker? Hebt u niet veel meerder vertroosting? Kunt ge u niet meer verblijden in de hoop van de heerlijkheid, en is al het aardse niet geringer in uw ogen? En of er wel donkere dagen, zwakgelovigheden en bestrijdingen komen, zijn de worstelingen niet sterker, en versterkt de Heere u niet telkens met kracht in uw ziel? Zou gij uw staat wel willen verwisselen met een koningskroon met al de weelden van onbegenadigden? Ziet dan en erkent dankbaar de genade, die God u bewijst. O, hoe dierbaar zijt gij in de ogen van de Godzaligen over de gehele wereld, en hoe grote zaligsprekende teksten zijn er voor u in de Bijbel! Laat mij toe, dat ik u deze indachtig make. 1 Petrus 4:14, *Indien gij gesmaad wordt om de Naam van Christus, zo zijt gij zalig; want de Geest van de heerlijkheid en de Geest van God rust op u.* Matth. 5:11, 12, *Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwil.*

Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen. Ziet de triomf van Paulus, kort voor zijn marteldood, 2 Tim.4:7, 8. Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon van de rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben. Heft uw hoofden omhoog, maakt de woorden van Paulus door het geloof de uwe, en volgt hem na, zeggende: Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, Wie is het, die verdoemt? Christus is het Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand van God is, Die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid of gevaar, of zwaard? (Gelijk geschreven is: Want om Uwentwil worden wij de gehele dag gedood; wij zijn geacht als schapen ter slachting.) Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zou kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere, Rom. 8:33-39.

Aanmoedigend besluit.

Nu dan, mijn geliefde broeders, zijt dapper in de strijd, wijkt niet een haar, geeft niet een klauw toe, want hoe meer gij toegeeft, hoe meer de vijanden van u vorderen zullen, zij zijn toch niet te voldoen; 't is veiliger te staan in een zaak, die men nog in enige omstandigheden misschien zou kunnen toegeven, en wanneer het staan onvoorzichtig zou kunnen genoemd worden, dan te veel toe te geven. U zult veiliger zijn en vele strikken ontvluchten; het geweten zal tienmaal meer vrede hebben over het eerste, dan over het laatste. Hoe dapperder u zijt, hoe meer de vijand de moed zat ontvallen. En hoe meerder gij in sterkte zult toenemen, hoe heerlijker uw overwinning zal zijn. Laat ze met uw lichaam doen, wat ze willen, of liever, wat God wil dat zij u doen zullen, en gij sterkt u met David in de HEERE, uw God.

Bezit uw ziel in uw lijdzaamheid, die gij waarlijk van node hebt; wapent u, dat geen wraakgierigheid zelfs in uw harten opkome, ja al kon gij u wreken, zo doet het toch niet, maar zijt als een schaap, dat stemmeloos is voor het aangezicht zijns scheerders. Bidt voor degenen die u vervolgen, vergeldt hun goed voor kwaad, nemende de Heere Jezus gedurig tot een voorbeeld om zijn voetstappen na te volgen, de wapenen van onze krijg zijn niet vleselijk, maar nochtans krachtig voor God. Wapent u met de gehele wapenrusting, die de apostel voorstelt, Efëze 6. De zachtmoedige is beter dan de sterke, lijdzaamheid maakt niet alleen het lijden lichter, maar geeft glans aan de lijdzame, overtuigt en overwint zelfs de vijanden.

Welaan dan, de tijd is kort, het lijden voorbijgaande, 't is van de hand des Heeren, en tot verheerlijking van Jezus. Daarom, laat de lijdzaamheid een volmaakt werk hebben, dat is, lijdt alles in stille lijdzaamheid, zo lang het lijden duurt, want de overwinning en kroon zal daarop volgen.

Zo dan, mijn geliefde broeders! zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere, 1 Kor. 15:58. Zijt getrouw tot den dood, en de Heere zal u geven al de zegeningen, die Hij aan de overwinnaars belooft, Openb. 2, 3. Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is. Ik zal u de kroon des levens geven. Hij zal van de tweede dood niet beschadigd worden. Ik zal hem geven te eten

van het manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witte keursteen, en op de keursteen een nieuwe Naam geschreven, welke niemand kent, dan die hem ontvangt. Ik zal hem macht geven over de Heidenen, en hij zal hen hoeden met een ijzeren staf. En zij zullen als pottenbakkersvaten vermorzeld worden. Die zal bekleed worden met witte kleren, en Ik zal zijn Naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn Naam belijden voor Mijn Vader, en voor Zijn engelen. Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan. En Ik zal op hem schrijven de Naam Mijns Gods, en de Naam van de stad Mijns Gods, des nieuwen Jeruzalems, die uit de hemel van mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwe Naam. Ik zal hem geven met Mij te zitten op Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon. Ziet, zulke onwaardeerbare beloften geeft God aan getrouwheid, en op een klein lijden. Daarom, zijt getrouw tot den dood.

Ik eindig met de zegenwens van de apostel, 1 Petrus 5:10, *De God nu van alle genade, Die ons geroepen heeft tot zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, Dezelve volmake, bevestig, versterke en fundere ulieden. Amen.*

Dierbare broeders op welke de heerlijke glans Gods ligt, ik verblijf met al mijn harte.
Uw liefhebbende medebroeder in Christus.

Hoe zich te gedragen als men tot belijdenis geroepen wordt.

X. Nu keren wij ons wederom tot u, Nederlanders. Is uw hart door deze redenen opgewekt, en hebt gij lust gekregen om de Heere Jezus te belijden, zo begint het werk terstond; gij leeft in het midden van een krom en verdraaid geslacht, 't welk God en de weg van de zaligheid niet kent, en geen lust heeft aan Godzaligheid. Komt dan uit, met dat oogmerk om Jezus te belijden door een Godzalig leven, zodat een ieder overtuigd worde van uw verloocheningen, nederigheid, zachtmoedigheid, liefde, goedardigheid, opdat een ieder zie dat de hemelse natuur in u is. Spreekt van Christus, van de noodzakelijkheid en de kracht van Zijn lijden, van de natuur van het geloof en van de wedergeboorte.

XI. Voegt u bij de Godzaligen, opdat gij openbaar wordt dat gij het met hen houdt Voor Christus tegen de wereld. Houdt u bij de ware kerk, en zijt naarstig in de openbare godsdienst, en in het gebruik van het Heilig Avondmaal, daarin belijdt men de Heere Jezus; zich daarvan af te scheiden, en op zichzelf te houden, is een soort van stille verloochening van Christus en zijn zaak. Komt u op deze uw belijdenis smaadheid en schade over, verblijdt er u over, 't is een klein beginseltje van het martelaarschap.

XII. Als de Heere vervolgingen brengt over de kerk en door de wereld, als dwalingen stijf doorgezet worden in de kerk en als men verdrukt en vervolgt zulke predikanten en anderen, die de waarheid en Godzaligheid voorstaan; kant u dan tegen die, en blijft een gezelschap van degenen, die de Heere vrezen en zijn waarheid belijden; wordt u door die uitgeworpen, wordt gij gedwongen u met hen te verenigen, wordt u door het weigeren beroofd van uw goederen, in gevangnissen geworpen, als misdadigers behandeld, ja met zwaard, galg, en rad bedreigd, of ook ter dood gebracht, staat dan en denkt dat de Heere u tot het martelaarschap roept. Of de vervolging door die van binnen geschiedt, dan of ze gedaan wordt van buiten door de antichrist, dat is hetzelfde, en uw belijdenis is dezelfde, en uw getrouwheid is dezelfde, en uw loon is hetzelfde.

XIII. Ontzet u daar niet over, als men u onder een kwade Naam lijden aandoet; want dat is al oud, de Heere Jezus werd ook onder een kwade Naam vervolgd en gedood; zij zeiden: Wij stenigen U niet om enig goed werk, maar daar en daarom. De oude voorwendsels waren: Gij zijt uw overheid ongehoorzaam, gij staat tegen haar op, gij sticht rebellie, gij maakt scheuring in de kerk, gij hebt zielverdervende dwalingen en ketterijen, en tracht die voort te planten; drukte genoeg, weg met hem. Ik zeg, ontzet u dan over hen niet, maar blijft volstandig de waarheid aan te kleven, en getuigenis daarvoor te geven, met woorden, wandel en lijden.

XIV. Komen de vervolgingen van de antichrist, 't is u geoorloofd te vluchten zover gij kunt, om u te sparen voor beter gelegenheid; maar vlucht daarheen niet, daar gij best door de wereld ziet te komen, maar daar, waar de Godzaligen vluchten, waar een kerk is, of enige waarschijnlijkheid om er een te stichten; acht het wereldse goed zo hoog niet, dat gij daarom u in gevaar zou brengen.

XV. Men mag vluchten voor de vervolgingen van de antichrist; maar niet als de vervolgingen in de kerk ontstaan, omdat het met de antichrist al uitgewist is, hij al is uitgeworpen uit de kerk, en hij twist nu niet anders dan met vuur en zwaard. Maar in de opkomende vervolgingen in de kerk moet men niet vluchten, maar blijven om getuigenis te geven tegen de vervolgers, en om de waarheid is het nodig, met zijn dood tegen hen te bezegelen; nieuwe vervolgingen eisen nieuwe martelaren. Maar kan men met vluchten de handen van de antichrist niet ontkomen, men moet dan weten, dat God ons roept om getuigenis te geven voor zijn zaak, en dan staan. Als wij spreken van het vluchten, zo verstaan wij de herders en leraren en ouderlingen daar niet mede onder, tenzij zijn gemeente, vluchtende, hem mede roept, en zo blijft hij bij zijn gemeente. Anders moet hij staan zolang zijn gemeente daar is, en in staat, dat hij dienst aan haar kan doen, al was het met voor hun ogen de waarheid met zijn dood te verzegelen.

XVI. Om u te wapenen tegen de vervolgingen, hoedanig die ook zijn,

- (a) Leest veel in het Woord van God, niet alleen tot versterking van uw geloof, maar om meer en meer in de waarheid bevestigd te worden, en zo bekwamer om er voor te strijden en te lijden. 't Is het zwaard van een geestelijk krijgsman.
- (b) Leest veel in de martelaarsboeken, zo oude als nieuwe, daar ziet men levend, alsof men er bijstond, hun geest en kloekmoedigheid, 't welk het hart verlevendigt, en lust geeft aan het martelaarschap, en als het onze beurt wordt, zo zullen de bekende voorbeelden in uw geheugen zijn, en u sterken. Ook zult gij daarin hun misslagen zien, welke u voor goede bakens zullen verstreken.
- (c) Gaat veel om met Godzaligen, en spreekt met elkaar van getuigenis te geven, in tijd van vrede en vervolging, en moedigt elkaar aan.
- (d) Bidt veel dat de Heere u wil geven een vrijmoedige geest; wetende, dat, zo de Heere zijn hand losliet, gij niet zou staan, maar door de minste vrees tot verloochening vervallen; kent uw zwakheid, wantrouwt u, hoezeer gij ook nu van de waarheid overtuigd zijt. Kleeft de Heere aan om getrouw te mogen zijn in de ure van de verzoeking.
- (e) Oefent nu veel het geloof in Christus, om verzekerd te zijn van uw deel aan Hem, en door ondervinding te leren, hoe goed het is nabij de Heere te zijn, opdat het geloof te sterker zij, ook dan, als het gevoelen bezwijkt, en het van alle kanten bestormd wordt.

- (f) Benaarstigt zeer de heiligmaking, om een onbevlekt leven te leiden, en een onergerlijk geweten te hebben voor God en voor de mensen, want elk rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw, Spr. 28:1.

Hoofdstuk 21

Van de Vergenoeging.

Omdat de belijdenis doorgaans schade aan de lichamelijke goederen veroorzaakt, en die de vrijmoedigheid in het belijden velen hinderlijk is, zo is nodig, dat men die schade zich getrooste, door vergenoeging in de wil Gods, ten opzichte van de lichamelijke staat, van welke wij nu spreken.

Vergenoeging Hebr. *dai*, volheid, overvloed, genoeg. Dikwijls wordt dat woord Gode toegeschreven, de Heere noemt Zich zelf *El schaddai*, God die alles heeft, en uit Zijn volheid alles kan voortbrengen, het wordt doorgaans overgezet Almachtige. Grieks, *autarkeia*, 't welk van twee woorden is samengevoegd, van *genoeg-zijn* en van *zichzelf*, 't welk te kennen geeft voor zichzelf, *bij zichzelf genoeg hebben*; want niemand kan vergenoegd zijn, tenzij hij genoeg heeft, en men heeft genoeg, als men niet meer begeert; zodat genoeg niet bestaat in de veelheid van goederen, maar in de vervulling van de begeerte. Is de begeerte groot, daar moet veel zijn tot de vervulling van die; is ze klein, een weinigje is genoeg. Een klein flesje is met een weinig vol, en om een grote ton te vullen, is veel van node. De mens heeft weinig van node om ten dienste van God te leven; als de begeerten gepast zijn naar de noodzakelijkheid, zo is een weinig genoeg om zijn begeerte en buik te vullen.

Beschrijving.

II. *Vergenoeging is een Christelijke deugd, bestaande in een overeenkomst van de begeerte van de kinderen van God met hun tegenwoordige staat, omdat het de wil van hun God in Christus is, en Zijn beschikking het zo behaagt, in welke zij met welbehagen, in stille gerustheid, vrolijkheid, en dankbaarheid rusten, vertrouwen dat de Heere het tegenwoordige en het toekomstige tot hun best zal doen uitvallen, waardoor ze de tegenwoordige staat, tot aanwas in het geestelijk leven, en tot verheerlijking van God, gebruiken.*

Is een Christelijke deugd.

III. 't Is een Christelijke deugd van de kinderen van God. Onbekeerden zijn tot alle goed werk ondeugende, en de natuur van deze deugd niet kennende, en dezelve in de kinderen van God ziende, verachten ze als laagheid van geest, sufferij, Stoicijnse ongevoeligheid, en achten hen niet bekwaam tot hoge dingen, omdat het een schat is, die voor hen verborgen is. Maar de kinderen van God hebben ze in het begin, en zij, de schoonheid van deze deugd ziende, leggen zich daarop uit, om ze in een meerder trap te bezitten. De ware zitplaats is het hart; vergenoeging is geen zeggen, geen bedwingen, geen nalaten de goederen van deze wereld na te jagen; 't is niet een opschietende gedachte om zich te willen tevreden houden, maar 't is een gestalte van de ziel. Verstand, wil, genegenheden zijn in een vergenoegde staat, en uit die hebbelijkheid ontstaan zodanige daden, die met die gestalte overeenkomen, deze gestalte is alleen in de kinderen van God, in de godzaligen. *De godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging.*

Heeft opzicht op de tegenwoordige staat.

IV. Het voorwerp is *de tegenwoordige staat*. De gelovigen, zijnde en blijvende in de staat van de genade, ontmoeten velerlei zaken naar ziel en naar lichaam, beiden zijn ze soms meer met de begeerte overeenkomende, soms zeer ver van dezelve verschillende. 't Is gemakkelijk vergenoegd te zijn, als de Heere de begeerten van het hart geeft; maar als de ontmoetingen met de begeerten niet overeenkomen, dan is het zwaar werk zijn begeerten overeen te brengen met de ontmoetingen; hieromtrent is een Christen werkzaam. De goederen zijn het niet, die vergenoeging geven; of een mens rijk is, of in een middelmatige staat, of in armoede, hij kan in die òf onvergenoegd òf vergenoegd zijn. Een rijke en middelmatige heeft alzo wel te trachten naar vergenoeging in zijn staat, als de arme naar de zijne: men moet niet trachten in een andere staat te zijn, menende, dat men het dan beter zou hebben, maar de arbeid is om in die staat, in welke men is, zich wel te dragen. Een arme denkt: was ik in een middelmatige, staat; een middelmatige: was ik rijk; een rijke: had ik meerder; een ongetrouwde: was ik getrouwd; een getrouwde: was ik ongetrouwd; een zeeman: had ik een beroep op 't land; een ambachtsman: was ik een koopman, enzovoorts. Dit zijn dwaze gedachten, de vergenoeging ligt daarin niet, maar die staat, in welke men is, is de beste om vergenoegd te zijn. De vermaning is: *Zijt vergenoegd met het tegenwoordige*. Hebr. 13.

Bestaat in overeenkomst van begeerten met denzelven.

V. De vorm of natuur van deze deugd bestaat in de overeenkomst van onze begeerten met de tegenwoordige staat. De natuur des mensen is in zich zelf niet genoegzaam, hij is maar een vat, daar wat ingedaan kan worden, en om vervuld te worden heeft hij begeerten, die als handen aantasten, datgene hij acht dat hem vervullen zou; na de val zijn de begeerten ongeregeld, en ten opzichte van de zaken, die hij begeert, welke niet vervullen kunnen, en ten opzichte van de manier, begerende te heftig en te driftig. Deze verkeerdheid is na de wedergeboorte in de kinderen van God nog ten dele overgebleven, en baart hun veel smart. Zij, ofschoon hun oordeel daartegen is, willen en begeren alsmede veel, willen dat het goed zij naar hun begeerten, die toch te hol zijn, van dat ze met het aardse vervuld zouden kunnen worden, daar ze hun begeerten moesten matigen naar het goede dat ze hebben, 't zij veel of weinig.

Begeerten niet uit te trekken maar wel te besturen.

Men moet de begeerten niet uittrekken, alsof zonder begeerte te zijn, de ware vergenoegdheid was, dat is een mens te ontmensen, en slimmer te maken dan een beest. De begeerten moeten tegen het kwade zijn, 't moet ons een last zijn, 't moet smarten, men moet pijn gevoelen, en begeerte hebben daarvan ontslagen te worden. 't Goede moet ons beminnelijk zijn, en onze begeerten moeten uitgaan om dat te genieten, en men moet de begeerten opvolgen door de middelen te gebruiken, die daartoe dienstig zijn; zodat de vergenoeging niet uitsluit begeerten, noch gebruik van de middelen, maar zij sluit uit alle begeerten, die uitgaan tot zondige zaken. Alle begeerten naar veel en meer dan men van node heeft, alle heftigheid en drift van de hartstochten tot zaken, die anders geoorloofd zijn te begeren; alle kwellend des geestes, hartzeer en verkniening, als 't ons niet naar onze zin gaat; alle kwade middelen om tot zijn begeerte te komen, alle geoorloofde middelen na te laten, en God verzoeken.

Maar dat alles is nog de vergenoeging niet, die bestaat in de overeenkomst van onze begeerten met de tegenwoordige staat, in die staat te willen zijn waarin men is, en in geen andere, eer men in zo'n staat is, mag men wel begeren, 't geen wij oordelen nodig te zijn, doch met een waar en rechtvaardig oordeel, en als men in een bezwaarde staat

is, zo mag men wel begeren daaruit verlost te worden en in beter te komen, dit strijdt niet tegen de vergenoeging; maar als men tegenwoordig in een staat is, 't zij wel of kwalijk dan moet men voor het tegenwoordige tevreden zijn, en onze begeerten voegen en brengen tot die staat, als nu tegenwoordig. Zelfs natuurlijke mensen met een *fatum stoïcum*, 't moet zo zijn, daar is niet in te doen, zich willende stillen, zeggen: als men niet kan zo men wil, zo moet men willen zo men kan, toonde dat de vergenoeging bestaat in een overeenkomst van de begeerten met de tegenwoordige staat. Veel meer hebben de Godzalige grond om hun begeerten te voegen naar hun staat, en zo te willen, omdat het de wil Gods is. Dit heeft niet alleen plaats in het lichamelijke, maar ook in het geestelijke; vergenoegd te zijn als het niet naar onze zin gaat, is zwaar werk in beide, maar nog meer in het geestelijke. Als men in geestelijke duisterheid, verlaten, aanvechting is, onder de kracht van de verdorvenheid, ook dan moet men vergenoegd zijn, en onze begeerten voegen naar onze staat, niet omdat die staat ons aangenaam is, of ook ooit zou kunnen zijn, niet dat wij niet zouden trachten daaruit verlost te worden, maar omdat het de wil Gods is, ons voor tegenwoordig geen meerder genade te geven, omdat Hij ons door die weg tot zaligheid en verheerlijking van Zijn Naam wil brengen.

Omdat het de wil Gods is.

VI. Het fundament, waarop en waarom zij tevreden zijn met hun tegenwoordige staat, is omdat het zo is de wil van hun God in Christus Jezus, en dat die het zo beschikt. De mens kan het smartelijke niet liefhebben en begeren als smartelijk; maar daar is een andere reden waarom zij een tegenwoordige kwade en smartelijke voorwaarde of staat omhelzen, namelijk, omdat het God zo behaagt. 't Is wat anders zich tevreden te houden, omdat God zo wil, omdat daartegen niet te doen is, en alles voor Gods kracht en hand moet zwichten, dan is het niet een zo willen, de begeerten komen niet overeen met de staat; maar 't is een zo moeten, en dat scheelt dan niet veel van het Heidense noodlot; en 't is wat anders, de wil Gods te omhelzen, al ten hoogste in zich zelf, en voor hen beminnelijk. Zal de wil Gods kracht hebben tot vergenoeging, zo moet men God aanmerken als zijn God, als verzoend in Christus Jezus. Hier komt het geloof bijzonder te pas; 't zij dat men met nadruk Jezus, als zich aanbiedende, aanneemt, en alzo tot God komt; 't zij dat het geloof met wederkering en verzekerdheid van onze staat van de genade werkt; 't zij dat men zich alleen maar aanmerkt, een verzoende te zijn door de hebbelijkheid van het geloof, zonder vernieuwde werking of verzekering; 't zij dat men alleen maar aankleeft, om deel aan Jezus te hebben, en zo door Hem tot God komt hopen. Hoe sterker dan dit geloof is, hoe krachtiger dat ook de vergenoeging in de wil Gods is. Deze gelovige gestalte verwekt liefde tot God, en liefde erkent de hoogheid Gods, en de betamelijkheid van onderworpenheid; liefde verwekt welgevallen aan de wil Gods, en dus overwint en overheerst de liefde tot de wil Gods, de liefde tot zich zelf. Men gevoelt ondertussen wel de smart van het kwade, die mag en moet blijven, maar de liefde tot Gods welbehagen heeft de overhand, en daarom zijn hun begeerten met hun staat overeenkomende, men wil zo, al is het met tranen in de ogen, omdat de Heere zo wil, welke hun liefelijk is boven al, en het bitter zoet, en het zware licht maakt, ziet dit in het volmaakte patroon, de Heere Jezus, Joh 6:38, *Niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft.* Matth. 26:39, *Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt.*

Werkt welbehagen.

VII. De effecten of vruchten van de vergenoeging zijn

- (a) welbehagen in die staat, omdat het de wille Gods is. Ziet: 2 Kor. 12:10. *Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in smadelijkheden, in noden.*
- (b) Stille gerustheid, niet een zorgeloosheid en ongevoeligheid, maar een werkzame omhelzing van de wil Gods, die doet hen zwijgen, niet in gemelijkheid of moedeloosheid, maar in gelovige onderworpenheid: Psalm 39:10.
- (c) Blijmoedigheid of vrolijkheid. Niet over de tegenheden als zodanig; alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; maar de wil van God maakt het bittere zoet, daarom zegt de apostel: *Wij roemen ook in de verdrukkingen*, Rom. 5:3. *Acht het voor grote vreugde, mijn broeders! wanneer gij in velerlei verzoeking valt*, Jak. 1:2.
- (d) Dankbaarheid. Een Christen ziet de hand van God, als de hand van een liefhebbende Vader; zij weten door ondervinding, dat het hun goed is, verdrukt te worden, en dat Hij hen uit getrouwheid verdrukt; daarom danken ze God in alles, 1 Thess. 5:18, en zeggen met Job: *De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen: de naam des Heeren zij geloofd!* Job 1:21.
- (e) Rusten in, en vertrouwen op des Heeren voorzienigheid. Een vergenoegde heeft zo'n behagen in Gods wil, dat hij niet zorgt noch over het tegenwoordige, noch over de toekomstige dag; omdat hij gelooft dat God zijn Vader is, en dat het daarom alles wel en tot zijn beste zal zijn, wat God ook over hem brengt; daarom is hij gerust en weltevreden: Psalm 91:1, 2. *Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen. Ik zal tot de Heere zeggen: mijn Toevlucht, en mijn Burcht! mijn God, op Welken ik vertrouw.*
- (f) Wasdom. Door de vergenoeging ontvliedt men vele veranderingen, die ons in de godzaligheid beletten; 't zij dat de onvergenoegdheid vele zonden voortbrengt, en ons in een zondige staat houdt; 't zij dat zij ons terughoudt in het oefenen veler deugden. Door de vergenoeging legt men af alle last, en de zonde, die lichtelijk omringt, waardoor men te vrijer kan met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is, Heb 12:1. Dan eerst, als men met vergenoeging het kruis draagt, is het te onze nut, en men wordt daardoor heilig, Hebr. 12:10. Als men in de verdrukking roemt, dan werkt de verdrukking lijdzaamheid. en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop, Rom. 5:3, 4. Dan is het kruis een school: Psalm 94: 12. *Welgelukzalig is de man, o Heere! die Gij tuchtigt, en die Gij leert uit Uw wet.*
- (g) God wordt daardoor verheerlijkt: want daardoor tonen ze dat de Heere soeverein is, en met zijn schepsel doen mag naar zijn welgevallen; dan tonen ze, dat God algenoegzaam is, en dat men, God hebbende, alles kan missen; dan wordt openbaar, dat God goed, getrouw en waarachtig, wijs en almachtig is: 1 Petrus 1:7. Opdat de beproeving uws geloofs... bevonden worde te zijn tot lof en eer, en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus. 1 Petrus 4:16 ... indien iemand lijdt als een Christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in deze dele.

Overtuiging van onbekeerden.

VIII. De voorgestelde en verklaarde waarheid is bekwaam om onbekeerden te overtuigen van hun kwade staat, en godzaligen van hun gebrek en zonde.

Onbekeerden zijn onvergenoegden.

- (a) Altijd scheelt er wat: of men heeft geen kind, of men heeft er te veel; men heeft het verkeerde handwerk geleerd, was ik een winkelier, of kon ik een ambacht, had ik zulke stijl, dan zou het beter met mij gaan; 't is al tegen wind en stroom, wat ik begin, en waar zal het ten laatste nog heen? Die en die heeft de nering, de liefde,

de achting; maar mij ziet men met de nek aan; alle man is tegen mij gekant, men doet mij ongelijk, en handelt godloos met mij en het mijne, men lastert, en steelt mijn eer, een ieder heeft het op mij voorzien, men is altijd in de beer-bijt, zodat men dag noch nacht door onrust van buiten en van binnen rusten kan.

- (b) Een ander is loom en lui, en daarom ongevoelig.
- (c) Een ander heeft een zoet en zacht humeur, en kan het alles over zich laten gaan.
- (d) Anderen gebruiken de redenen, en zien de zaken door, of zij zien dat er geen doorkomen aan is; daarom patience *par force*, daar is toch niet aan te doen; of zij zullen het dus aanleggen, en dan zal het wel gaan.
- (e) Anderen als hun de wal ontgaat, zo houden ze zich aan het vlotgras, zij leiden zich af, de een met dit en de ander met dat.
- (f) Anderen worden geheel moedeloos en wanhopig, en zouden wel naar de strop lopen, om een einde van de kwelling te hebben.
- (g) Anderen, al kunnen ze 't tegenwoordig wel stellen, zijn bekommerd over de toekomstige dag, ieder kwaad gerucht doet hen beven, en beneemt hun het vredig genot van het tegenwoordige.
- (h) Anderen willen hun vergenoegen zoeken in eten en drinken, in geld, in staat, in het voldoen van hun zondige lusten.
- (i) Anderen stellen hun genoegen in hun handen, en wroeten als mollen in de aarde, om het genoegen daaruit te halen, of in mensen, zien die naar de ogen, vleien en aanbidden die, om hun gunst te hebben. Dus zoekt eer ieder onbekeerde rust, zonder vinden. En zijn vergenoeging is enkel onrust.
- (j) Een ander zal het wat beter maken, en stelt zich tevreden, zo hij zegt, in de wil Gods, schoon hij de verzoening met God nooit in Christus gezocht of verkregen heeft, en hij daarom noch Gods hulp noch gunst te verwachten heeft.

Gij allen, die zo zijt als nu gezegd is, weet:

- (a) dat gij zonder God, zonder Christus zijt, dat God niet voor, maar tegen u is. En als Hij beroert, wie zal dan stillen? Als Hij u verlaat, wat zal u helpen? Dan kunt u niet zijn dan schrik van binnen en van buiten.
- (b) Al uw woelen, al uw vergenoeging en onvergenoeging is enkel zonde, is enkel vuiligheid, waarin gij u omwentelt, als een zwijn in zijn drek, en 't maakt u hoe langer hoe walgelijker in de ogen Gods, en stinkender bij de ware Godzaligen. En zo uw tegenwoordige staat naar uw inbeelding u genoeg of ongenoeg is, al de uitslag van alles dat u beoogt, zal ten kwade voor u uitvallen, en zal u alle ongenoegen, verdriet, verschrikking, angst en vreze baren, totdat de eeuwige verdoemenis u beroven zal van alles, waarmee gij u nu nog enigszins ophoudt, en de toorn van God, en het vuur van de hel u eeuwig zal vervullen; daarom bekeert u tot de Heere, zoekt verzoening met God in Christus, dan zal Hij uw vergenoeging zijn, en in Hem vergenoeging hebbende, zal alles medewerken ten goede.

Bestrafing van Godzaligen.

IX. Nu kom ik tot de godzaligen. 't Is droevig dat die, welke God hebben tot een verzoende God, die God verkoren hebben tot hun enig en algenoegzaam Deel, met verwerping van alles, dat God niet is, dat die nog zoveel onvergenoegdheid hebben, omdat het hun in de wereld, en naar het lichaam en naar de ziel niet gaat, zoals de natuur het gaarne had.

- (a) Hun ogen en harten zien nog te veel naar het aardse hoog, mooi, goed, spijze, naar drank, kleding, alsof dat tot hun enig genoegen wat kon toebrengen.

- (b) Men wil almede zijn zin hebben, als 't daarnaar niet gaat, als mensen ons die niet geven, dan is men verdrietig, wrevelig, toornig.
- (c) Men eet zijn brood met ongenoegen, omdat het zo veel en zo smakelijk niet is, als men het wilde hebben.
- (d) Men trilt en beeft voor het toekomstige; 't is: wat zullen wij eten, waarmee zullen we ons kleden?
- (e) De bezorgdheid verknijst het hart, en de bekommelingen nemen de lust en het leven weg.
- (f) Men wankelt omtrent de voorzienigheid Gods.
- (g) Men merkt God terstond aan als toornig.
- (h) Men verwerpt zijn staat.
- (i) En legt zich open voor de bestrijdingen van de duivel, die dan lichtelijk vat krijgt, om ons her- en daarheen te slingeren.
- (j) Het geestelijk leven verliest zijn kracht; en zo de Heere niet getrouw en onveranderlijk ware, men was naar lichaam en ziel bedorven; zo zeer kunnen de aardse tegenheden krenken. In deze staat is men gaarne beklaagd, men wil getroost worden, maar zo, dat men zijn begeerte kreeg, men zou gemoedigd zijn; maar dat verdriet moet eerst weg, de zaak moet men eerst hebben, men moest eerst zien en hebben waarvan men leven zou, dan zou troost ingang hebben, dan zou men onbezorgd leven, en de Heere kunnen dienen.

Afmaning van bezorgdheid.

X. Wat zal ik zeggen? U beklagen? Dat wil ik doen; maar zo, dat ik u niet schade, en in de zonde koestere, maar verwakkere om de onnutte bezorgdheden, boze onvergenoegdheid en verknijzende bekommelingen te overwinnen; want

1. U zult zelf uit de ontdekkingen wel zien dat u nog zeer vleselijk bent, en uw ogen laat gaan op dingen, die nietig zijn. Bent u dan nog van deze wereld, gelijk de anderen, wier deel in dit leven is? Is dan het aardse bekwaam om te vergenoegen? Toen u in het verbond der genade overging, bedong u toen, dat u het naar het lichaam tot uw keur en genoegen zou hebben, of zag gij daarvan af, en liet dat varen? Waarom zal het lichaam meer bezorgd worden dan de ziel? Lichaamsgebrek meer treffen dan 't gebrek van de ziel? Schaamt u voor God en mensen, dat u nog zo vleselijk bent.

Een stille verloochening van Gods voorzienigheid.

2. Merkt gij niet dat het afgoderij is? Daar is een heimelijke afwijking van God, een nalaten van Hem af te hangen, een stille verloochening van Gods voorzienigheid, en verborgen beschuldiging van wreedheid, of onwilligheid om u te verzorgen, van veranderlijkheid, en van zijn beloften niet na te komen; daar is onder voorwendsel van noodzakelijkheid een willen rusten op het lichamelijke en leven van de brode; en zo men het lichamelijke alleen niet stelt tot zijn vertrouwen, 't is het evenwel ten dele; God en het aardse te samen zouden ons moeten vergenoegen; of dient gij God, opdat Hij u het lichamelijke zou geven? Wat is dat niet een kwade gestalte; hoe verre is dat van de staat van Asaf, Psalm 73:25, *Wie heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op der aarde!* Vs. 26, *Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn Deel in eeuwigheid.* Zijt dan beschaamd, als gij voor God komt, over uw zondige gestalte.

Hoogmoedigheid.

3. Die bekommelingen en bevende zorgvuldigheden spruiten uit een hoogmoedig hart, en ten opzichte van God en van mensen:

Ten opzichte van God, alsof men iets waardig was, alsof God gehouden was aan ons, om ons naar onze wil te dienen; zo men zijn zondigheid en strafwaardigheid recht kende, en daarop wederkeerde, men zou in een lager staat komen, en in verwondering wegzinken, dat God ons nog verdroeg, ja nog zoveel gaf, ja boven anderen, die nog veel minder hebben dan wij, daar wij toch al zo snood, ja misschien zondiger zijn dan die.

Ten opzichte van onze naaste, is het hoogmoedigheid; want men ziet op degenen, die meerder zijn dan wij; en 't is; waarom ik zowel niet als die? Zelden is de bekommering over waarlijk gebrek voor 't tegenwoordige, de natuur is met weinig tevreden; maar 't is om zijn lust te hebben, 't is om zoveel te hebben als een ander, om in eer te blijven en in die verachting niet te komen dat men arm is, dat men het van de kerk, of van een ander hebben moet; 't is waar, dat moet ons, in zich zelf aangemerkt, niet evenveel zijn. God wil dat wij begeerten hebben tot ons welzijn, tot met eer door de wereld te komen; maar die begeerten moet men overwinnen en verloochenen, als God ons klein wil maken en klein houden; daarom schuilt onder de dekmantel van noodzakelijk, van eerlijk, van beter in staat zijn om God te dienen, hoogmoedigheid; God wil van de een gediend zijn in een verhevener staat in de wereld, en van anderen in een lage staat, de wil van God moet ons genoeg zijn, in wat staat wij ook zijn; de moedeloosheid over zijn lage staat is enkel grootsheid; daarom wordt nederig, en gij zult van de onnutte zorgvuldigheden ontslagen worden.

Vergeefs.

4. Alle uw bekommelingen zijn vergeefs, gij zult er niet een cent te meer om hebben. God heeft van eeuwigheid al besloten, hoe veel gij hebben zult, daar is een bescheiden deel, Spr. 30:8, 't welk God een ieder toegelegd heeft, en op zijn tijd geeft. Dit deel zal niemand u ontnemen, noch verminderen, en gij zult het met uw bekommelingen en woelen niet een stuiver vermeerderen, en die vaste raad Gods niet breken of veranderen. Waren daar gierige Israëlieten, die veel manna bijeenraapten, als zij thuis kwamen hadden ze niet meer dan hun maat vol; waren daar anderen, die bij gebrek aan krachten, of omdat ze op een plaats kwamen daar niet veel gevallen was, weinig ingezameld hadden, als ze thuis kwamen, zo hadden ze hun maat ook vol, de een hield niet over, de ander kwam niet te kort, 2 Kor. 8:15. *Daarom zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten, en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam waarmee gij u kleden zult; is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?* Matth. 6:25. *Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, één el tot zijn lengte toedoen?* Vs. 27 *Al deze dingen zoeken de Heidenen, vs. 32.*

Oneer van God.

5. U doet Gode oneer en uzelf schade aan; want met die knagende bekommelingen toont u, dat God alleen u niet algenoegzaam is, en u met Hem u niet verzadigen kunt, tenzij u zoveel lichamelijks daarbij hebt, als u oordeelt te moeten hebben. Is het niet een oneer van een vader, die rijk genoeg is, dat hij zijn kinderen, niettegenstaande hun roepen en bidden, gebrek laat lijden? Maakt u dan ook met uw ongenoegen en onnutte bekommelingen niet dat anderen zulke gedachten van de Heere krijgen, alsof Hij geen liefde, geen barmhartigheden, geen medelijden, geen zorg over Zijn kinderen had? Daar u in tegendeel Hem verheerlijken zou, als u vergenoegd was met het tegenwoordige, en dat uw zaligheid bestond in het genieten van God Zelf.

En ten opzichte van uzelf, gij brengt u zelf in een gedurige onrust, angst, vrees, benauwdheid; gij beneemt u zelf het vermaak en de blijdschap in God. U belet uw wasdom, omdat die gestalte Gode mishaaft, en niet bekwaam is, om de middelen tot

opbouw wel te gebruiken; de bekommelingen doen het Woord en de goede bewegingen verstikken, en maken het onvruchtbaar, Matth. 13:22. Het ongeloof heeft gelegenheid om boven te komen, en slingert de bezorgde ziel hierheen en daarheen; de lust tot de godsdienst vermindert, de vrije toenadering tot God wordt verhinderd, de gedachten, dat de tegenheden in Gods toorn hun overkomen, doen de ziel beven; dus gaat stilte, afhangen van God, het kinderlijk vertrouwen op God, het wandelen met God, voor een groot gedeelte weg. En dat om een stuk brood meer of minder? Om een eigen zin? Om eigen glorie? Om de toekomstige tijd, die men niet weet, hoedanig die zijn zal? O, dat zijn te geringe zaken, om daardoor de welstand van zijn ziel kwijt te worden.

Belet dankbaarheid.

6. Als de Heere u uitkomst uit uw verlegenheid zal gegeven hebben, gelijk Hij zeker doen zal op zijn tijd, dan hebt gij u door de vorige onvergenoegdheid en morning buiten staat gebracht, om de Heere recht dankbaar te zijn, een beschaamdheid over uw vorig wantrouwen zal de ziel nieuwe smart aandoen; en het gebeurt wel, als de Heere u uw onbehoorlijke begeerte zal vervuld hebben, dat Hij dan wel een magerheid aan de ziel geeft, dan staat men verlegen, en men zou wel wensen dat men in de vorige bekrompenheid was, en een beter staat naar de ziel had; daarom gedraagt u nu wel, terwijl gij in een school zijt, waarin gij veel leren kunt, dat gij in een tijd van voorspoed niet kunt leren. Ziet dan toe, wacht u te zijn murmureerders en klagers over uw staat, wandelende naar uw begeerlijkheden, Judas 1:16. Maar bezit uw ziel in lijdzaamheid, en zijt vergenoegd met het tegenwoordige, dan zult gij bekwaam zijn de Heere in voor- en tegenspoed te dienen.

Opwekking.

XI. Welaan dan, kinderen van God, rijken, middelmatigen in stand, kleinen, geringen, armen, verdrukten, door onweer voortgedrevenen, wie u bent en hoedanig ook uw staat is, want gij allen hebt de opwekking van node, want, geen staat in zich zelf geeft vergenoeging, leert uw begeerte te verenigen met uw staat hoedanig die ook is, en tracht niet uw staat te brengen tot uw begeerte; want daar zou geen einde aan zijn; werpt de onvergenoegdheid verre van u als een schadelijke pest voor het geestelijke leven, en bezit uw zielen in vergenoegdheid. Tot dat einde:

God zelf port aan.

1. Overdenkt alle krachtige opwekkingen, en hoort ze uit de mond des Heeren, tot u aldus sprekende:

- Psalm 37:5, *Wentel uw weg op de Heere, en vertrouw op Hem, Hij zal het maken.*
- Psalm 55:23, *Werp zorg op de Heere, en Hij zal u onderhouden; Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankele.*
- Hebr. 13:5, *Zijt vergenoegd met het tegenwoordige; want Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten.*
- Matth. 6:31, 32. *Zijt niet bezorgd. Want uw hemelse Vader weet, dat gij alle deze dingen behoeft.*
- Jes. 33:16, *Zijn brood wordt hem gegeven; zijn wateren zijn gewis.*
- Zo ook, 1 Petrus 5:7, *Werpt alle uw bekommernissen op Hem want Hij zorgt voor u.*

Loopt niet ras over deze plaatsen heen, maar merkt op ieder, ja op ieder woord in 't bijzonder, merkt ze zo aan, dat God van de hemel u met die woorden aanspreekt, en niet alleen gebiedt niet te zorgen, maar vergenoegd te zijn; en is het bevel Gods niet

genoeg om Hem te gehoorzamen? Is Zijn opwekking niet genoeg tot uw verwakking?

Maar behalve dat, merkt op de beloften, die de almachtige, goede en waarachtige God daarbij doet: *Hij zal het maken. Hij zal u onderhouden. Ik zal u niet verlaten. Uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Hij zorgt voor u.* Zijn de beloften Gods u te weinig? Zou Hij het zeggen en niet doen? Welaan dan, wees tevreden, vergenoegt u, verblijdt u in Zijn toezeggingen, die zeker zullen vervuld worden. 't Is waar, de Heere vervult niet altijd Zijn beloften, als wij oordelen, dat ze ons best te pas zouden komen; maar de Heere zal het zeker op Zijn tijd doen, 't is dan best dat wij ze op onze tijd niet verkrijgen, daar is eerst nog wat voor ons te leren, wij moeten eerst wel in staat zijn om ze wel te gebruiken, 't is des Heeren wijsheid en goedheid, dat Hij de zaak uitstelt. Maar aan de vervullingen is niet te twifelen. Hij heeft u niet beloofd zo en zo veel te geven; maar zo veel, als u nodig zal zijn, en dat moet u genoeg zijn, en dat zal Hij u voorzeker geven; daarom, *zo Hij vertoeft, verbeidt Hem; want Hij zal gewis komen; Hij zal niet achterblijven*, Hab. 2:3. Al ziet u geen middelen, of waar vandaan het zal komen, Hij is almachtig, of Hij kan het zonder middelen doen, en u en uw kinderen zonder spijze onderhouden. Of Hij maakt de middelen, al zouden de raven het u brengen, al zou Hij brood uit de hemel doen regenen, al zou Hij meel en olie vermenigvuldigen, al zou Hij de muilen van de leeuwen toesluiten en de kracht des vuurs verhinderen; daarom wees maar stil en ziet het heil des Heeren.

God is soeverein.

2. Is God die uw Vader is, niet soeverein? Wilde u wel, dat Hij het niet was? U zult immers zeggen: nee, ik ben blij dat Hij het is, ik wil niet boven Hem zijn, ik keur Zijn soevereiniteit goed, al wilde Hij mij doden, ik zou Zijn vrije opperheid aanbidden. Hier nu staat de wil van God en uw wil tegen elkaar. U zegt: *ik wil het hebben*. God zegt: *Ik wil het u niet geven*. U zult zo en zo weinig hebben; wiens wil nu zal de overhand hebben: Godes of de uwe? Omdat u weet dat u het tegen God niet uitharden kunt, zult u daarom morren en praten, zoals de kinderen soms tegen hun ouders doen; dat is inderdaad strijden tegen God. Maar omdat Hij soeverein en Zijn wil de opperste is, en u met genoeg die goedkeurt, zo onderwerpt uw wil aan de Zijne, en wilt zoals Hij wil, en vergenoegt u in uw staat, omdat het zo de wil Gods over u is, te meer, omdat die God uw Vader is, tot welke u dagelijks bidt: *Uw wil geschiede*. Wiens wil gij u biddende onderwerpt, zult ge u die ook niet onderwerpen in Zijn handelingen met u, al zijn ze niet naar uw begeerten? Onderwerpt u dan Gode, en verheerlijkt Hem daarin.

Is zelf uw Deel.

3. Heeft God Zichzelf niet gesteld tot uw deel, om u in Hem alle zaligheid te doen genieten, zeggende: *Ik ben uw God!* Als u de Algenoegzame tot uw zaligheid hebt, hebt u dan nog iets anders van node? Is Hij u niet beter dan duizend werelden, dan een stuk geld, dan een bete brood. Daarom zegt en beoefent, 't geen de Godzaligen deden, Klaagl. 3:24: *De Heere is mijn Deel, zegt mijn ziel; daarom zal ik op Hem hopen*. Uit de aanmerking van eigendom aan God, de alleen zalige God, de God van volkomen zaligheid, zo keert u naar Hem in tijden van benauwdheid, schuilt bij Hem, vergenoegt u met Hem door het geloof, al behaagt het Hem niet u zo'n mate van genieting van Hem te geven als u wel begeert, 't welk in de eeuwigheid voor u is weggelegd. Vermaakt u in het eigendom, en laat dit u vergenoegen in het missen van het aardse, dat u gaarne had. Stelt u tot dit einde het voorbeeld van Habakuk voor, Hab. 3:17,18,

Alhoewel... de velden geen spijze voortbrengen... zo zal ik nochtans in den Heere van vreugde opspringen.

Heeft u Christus geschonken.

4. Die God, Die u het allerdierbaarste, namelijk, Zijn eigen Zoon Jezus Christus gegeven heeft, om u uit uw ellendige staat te verlossen, en u te brengen tot de eeuwige heerlijkheid, welke Hij u tot een erfdeel toegelegd heeft, Rom. 8:17, zou Die toelaten, dat u waarlijk iets zou ontbreken, dat u naar het lichaam van node hebt? Die ook Zijn Eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Rom. 8:32. Ziedaar, Christus u tot een Zaligmaker geschonken, deel te hebben aan alle goederen van het genadeverbond, de zaligheid tot een eeuwige erve te hebben, is dat u niet genoeg? Moest nog een stuk geld meer, een stuk brood daartoe gedaan worden, eer u vergenoegd zou kunnen zijn? Schaamt u, dat u het denkt. En zou Hij, Die u het meerdere en het eeuwige gegeven heeft, u het lichamelijke tot noodzakelijkheid weigeren? Die u het leven en het lichaam gegeven heeft, zou Die u geen voedsel en deksel geven? Matth. 6:25 ... *is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?* Hoe durft u het denken? Daarom zijt vergenoegd met het tegenwoordige, 't zal u genoegzaam zijn, voegt maar uw begeerte naar uw staat.

Alles een vergankelijke ijdelheid.

5. Wat is toch de wereld, wat is toch dat, waarnaar u zo begerig zijt; wat is toch dat, waarover u zo bekommerd bent? 't Is immers alles vergankelijk, en u zult zelf hier niet eeuwig blijven, en u en alles wat op de wereld is, is maar voor een ogenblik, waarom maakt u dan zo veel werk daarvan? Als de dood komt, dan zult ge u niet bedroeven dat u het in uw leven schaars gehad hebt, en 't zal u geen vreugde aanbrengen dat u volop gehad hebt, u zult daardoor niet geruster sterven. Indien u iedere dag als de laatste aanmerkte, en u gedurig verbeelde, alsof u nu stierf, het meer of minder zou u zo niet ontrusten, gelijk het nu doet. Daarom houdt uw oog op uw vergankelijkheid en op de nietigheid van het aardse, en dan meteen op de beloften Gods, dat Hij u het aardse, zoveel u van node zult hebben, als een toegift toewerpen en u verzorgen zal, en u zult leren vergenoegd te zijn.

Nooit heeft een godzalige iets ontbroken.

6. Heeft ooit wel iets een godzalige ontbroken? Leest de gehele Bijbel door, en u zult er niet een vinden. Ziet op uzelf. God verzorgde u toen u klein was, Hij beschikte u windselen om uw gemak te hebben, borsten om te zuigen, een schoot, om daarin gekoesterd te worden, brood en kleren in uw opgroeien, en heeft u gespijzigd van dat u waart tot op deze dag; en als u in verlegenheid kwam, heeft Hij u niet menigmaal gered? Zal God dan nu ophouden? Hij, die de jonge raven spijze geeft als ze tot Hem roepen, die de vogels hun voedsel beschikt en alles wat leeft, onderhoudt. Die de godlozen met gerecht en vrolijkheid vervult, zou Die u vergeten? Zou Die u het noodzakelijke weigeren? Daarom wees tevreden, vertrouwt op Hem, vergenoegt u in Zijn uitdeling, is het zo veel niet als uw begeerten zijn, 't zal zo veel zijn als u van node hebt, en dat is genoeg, en moet u genoeg zijn.

Is zeer nuttig.

7. De vergenoegdheid baart veel goeds: Rom. 8:28, *Wij weten, dat degenen, die God liefhebben alle dingen meewerken ten goede.* Namelijk,

- (a) Een stille ziel, welke is kostelijk voor God, 1 Petrus 3:4. En een groot vermaak bij zich zelf; een vergenoegde vertrappt al het aardse, leeft boven het zienlijke, en is te hoog, dan dat alle pijlen van de vijanden tot hem reiken kunnen.
- (b) Vervreemding van de wereld. Van nature heeft de mens veel op met het lichaam, om dat met het lichamelijke te verzorgen; een wedergeborene heeft nog al veel daarvan; maar als hij vergenoeging in de wil Gods verkrijgt, dan gewent hij van de wereld af, en zoekt zijn vergenoegen daar niet, maar wandelt er als een vreemdeling doorheen.
- (c) Een biddende en met God verkerende staat. Omdat God Zijn deel is, vermaakt hij zich daarin, ziet op Gods hand in alles wat hem ontmoet, en gelooft dat die ten goede over hem is, al is het een vlijm om een etterbuil door te steken; heeft hij wat van node, hij bidt in het geloof en verwacht in het geloof, 't geen hem nodig zal zijn.
- (d) Veelvuldige ondervinding van Gods hulp. Gewaar te worden dat God op hem ziet, zijn gebed hoort, hem redt, is een gelovige tienmaal aangenamer, en verblijdt hem onvergelykelyk meer, dan of hij van de armste tot de allerrijkste staat gebracht werd, en die ondervinding versterkt hem, dat de Heere in 't toekomstige ook telkens redden zal. Die mij van de leeuw en beer verlost heeft, zal mij ook verlossen van deze Filistijn. Die mij uit zes benauwdheden verlost heeft, zal mij in de zevende niet verlaten.
- (e) Dankbaarheid. Als men gebrek aan alles heeft, en geen uitkomst ziet, als God dan met zijn hulp komt, dan smaakt een korstje brood beter, dan in voorspoed alle lekkernijen; dan is een schutje, om daarachter voor regen en wind te schuilen, aangenamer en gemakkelijker dan te voren een paleis; dan verheft zich de ziel tot de Heere, en erkent die als de Gever; dan verblijdt zij zich in de Heere, dan erkent men zich geringer, dan alle des Heeren weldadigheden, dan is het: Loof den Heere, mijn ziel! en vergeet geen van zijn weldaden. Die uw leven verlost van het verderf, en u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden, Psalm 103:2, 4.
- (f) Verlangen naar de heerlijkheid. Dan ziet men dat het hier beneden niet is, maar in de hemel; daarom verlangt men om ontbonden te zijn en bij Christus te wezen, met die hoop vertroost men zich, en daardoor wordt men sterk om gemoedigd alle wederwaardigheden te verdragen; dan is men blij dat er een rust is weggelegd, en men haast zich om in die rust in te gaan.
- (g) Heiligheid. Gelijk de zorgvuldigheden de doornen zijn, die het goede zaad verstikken, zo is de vergenoegdheid een bekwame staat om zich te verloochenen, om nederig te zijn, op God te vertrouwen, met God, als zijn Deel, zich te vermaken, vrijmoedig voor de Heere uit te komen, en te tonen dat in God een algenoegzaamheid is. Hier is de fontein van alle Godzaligheid.

Tegenwerpingen beantwoord.

XII. Sommigen zullen misschien zeggen: *ik zou wel vergenoegd zijn, wist ik dat ik een kind Gods was, en zo de Heere mij nabij was, en mij Zijn goedheid liet gevoelen.*

Dat is zoveel als: was ik in de hemel, dan zou ik vergenoegd zijn. Nee, hier moet men door het geloof zich in de wil God te vergenoegen. De ongelovigheid over uw staat spruit uit uw onvergenoegdheid niet uit het gebrek. Zo lang u niet vergenoegd wilt zijn, of u moet uw begeerte vervuld hebben, zolang zult u doorgaans ook slingerende zijn naast uw staat, en naast de gunst Gods tot u, en uw ziel zal als een baar van de zee hier- en daarheen geslingerd worden, Jak. 1:6. Zult u geloven, u moet vergenoegd zijn met het tegenwoordige, en zult u vergenoegd zijn, u moet geloven; deze twee gaan te samen, de Heere geve ze u beide!

Anderen zullen zeggen: *de Heere hoort naar mij niet, ik word niet gered, mijn verlegenheid wordt hoe langer hoe groter, hoe kan ik dan vergenoegd zijn?*

Ziet u wel: dat hebben uw vergenoeging zou moeten zijn. Nee, niet hebben, maar vergenoegd zijn in de wil Gods met vertrouwen van uitkomst, is de rechte vergenoeging. Dat de Heere u niet geeft, is omdat u het nog niet van node hebt, omdat de Heere u vergenoeging in hem alleen wil leren, omdat Hij u eerst wil beschikken om het goede wel te gebruiken, en om u op een andere wijze te troosten en te helpen, dan uw onwijsheid het Gode wil voorschrijven.

Middelen.

Wilt u vergenoeging leren,

- (a) Zie altijd op hetgeen u waardig bent, en u zult al blij zijn, dat u nu al in de hel niet ligt.
- (b) Zie op anderen, en u zult uw staat met die niet willen verwisselen; de een zal nog minder hebben, en veel ellendiger zijn dan u naar het lichaam, en zal u nog een voorbeeld van vergenoeging zijn; de ander zal genadeloos zijn, met welke u immers niet wilt wisselen.
- (c) Leeft maar dag bij dag, neemt de moeilijkheid niet tegelijk op van twee, van tien, van honderd dagen, dan zou het u te zwaar vallen, iedere dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.
- (d) Uw moeilijkheid is misschien zo groot niet als u ze wel maakt, omdat uw begeerte te groot is, daarom werkt meer om uw begeerte te matigen naar uw staat omdat het de wil Gods is, dan uw staat te verbeteren naar uw begeerte.
- (e) Gebruikt u maar de middelen in alle naarstigheid en getrouwheid, opdat uw geweten u niet beschuldige, en laat de uitslag aan de Heere. Wees gerust op Zijn belofte, Hij zal het maken.
- (f) Hebt het oog gedurig op de hemel, en ziet op de nietigheid van al wat op de aarde is; hoe nader tot God, hoe verder van het schepsel. 't Vergaat alles, maar die de wil Gods doet, blijft in der eeuwigheid.

Hoofdstuk 22

Van de Verloochening van zichzelf.

Uit de liefde tot de wil Gods en de vergenoeging in die wil vloeit verloochening van zichzelf. Grieks *aparneomai*, van *arneomai*, betekent geheel en al, geheel, voetstoots verwerpen, verstoten, eigendom, hulde en heerschappij opzeggen, loochenen, verzaken, niet kennen of erkennen voor de zijne of het zijne, en alzo het laten varen en daarvan afzien, Hebr. 11:24. 't Wordt ook met andere woorden uitgedrukt, als *te doden* zijn leden, die op de aarde zijn, Kol. 3:5. De oude mens *afleggen*, Eféze 4:22. Het vlees, met de bewegingen en begeerlijkheden *kruisigen*, Gal. 5:24.

Beschrijving.

II. *Verloochening is een Christelijke deugd, van God aan Zijn kinderen geschonken, waardoor zij, uit liefde tot de wil Gods, naar hun verstand, wil en genegenheden, voorzover als, zij strijden tegen de wil Gods, niet horen, die niet volgen, maar tegengaan en uittrekken. Met een gewillige afstand en verwerping van alles, wat tot hun natuurlijk welzijn behoort, als de zaak Gods dit vereist, tot eer van God en nut van zijn naaste.*

Is een Christelijke deugd.

III. 't Is een Christelijke deugd. De Heidenen hebben gezien, dat de begeerlijkheden hun rust verstoorden; daarom trachtten sommigen die door de rede uit te blussen, en schenen verloochend te zijn aan sommige dingen; maar 't kwam uit de rechte grond, de liefde tot de wil Gods, niet voort, en zij beoogden het rechte einde niet, maar 't was een zelfzoeking, op een andere manier dan anderen, namelijk, om daarin als hun vrede te rusten en de glorie bij mensen te behalen. Zodat hun verloochening was een blinkende zonde, die een valse glans had, zonder daad. Maar wij spreken van een verloochening van een Christen, die alle verkeerde zelfliefde en daaruit op zichzelfsteuning, en zelfzoeking uitsluit, en die uit liefde tot Gods wil vloeit, en in de verheerlijking van God eindigt.

De oorzaak is God.

IV. De oorzaak is de Heere, en niet de mens zelf. De mens is al te ver verdronken in eigenliefde, dan dat hij zich van die ontslaan zou, en al kon hij zich van die losmaken, zo kan hij zich in de tegenovergestelde deugdzaam gestalte niet brengen; de verloochening bestaat niet in een ontkenning, maar in een hebbelijkheid.

't Is de Heere, die deze genade aan Zijn kinderen geeft; Hij geeft hun het geestelijke leven in de wedergeboorte, Eféze 2:1 Jak 1:18. En uit die deugdzaam gestalte doet Hij hen werken, en zo geeft Hij hun het willen en het werken, Filip. 2:13. En bijzonder ook het doden van de zonde: Rom. 8:13 ... *indien gij door de Geest de werkingen van het lichaam doodt, zo zult gij leven.*

God, het leven in de ziel gegeven hebbende, wekt het leven op, en maakt het werkzaam door zijn voorkomende en meewerkende kracht; en de gelovige, zich door het geloof verenigende met Christus, en door Christus met God, zo grijpt hij Zijn sterkte aan, als de zijne, en werkt in die aangenomen kracht, tot doding van de zonde die in hem is. Dus is God de eerste oorzaak, en de mens, door die kracht aangeraakt, beweegt zichzelf, zo in het uittrekken van de zondige eigenliefde, en haar gevolgen, als in de reiniging en versiering van zich met de tegenovergestelde deugd: 2 Kor. 7:1 ...

laat ons onszelven reinigen. Filip. 2:12, 13 ... werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken.

Subject, de kinderen Gods.

V. Het subject zijn de kinderen van God. Onbekeerden zijn ontbloot van alle geestelijk leven, en daarom kan ook geen levende beweging en werking van hen voortkomen; maar 't is een geschenk aan de kinderen van God, nu bekeerd en gelovig; 't zijn die, welke Christus' discipelen zijn, en Hem volgen, Matth. 16:24. De verloochening bestaat niet in enige daden, maar zij is een hebbelijkheid en gestalte van het hart, hun hart is afgekeerd en afgewend van de zelfliefde en zelfzoeking, hoewel in onvolmaaktheid; de een heeft daarin meer toegenomen dan de ander. Naardat die gestalte groter is, daarnaar zijn ook de daden sterker en zuiverder; gelijk alle deugden, in haar grond van God zijn ingestort, en door vele oefeningen vermeerderd worden, zo ook deze deugd. Daar vandaan komt het, dat een in deze, en een ander in die deugd meer toeneemt. Als de deugd diepe wortelen geschoten heeft, dan heeft de verloochende van binnen veel vrede, hij wordt zo licht niet verrukt tot bijoogmerken, tot nijdigheid, tot toorn, tot vergrijpingen in woorden, welke zeer dikwijls uit de zelfliefde en zelfzoeking onbedachtzaam voortkomen; hij vreest niet voor kwaad gerucht, voor schade en voor alles wat van buiten aankomt, maar is stil en bedachtzaam, en meteen vrijmoedig in zijn plicht, en 't heeft alles val, en 't maakt hem aangenaam bij allen, in alles wat hij doet bij God en bij mensen.

't Object is de mens zelf.

VI. 't Object of voorwerp is de mens zelf. God heeft in de mens liefde tot zichzelf ingeschapen, en eist die in de tweede tafel in het gebod van zijn naaste lief te hebben als zichzelf, Matth. 22:39. Maar na de val is de liefde geheel verdraaid; omdat zij hem zelf stelt tegen God, en hem zelf tot God maakt, en wil dat alles in hem eindige, daaruit werkt hij zelf, en daarnaar wil hij, dat een ieder naast hem werke.

Niet de ontvangen genade.

Men moet niet verloochenen het geestelijk zelf, het herboren gedeelte, 't welk Paulus zijn *Ik* noemt, Rom. 7:20. Dat is een zonde van vele ware, nochtans zwakgelovigen, dat zij op het vallen in een zonde, op een opwellende ongelovige gedachte, op een bestrijding van de duivel, terstond hun staat verwerpen, en denken: *ik heb geen genade, ik heb mij bedrogen, 't zijn maar inbeeldingen geweest.* Dit is ontvangen weldaden te ontkennen, en een soort van de Heilige Geest te bedroeven; dat is een hoogmoedigheid, alsof wij uit onze natuur zo veel meer deugdzaamheid hadden, dan anderen, en of die vorige goede gestalten, bewegingen en daden, door onze eigen krachten gedaan waren; daarom wacht u voor de verwerping van uw staat, houdt wat gij hebt, en geeft Gode de eer.

Niet de genegenheid tot zijn lichamelijk en geestelijk welzijn.

Men moet ook niet verloochenen het natuurlijke zelf, dat is de genegenheid tot het welzijn van zijn lichaam, tot zijn gezondheid, gerecht, drank, kleding, enz. *Niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, maar hij voedt het, en onderhoudt het, gelijkerwijs ook de Heere de Gemeente, Efëze 5:29.* Maar als dat komt in tegenstelling met Christus en Zijn zaak, dan moet men het alles verloochenen, en maar schade en drek achten.

Ook moet men niet verloochenen de begeerte tot ons welzijn naar de ziel, de vrees voor de hel, de begeerte tot geloof, hoop, liefde, tot de gemeenschap met God, tot de

zaligheid; dit was een van de verkeerde gronden van de Labbadisten, in wiens werk de Heere geblazen heeft. Zij wilden, *dat men de liefde tot dit alles, omdat het ons gelukkig zou maken, als onrein en als een gruwel voor God moest verwerpen, dat men met die liefde tot Christus niet mocht komen om die deelachtig te worden; maar dat men eerst gestorven en verloochend zijn moest, of dat men anders Christus tot een dienaar van de zonde en des zondaars maakte, of dat men alleen tot Christus moest komen uit het gezicht, en liefde, om God te verheerlijken om Zijns Zelfs wil.*

Hierin hield men de arme zielen op, en men zou ze eerst de verloochening van de liefde tot die geestelijke goederen, en tot haar zaligheid leren, en haar overbrengen in het gezicht en liefde om God te verheerlijken, om Zijns Zelfs wil, en dan zou men ze eerst tot Christus brengen. Dus verleidde men de begerige ziel, en men maakte zich schuldig aan de verdoemenis van de zielen, die door dat middel onbekeerd zijn gestorven onder hen. Dus kantten zij zich tegen het Woord van God, 't welk de mens dan door vrees van het kwade, dan door de liefde tot hun behoud, opwekt tot Christus te lopen, en in Hem te geloven.

Ziet hiervan breder onze *Leer en leiding van de Labbadisten*, beginnende bladzij 15.

Maar 't zondig zelf.

VII. Maar men moet verloochenen het zondig zelf, dat is, in 't algemeen de oude Adam met alle zijn bewegingen en begeerten, van wat natuur, en tegen welk gebod strijdende, en door welke mogendheid van de ziel of van het lichaam dezelve ook mocht zijn en uitgevoerd worden.

Verstand.

In 't bijzonder moet men verloochenen:

1. Zijn natuurlijk en verduisterd verstand, om dat te stellen tot een regel van leer en leven, gelijk men zegt: 'Ik versta dat zo, ik kan dat niet anders begrijpen, dat is dan waarheid, dat mag ik wel laten, dat wel doen, dat is geen zonde, en daar gaat men dan op aan.' Daar toch de natuurlijke mens niet begrijpt de dingen, die des Geestes Gods zijn, 1 Kor. 2:14. Dit verdorven verstand moet men verzaken, niet horen, noch volgen: 2 Kor. 10:5. *Omdat wij de overleggingen terneerwerpen, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus.*

Wil.

2. Zijn eigen wil. De mens wil zijn zin hebben, het kost wat het kost; heeft hij een onreine lust, die moet geboet worden, heeft hij een lekkere of gulzige lust, die moet voldaan worden; hij wil doen en laten wat hem behaagt, 't is: wie is heer over mij? Anderen moeten ook zo doen als hij het wil hebben, en zou iedereen, als koning wel wetten willen voorschrijven, en wel willen, dat alles in hem, als in een God, eindigde, en zo dat niet geschiedt, hij wordt onvergenoegd, nijdig, toornig, wraakgierig. Dus wordt die zelfzoeker een gruwel voor God en mensen. De Heere Jezus zei: *Niet Mijn wil geschiede*, Matth. 26:39. En leert ons bidden: *Uw wil geschiede*, Matth. 6:10.

Genegenheden.

3. Zijn genegenheden. Hij is leeg en begeert vervuld te worden; God kent hij niet als de Algenoegzame, aan God heeft hij geen lust. Dus gaan zijn hartstochten naar de schepselen uit, en hij zegt tot ieder, dat hem bekwaam schijnt om hem te vermaken: *zijt gij mijn vergenoeging*. Hij rust niet van begeren, totdat hij het krijgt, en krijgt hij het niet, hij is onrustig en gemelijk. Deze moet men niet volgen: 1 Petrus 2:11.

Geliefden! ik vermaan u ... dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel.

Eer.

4. Eigen eer. Geen zonde is alle mensen gemener en steekt dieper in het hart, dan de glorie, al heeft hij het verachtelijkste humeur, al is hij in al zijn bedrijf walgelijk, nog wil hij geëerd en iets geacht zijn; hij beoogt eer als hij wat doen zal, en hij wil van anderen, zoals hij zich inbeeldt, dat hij is, en waardig is, erkend en bejegend worden, en die dat niet doet, of iets doet dat naar ontering gelijkt, die heeft zijn toorn te verwachten. Deze beoging en begeerte moet men uittrekken: Gal. 5:26. *Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer.* Filip. 2:3. *Doet geen ding ... ijdele eer.*

Goederen.

5. Goederen. De verdorven natuur ziet als op 't lichamelijke: hij heeft lust tot veel, dat stelt hij tot zijn vertrouwen, daarvan zal hij leven; zo hij 't niet heeft, hij is moedeloos, al zijn hartstochten, beogingen, zoeken, strekken alleen tot hebben; krijgt hij het, hij draagt er moed op, en rust er in; maar een verloochende is tevreden met het noodzakelijke, en trekt de begeerten tot veel uit; heeft hij niet veel, hij is weltevreden, valt hem het goede toe, hij zet er zijn hart niet op. Dit is de vermaning, 1 Tim.6:8, 9, *Als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmee vergenoegd zijn.* Doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. En als de zaak van Christus het vereist, dan ziet de verloochende af van alles, dat hij heeft, en ook van het noodzakelijke, en acht het alles, als het in tegenstelling met Christus komt, niet meer dan schade en drek, gelijk Paulus, Filip. 3:8.

Vrienden.

6. Vrienden. De mens kleeft zeer ras aan een ander mens, die hem liefheeft, of naar zijn behagen is; vader, moeder, kinderen, man, vrouw liggen aan het hart; betamelijke liefde gebiedt God in de tweede tafel van de wet. Maar men maakt er zo ras een afgod van, men kleeft er onbehoorlijk aan, men rust en vertrouwt er op. Van dat onbehoorlijk aankleven maakt de verloochende zich vrij, en bijzonder als het hem aftrekt van de zuivere godsdienst en belijdenis van de Heere Jezus, dan kent hij geen vader, kind, vriend: Matth. 10:37. *Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig; en die zoon of dochter lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig.* Lukas 14:26. *Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader, en moeder, en vrouw, en kinderen, en broeders, en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn.*

Leven.

7. Leven. Het leven te bewaren is de plicht van een Christen, maar daaraan zo te kleven, alsof het al het heil en alle zaligheid was, en daarom te trillen en te beven, als men aan de dood gedenkt, dat spruit, óf uit onkunde van de heerlijkheid, óf uit ongelooft, dat men daaraan geen deel heeft, of uit een veroordelend geweten, dat men eeuwig verdoemd zou zijn, als men in zulke staat stierf; daarom moet een Christen zo niet aan het leven kleven, maar dat ook door het geloof in de hand van zijn Vader bevelen, en daarin stil zijn. En als het op de zaak van Christus aankomt, of leven, of Christus te verlaten en te verloochenen, dan geeft een verloochende het leven over, is blij dat hij iets dierbaars heeft, dat hij bij Christus mag opzetten. *Die niet haat, ook zelfs zijn eigen leven, die kan mijn discipel niet zijn,* Lukas 14:26. Hand. 20:24, *Ik acht op geen ding, noch houde mijn leven dierbaar voor mij zelf.*

De vorm, uit liefde tot de wil Gods.

VIII. De vorm en de daden van de verloochening zijn en geschieden uit liefde tot de wil Gods. Zijn begeerten tot die nu gezegde zaken, zo verre als ze strijden tegen de wil Gods, niet horen, niet opvolgen, maar tegengaan en uittrekken.

- (a) Uit liefde tot de wil Gods. De mens zal hetgeen hij liefheeft, niet verlaten, dan om wat beters, dat hij meer liefheeft. Een verloochende heeft God lief boven al wat er is, en verre ook boven zichzelf; en omdat hij God liefheeft boven al, zo heeft hij ook de wil Gods boven al, en boven zijn eigen wil lief. Omdat God heiligheid liefheeft, en zonden haat, en God hem het een gebiedt en het ander verbiedt, zo heeft hij daarom ook het een lief, en hij haat het ander. Uit deze liefde komt dan voort:
- (b) Naar zijn begeerlijkheden niet te horen, hij luistert er niet naar, hij neemt het niet in beraad en overleg, of hij zijn begeerten zal gehoorzamen of niet.
- (c) Hij volgt ze niet op. En doet niet de wil van het vlees en van de gedachten, hij dient zijn begeerlijkheden en wellusten niet, hij gehoorzaamt ze niet.
- (d) Maar hij gaat ze tegen, als ze opkomen, hij drukt ze neer, en werpt ze schielijk weg, gelijk men vuur van zijn kleren zonder beraad afschudt.
- (e) Ja hij trekt ze uit, hij kan niet verdragen, dat het boze hart gedurig begeerlijkheden opwelt; 't is hem niet genoeg, dat hij de opkomende lusten van de hand wijst, maar hij wil de opwelling zelfs niet; daarom tracht hij een zuiverder grond te hebben, hij reinigt het hart door het geloof, hij tracht naar omgang met God, naar vreze en liefde Gods, opdat het hart in een heiliger staat kome, waaruit dan meerder heilige, en minder zondige begeerlijkheden opkomen en waardoor het wedergeboren gedeelte meer kracht heeft tot verloochening aan de begeerlijkheden. Ja als de zaak van Christus het vereist, dan kan hij
- (f) vaardiger en gewilliger afstand doen van al hetgeen, dat hij buiten dat geval in vrijheid, zonder zonde mocht hebben en genieten, omdat het alsdan de wil Gods is, dat hij het voor Hem en zijn zaak overgeve. Dus weet de verloochende wanneer het hebben met de wil Gods strijdt of overeenkomt.

Doel: God verheerlijken. Naasten nuttig zijn.

IX. Het einde dat men in de verloochening beoogt, is: God te verheerlijken, en tot nut van zijn naaste te zijn.

- Dat is het oogmerk niet om alle begeerten uit te trekken, en alzo zonder vreze voor het kwade, en zonder trek tot het goede te zijn; dat is een mens te ontmensen, en onbekwaam te maken om God naar zijn wil te dienen, en zijn naaste nuttig te zijn.
- 't Oogmerk is niet daardoor eer van mensen te behalen, en voor een heilige geacht te worden, dat was de uiterste geveinsdheid.
- 't Oogmerk is ook niet, om daardoor iets bij God te verdienen, gelijk sommigen in het blinde pausdom doen, en tot hun verkeerd oogmerk verkeerde middelen gebruiken, zich van geoorloofde gerecht onthouden, in een haren kleed gaan, op geen bed slapen, zichzelf geselen, en dergelijke eigenwillige godsdiensten; welke niet zijn in enige waarde, maar tot verzading van het vlees, Kol. 2:23.
- Ook is het oogmerk niet, om in de verloochening te rusten als in zijn zaligheid, dat zou een heidens werk zijn.

Maar het einde in de verloochening beoogd is:

- (a) God daarin te verheerlijken, als heilig, als gehoorzaamheid waardig, als de enige Wetgever, zo bij zichzelf, als om aan andere mensen te tonen, dat God als zodanig te erkennen, en te gehoorzamen is. En als de zaak van Christus het eist, dan heeft men het verloochenen van alles, dat ons lief is, en buiten dat geval geoorloofd is te begeren en te genieten, dan heeft men, zeg ik, daarmee voor, God te verheerlijken, dat Hij én soeverein is, én dat Hij alles wat Hij gegeven heeft, wederom mag eisen, en dat Hij beminnelijk is, om het allerbeminnelijkste om Zijntwille te laten varen.
- (b) Ook beoogt men in de verloochening zijn naaste nuttig te zijn, aan de Godzaligheid een glans te geven tot overtuiging en bekering van de godlozen, en tot verwakking van de Godzaligen, om mede zich te verloochenen in het zondige zelf, en ook om de zaak van Christus alles gewillig te verlaten.

X. Dus hebben wij u de verloochening in haar aard en omstandigheden voorgesteld; dat kan u tot een spiegel zijn: een onbekeerde kan daarin zien zijn onverloochendheid, zijn leven en kleven aan de aarde en aan zijn eigen begeerlijkheden; een bekeerde kan mede daar zijn vlekken zien, hoe veel van de oude mens nog in hem is, en in hoe verre hij nog kleeft aan zijn zondig eigen-zelf. En om het u nog klaarder te tonen, zullen wij een onverloochende en een verloochende tegen elkaar over stellen.

Kentekenen van een onverloochende.

Een onverloochende:

- (a) is een slaaf van zijn begeerlijkheden, hij stelt het aardse tot zijn deel, zijn lusten moeten voldaan worden, het gaat zo het gaat. Hij houdt het aardse vast met handen en tanden, gelijk een vleermuis in het spek bijt, schoon aan een hout gespijkerd. Dan is 't geld, dan eer, dan vermaak, 't zij onreinheid, 't zij gerechten en drank; als een gelegenheid voorkomt, raakt de begeerlijkheid terstond aan brand, en moet er door, al is zijn oordeel daartegen, ja al is hij moe van zondigen.
- (b) Hij heeft grote inbeelding van zichzelf; de een is in zijn ogen schoon en bevallig, de ander is wijs, de derde is van een aanzienlijke afkomst, de vierde is rijk, een ander is geleerd; en zo heeft een ieder iets, dat hij zich inbeeldt te zijn, schoon hij het inderdaad al niet mocht zijn. Hierover blaast hij zich op, gelijk een blaas door de wind.
- (c) Uit die hoge gestalte van het hart komt voort een begeerte, om als zodanig geëerd en aangezien te worden, hij is 't waardig, 't komt hem toe, en schoon hij bewust is bij zichzelf, dat hij zo niet is, als hij zichzelf verbeeldt alsof hij het was, nochtans, hij wil geëerd, gediend, gevreesd, bemind zijn.
- (d) Hij heeft zichzelf in 't oog, als hij bij mensen is of gaan zal, niet om te bezorgen, 't geen eerlijk is in ieders oog, maar om van mensen geëerd te worden. Dat heeft hij in 't oog, als hij zich kleedt; hij kiest zo'n kleur, zo'n fatsoen, hij gaat bij dat gezelschap, hij houdt zich van dat af, hij gewent zich tot zulke tred, hij spreekt dit, en zwijgt dat; en 't is alles met eigen-beoging. Zodat eigen hem niet aanporde, hij zou luier zijn dan een ezel, morsiger dan een varken, slordiger dan een bedelaar, stommer dan een vis, of snapachtiger dan een zot; maar dat eigen is de wind in zijn zeil, dat maakt hem gaande.
- (e) Hij let nauw wat een ieder van hem zegt; wordt hij geprezen, al is het in zijn tegenwoordigheid, dat vermaakt hem wonderlijk, en hij laat het met genoegen aan zich leunen en treedt er een voetje te hoger op.
- (f) Maar wordt hij naar zijn inbeelding niet geliefd, gediend, gevreesd naar zijn begeerte, of doet men dat aan een ander meer dan aan hem, terstond rijst

ongenoegen op in zijn hart, hij krijgt van de zodanige een afkeer; hij haat ze, hij gaat niet meer met de zodanigen om, hij ontsteekt in toorn, en hij wreekt zich zo ver hij kan, 't zij met woorden, 't zij met daden.

- (g) Hij is nijdig op een ander, als die de liefde, de eer, de nering heeft boven hem. Al is de ander meer waardig, hij beeldt zich evenwel in, 't komt hem zowel toe als de anderen, en al is hij van zijn onwaardigheid bij zichzelf overtuigd, hij wil evenwel niet alleen gelijk, maar boven de anderen geacht en geëerd worden; die boven hem verheven wordt, en die een zodanige boven hem verheffen, die zijn te samen zijn vijanden.
- (h) Hij wordt droevig en moedeloos, als hij zijn begeerten van een ander niet krijgt, hij laat zijn werk staan, hij doet 't trager, hij gaat wel dwars tegen zijn vorige koers aan, de wind is uit de zeilen, hij kan toch liefde en eer niet krijgen. Dus toont een onverloochende, dat hij niet tevreden is, of het moet alles in hem eindigen, hij werkt uit beoging van zichzelf, en eindigt in zichzelf, en hij wil dat een ander ook zo naast hem doe.
- (i) En in 't stuk van godsdienst, zolang hij liefde, eer, profijt daarbij halen kan, is hij een ijverig christen, ja wil zelfs onder de fijnen gerekend worden; maar als dat niet volgen wil, en als het tegenovergestelde komt, dan is zijn godsdienst ook uit; en eer hij achting, staat of goed zou verliezen, zal hij Christus en zijn zaak liever laten varen; en als hij verloochend heeft, dan zal hij wel de grootste vervolger worden, om zijn afval eervol te maken. Daar hebt gij een onverloochende.

Van een verloochende.

XI. Hier tegenover stellen wij een verloochende in een hogere trap, als doorgaans een Godzalige is, opdat een ieder zie, hoe het moet zijn, op die staat verlieve, en trachte in denzelfen toe te nemen.

- (a) Een verloochende begeert geen eer van mensen; hij wil niets doen, dat hem oneerlijk en verachtelijk zou maken, omdat dat een zonde zou zijn, en de Godzaligheid tot oneer; krijgt hij eer, liefde, hij erkent bij zichzelf die onwaardig te zijn, en hij wordt er kleiner door, hij wil niet dat ze in hem zouden eindigen, maar wil dat God door hem verheerlijkt worde, en zo laat hij het alles zich voorbij, of door zich tot God gaan. Maar eer in zichzelf, die begeert, die beoogt hij niet, ja al had de eer geen eigenaar, al lag ze daar op de straat, hij zou ze, uit liefde om zichzelf niet willen opnemen, want hij ziet, dat zo iemand die moest hebben, ze hem immers niet toekwam, omdat hij zijn verfoeilijkheid kent. En omdat hij ze niet hebben wil, zo mag hij wel lijden dat een ander dezelve heeft, en dat ze tot die van alle kanten toegebracht wordt; hij is daar niet nijdig om, want hij begeert ze niet, hij is ze niet waardig, ja, hij wil niet dat ze in hem eindige, dat zou hem een last en verdriet zijn; daarom beoogt hij de eer niet in zijn doen, hij wordt noch bedroefd, noch gemelijk, als hij van zijn doen geen eer krijgt. Hij doet alles uit God, en door God, en tot God, 't is hem genoeg de Heere te dienen, zijn eer heeft hij aan de Heere Jezus opgeofferd, zij is zijne niet meer.
- (b) De verloochende begeert geen liefde. De liefde is nog dieper indringender dan de eer, de onverloochende wil het hart van een ander hebben, maar de verloochende begeert het niet, en zoekt het niet; want hij heeft een rechtvaardig oordeel van zichzelf, hij kent zich hatelijk, vuil en walgelijk, hij ziet dat zijn werk zo kreupel en mismaakt is, dat het eer afkeer dan bevalligheid verwekken zou, en dat hij daarom iets onredelijks eisen zou, indien hij begeerde dat een ander hem liefhebben zou. Hij heeft behagen dat hij anderen lief heeft, dat zoekt hij met zijn gehele hart; dat een ander liefheeft, en de deugd van liefde oefent, al is het naast

hem, hoewel hij zich het verkeerde voorwerp acht, daar verblijdt hij zich in, en wordt hij bemind, hij gebruikt het als een bekwame gelegenheid om aan de liefhebbers nuttig te kunnen zijn; maar hij beoogt en zoekt niet de liefde van een ander tot zich, het vermaakt hem niet dat hij bemind wordt, omdat hij het is, hij wordt niet droevig en wanlustig als hij niet geliefd wordt, hij is niet nijdig dat een ander meer liefde krijgt dan hij, want hij is geen liefde waardig. En als daar iets van Jezus' beeld in hem is, dat waarlijk beminnelijk is, hij wil dat dit bemind worde; maar dat is van hem niet, daarom wil hij dat de liefde niet in hem eindige; hij wil niet onbehoorlijk aankleven aan een ander, en hij wil ook eens anders afgod niet zijn, hij is zeer jaloers dat hij door het aankleven aan hem iets ontvangen zou dat Gode toekomt, of dat de Heere daarom minder zou geliefd worden. Met zo'n los hart van het schepsel lieft hij zijn God, en 't is hem genoeg, en 't verwondert hem dat hij van God bemind wordt.

- (c) De verloochende begeert ook geen vreze. Een onverloochende, omdat hij zich inbeeldt dat hij eer en liefde waardig is, wil ook gevreesd worden, hij beeldt zich in, dat hij ontzaglijke hoedanigheden in zich heeft, dat zijn rijkdom, zijn staat, en de betrekking, door welke een ander minder is dan hij, hem ontzaglijk maakt, hij is de man, de vrouw, die ontzaglijk is; als hij gezien wordt, als hij spreekt, dan moet een ander beven en sidderen voor zijn toorn. Arme worm! Maar een verloochende erkent geen ontzaglijke, maar verachtelijke hoedanigheden in zich te hebben, daarom wil hij ook niet gevreesd zijn; de uitwendige voorwaarde van rijkdom en staat kent hij maar als een mantel, die om hem hangt, en hem in zichzelf niet verandert, daarom kent hij het een grote dwaasheid, te willen, dat iemand zijn mantel zou vrezem; is hij over een ander gesteld in politie of huis, hij handhaaft die staat, en wil dat een ander hem in die hoedanigheid erkenne, ontzie en vreze, niet om zijn persoon, maar om het bevel Gods. Dus is hij nederig in zijn hoogheid, en hij wil tegelijk niet gevreesd en al gevreesd zijn.
- (d) De verloochende begeert ook geen dienst. Een onverloochende meent dat hem alles toekomt, en dat een ieder op zijn wenk gereed moet zijn, en heeft hij anderen onder zich, die kunnen hem nooit voldoen, hij wordt toornig, zo maar iets aan gehoorzaamheid ontbreekt. Maar een verloochende wil altijd een ander dienen en behulpzaam zijn, dat is zijn vermaak; maar 't is hem meer een last dan vermaak, dat een ander zo loopt en draaft, zo zweet en zwoegt om hem te dienen en zo gereed is op zijn wenk te gehoorzamen; want hij ziet dat hij geen dienst waardig is; eist hij de dienst van iemand die onder hem staat, dat is niet omdat hij het is, maar omdat de Heere die orde gesteld heeft. Men kan in de dienst hem ras vergenoegen, hij ziet goedaardig de gebreken over, hij draagt tedere zorg voor zijn dienstdoden, dat ze zich niet te zeer vermoeien, noch in zijn dienst afsloven, hij ontfermt zich zelfs over zijn vee.
- (e) De verloochende begeert ook geen rijkdom; hij heeft God tot zijn deel gekozen, met afstand van de aardse goederen, hij vertrouwt het onderhoud van zijn lichaam Gode toe; hij weet dat hij niet een bete broods in zijn mond, en niet een zak om zijn huid waardig is, hij ziet ook het goed van deze wereld aan, als te gering en te ongestadig, dan dat hij daarnaar om zou zien; hij is met noodzakelijk voedsel en deksel tevreden. Hij leeft uit de hand van God, daarom is hij niet nijdig dat een ander het heeft, en grote winsten doet, dat een ander zich op zijn goed verheft, en boven hem uitsteekt, de laagste staat past hem het best; hij is niet moedeloos als hij niet veel heeft, en als hem het goed ontgaat, want het was zijn deel niet; 't is hem genoeg dat hij naarstig de middelen waarneemt om zijn kost te winnen; valt hem het goed toe, hij kleeft er niet aan, hij wordt daardoor nederig gelijk de

aartsvader Jakob, hij verkwist het niet, hij is te milddadiger jegens armen, en als de zaak van Christus het vereist, zo laat hij alles gewillig varen, en kan met blijdschap de beroving van zijn goederen aanzien. Zo verenigd met God, en zo los van alles, leeft een verloochende in de wereld.

Overtuiging van de ellendige staat van een onverloochende.

XII. Ziet, daar is nu de spiegel, komt, en beschouwt er uzelf in. Een onbekeerde zal kunnen zien, dat hij nog geheel onverloochend is, en nog leeft naar zijn eigen begeerlijkheden, dat hij een dienstknecht van de zonde is, dat hij in alles zichzelf beoogt, en wil dat alles in hem eindige. Gij onverloochenden, bemerk toch in hoedanige staat gij zijt!

1. 't Is een klaar blijk, dat u nog onwedergeboren zijt, en alzo niet in de hemel kunt komen, Joh. 3:5.
2. U hebt geen deel aan Christus en zijn verdiensten. Lukas 14:26 3. Gij zijt een aardsgezind mens, en uw deel is maar in deze wereld, Psalm 17:14. 4. In dit leven hebt u niet dan verdriet over het zoeken, in het vinden, in het missen en na dit leven het eeuwig verderf: Rom. 8:13. *Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven.*

Hieruit kunnen de Godzaligen ook zien, hoeveel of hoe weinig ze van de verloochening hebben. Hoe hunkert hun hart nog naar eer, liefde, ontzag, dienst en goederen van deze wereld! Hier vandaan komen de bij-oogmerken, die soms hun beste werk bezoedelen, en hun vele smarten aandoen, en hun alle vermaak uit hun werk benemen. Hier vandaan komen de moedeloosheden en onvrijmoedigheden, de vervreemdingen van elkaar, de toornigheid, de kijverijen, het roemen en spreken van zijn eigen doen. 't zij meer openbaar, 't zij bedekter, en als van verre.

O Godzaligen, doorzoekt uzelf nauw, kent waaraan uw hart nog kleeft, ziet de gruwelijkheid van dat zelf-beogen, van dat zelf-zoeken, en denkt dat het de dode vlieg is, die de kostelijke balsem doet stinken. Dat God er een gruwel van heeft. Dat het anderen ergert; want het wordt al ras gezien van bekeerden en onbekeerden. Dat gij u voor een groot gedeelte onnut maakt, om met uw talent winst te doen, en anderen nuttig te zijn; daarom verfoeit uzelf, en kant u daartegen, bidt daartegen en strijdt daartegen. Want als u nu zo onverloochend bent in tijd van vrede, hoe zult u het dan maken in tijd van vervolging?

Opwekking.

XIII. Het is dan noodzakelijk dat wij gemoedigd tegen dat zondige ik ons aankanten, en trachten door te breken tot een inwendige verloochende gestalte en hebbelijkheid, en tot vertoning van de verloochening in alle voorvallende zaken. Neemt ter harte:

Beweegredenen.

1. Uw eigen staat. Wie zijt gij dat gij u iets zou laten voorstaan, en iets voor uzelf zoeken? God antwoordt u: *Gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren*, Gen. 3:19. Bildad en Suhiet antwoordt: een made, een worm, Job 25:6. Job antwoordt: *Een gedreven blad, een droge stoppel*, Job 13:25. En alsof dat nog te groot was, zo antwoordt David: *De mens is de ijdelheid gelijk*, Psalm 144:4. En dat is nog te groot; daarom zegt hij, Psalm 62:10, *Immers zijn de gewone lieden ijdelheid; de grote lieden zijn leugen; in de weegschaal opgewogen, zouden zij samen lichter zijn dan de ijdelheid*. Dat zijt gij! Past u dan de eer, de liefde, achting? Durft u nu wel iets zoeken, om het in uzelf te doen eindigen?

Alles ijdel.

2. En wat is het 't geen u begeert en waaraan u kleeft? Dat is al zo nietig en ijdel, als gij zelf zijt; wat maakt het u beter, dat een dode hond, gelijk ieder mens is, u eer, liefde en vriendschap beweest, dat een turf, een stuk hout zich voor u neerboog? Dat u een hoop schelpen en scherven, gelijk de kleine kinderen, verzamelde, en daarmee mooi was in uw ogen? Schaamt u, dat gieuw harten en ogen zou wenden tot hetgeen, dat maar een enkel niet is. Waarom zou u dan door zulke beuzelingen uw ziel bezoedelen, en met u te behagen, Gode en mensen mishagen? Wees er dan los van.

Een beter goed.

3. En heeft de Heere u, gelovigen, niet veel beter goederen geschonken, en voor u weggelegd? Dat bestendig wezen, dat duurzaam goed, bestaande in de genieting Gods, in de gemeenschap met Christus, in de vrede en de blijdschap, in de eeuwige heerlijkheid, dat heeft de Heere u geschonken in 't begin, en dat zal Hij u doen bezitten in volmaaktheid. Nu zegt God: *dat heb Ik u gegeven, en Ik zal er nog zo en zo toedoen, en nu is het Mijn wil, dat u dat alleen in 't oog houdt, dat alleen zoekt, daarmee alleen u vermaakt. Ik wil, dat u van al het aardse afziet, dat niet beoogt, dat niet zoekt, maar daarvan los zijt, en aan die dingen alleen verloochend zijt. Geef Ik u iets daarvan, dat is alleen, opdat u het gebruiken zou tot uw wasdom in de genade, en om Mij te verheerlijken.* Daarom dan, vergenoegt u met het eeuwige, en laat die aardse drek varen, als het voor des Heeren zaak is.

't Is rechtvaardigheid.

4. 't Is rechtvaardigheid, verloochend te zijn aan al het aardse. Want de eer, de liefde, de vrees, de dienst, de goederen zijn des Heeren, zij komen u niet toe; zal een mens God beroven? Geeft Gode dat Godes is. 't Is onrechtvaardigheid, dat u geacht wilt zijn, iets te zijn, daar gij niets zijt; bemind te willen zijn, daar u hatelijk zijt; gevreesd te willen zijn, daar u de allerlaagste slaaf zijt. 't Is onrechtvaardigheid, iets van zichzelf te denken, en geveinsdelijk te willen schijnen, wat u niet bent, en dat u wilt dat een ander u erkenne, dat te zijn, en hoger te zijn, dat u niet bent. Ziet dan de zonde, haat en vliedt ze.

Baart veel vrede.

5. Verloochening baart grote vrede. Al uw onrust ontstaat uit het zoeken van uzelf: dan overtuigt het geweten van zonde, dan krijgt gij uw begeerte niet, dan is een ander u in de weg, dan kant men zich tegen u met tongen en daden, en gij krijgt het tegendeel van hetgeen gij beoogt; overal hapert het, overal zijn doornen die u steken. U hebt veel te verzorgen en te bewaren, overal is onrust en verdriet. Maar een verloochend hart heeft veel vrede, dat vergenoegt zich met Jezus, dat is boven de aarde, en buiten het bereik van het geschut van de wereld, en al wat er in is; men zit in de schuilplaats des Allerhoogsten, en vernacht in de schaduw des Almachtigen. Daarom, werpt uzelf als een lastig pak weg. Zegt: *ligt daar zonde, ligt daar hoogmoed, ligt daar zelf-liefde, ik ben lang genoeg van u geplaagd, ik ken u niet meer, ik wil u niet meer, ik wil in vrede met mijn God leven, en in vrijheid mijn werk verrichten, en mijn loop met blijdschap uitlopen.*

Vrijmoedigheid.

6. Een verloochende is een vrijmoedige, want hij heeft niets te verliezen, hij vreest geen schande, geen haat, geen schade in goederen, hij heeft dat alles verlaten, en wat

de Heere hem geleend heeft, dat geeft hij gaarne de Heere wederom, als Hij het eist. Daarom zegt hij, wat hij zeggen moet; hij zwijgt, wat de Heere hem gebiedt te zwijgen; hij laat zijn licht lichten, in spijt van alle diegenen, die het haten en die hem daarom verdriet zouden willen aandoen; hij heeft geen banden, hij is los en vrij. Dus komt de verloochende voor de dag, en zijn pad is als een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle middag, dat gaat voort van kracht tot kracht; hij houdt zijn pad vast, en neemt in sterkte toe. Welaan dan, begint het werk en gaat er met een mannenmoed in voort.

Voorbeelden.

7. Stelt u gedurig voor 't voorbeeld van de Heere Jezus en zijn heiligen. De Heere Jezus heeft Zich om uwentwille verloochend; zou gij dan u om Zijntwille niet verloochenen? Hij, Die rijk was, wordt arm; Hij, Die in de gestaltenis Gods was, neemt de gestalte van een dienstknecht aan; de Heere der heerlijkheid wordt bespot en veracht; Hij, Die liefde was, wordt gehaat; Die allen dienst waardig is, komt om te dienen; de Vorst van het leven wordt gekruisigd, en dat voor u, en zou gij wat te dierbaar hebben om het om Zijntwil af te staan? Abraham, Izak en Jakob verlieten vaderland en alles. De profeten zagen van alles af, om de Heere maar getrouw te zijn. De apostelen verlieten alles, en volgden Jezus. De Godzalige martelaren zagen de beroving van hun goederen met blijdschap aan, en gaven hun leven gewillig voor de Heere Jezus over. Doe dan ook zo, zoekt niet meer uzelf!

Beloning.

8. Al is alles dat wij hebben het onze niet: al is al het lichamelijke niet een omzien waardig, nochtans wil God grotelijks vergelden, alles wat men op zijn bevel, uit liefde om Hem te gehoorzamen, en om Zijn Naam of Zijn zaak, verzaakt en verlaat. Verlaat men eer, Hij zal genade en eer geven, Psalm 84:12. Verloochent men liefde, de Heere zal liefhebben, Joh. 16:27. Verloochent men goederen, de Heere zal uw overvloedig goud, en uw krachtig zilver zijn, Job 22:25. Gelijk de Heere niet een dienst onbeloond laat, zo zal Hij ook niet onvergouden laten, alles wat men uit liefde tot Hem en om Zijn Naam verlaat. Ziet dit: Matth. 10:39 ... *die zijn ziel zal verloren hebben om Mijntwil, zal dezelve vinden.* Matth. 19:29. *En zo wie zal verlaten hebben, huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om mijns Naams wil, die zal honderdvoud ontvangen, en het eeuwige leven beërven.* Markus 10:30. *Of Hij ontvangt honderdvoud, nu in deze tijd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers, met de vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.*

Hier is de ware en grote winst te doen, het zondige weg te werpen, zich van een hinderlijk ding te ontslaan, het geleende weer te geven, en dan zo grote en heerlijke zaken weer te ontvangen, dat behoorde waarlijk ons aan te zetten tot verloochening. Wil God het beloven, wij moeten door de beloften levendig gemaakt worden.

Middelen.

Als u lust hebt tot zo'n heilige en vrije staat, tot aan alles verloochend te zijn, waaraan en wanneer de Heere wil dat wij verloochend zullen zijn:

- (a) Neem dan volkomen besluit, niet alleen in 't gemeen, maar ook in 't bijzonder tegen datgene, dat u meest aankleeft, en meest u verhindert of uw werk bezoedelt.
- (b) Maar beeldt u niet in, dat het al gedaan zal zijn, als u levendige begeerten hebt naar die staat en dat werk, en nu volkomen het daarop zetten wilt; want het eigen ik is sterk, 't is de eerste, die in u is geweest, hij wil er niet gaarne uit, en 't is zo licht

niet dat eigen te verloochenen; daarom erkent de kracht van de oude mens, en de zwakheid van de nieuwe, en roept tot de Heere om hulp en sterkte.

- (c) Wees op uw hoede in alles, wat gij doen en laten zult, dat het eigen-zelf er zich niet onder vermengt. U zult het al ras gewaar worden, als u er maar naar ziet, en 't zal u een grote strijd aanbrengen.
- (d) Maar wees gemoedigd, 't moet er toch uit, en gij zult zeer toenemen zo gij het er maar op zet, en 't zal hand over hand lichter worden.
- (e) Let op de eerste opkomingen. en smooit dat eigen-zelf in de geboorte.
- (f) En als u het zo licht niet uit u verdrijven kunt, laat daarom het werk niet staan; maar doet de deugd zo goed u kunt, en u zult bevinden dat u toeneemt.

Hoofdstuk 23

Van de Lijdzaamheid.

Uit de vergenoegdheid en verloochening vloeit lijdzaamheid. Grieks hupomonae. 't Is een samengevoegd woord van upo, 't welk soms betekent *door*, soms *onder*, soms *over*, en van menoo *blijven*; hiervan hupomenoo *blijven*, *volstandig blijven*, *volharden* en alzo hupomonae, *lijdzzaamheid*, alsof men zei: door het lijden heen dringen, onder het lijden dezelfde blijven, over het lijden heen stappen, en in staat blijven. In onze taal komt het woord van lijden; *lijdzzaam* is bekwaam zijn om te lijden.

Lijdzzaamheid is een sterkte van de ziel van een gelovige in God, waardoor men in het volbrengen van zijn plicht, alle wederwaardigheden in gewilligheid, bedaardheid, blijdschap, volstandigheid, en hoop van een goede uitkomst, verdraagt.

Is sterkte.

II. Lijdzzaamheid is een sterkte in God. De dapperheid of sterkte, van welke hfdst. 19 gesproken is, vervat in zich:

1. vertrouwen op de hulp van God, waardoor het werk gemoedigd wordt aangevangen;
2. standvastigheid, waardoor men in 't werk bezig blijft en voortgaat;
3. lijdzaamheid, waardoor men de tegenstand afweert, zodat die niet hinderlijk is. Zodat lijdzaamheid een soort van sterkte of dapperheid is. Dapperheid is de kloekmoedige geest, welke de wederwaardigheden aanmerkt, als bekwaam om hem te beletten, en niet alleen er noodzakelijkheid in ziet om die te overwinnen, maar ook eer voor zijn Heere, daarom stapt hij als een held daardoor heen. Deze sterkte heeft de lijdzame in God. Het geestelijke leven is klein, het lichaam is teder, en heeft al ras smart over zijn niet welzijn, het vlees is boos, en zou licht voor de ongemakkelijke ontmoetingen zwichten; maar de lijdzame neemt de sterkte des Heeren aan; en in die kracht gaat hij heen: Psalm 84:6. *Welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in U is.* Psalm 60:12. *In God zullen wij kloeke daden doen.* Lijdzzaamheid is een groot werk; lijden wel te dragen, is moedigheid, Gods sterkte hiertoe aan te grijpen en daarin te werken, geeft de zaken een roemrijk einde.

In de ziel der gelovigen.

III. Het subject waarin deze deugd haar zitplaats heeft, is de ziel van een gelovige. Onbekeerden zijn geheel onbekwaam om lijdzaam te zijn, zij komen ook wel in lijden, ja wel in zeer grote tegenheden; sommigen kunnen die manhaftig verdragen, zonder enige betoning van vrees, beroerdheid of pijn, 't zij aangezet door glorie, 't zij door de onvermijdelijkheid; maar lijdzaam kunnen zij niet zijn, omdat zij geen goddelijke plicht in 't oog hebben, om die te beschermen, en wel te verrichten, omdat zij hun hulp niet hebben in God door Christus, en zij hebben geen hoop van een goede uitkomst, omdat zij geen beloften hebben, daarom, schoon, zij hard zijn in lijden, zij zijn niet lijdzaam; maar 't is het sieraad van een Christen; een gelovige merkt God aan als verzoend, al het lijden van Hem tot hen komende, om hun goed te doen, en heeft beloften van een heerlijke uitkomst, daarom zijn die alleen de lijdzamen: Openb. 14:12. *Hier is de lijdzaamheid der heiligen.* Daarom wordt geloof en lijdzaamheid meermalen samengevoegd, Titus 2:2. 2 Tim. 3:10. 2 Thess. 1:4, om te tonen, dat niemand lijdzaam kan zijn, dan die een gelovige is. De lijdzaamheid heeft de naaste

zitplaats in hun ziel. Deze deugd bestaat niet in te roemen met de mond, niet in 't bedwingen van zijn gebaren; maar zij is van binnen, en van daar vertoont zij zich naar buiten; door gewoonheid, niet zozeer van lijden, als van gedurige oefening om deze deugd te bezitten, krijgt de ziel een lijdzame gestalte en hebbelijkheid, de ziel is lijdzaam: Lukas 21:19. *Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid.*

Een ongeduldige is zijn hart kwijt, hij kan het niet gebruiken: maar een lijdzame bezit het in eigendom, en gebruik het, als macht daarover hebbende, niet toelatende, dat het buitensporige gedachten en bewegingen in het lijden hebbe.

In alle wederwaardigheden.

IV. Het voorwerp van de lijdzaamheid zijn, alle wederwaardigheden, alle lijden. De tegenspoeden van de rechtvaardigen zijn vele, zo naar de ziel, als naar het lichaam, zo die zonder mensen toedoen overkomen, als die door middel van mensen toegezonden worden; 't zij in tijd van vrede van de kerk, 't zij in tijd van vervolging, om des Woords wil; sommige zijn licht, andere zijn zwaarder, andere zijn schrikkelijk, ook zelfs een wrede dood; alle zijn smartelijk voor de mens, en zijn bekwaam, om het geloof, de hoop, de liefde, en andere deugden, en de uitwerkingen van die te bestormen, hierheen en daarheen te slingeren, en zo het mogelijk was, die uit te drijven. Tegen deze kant zich de lijdzaamheid, niet om van dat lijden ontslagen te worden, want dat zou vergeefs zijn, maar om het te dragen, zich daardoor niet te laten verzetten van haar deugdzame voornemens, en uitwerkingen van die, ook zelfs de deugden in geen minder trap van heiligheid, en vrijmoedigheid te doen, zodat zij in het lijden en met het lijden voortgaat, ja sterker doordringt, en uit zwakheid krachten krijgt. Te deze opzichte wordt de lijdzaamheid genoemd, lijdzaamheid des lijdens, 2 Kor. 1:6. Niet dat men vermaak heeft in het lijden, ook niet, dat men niet zou mogen en moeten bidden om verlossing; maar met onderwerping aan de wil Gods.

Bestaat in verdragen

V. De vorm, of de aard van de lijdzaamheid bestaat in gewilligheid, bedaardheid, blijdschap volständigkeit, het lijden te verdragen.

(a) Men verdraagt, als men het kruis op zich neemt, als van de Heere hem opgelegd, Matth. 16:24; met dat kruis Jezus navolgt, zijn plicht doet, zo tussen God en de ziel alleen, als ten opzichte van zijn naaste; met dat kruis gaat men voort, al is het uit Jeruzalem naar Golgotha, om te sterven, en of het dan een houten, of ijzeren, of loden kruis is, zij wil het niet verwisselen, dit wil zij hebben, dit past haar best, daarmee torst men naar de hemel.

Gewillig.

(b) In gewilligheid, 't Is wel tegen de natuurlijke begeerte, 't drukt ziel en lichaam wel zo, dat de tranen uit de ogen barsten, nochtans is het niet tegen dank, nochtans dwingt men 't haar niet op: maar zij omhelst het, zij wil het omdat de Heere zo wil, des Heeren wil is haar wil, of het dan Thabor is, of Golgotha; wil Gods is wil Gods, die maakt het alles welkom en aangenaam: Matth. 26:41 ... *de geest is wel gewillig.* Joh. 18:11 ... *De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal ik die niet drinken?*

Bedaard.

(c) Met bedaardheid of stilheid des geestes. De lijdzaamheid sluit uit murmureren, moedeloosheid, en, als het lijden door mensen hun toekomt, ook toorn en wraakgierigheid; zij beroert de ziel niet als een zee in een storm, maar laat de golven en baren over haar heengaan, en is als een vlak strand, op dat de baren, alsof ze

speelden, doodlopen, of als een rots, die onverzettelijk blijft, en de aanvallende zee breekt. Zo ontving David alle lijden: Psalm 62:2. *Immers is mijn ziel stil tot God.* Hiertoe wordt de kerk opgewekt: Klaagl. 3:27-29. *Het is goed, voor een man, dat hij het juk in zijn jeugd draagt, Hij zitte eenzaam en zwijge stil, en omdat Hij het hem opgelegd heeft. Hij steke zijn mond in het stof.*

Blijde.

(d) Ja niet alleen blijft de lijdzame bedaard, maar hij verblijdt zich wel in het lijden, 't zij dat hij de heilzame vrucht daarvan alreeds geniet, 't zij dat hij vele vertroosting van de Heere ontvangt, 't zij dat zijn lijden is om de Godzaligheid en om de Naam des Heeren. Dit was de wens van de apostel aan de Kolossensen, dat zij mochten bekrachtigd worden tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap, Kol. 1:11. Van de Thessalonicenzen zegt hij: *Het Woord aangenomen hebbende in vele verdrukking, met blijdschap des Heiligen Geestes*, 1 Thess. 1:6. *En van zichzelf zegt hij: Ik ben zeer overvloedig van blijdschap, in al onze verdrukking*, 2 Kor. 7:4.

Volständig.

(e) In volständigkeit verdraagt de lijdzame het lijden, men kan wel een grote moed hebben, eer het lijden treft, en het met gemoedigheid aanvaarden; maar als men het terdege smaakt, en als het wat lang schijnt te zullen duren dan zou men dat lastig pak wel afwerpen, en het ontlopen, al was het met zonden, of kan men het niet kwijt worden, zo raakt het van binnen en van buiten alles overhoop, en de ongeduldigheid met alle derzelve gevolgen krijgt de overhand; maar de lijdzame stelt de Heere geen perk, hoe hoog het gaan moet, of hoe lang het duren moet, is tevreden met de goedheid en wijsheid des Heeren, hij stelt zich voor al zijn leven, zo duur staat de zaligheid hem aan; komt er eerder uitkomst, hij verblijdt zich, zo niet, het is ook wel. Dus volduurt hij in de lijdzaamheid, tot het einde des lijdens toe. *De lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk*, Jak 1:4. Niet dat de lijdzaamheid zelf in een Godzalige volmaakt is, of iets anders volmaakt maakt; maar dat noemt men volmaakt, daar de laatste hand aan gelegd is, schoon een ander zo'n werk veel uitnemender had kunnen maken; zo legt de lijdzaamheid de laatste hand aan het lijden, dit is, die duurt zolang als het lijden duurt, eerder scheidt zij daar niet van af. Dit is de vermaning aan de gemeente van Smyrna, Openb. 10, *Zijt getrouw tot den dood.*

De hoop van een goede uitkomst.

(f) Lijdzaamheid verdraagt het lijden in hoop van een goede uitkomst. Hier is het spreekwoord waar: Hoop is lijdens troost. Lijdzaamheid kan niet bestaan zonder hoop, als er geen hoop meer is, dan heeft de lijdzaamheid geen plaats, in de hel is geen lijdzaamheid, omdat er geen hoop is. De hoop ondersteunt de lijdzaamheid. Rom. 8:25. *Indien wij hopen, hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid.* De misslag komt daar vandaan, dat wij de hoop van de goede uitkomst te nauw bepalen, binnen zulke tijd, door zo'n zaak dat mist dan dikwijls, omdat des Heeren wegen niet zijn de onze: daarom houdt de lijdzame zich aan de beloften Gods, zonder bepaling, namelijk, dat de Heere ons niet zal laten verzocht worden boven vermogen, maar met de bezoeking een uitkomst zal geven, opdat wij het verdragen kunnen, 1 Kor. 10:13. Dat het lijden zal hebben een vreedzame vrucht van de gerechtigheid, Hebr. 12:11. Dat het is ten onze nut opdat wij van zijn heiligheid zouden deelachtig worden, vers 10. Dat de kroon des levens daarop gegeven zal worden, Openb. 2:10. Dat op veel lijden een groter trap van heerlijkheid volgt, Openb. 7. Op deze beloften hoopt de lijdzame, en verwacht ze, gelijk hij Jezus daarin tot een voorbeeld heeft: Heb

12:2 ... *Dewelke voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen.* Daarom noemt de apostel de lijdzaamheid, de verdraagzaamheid van de hoop, 1 Thess. 1:3.

Is een gave Gods.

VI. De oorzaak van de lijdzaamheid is niet de mens zelf; een natuurlijk mens mag op de tanden bijten, zich bedwingen, zich stil gelaten, om de glorie van standvastigheid te hebben, trachten alle bewegingen uit te trekken, door redenen zich wat neerzetten; maar lijdzaam zal hij zich niet kunnen maken. Dit zal ook een Godzalige door zijn eigen krachten niet kunnen verkrijgen, de Heere moet het in hem werken; daarom wordt Hij genoemd, de God van de lijdzaamheid, Rom. 15:5. De Heere geeft hun 't geloof, en doet hun levendig zien, dat Hij het lijden hun uit een vaderlijke hand toezendt; Hij ondersteunt hen heimelijk, met kracht in de inwendige mens; Hij geeft hun in het lijden vele vertroosting en naar de ziel, en laat hen zijn genade smaken; Hij doet hen zien de lichtigheid, de nuttigheid, en de vergankelijkheid van het lijden; Hij toont hun de nuttigheid, en de heerlijkheid van de uitkomst, die maakt hen stil en gemoedigd; dan willen zij lijden, dan werkt de verdrukking lijdzaamheid, en die bevinding, en die hoop, welke niet beschaamt.

Werkt uitvoerig van zijn plicht.

VII. Het einde, en het gevolg van de lijdzaamheid is, opdat zij hun plicht wel uitvoeren. De lijdzame eindigt niet in het lijden, en in de betamelijke gestalte, in het lijden wel te dragen, en in de vertoning van de lijdzame gestalte; maar heeft nog al wat verders in 't oog, hij bezit zijn ziel in lijdzaamheid; om niet verhinderd te worden in zijn werk, maar om dat bekwaam uit te voeren, zo door Godzalige oefeningen bij zichzelf, als zijn licht te laten lichten, onder de mensen zijn Godzalige wandel te vertonen, anderen tot een voorbeeld te zijn, anderen tot Christus te brengen, en Hem vrijmoedig te belijden. Daar is 't hem om te doen, dat zoekt hij, hij ziet dat het lijden hem daarin hinderlijk zou zijn, indien hij het niet wel droeg, en dat het lijden tot zijn oogmerk voordelig zou zijn, als hij het wel draagt; daarom tracht hij naar lijdzaamheid; daarom wordt opgenomen van kruis, en Christus na te volgen, samengevoegd: Matth. 16:24 ... *Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij.* Zo ook lijdzaamheid en lopen: Hebr. 12:1 ... laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is. Zo ook liefde en andere deugden: 2 Thess. 3:5 ... *de Heere richte uw harten tot de liefde van God, en tot de lijdzaamheid van Christus.* 2 Petrus 1:5-7.. *voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheid, en bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid Godzaligheid, en bij de Godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen.*

Overtuiging van onbekeerden.

VIII. De voorgestelde waarheid is genoegzaam om de onbekeerden te overtuigen, dat zij van deze deugd ontbloot zijn; of zij al ongevoelig zijn, of zij een zacht humeur hebben, of het een ziekte is, die zij wel dragen kunnen, of zij het met reden verzetten, ziende, dat zij toch van het lijden niet ontslagen kunnen worden, en daarom geduld; of zij om glorie te verkrijgen, zich hard en sterk maken, zo is dat alles de lijdzaamheid niet. Zij zullen uit het gezegde kunnen zien, dat hun lijdzaamheid niet is een geestelijke sterkte in God, als hun God in Christus; dat hun lijdzaamheid niet vloeit uit het geloof in Christus, en uit de vereniging met Hem; dat zij het lijden niet verdragen in gewilligheid, bedaardheid, blijdschap, volstandigheid, en hoop van een goede

uitkomst om hen heiliger te maken, en tot de zaligheid te leiden, omdat zij geen grond hebben van een enige belofte zich toe te eigenen; dat zij de lijdzaamheid niet zoeken om te bekwamer te zijn tot het oefenen van allerlei deugden. En of wel sommigen een schijn hebben van de lijdzaamheid, zo zijn zij doorgaans verdrietig, murmurerend, zij worden bozer en goddelozer, en hun wrevel kant zich wel tegen God zelf, zij zijn als het goddeloze Israël in de woestijn: dan hebben zij geen brood, dan geen vlees, dan geen water, daarom terstond aan het murmureren, terstond aan het verlaten van God, en het terugkeren naar Egypte, en wel aan het lasteren van God. Als God hen slaat zij maken des afvals te meer, Jes. 1:5. Als God niet helpt, 't is: dit kwaad is van de Heere, wat zou ik verder op Hem wachten? 2 Kon. 6:33. Zij willen van het lijden verlost worden, het gaat zo 't gaat: *Flectere si nequeo superos, acheronta movebo*. Wil God mij niet helpen, zo zal ik de duivel te hulp roepen. Dus gaan zij voort, van boosheid tot boosheid, totdat zij zich in de hel gebracht hebben, daar geen lijdzaamheid plaats heeft.

Opwekking.

IX. Uit de voorgestelde natuur van de lijdzaamheid zullen de Godzaligen aan de ene zijde wel zien, dat zij het beginsel van deze deugd wel bezitten; maar zullen aan de andere kant ook zien, hoe veel van ongeduldigheid nog in hen is. Als geestelijk kruis hen overvalt, als het duister wordt, als God Zijn aangezicht verbergt, en met Zijn vertroostende invloeden ophoudt, als God hun gebed niet schijnt te verhoren, en hun terstond de begeerte van hun ziel niet geeft, dan is men terstond moedeloos, ongelovig, verdrietig; als allerlei tegenspoeden naar het lichaam hen omringen, als zij lang duren, als zij hoog gaan, waar blijft de lijdzaamheid dan?

Dan is men met Jona verdrietig, Jon 4:8. Met Israël moedeloos zeggende; de Heere heeft mij verlaten, en de Heere heeft mij vergeten, Jes. 49:14. Terstond wordt men hopeloos en men denkt bij zichzelf, 't is buiten hoop, Jer. 2:23. Mijn sterkte is vergaan en mijn hoop van de Heere, Klaagl. 3:18. Duurt het wat lang, en gaat het wat hoog, 't geloof wankelt, men denkt, dat het alles in toorn overkomt, men klaagt: *Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn? Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op? Heeft de toezegging een einde, van geslacht tot geslacht? Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten?* Psalm 77:8-10.

Men wankelt naast de voorzienigheid Gods, Spr. 30:9. Men beschuldigt de Heere van hardigheid, zeggende: *Gij zijt veranderd in een wrede tegen mij; door de sterkte uwer hand weerstaat Gij mij hatelijk*, Job 30:21. Dan denkt men of des Heeren handelingen wel recht zijn, en men zou Hem wel reden afeisen, waarom God zo handelt, en met de Almachtige twisten, Job 30:25. De wanhoop komt wel eens boven, zodat de ziel de verworping kiest, de dood meer dan het leven, Job 7:15. *Och, of mijn begeerte kwame, en dat God mijn verwachting gave; en dat het God liefde, dat Hij mij verbrijzelde, zijn hand losliet, en een einde met mij maakte! Wat is mijn kracht, dat ik hopen zou? Of welk is mijn einde, dat ik mijn leven verlengen zou?* Job 6:8, 9, 11.

Ziet men op de goddelozen in hun voorspoed, het verwekt wel wrevel in het hart, zeggende: *Ziet, deze zijn goddeloos; nochtans hebben zij rust in de wereld; omdat ik de gehele dag geplaagd ben, en mijn straffing is er alle morgens*, Psalm 73:12, 14. Ziet men, dat het velen Godzaligen in de wereld welgaat, men is nijdig, men denkt: waarom ik zowel niet als die? Komt het kruis door middel van mensen, men wordt toornig, de wraakgierigheid komt boven, en men bijt met de hond op de geworpen steen.

Deze woelingen worden de kinderen van God soms wel gewaar tot hun schaamte en smart, en met recht moet het hun smarten en beschamen; want:

- (a) in de ongeduldigheid komen vele zonden te samen, een ongeduldige is een broeinest van allerlei verdorvenheden, die de ziel schrikkelijk bezoedelen. Daar is ongelovigheid naast de beloften Gods; daar is de liefdeloosheid tot Gods wil; daar is eigenwijsheid tegen de wijsheid Gods; daar is hoogmoed, alsof zij beter waardig waren; daar is nijdigheid en wraakgierigheid tegen zijn naaste; daar is hoogachting van de dingen van deze wereld.
- (b) Men maakt zich onbekwaam om de Heere te dienen, om tot stichting van zijn naaste te zijn. Men ergert de zwakken, en men doet de wereld spotten met de Godzaligheid.
- (c) Men haalt zwaarder oordelen over zich; want de Heere wil overwinnen als Hij oordeelt. Men maakt dat het lijden langer duurt, zwaarder treft, en dat het de nuttigheid niet heeft, die het anders wel hebben zou.
- (d) Men blijft zelf in gedurige onrust en benauwdheid zo over de zonden, die men steeds ziet, als over het kruis, dat men toch niet kan afschudden. *Wie heeft zich tegen den Heere verhard, en vrede gehad?* Job 9:4. Daarom wacht u voor ongeduldigheid, maar vernedert u dan onder de krachtige hand van God, opdat Hij u verhoge te Zijner tijd, 1 Petrus 5:6. *Verwerp de tucht des Heeren niet, en wees niet verdrietig over Zijn kastijding*, Spr. 3:11.

Opwekking.

X. Welaan dan, gelovigen, bezit uw zielen in uw lijdzaamheid: om daartoe verlevendigd te worden, zo let op deze beweegredenen:

Is geboden.

1. Gij hebt immers lust om de Heere te gehoorzamen; hoe menigmaal hebt gij uzelf de Heere aangeboden, zeggende: *Heere, wat, wilt Gij dat ik doen zal?* Nu dan, de Heere gebiedt u lijdzaam te zijn, hoort dan de opwekking als uit des Heeren mond. De Heere Jezus zegt tot u, Lukas 21:19, *Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid*. Zo ook de apostel, Rom. 12:12, *Zijt geduldig in de verdrukking* Hebr. 12:1, *Laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is*, Jak 1:4. *De lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk*.

Noodzakelijkheid.

2. Daar is een volstreckte noodzakelijkheid; u kunt ze niet ontberen, Hebr. 10:36. *Gij hebt lijdzaamheid van node, opdat gij, de wil van God gedaan hebbende, de beloften moogt weggedragen*. Er is geen andere weg ten hemel dan door verdrukkingen. U kunt ze niet ontlopen noch ontwijken. Daar is aan de andere kant veel werk voor u te doen, tot bevordering van uw heiligmaking: *zonder welke niemand de Heere zien zal*. Hoe zult gij er door kunnen (want u wilt er door, en zult er door naar de hemel) dan door de lijdzaamheid? Die maakt dat men het lijden opneme, dat het ons niet hinderlijk zij in onze weg; maar dat het ons tot ons werk bekwaam make; welaan dan, tracht naar dit volstreckt noodzakelijke, oefent u daarin, totdat u er een hebbelijkheid in krijgt.

Lijden komt van God.

3. Merkt, van wie komt het lijden? Het komt niet van uzelf, want gij hebt u te lief daartoe; het komt u niet van mensen, want die kunnen zich zonder de wil Gods noch reppen, noch roeren, noch u een haar uittrekken: maar 't is de Heere Zelf, die het u verzendt, 't is de soevereine Heere, wiens hand niemand afslaan kan, tegen wie niemand zeggen mag; waarom doet Gij zo? 't Is uw verzoende Vader in Christus, die

het u in wijsheid, in goedheid, in liefde toezendt, en dat tot uw best. Hebr. 12:6. *Die de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iedere zoon, die Hij aanneemt.* Zou gij u dan tegen de Heere kanten? Dat wilt gij immers niet, dat kunt gij niet: *Zullen wij dan niet veel meer de Vader der geesten onderworpen zijn, en leven?* Hebr. 12:9. Zegt liever: *Ik zal des Heeren gramschap dragen,* Micha 7:9. *Ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan.* Dat zal de Heere welbehaaglijk zijn.

Natuur van lijden is licht.

4. Ziet gij op het lijden zelf; het is van die natuur niet, dat gij er u over bezondigen zou door ongeduldigheid. 't Is:

- (a) licht; de vrees is tienmaal meer dan het lijden zelf, dat zeggen uit een mond allen, die het ondervonden hebben, en gij moet het bekennen. Paulus noemt zijn grote verdrukkingen, waarbij de onze niet te vergelijken zijn, *lichte verdrukkingen.* 2 Kor. 4:17. Dat zij u zwaar vallen, is, omdat gij er u niet wel onder voegt: immers als de apostel dezelve licht noemt, hoe durft gij ze dan zwaar oordelen? De lichamelijke raken immers naar het lichaam; zal men dan zoveel werk van het lichaam maken, dat stof is, en zal stof worden, en dat ook mede verheerlijkt zal worden? Tilt dan over een stro zo zwaar niet.
- (b) Het lijden is maar voor een korte tijd; 't gaat te post voort; wat voorbij is, dat is al weg, wat toekomstige is, hebt gij nog niet, en gij weet niet wat er komen, of niet komen zal; het tegenwoordige hebt gij alleen; en dat gaat bij ogenblikken voorbij, en al bleef datzelfde lijden u al uw leven bij, zo is het toch niet lang; want uw leven zelf is kort, 't is maar een rook of damp, zo dan ook al het lijden in deze wereld. Paulus noemt ze *de verdrukking, die zeer haast voorbijgaat,* 2 Kor. 4:17. Petrus zegt: *Nu een weinig tijds (zo het nodig is) bedroefd zijnde,* 1 Petrus 1:6. Zult u dan ongeduldig zijn over een lijden, dat zo ras voorbijgaande is?
- (c) Het is een bepaald lijden. Zolang zal het duren, niet korter, en niet langer; zo hoog zal het gaan, niet minder, noch meerder, als de Heere het verordineerd heeft. De Heere bepaalde de duivel, hoe ver hij Job zou aantasten, hij mocht er niet een loodje opleggen, Job 1, 2. Dit erkende Job, Job 23:14. *Hij zal volbrengen dat over mij bescheiden is.* Of men verdrietig is, of moedeloos, of men het ontlopen wil, en van zich werpen, 't zal toch op u blijven tot de einde toe. Is het dan niet beter het met lijdzaamheid op zich te nemen, en te dragen?

Nuttig.

5. Het lijden is zeer nuttig

(a) het is een medicijn voor de ziel.

- 't Maakt de ziel klein, wegens de bedreven zonden: Hoséa 5:14, 15 ... *Ik zal verscheuren en heengaan; Ik zal wegvoeren, en er zal geen redder zijn ... Totdat zij zichzelf schuldig kennen.*
- 't Maakt de ziel als een gespeend kind: Psalm 131:2. *Zo ik mijn ziel niet heb gezet en stil gehouden, gelijk een gespeend kind bij zijn moeder! mijn ziel is als een gespeend kind in mij.*
- 't Maakt dat men zich met welbehagen en genoegten de straf des Heeren onderwerpt: Lev. 26:41 ... *Zo dan hun onbesneden hart gebogen wordt, en zij dan aan de straf van hun ongerechtigheid een welgevallen hebben.* 1 Petrus 5:6. *Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods.*
- 't Maakt de ziel beschaamd: Jer. 31:18, 19 ... *Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden ... Zeker, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mij zelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd.*

- 't Maakt de ziel afgetrokken en ontbloot van alles: Psalm 102:8. *Ik waak en ben geworden als een eenzame mus op het dak.*

(b) 't Maakt, dat men in 't toekomende zich voorzichtig voor de zonde wacht, en naar heiligheid tracht: Jes. 38:15 ... *ik zal nu al zoetjes voorttreden al mijn jaren, vanwege de bitterheid mijner ziel.* Dit is het oogmerk Gods: Hebr. 12:10 ... *maar Deze kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijner heiligheid zouden deelachtig worden.* Dit ondervond David: Psalm 119:71. *Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik uw inzettingen leerde.* Dit getuigt de profeet: Jes. 26:9 ... *wanneer Uw gerichten op de aarde zijn, zo leren de inwoners der wereld gerechtigheid.*

(c) 't Lijden maakt de genaden, die in de ziel zijn, levendig en werkzaam.

- Dan verwakkeren de gebeden: Jes. 26:16. *Heere! in benauwdheid hebben zij U bezocht; zij hebben hun stil gebed uitgestort, als uw tuchtiging over hen was.* Nood leert bidden. Die niet bidden kan, worde een zee- of echtman.
- Dan verwakkert het geloof; toen Abraham in de allergrootste beproeving was, heeft hij tegen hoop op hoop geloofd, Rom. 4:18. David zegt van zich: Psalm 27:13 *Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des Heeren zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan.*
- Dan krijgt de hoop krachten: Psalm 42:6. *Wat buigt gij u neer, o mijn ziel! en zijt onrustig in mij? Hoop op God; want ik zal Hem nog loven voor de verlossingen Zijns aangezichts.*
- Dan verwakkert de liefde: *Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen,* Hoogl. 8:7. Als de zon weg is, dan worden de maan en de sterren 't best gezien: zo is het met de liefde. In het kruis zien ze, dat het gemis van de Heere hun allerzwaarst is, en als de Heere nabij is, dat lijden hun dan geen lijden is, dat ze dan genoeg hebben, en liever in de gemeenschap met kruis, dan zonder kruis in vervreemding willen zijn.

Aan al deze zaken hebt u, gelovigen, immers lust, en zij zijn de begeerten uws harten, waarom zou gij dan ook de weg niet begeren, door welke men die zaken verkrijgt? En begeert gij de weg van lijden, om deszelfs nuttigheid, zo past het immers u lijdzaam dat lijden, als een heilzame medicijn, schoon bitter, op te nemen en te dragen.

Lijdzaamheid is een sieraad

6. De lijdzaamheid is een kostelijk sieraad, en profijtelijke gestalte voor een gelovige. Een lijdzame ziel is een kinderlijke, gewillige, stille, blijde, zachtmoedige, verloochende, gelovende, hopende, God liefhebbende ziel. Daarom is de lijdzame kostelijk en aangenaam voor God, en een bekwaam voorwerp van Gods goedertierenheden, en God laat Zich ook niet onbetuigd aan zodanigen. met hun te tonen zijn ontferming, zijn liefde, zijn ondersteuning, Zijn vertroosting en Zijn hulp om hen te redden: 2 Kor. 7:6 ... *God, Die de nederigen vertroost.* 2 Kor. 1:4. *Die ons vertroost in al onze verdrukking.* 1 Petrus 3:4. *Maar de verborgen mens des harten, in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedige en stille geest die kostelijk is voor God.*

De lijdzaamheid maakt het kruis lichter, zodat men het gemakkelijk kan dragen; men bezit zijn ziel, zodat men de ongeregelde begeerten intoomt, en dat men verstand en wil in zijn macht heeft, om die naar de wil Gods te gebruiken, daardoor bekomt men alle de nuttigheden, die wij boven van het lijden gezegd hebben; want het lijden als lijden brengt de nuttigheden niet aan: maar de lijdzaamheid in het lijden. De Heere wordt dan door ons verheerlijkt, onze naasten worden daardoor overtuigd van de

kracht van de Godzaligheid, de Godzaligen worden daardoor gesterkt in het lijden. en aangemoedigd, om het ook met lijdzaamheid te dragen.

Dan doet het lijden en de kastijding hun behoorlijke werking, terwijl het tegenwoordig is, en daarna geven zij van zich een vreedzame vrucht van de gerechtigheid degenen, die door dezelve geoefend zijn, Hebr. 12:11. Dan is men blij, als de Heere het kruis weggenomen heeft, en dankt er de Heere voor: Psalm 119:75. *Ik weet, Heere! dat Uw gericht en de gerechtigheid zijn, en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt.* Jes. 12:1 ... *Ik dank U, Heere! dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij.*

De voorbeelden van Christus en de heiligen.

7. Stelt u voor de voorbeelden van de Heere Jezus en van de heiligen, om daardoor verwakkerd te worden, tot navolging van hen in de lijdzaamheid. De Heere Jezus, gelijk Hij ons in al onze wandel een heerlijk voorbeeld is, zo ook in de lijdzaamheid: Jes. 53:7 ... *doch Hij deed Zijn mond niet open; als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap dat stom is voor het aangezicht van zijn scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open.* 1 Petrus 2:20, 21 ... *Maar indien gij verdraagt als gij weldoet, en daarover lijdt, dat is genade bij God. Want hiertoe zijt gij geroepen, omdat ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zou navolgen.* Doet hierbij het voorbeeld van alle andere heiligen, die u zijn voorgegaan: Jak 5:10, 11. *Mijn broeders! neemt tot een voorbeeld van het lijden en van de lankmoedigheid, de profeten, die in de Naam des Heeren gesproken hebben. Ziet, wij houden hen gelukzalig, die verdragen; gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhartig is, en een Ontfermer.*

Zijn dan allen, nu kroondragers, kruisdragers geweest, volgt hen dan in het dragen van het kruis na, opdat gij met hen de kroon des levens beërft.

Middelen.

- Wees gevoelig over kruis, wacht u voor hardigheid.
- Legt af de hoogachting van alles, wat in deze vergankelijke wereld is. Ziet aan de kortheid des tijds, die nog overig is om te lijden.
- Aanmerkt dat de weg naar de hemel door lijden is, en dat men die niet kan bewandelen dan door lijdzaamheid.
- Wees gedurig bezig in het oefenen van geloof op de beloften, en hoopt daarop, alles zeker zullende komen.
- Houdt aan in 't lezen van het Woord, dat ons beschreven is om ons lijdzaamheid te leren en te vertroosten, Rom. 15:4.
- En bidt gedurig om lijdzaamheid, Rom. 15:5. *En dus uzelf in deze lijdzaamheid oefenende in alle dingen, ook in de minste, zo zult gij al doende toenemen. De Heere richte uw harten tot de liefde van God, en tot de lijdzaamheid van Christus.* 2 Thess. 3:5.

Hoofdstuk 21

Van de Oprechtheid.

Oprechtheid wordt in de Hebreeuwse taal met verscheiden woorden uitgedrukt, die ze ieder in een ander opzicht verklaren, als jaschar van recht zijn, recht maken, besturen, vlak en effen maken; in dit opzicht is oprechtheid als een effen en gebaande weg, die rechtuit, zonder kromten is, en recht toe recht aan de wandelaar bestuurt tot het einde.

Benaming.

Daarmee komt ons Nederlands woord overeen, recht, rechtheid, op de rechte weg, op een rechte manier gaan.

Hebreeuws thoom van thamam, voltooien, vervullen, volmaken. Dus maakt de oprechtheid alles volmaakt, en geeft het alles zijn laatste punt, zonder die is alles onvolmaakt en deugt niet. Nakoach van nokach, voor, tegen, over, en dus gaat de oprechtheid op het doel, dat voorgesteld is, aan, houdt dat als tegen zich over in 't gezicht, en wijkt daarvan niet af, noch ter rechter- noch ter linkerhand. Emeth, als de Hebreeën oprecht zeggen, dan zeggen ze beëmeth, *in* der waarheid, dat is amen, waarheid, 't is alleszins hetzelfde.

Grieks to gnaesion, wettig geboren, omdat dat alleen wettig uit de mens geboren wordt en voortkomt, dat oprecht geschiedt; Grieks aptharsia, eigenlijk onverderfelijkheid, en dus geeft oprechtheid te kennen, de zuiverheid derzelve, geen beginsel van verderving in zich hebbende, altijd onveranderlijk dezelfde blijvende; Grieks eilikrineia, dat bij 't licht of bij de glans van de zon onderscheiden is, omdat oprechtheid het licht wel verdragen kan, in de zonnestralen wel mag gezien worden: Joh. 3:21. *Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.*

Beschrijving.

II. *Oprechtheid is een Christelijke deugd, van God door middel van het Woord, in de harten van de gelovigen gelegd, waardoor zij de wil Gods in waarheid doen.*

Wij noemen de oprechtheid *een deugd*. Zij is niet een particuliere deugd, welke in deze of gene zaak maar te pas komt: maar zij is algemeen, en dringt door alle deugden heen, zodat het geen deugd is, wat de mens doet, tenzij de oprechtheid daarbij zij, en die als beziele. De volmaaktheid ziet op de bezitting van alle deugd waar iets aan ontbreekt, daar is geen volmaaktheid: maar de oprechtheid ziet op de manier, hoe de deugden uitgevoerd worden, en die kan plaats hebben, schoon de zaken, die gedaan worden, gebrekkig zijn.

Oprechtheid is een *Christelijke deugd*. In sommige onbekeerden is wel een natuurlijke oprechtheid; 't is niet alles geveinsdheid al wat ze doen, zij doen vele dingen met hun hart in handel en wandel onder de mensen, en ook in hun godsdienst; maar zij missen in de zaak, die is maar uiterlijk, zij missen in de gestalten huns harten, die is niet geestelijk, niet wedergeboren; zij missen in het geestelijk einde, dat zij in 't oog hebben moesten; zij missen dan ook in de geestelijkheid van de oprechtheid; daarom is het alles natuurlijk werk; als hun iets van de Heere Jezus geboden wordt, daar ze geen behagen in hebben, dan gaan ze bedroefd weg met de anderszins oprechte jongeling, Matth. 19:16-22. Maar de Christelijke oprechtheid is van een geheel andere natuur,

heeft andere voorwerpen, hart, oogmerk en manier, die vloeit uit de vereniging met Christus, die heeft gelijkheid met Christus; daarom wordt ze genoemd *Christelijk*.

In de gelovigen.

III. Het subject zijn de harten van de gelovigen. De kinderen van God zijn vóór hun wedergeboorte, gelijk als alle andere mensen, blind, boos, onmachtig, onwillig, dood in de zonden en misdaden; maar de Heere geeft hun zijn Geest, die verlicht, wederbaart hen, maakt ze levendig door de vereniging met Christus, zodat Christus in hen en zij in Christus leven; hierdoor doen ze alles uit een geheel ander beginsel, en op een geheel andere manier, in alle omstandigheden. De oprechtheid heeft haar zitplaats niet in het gelaat, in de kleding, in de mond en in de daden, maar in hun harten. Het verstand is bestraald met een wonderbaar licht, de wil omhelst de geestelijke zaken, die dat licht hem vertoont, de hartstochten gaan naar de zaken uit, en om ze te hebben, te doen, en ze op een manier te doen, als de Heere behaaglijk is, zodat zij een hebbelijkheid van binnen hebben, en die hebbelijkheid straalt door het gelaat, kleding, woorden en daden; de gelovigen zijn oprechten: Hoogl. 1:4 ... *de oprechten hebben U lief*. Psalm 37:37. *Let op de vrome, en ziet naar de oprechte*.

Oprechten van hart: Psalm 7:11 ... *Die de oprechten van hart behoudt*. Psalm 97:11. *Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechten van hart*.

Oprechten van weg en wandel: Spr. 13:6. *De gerechtigheid bewaart de oprechte van weg*. Psalm 119:1. *Welgelukzalig zijn de oprechten van wandel*.

Heeft opzicht op de wil van God.

Het voorwerp van de oprechtheid is de wil Gods. God heeft aan zijn kerk in de wet geopenbaard, wat Hij wil gedaan en gelaten hebben; deze omhelst de oprechte met gewilligheid en vrolijkheid, als de wil van God, zonder uitneming van een enige zaak, manier, tijd of plaats; de oprechte stelt zich de wet zo voor, het verstand is bezig die regel in 't oog te houden, de wil heeft er liefde toe, de hartstochten gaan daarnaar uit. en hij beoogt daarin alleen Gods wil te doen. daarin eindigt hij zonder bijoogmerken: Psalm 119:80. *Laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzettingen*. Psalm 101:2. *Ik zal verstandelijk handelen in de oprechte weg*.

Om die in waarheid te doen.

IV. De vorm bestaat in alles in waarheid te doen, Pilatus vraagde eens: *wat is waarheid?* Maar hij wachtte niet totdat hem geantwoord werd; maar gij, hoort toe, wat waarheid is.

1. God is Waarheid, Deut. 32:4. Hij is enkel waarheid, wezen, leven, eeuwigheid, heiligheid en heerlijkheid. God is de oorsprong van alle waarheid buiten Hem, zijn werk is waarheid, zijn woorden zijn waarheid.
2. De Heere Jezus is Waarheid, Joh. 14:6. Omdat Hij is het tegenbeeld en het lichaam van de voorbeelden en schaduwen.
3. Het woord van God is waarheid, Joh. 17:17. En is het voorwerp en de regel van alles, wat geloofd en gedaan moet worden.
4. Er is ook een waarheid, die in de mens is: Psalm 51:8. *Zie, Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste*. Van deze spreken wij hier.

Tot deze behoort een waarheid des verstands, van het hart, des monds, des werks en des oogmerks.

- (a) Een waarheid des verstands, zodat het verstand verlicht is door de Heilige Geest, en de goddelijke geopenbaarde zaken van de weg van de zaligheid door Christus

zo ziet en kent, als ze in haar eigen gestalten zijn; de bevatting en de zaken komen overeen: Titus 1:1 ... *de kennis der waarheid die naar de Godzaligheid is*. Dit is te hebben de zin van Christus, 1 Kor. 2:16: Efêze 4:21. *Indien gij maar Hem gehoord hebt, en door Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is*. 2 Kor. 11:10. *De waarheid van Christus is in mij*.

- (b) Een waarheid van het hart, welke is een overeenkomst van de wil met de goddelijke waarheden, die te geloven en te doen zijn, het hart wordt daarmee verenigd in lust en liefde, om ze te geloven en te doen, zodat hetgeen waarheid is in het Woord, ook waarheid in hen is: Psalm 119:97. *Hoe lief heb ik uw wet!* Rom. 7:22. *Ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mens*.
- (c) Een waarheid des monds, welke is een overeenkomst van de woorden met het hart, nu, zoals gezegd is, verlicht en liefhebbende. Dit heeft plaats, als men van de goddelijke zaken spreekt, de waarheid belijdt, en in de omgang met mensen zo spreekt, als de zaak is en van het hart bevat wordt: Spr. 8:7. *Mijn gehemelte zal de waarheid bedachtelijk uitspreken*. 1 Tim.2:7 ... *ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet*. Efêze 4:25 ... *spreekt de waarheid, een ieder met zijn naaste*.
- (d) Een waarheid des werks, als wanneer gelaat, doen en laten, van wat natuur het ook zij, 't zij in geestelijke, 't zij in burgerlijke zaken, overeenkomen met het hart, kennende en lievende de wil Gods, geopenbaard in het Woord: Psalm 119:97. *Hoe lief heb ik uw wet!* Zij is mijn betrachtting de gehele dag. Jak 1:22. *Zijt daders des Woords*. Jes. 61:8. *Ik zal geven dat hun werk in van de waarheid zal zijn*. 2 Joh. 4 ... *dat ik van u we kinderen gevonden heb, die in de waarheid wandelen*.
- (e) Een waarheid des oogmerks, als hetgeen wij beogen met de wil van God, hart, mond en daden overeenkomt; 't einde dat wij beogen, wordt bijzonder mede in de oprechtheid vereist, dat moet met al het gezegde overeenkomen, of het is alles verdraaid. Een kwaad oogmerk verderft goede middelen, en kwade middelen bederven een goed oogmerk. Psalm 66:18. *Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben*. Matth. 6:22, 23. *De kaars des lichaams is het oog; indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen; maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn*.

Neemt dit nu alles te samen, alles moet één zijn, en als dit alles één is, dit is waarheid, en deze waarheid maakt het ware wezen van de oprechtheid uit; waar deze waarheid enigszins gemist wordt, daar feilt de oprechtheid.

De oorzaak is God.

V. De oorzaak van de oprechtheid is God: want God geeft licht om de waarheid te kennen, geeft liefde tot de waarheid, geeft waarheid in het hart, en zo dan ook de oprechtheid in alle daden, die uit dat geestelijk levend hart voortkomen: Jes. 61:8 ... *Ik zal geven, dat hun werk in van de waarheid zal zijn*. David erkent dat het van de Heere moest komen, daarom bad hij er om: Psalm 119:80. *Laat mijn hart oprecht zijn tot uw inzettingen*. Hoewel God onmiddellijk het hart aanraakt en hervormt, zo gebruikt God nochtans tot een middel het Woord: Joh. 17:17. *Heilig ze in uw waarheid; uw woord is de waarheid*.

Overtuiging van onoprechten, hoedanige zijn.

VI. De natuur van deze deugd voorgesteld zijnde, verplicht een ieder tot oefening; God eiste dat van Abraham, en meteen van alle zijn kinderen door het geloof: Gen. 17:1 ... *Wandel voor mijn aangezicht, en zijt oprecht!* Deut. 18:13. *Oprecht zult gij zijn met de Heere, uw God*. Matth. 10:16 ... *zijt dan voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven*. Uw hart zal bij zichzelf overtuigd zijn van de betamelijkheid

en de verplichting; maar komende tot uzelf, en de bovengestelde waarheid u als een spiegel voorhoudende, hoedanig zijt gij? Bent u onder de oprechten? 't Is nodig de onoprechten te overtuigen, en hun ellendige staat te tonen of het een middel mocht zijn tot hun bekering; ook is 't nodig de oprechten te overtuigen van hun gebrek in deze dele.

Alle onbekeerden.

1. Gij zijt waarlijk nog onder de geveinsden, die nog in een onbekeerde staat zijn. Hoe kan uw hart oprecht zijn voor God, die gij Hem niet kent in 't aangezicht van Jezus Christus? Hoe zult gij in de oprechte weg gaan, daar de rechte weg ter zaligheid voor u nog verborgen is? Gij, die geen inwendige lust en liefde hebt tot de weg, om door Christus tot God te gaan, om de weg van de heiligheid in te treden? Die nog niet eens uw voet op die weg gezet hebt; maar nog hebt u verduisterd verstand, uw stenen hart, en uw leven in de aarde? 't Is allemaal verdraaid, 't gaat alles van God en zijn wil af. Dus kan daar geen oprechtheid zijn; of uw oogmerk en sommige van uw daden, 't zij burgerlijke, 't zij uitwendig godsdienstige, met uw hart al overeenkomen, daar is toch geen oprechtheid, want het hart zelf deugt niet, daarom deugt het alles niet wat daarmee overeenkomt. Schoon gij geen geveinsden waart, zo zijt gij nochtans niet oprecht voor God.

En huichelaars.

2. U bent volslagen huichelaars en geveinsden, die uzelf beoogt, in alles wat u doet, en die het alles te doen is om eer, om liefde, om winst, en daartoe u anders gelaat, dan u bent. U ziet zelden naar binnen, en hebt het veinzen u zo aangewend, dat u er zelfs niet om denkt als u het doet; daarom zullen wij u eens naar het leven afschilderen, en u tonen, hoe gij zijt in de burgerlijke omgang, en in de godsdienst.

In de burgerlijke omgang.

VII. (a) In de burgerlijke omgang. 't Is of de geveinsde bij Kaïn had school gelegen; hij spreekt vriendelijk met zijn naaste, hij lokt hem uit, maar 't is om hem te doden. Van Saul heeft hij het kunstje geleerd om anderen aan te zetten, om zo een te prijzen, omdat men hem in 't net zou krijgen om hem met vele weldaden te overladen: "Ik zal David mijn dochter geven, opdat zij hem tot een strik zij." Hij heeft het Joab afgezien, hoe men, door zich te verblijden over iemand, en door hem naar zijn welstand te vragen, hem een moordprijem in 't hart kan duwen. Absalom onderwijst hem een maaltijd aan te richten, om Amnon te doden. Judas heeft hem geleerd, hoe men met kussen verraden kan. David beschrijft ze: Psalm 28:3, *Die van vrede spreken met hun naasten; maar kwaad is in hun hart.* Psalm 62:5, *Met hun mond zegenen zij, maar met hun binnenste vloeken zij.* Psalm 55:22, *Zijn mond is gladder dan boter, maar zijn hart is krijg; zijn woorden zijn zachter dan olie, maar dezelve zijn blote zwaarden.*

In de godsdienst, waarin zij afgeschilderd worden.

(b) In het godsdienstige. Als het een tijd is dat de Godzaligheid in achting is, dan wordt de kerk vervuld met geveinsden. 't Was te wensen dat de geveinsde van de predikstoel bleef, dat men daar niet vernam zodanigen, die met al hun macht studeerden:

- de een, om de naam van geleerde te krijgen, schoon hij het inderdaad niet is, en zo hij een geweten heeft, dat hem zijn verkeerd oogmerk aanwijst, dat paait men dan, dat het is om daarna, de naam bekomen hebbende, te meerder te kunnen stichten.
- De ander, om welsprekende geacht te worden.

- De derde, om verwondering over zich te verwekken, dat hij zo'n stem en zulke gaven heeft, die een grilling door de hersenen van de mensen jagen, en hun de tranen uit de ogen persen.
- Een vierde schijnt in het bidden opgenomen en verhemeld te zijn, en in 't prediken een engel; maar 't is om eer, om aanzien, om het toejuichen van het volk te hebben, en als men dan van de predikstoel komt, dan tracht men te vernemen, wat genoeg men heeft gegeven, en het is hem als een balsem op zijn ziel, als er veel volk geweest is, als de vergadering ontroerd is geweest, als men zegt: dat is een wakker predikant; bij dat gezelschap is men liefst, waar men geprezen wordt, en waar men een afgod van hem maakt. De duivel zelf kan zich veranderen in een engel des lichts, zo kunnen ook zijn dienaren wel een haren mantel van Elia, en een kleed van Johannes de Doper aandoen, om te liegen, Zach. 13:4. Doch de een weet hem wat netter om te hangen dan de ander. Gruwelijker en walgelijker ding is er onder de zon niet, dan een geveinsd predikant.

Komende tot de lidmaten; de huichelaar ziet wat de Godzaligen doen, en dat aapt hij na om ook voor een Godzalige door te gaan, zodat het kwaad niet ligt in zijn uitwendige vertoning, even alsof het allen geveinsden waren die zo deden, want dan zou de geveinsde dat alles mijden; want hij zoekt niet de naam van een geveinsde, maar van een Godzalige. Dus weerleggen de lasteraars van de Godzaligen zichzelf, als zij de Godzaligen geveinsden noemen; want 't is aan het geweten openbaar, dat men zo moet zijn en leven als de Godzaligen, en als de geveinsden het trachten na te maken, en daarom, omdat een geveinsde die schijn zoekt, zo is het waarheid, als iemand de zaak van die schijn heeft. Maar het kwaad van de huichelaar ligt in zijn hart en oogmerk, hij tracht het niet te zijn dat hij wil schijnen; hij is het niet, hij beoogt het niet, maar hij beoogt alleen de naam, en als hij die naam heeft, dan heeft hij er genoeg van, de naam weet hij dan tot zijn voordeel te gebruiken. En om de naam te verkrijgen, zo gaat hij naarstig ter kerk. 't gaat zo het gaat, daar moet hij zijn, men moet hem daar niet missen. Men loopt naar de predikant, die de Godzaligen liefst horen, men moet vooral zitten op een plaats, waar men van allen gezien kan worden; wordt er gezongen, men neemt almede een boek in de hand, al zou men er niet een letter in lezen: men verheft zijn stem almede, niet om zichzelf en anderen op te wekken in de lof van God, maar opdat anderen zouden horen hoe fraaie stem hij heeft, of hoe vast hij de wijs kent, daarom zal hij wel voor de voorzanger beginnen, en op 't laatste een dreun nageven.

Zal men bidden, hij buigt zich met een groot gebaar, of hij staat op; hij weet onder het gebed zuchtingen te maken, en na het gebed zijn ogen wel af te veggen, alsof hij geschreid had.

Onder de predikatie maakt hij een aandachtige vertoning, hij staat wel eens op, hij wendt niet een oog van de predikant, en hij schijnt hem de woorden uit de mond te gapen en op te eten; hij slaat zijn boek wel eens op, en legt er een vouwtje bij, alsof hij een plaats aantekende, al is het verre van de plaats, die de predikant noemt, en ondertussen ziet hij altemet eens heimelijk ter zijde uit, of hij wel gezien wordt, dat hij zo aandachtig is, schoon hij nergens minder op denkt dan op de predikatie; hij telt misschien de ruiten in de ramen, de pijpen in het orgel, het snijwerk aan de predikstoel.

Komt de diaken om de aalmoezen te vergaderen, hij wordt hem kwansuis niet gewaar eer hij bij hem was, en die schijnt zijn aandacht te storen; geeft hij een duit, hij zoekt de dunste uit, opdat het klinken zou als zilvergeld; geeft hij wat meerder, hij wilde dat het door de gehele kerk klonk.

De godsdienst gedaan zijnde, daar gaat onze geveinsde heen, en hij bezoekt de een en de ander, met zijn boek in de hand, om te tonen, dat hij uit de kerk komt, en hij prijst de predikatie zeer, en dat hij er zoveel stichting van gehad heeft, schoon hij niet een woord er van weet te zeggen, en men beklagt zich over de korthed van geheugen.

Doet men een gebed, of leest men een hoofdstuk, dat moet zo luid gedaan worden, dat anderen, al waren ze op de straat, het zouden kunnen horen; verwacht men de predikant in het huisbezoek, de Bijbel moet vooral openliggen, en soms nog wel een boek twee of drie daarbij, en men is zo aandachtig in het lezen, dat men de predikant niet gewaar wordt, al staat hij op de vloer, en dan is hij of men verschoot; men maakt kennis met Godzaligen, en men spreekt bij anderen van de gemeenzaamheid, die men met die en die Godzaligen heeft; men laat het hoofd soms op de een zijde hangen, men meet zijn woorden bij de el uit, alsof men zo nauw op zijn woorden let, en men volgt zelfs de kwade gebaren, welke sommige Godzaligen, zonder hun weten, zich hebben aangewend. Ja om te meerder uit te schijnen, zal men geweten maken van een kannetje of akertje te dragen. Men is zeer ijverende voor het uitwendige en zich meesterlijk te dragen in het bestraffen van anderen.

Altijd heeft men de mond vol van klachten over de verdorvenheid en het verval van de kerk; men vermeent zich de leraren te onderwijzen, wat en hoe ze prediken moeten, en men heeft op ieder predikant en predikatie wat te zeggen, bijzonder van die, welke de Godzaligen het minste horen. De geveinsden zijn als de bedelaars, de een geeft zich voor zo een, en de ander voor zo een uit, en op die kunst van bedelen verstaat ieder zich best; zo ook de een geveinsde verstaat zich best hierin, de andere daarin; de een is zo plomp in 't veinzen, dat een ieder het zien kan, een ander kan het zo fijntjes doen, dat hij de beste zou bedriegen; sommigen hebben de kunst zo wel geleerd, dat zij zichzelf bedriegen, en door gebrek van acht te slaan op hun hart, beelden zij zich in, dat zij het menen, en ware het mogelijk, zij zouden God bedriegen. Foei u, gij geveinsden! Met een grote weezin heb ik mij bezig gehouden met u aan uzelf te ontdekken, om was het mogelijk, u tot bekering te brengen.

Bedreiging.

VIII. Tot die einde

1. bedenkt eens, wat een gruwelijk monster, en wat een gruwelijk gedrocht dat gij in uzelf zijt; in u is immers niets menselijks; 't is alles verdraaid, 't is alles gruwelijk en ondeugend; schrikt gij niet van uzelf, want gij gelijkt een duivel beter dan een mens.
2. Bedenkt hoe walgelijk en hatelijk dat gij zijt bij alle eerlijke mensen, zo Godzalige als burgerlijke, en beeldt u niet in dat gij onbekend zult blijven; gij moogt enige tijd van een oprechte in het burgerlijke en godsdienstige gaan, maar 't zal niet lang duren, men zal u al ras in 't oog krijgen, en dan zijt gij de verachtste, die daar leeft, en zo gij al bedekt bleef, wat hebt gij daar toch van dan een hand vol vliegen?
3. Weet, dat God, met welke gij te doen hebt, u wel kent: Hij ziet u door en door; Hij let op uw verkeerde beoogingen, en op al uw geveinsde streken; hoe gruwelijk moet gij dan in de ogen Gods zijn! Hoort, wat David daarvan zegt, Psalm 5:7, *Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel.*
4. *En wat is de verwachting van de huichelaar ... wanneer God zijn ziel zal uittrekken?* Vraagt Job, Job 27:8. Leest het antwoord. Job 8:13, *De verwachting des huichelaars zal vergaan.* Jes. 33:14, Beving heeft de huichelaren aangegrepen. De Heere Jezus roept we! acht maal in één hoofdstuk, namelijk, Matth. 23, *het wee* uit over de geveinsden. Een geveinsde zal niet zalig worden; maar zal de

onverdraaglijkste staat in de hel hebben; want als de goddelozen de hel bedreigd wordt, zo worden zij gezegd, bij de geveinsden te zullen zijn: Matth. 24:51. *En zal hem afscheiden, en zijn deel zetten met de geveinsden; daar zal wening zijn en knersing der tanden.*

Drukt dit op uw hart, gij onoprechten, en gij geveinsden, en bekeert u, eer het te laat zal zijn. *Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen,* Jak 4:8.

Overtuiging van oprechten van hun oprechtheid.

IX. De ware gelovigen zijn in de grond oprecht; wan:

- (a) zij hebben geestelijk licht en leven, zij zijn der Goddelijke natuur deelachtig, en Jezus heeft een gestalte in hen.
- (b) Zij zien hun misslagen, zijn over dezelve bedroefd, belijden ze en zoeken verzoening in het bloed van Christus door het geloof, en strijden daartegen.
- (c) Zij zijn bekommerd in deze, omdat ze hun harten wantrouwen, en de verdorven *opwellingen gewaar worden; zij brengen hun hart voor de Heere, biddende: Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op de eeuwige weg,* Psalm 139:23, 24.
- (d) Zij zijn generaal en algemeen ten opzichte van zaken, van tijd, van plaatsen; zij maken geheel geen uitzondering, en of zij in de een zonde wel meer vallen, dan in de andere, zo is het toch tegen hun voornemen, tegen hun hart, en 't bedroeft hun; ja in het verborgen handelen zij nog veel hartelijker, dan bij mensen, en hun hart is in de grond oprechter, dan in het uitwerken. Zij kunnen en durven tot de Heere zeggen: Ik zoek U met mijn gehele hart; laat mij van uw geboden niet afdwalen, Psalm 119:10. *Daarom heb ik al uw bevelen, van alles, voor recht gehouden; maar alle valse pad heb ik gehaat,* vers 128.

Al deze zaken zijn ware blijken van oprechtheid, daar kunnen en mogen de gelovigen zich mede ophouden en versterken in de bekommerde gedachten, of ze wel oprecht zijn omdat zij nog zoveel gebrek in deze in zich bevinden; nochtans hebben zij zich over het gebrek en over de vergrijpingen te vernederen, waartoe wij hen hun misslagen in deze willen voor ogen stellen.

En van hun gebrek in dezen.

X.

- (a) Zie terug op hetgeen wij van de geveinsden gezegd hebben, en beziet u daarin, of gij u in 't, een of het ander ook niet schuldig maakt.
- (b) Zie, of niet in 't een of het ander wel eens een toeleg schielijk opkomt, welke tegen het geweten al strijdende doorbreekt; en of men zijn geweten met schijnredenen wil paaien, dat dit goede daarin is, dat evenwel de beoging niet zuiver was, maar dat er eigen beogingen onder liepen, zodat wat anders in het hart, en wat anders in gelaat, woorden of daden was.
- (c) Zie nauwkeurig toe of de verdorvenheid van de natuur niet gedurig bezig is met bijoogmerken op te werpen, 't zij omdat het rechte einde niet levendig en krachtdadig beoogd wordt, en niet alleen aanzet tot het werk, 't zij omdat de verdorvenheid niet genoeg gedood en ondergehouden wordt, 't zij dat men onachtzaam is, en op zijn hart niet let, 't zij dat men de beproevingen van de duivel door gelegenheden plaats geeft, en daartegen niet ernstig strijdt en bidt, waardoor de verdorvenheid kracht krijgt om eigen beogingen gaande te maken. Soms lokt de duivel tot eigen beogingen aan, die geen vat hebben, maar zonder kwetsing worden

afgeslagen. Soms beschuldigt hij, doch leugenachtig, dat men eigen beogingen in een werk heeft, om in het goede te verhinderen en de mens te beroeren; en een gelovige zijn streken niet kennende, meent dat hij waarlijk die eigen beogingen in dat werk heeft, en wordt daardoor ontroerd, hij wordt bijna in alles beschuldigd: 't is gedurig: dat doet gij daarom, en wederom in een andere zaak: dat doet gij daarom; maar als een gelovige die aanvallen kent, zo stoort hij zich daar niet aan, maar gaat met zijn werk voort, al is 't als een mens, die onder een hagelbui zijn weg vervolgt; maar al dikwijls komt de verdorven natuur, bijoogmerken opwellende, daarbij.

- (d) 't Is ook tegen de oprechtheid, als men het werk ten halve doet; niet dat de gebreken, die bij de beste werken nog zijn, de mens een onoprechte maken, maar als men harteloos, lusteloos, lauw en slap is in het werk, men doet het werk wel, maar 't is niet met het gehele verstand, met de gehele wil, met alle zijn krachten, met alle inspanning tot een heilig oogmerk; eigen verstand, eigen wil, eigen werk, eigen beoging mengen zich daaronder, zodat het werk maar ten halve voortkomt.

Ziet of gij ook hieraan u niet schuldig bevindt; indien ja, zo weet:

- dat ofschoon gij in Christus aangenaam zijt, ten opzichte van uw persoon, dat de Heere evenwel mishagen heeft aan de onoprechtheid.
- Dat ook uw onoprechtheid al ras van anderen, bijzonder van de Godzaligen, gemerkt zal worden, 't zal hun bedroeven, zo zij sterke Christenen zijn, of een afkeer en walg tegen u verwekken, zo ze kleine genade hebben.
- En 't zal de Godzaligheid bij de wereldden verdacht maken, en om uwentwil zullen de Godzaligen in 't gemeen gelasterd worden, en zij zullen te meer zeggen, ziet zo'n volk is het, 't zijn een deel geveinsden.
- En gij zelf zult een beroerd gemoed hebben, en in alles onvrijmoedig zijn. Daarom, vernedert u zeer voor de Heere, bedroeft er u over, en laat dan het gezicht van de lelijkheid van uw hart en van de daden u een walg doen hebben van uzelf, om daardoor een afschrik te hebben van de zonde van de onoprechtheid, en om ijveriger te strijden tegen dezelve, en tot oprechtheid.

Opwekking is noodzakelijk.

XI. Zet het er op om oprecht te zijn en te handelen; want:

1. Oprechtheid is een ten enenmale noodzakelijke eigenschap van een Christen
- Een Christen is toch een oprechte: Hoogl. 1:4 ... *de oprechten hebben U lief.*
 - Job: Job 1:1 ... *dezelve man was oprecht, en vroom, en Godvrezende, en wijkende van het kwaad.*
 - David: Psalm 18:24. *Maar ik was oprecht bij Hem.*
 - Hizkia: Jes. 38:3 ... *gedenkt toch, dat ik voor uw aangezicht in waarheid, en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in uw ogen is, gedaan heb.*
 - Noach: Gen. 6:6 ... *Noach was een rechtvaardig, oprecht man in zijn geslachten.*

Ook is oprechtheid een onafscheidelijke eigenschap van alle deugden. Oprechtheid wordt vereist:

- In het gebed: Joh. 4:24. *God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.*
- In het geloof: 1 Tim.1:5. *Het einde des gebods is liefde ... uit een ongeveinsd geloof.*
- In de liefde: Rom. 12:9. *De liefde zij ongeveinsd.*

- In de gehele gestalte van het hart: 1 Thess. 5:23 ... *uw geheel oprechte geest, en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard.*
- In al onze handel en wandel: 1 Kor. 5:8 ... *laat ons feest houden in de ongezuurde broden van de oprechtheid en van de waarheid.*

Omdat dan de oprechtheid zo'n noodzakelijke en onafscheidelijke eigenschap is, en van een Christen, en van al zijn werk, wat zal men dan beginnen, als men niet in oprechtheid te werk gaat?

Betamelijk.

XII. 2. Oprechtheid is betamelijk, die past een Christen; want God met Welke men te doen heeft, is een enkel Licht, is de alleen Hartenkenner, Die men niet bedriegen kan, Die de minste afwijking ziet, *Die lust heeft aan waarheid in het binnenste*, Psalm 51:8. Wiens ogen naar waarheid zien, Jer. 5:3. *De oprechten van weg zijn Zijn welgevallen*, Spr. 11:20. Met zo'n God om te gaan, vereist dat geen oprechtheid? De Heere Jezus, op wie wij vertrouwen, is volmaakt oprecht, in Zijn mond is geen bedrog geweest, 1 Petrus 2:22. De Heilige Geest, die in u woont, als in een tempel, is een Geest der waarheid, Joh. 14:17. Die Zijn kinderen in de waarheid leidt, Joh. 16:13, Die zou u bedroeven, als ge uw wegen verdraait, en tot onoprechtheden uitsloeg. Het Woord, waardoor gij wedergeboren zijt, 't welk uw voedsel is, en een regel van leven, is waarheid, Joh. 17:17. *Het woord der waarheid*, Psalm 119:43. Zal dit u niet bewegen tot waarheid in alle handelingen?

Uw geestelijk leven, dat in u is, het beeld Gods, dat gij draagt, is gerechtigheid en heiligheid van de waarheid. Efëze 4:24. Volgt dan dat oprechte beginsel van het geestelijke leven, volgt de leiding van de Heilige Geest, en wandelt voor 't alziende oog van uw God, in alle oprechtheid, maakt dat uw daden met uw naam overeenkomen.

Een beminnelijk sieraad.

XIII. 3. De oprechtheid is een zeer beminnelijk sieraad, en onoprechtheid maakt alle deugden, die iemand hebben mocht, verachtelijk; maar oprechtheid maakt alle andere deugden blinkende en legt een glans op de Godzaligheid, en maakt de oprechten bemind bij natuurlijken, Godzaligen, en bij Godzelf.

- (a) Bij natuurlijken; hoezeer zij ook met de Godzaligen spotten, hebben achting voor de oprechten; zij zeggen: 't zijn een deel geveinsden; maar die meent het wel, die is oprecht, met die wil ik wel sterven, met de zodanigen willen ze gaarne te doen hebben, al is het meest uit eigenliefde om niet bedrogen te worden: de woorden van de oprechten hebben ingang bij hen, en die zijn bekwaam om anderen, ook zonder woord te winnen; blonk de oprechtheid in alle Godzaligen uit, wat zou de Godzaligheid een luister hebben in de wereld!
- (b) Bij Godzaligen is oprechtheid van anderen beminnelijk, met bedekte lieden willen ze geen omgang hebben, Psalm 26:4. Maar hun ogen zijn op de getrouwen, op de oprechten. Psalm 101:6. Al is iemand in de grond wedergeboren, als evenwel de oprechtheid in eigen beoging doorsteekt, men kan er niet mee omgaan; men wil ze liefhebben, men wil zoetelijk met hen wandelen en raadplegen, maar 't hart wordt gestuit, men kan het hart met hen niet verenigen, zij zijn hun tot arbeid, moeite en verdriet: maar met de oprechten is het hart terstond verenigd, en men heeft stichting en vermaak in 't gezelschap. De oprechtheid gebruikte Lydia tot een beweegreden bij Paulus, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld, dat ik de Heere getrouw ben, zo komt in mijn huis en blijf er, Hand. 16:15.

(c) Maar, wat boven dit alles gaat. God Zelf heeft behagen in de oprechten. De oprechten van weg zijn Zijn welgevallen, Spr. 11:20. Gelijk men vermaak heeft in het aanschouwen van degenen, die men liefheeft, zo staat er ook van de Heere: Zijn aangezicht aanschouwt de oprechte, Psalm 11:7. De oprechten zijn weerloos, willen geen kwade middelen gebruiken om zichzelf te helpen; maar 't is de Heere die de oprechten van hart behoudt, Psalm 7:11, God neemt de oprechten aan tot zijn huisgenoten, over welke Hij zijn bijzondere goedgunstigheden uitstort: Psalm 15:1, 2. *Heere! wie zal verkeren in uw tent? wie zal wonen op de berg uwer heiligheid? Die oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en die met zijn hart de waarheid spreekt.* De Heere vervrolijkt het hart van de oprechten: Psalm 97:11. *Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechten van hart.* Kan dan iets u bewegen, zo moet dit het doen. Zijt dan oprecht. Oprechten zijn van ieder bemind, geveinsden gehaat.

Bedekt de zwakheden.

XIV. 4. God schat Zijn kinderen naar hun oprechtheid. 't Behaagt de Heere niet, Zijn kinderen in dit leven volmaakt te maken, 't is hier alles maar ten dele, zij struikelen nog dagelijks in velen; maar naar hun oprechtheid worden ze genoemd de oprechten, met de oprechtheid worden alle hun zwakheden in Christus als toegedekt. David had grote zonden gedaan, dan gedroeg hij zich hierin, dan daarin, nochtans wegens zijn oprechtheid staat er van hem. 1 Kon. 15:5, Omdat David gedaan had wat recht was in de ogen des Heeren, en niet geweken was van alles, wat Hij hem bevolen had, al de dagen zijns levens, dan alleen in de zaak van Uria, de Hethiet; want daarin had hij geveinsdelijk gehandeld. Zo ook de zonden van Asa. *Nochtans was het hart van Asa volkomen (oprecht) met de Heere, al zijn dagen,* 1 Kon. 15:14. 't Slot aan de bestraffing van Josafath was: *Evenwel goede dingen zijn bij u gevonden; want gij ... uw hart gericht hebt om God te zoeken,* 2 Kron. 19:3. Hizkia bad: *De Heere, Die goed is, make verzoening voor die, die zijn gehele hart gericht heeft, om God de Heere, de God van zijn vaderen te zoeken, hoewel niet naar de reinigheid des heiligdoms,* 2 Kron. 30:18, 19. Zo zal God uw struikelingen in Christus over 't hoofd zien, als gij met een volkomen oprecht hart voor het aangezicht des Heeren wandelt. Wees dan oprecht!

Geeft vrijmoedigheid.

XV. 5. Oprechtheid geeft een grote vrijmoedigheid in het uitvoeren van onze plicht. Laat een huichelaar het licht vrezen, laat die het donkere tot zijn schuilhoeken zoeken, laat die bevreesd zijn iets uit te voeren, waarvan tegenstand te verwachten is, laat die op iedere plaag Gods in de wereld schrikken en beven; een oprechte is onbevreesd, die durft uitkomen, die komt als een jonge leeuw voor de dag, en verricht zijn plicht, en staat pal tegen alle lastertongen, en tegen alle gevaar, omdat hij het van binnen ruim heeft en van buiten de hulp van God verwacht: Job 27:5, 6. *Het zij verre van mij, dat ik ulieden rechtvaardigen zou; totdat ik de geest zal gegeven hebben, zal ik mijn oprechtheid van mij niet wegdoen. Aan mijn gerechtigheid zal ik vasthouden, en zal ze niet laten varen.* Job 31:33, 35-37. *Zo ik, gelijk Adam, mijn overtredingen bedekt heb, door eigenliefde mijn misdaad verbergende! Och, of ik een had, die mij hoorde! Zie, mijn oogmerk is ... dat mijn tegenpartij een boek schrijve. Zou ik het niet op mijn schouder dragen? Ik zou het op mij binden als een kroon Het getal van mij treden zou ik hem aanwijzen; als een vorst zou ik tot hem naderen.*

Zo moedig maakt de oprechtheid. En komt men met geweld tegen hem aan, evenwel is hij niet bevreesd, omdat de Heere de oprechten helpt, volgens de belofte: 2 Kron. 16:9, *De Heere aangaande, Zijn ogen doorlopen de gehele aarde, om Zich sterk te bewijzen aan degenen, welker hart volkomen is tot Hem.* Een oprechte heeft geen ander wapen van node, dan zijn oprechtheid.

Gerust leven en gemoedigd sterven.

6. Oprechtheid geeft een gerust leven en een gemoedigd sterven. Een geveinsde leeft in gedurige onrust en vrees van achterhaald te worden, en heeft veel overleg van node om de ene geveinsdheid met de andere te bedekken: maar een oprechte heeft een bevredigend geweten, en is bij zichzelf vast en zeker: 2 Kor. 1:12. *Onze roem is deze, namelijk, de getuigenis van ons geweten, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid Gods ... in de wereld verkeerd hebben.* En als het op een sterven komt, en de zonden voorkomen, dan geeft dat de troost, dat ons hart evenwel oprecht is geweest voor de Heere: Jes. 38:3 ... *Och Heere! gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb.*

Middelen.

XVI. Welaan dan, bevljigt u zeer om door gedurige oefening een hebbelijkheid te krijgen van de oprechtheid, en een zulke geheel oprechte gestalte te krijgen, dat de oprechtheid altijd als van zelf opborrelt, en in al uw daden doorschijnt.

- (a) Erkent voor de Heere de verdraaidheid van het hart, en de uitgangen van dat, en toont meteen de haat en de walg, die gij daarin hebt, en de lust tot oprechtheid en waarheid.
- (b) Erkent uw onmacht, dat het voor u onmogelijk is uw hart in zo'n oprechte gestalte te brengen en te houden; maar dat de Heere macht en goedheid heeft om het u te geven. Komt dan met die begeerte en met die ontblote gestalte, en bidt er de Heere om met ernst, met ootmoedigheid en met veel aanhouden, zeggende: *Laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzettingen, opdat ik niet beschaamd worde,* Psalm 119:80. En in dat bidden ziet op de Heere Jezus, die geest en leven voor u verworven heeft, u die verdiensten toeëigenende, en komt daarmee tot de Heere, meteen tonende de belofte, die de Heere gedaan heeft, dat Hij maken zou, dat ons werk in waarheid zou zijn. Jes. 61:8.
- (c) Let nauw op het hart, waarin het naar onoprechtheid helt, en gaat het terstond tegen, daar mag ook zoveel smaad of schade op u komen als het wil, houdt vast aan de oprechtheid.
- (d) En indien daar iets onoprechts uit u voortgekomen is, blijft daar wat lang op staan zien, opdat het u diep smarte, en die smart u daarna voorzichtiger make.
- (e) Houdt u gedurig in de tegenwoordigheid des Heeren; het gezicht van de tegenwoordigheid en alwetendheid Gods is een krachtig middel tot oprechtheid; daarom worden die twee samengevoegd: *Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht!* Gen. 17:1.
- (f) Dus al voortgaande, houdt het oog gedurig op het Woord van de waarheid, tracht dat in de geestelijke zin te verstaan, en de waarheid zal u vrij maken, en gij zult toenemen in de waarheid te wandelen. Dus gaat men ten hemel in. *Welgelukzalig zijn de oprechten van wandel.* Psalm 119:1.